

**Romulus Bărbulescu
&
George Anania**

**STATUIA
ȘARPELUI**

**ROMULUS BĂRBULESCU
&
GEORGE ANANIA**



R. Bărbulescu



G. Anania

IN MEMORIAM

**STATUIA
ȘARPELUI**

**EDITURA TINERETULUI
1967**

*În liniștea apelor
Se ascunde șarpele fantastic
Cu ochii adânci ațintiți asupra noastră,
Ca o conștiință a pietrei însuflețite.
În fiecare din noi
Se ascunde șarpele fantastic
Plutind în râurile zbuciumate ale inimii.
Este un semn de întrebare.
Răsucit în sine de zeci de ori,
Din care înflorește seninătatea.*

MIHU DRAGOMIR

1.

— Ia loc!

Andu privi nehotărât în jur.

— Cel mai comod e fotoliul din colț. Îl preferam înainte să fi ajuns aici.

Omul osos și cărunt zâmbi – lui Andu i se păru că ironic

— Și bătu cu degetul în sticla de pe birou.

— Mulțumesc, tovarășe Coman!

— Hai, hai, nu te formaliza! Pari obosit.

— Mi-am petrecut toată noaptea pregătind raportul. Și în asemenea situații obișnuiesc să mă plimb prin cameră.

— Ei, vezi? Atunci așază-te, ce mai aștepți?

Tânărul se lăsă greoi pe perna moale, între brațele adânci și lustruite.

— Fumează! Ai scrumiera alături, pe măsuță.

Apreciind după invitație că întrevederea se va prelungi, Andu aprinse o țigară „Virginia”. Era gata să-i ofere și celuilalt una, dar își aminti că nu-l văzuse niciodată fumând. Coman întoarse câteva foi ale dosarului dinaintea sa – notele adunate de Andu pentru raport.

— Frumoasă vreme, băietel! Ce zici?

— Frumoasă...

— Cu soarele ăsta gata să apună abia reușesc să lucrez. Dacă mai adie și briza... Tare sunt curios să știu: ce-ai face în locul meu?

Andu ridică sprâncenele, nedumerit. Fusesse chemat în grabă, cu notele de raport așa cum se găseau, în ciornă. Și acum, în locul discuției...

— Tovarășe Coman, începu el prudent, părerea mea e că marea ne influențează în mod favorabil. Ambianța, vedeți, coloratura vestimentară specifică litoralului sunt stimuli nervoși întăritori.

— Măi, măi! Ai un ton de veritabilă revistă medicală, dragul meu! Dar vârsta? Cum s-ar zice, oferă-i bătrâneții o ambianță maritimă, și gata, omul va fi ca la 20 de ani.

— Nu chiar așa! Oricum, totuși, tracasările cotidiene dispar în acest mediu.

— Mda! făcu șeful, dintr-o dată grav. Se pare însă că nu la toți. De pildă fata aceea...

— Wilhelmina Fisch! se grăbi să precizeze Andu.

— Exact! surâse Coman. Am ajuns și la ea. Te ascult!

Tânărul tăcu puțin, parcă să-și concentreze forțele, și începu brusc:

— Eforie-Nord, 30 iunie, ora 4 și 40 de minute dimineăta. Era destul de rece, în ciuda cerului senin. Vântul bătuse toată noaptea. Vila „Bellona” se află chiar pe malul mării. Așa poate fi explicată insomnia matinală a cetățeanului Gyuri Covaci, care, la fereastra deschisă, aștepta, după cum mi-a mărturisit, să răsară soarele. Legitimă dorință pentru cine sosește pe litoral. Spre surprinderea sa, a zărit venind pe faleză o fată. În spate ducea o saltea pneumatică albastră. Plaja – pustie. Tânăra purta un jersey galben-citron și pantaloni ceva mai închiși la culoare. Porni pe digul oblic din fața vilei, oprindu-se tocmai la capătul acestuia. Coborî printre bolovani la nivelul apei, neluând în seamă valurile ce i se spărgeau la picioare. Aruncă salteaua pe apă și cu mare greutate se așeză pe ea, întinzându-se cu fața în jos. O

acoperi un talaz, apoi altul, căci vântul de sud-est lovește aproape frontal țărmurile românești. La acea oră, personalul Salvamar-ului nefiind acolo, o singură persoană ar fi putut s-o salveze: Covaci.

— Mai bine spus să-ncerce s-o salveze! rectifică șeful.

— Întocmai. Acesta însă trecu prea târziu de la admirație la spaimă, văzând doar cum salteaua se răstoarnă și fata piere sub apă. Așteptă, cu speranța că ea va ieși din nou la suprafață. După câteva minute își dădu seama ce s-a-ntâmpat. Strigă după ajutor, trezind toată lumea din vilă. Doi băieți curajoși săriră în mare. Salteaua fu trasă pe dig. De unul din colțurile ei era încheștată mâna tinerei fete. Murise.

— O nebunie plătită scump, murmură Coman. Sau poate voise să-și pună capăt zilelor?

— La 5 și 10 am ajuns la locul accidentului. Medicul legist consemna în procesul-verbal „moarte prin hidrocuție”.

— Văd la dosar. Atac de cord ce survine la unii înotători din cauza apei reci.

— Așa se pare. Știința n-a prea lămurit fenomenul.

— Continuă, te rog!

— Tânăra locuise în vila „Bellona”, într-o cameră de la etajul întâi; garsoniera 59. La acest număr, în registrul de evidență al vilei se menționează următoarele: Wilhelmina Fisch, 25 de ani, necăsătorită, translatoare din germană și franceză, domiciliul – strada Meditației 2, București.

— Memorezi ca metodă?

— Da. Aceste informații le-am anexat în copia buletinului de indentitate seria F 153874. Buletinul era aruncat pe noptiera din camera defunctei.

— Până aici, nimic neobișnuit. După câte observi, în

locul raportului prefer explicațiile și materialul faptic brut. E mai bine așa. De altfel, afacerea însăși e neobișnuită. Îmi place metoda dumitale de expunere.

— Vă mulțumesc. În odaie domnea o ordine exemplară. Ușa șifonierului și fereastra – deschise. Lângă dulapul de haine, o valiză sport cu fermoar, desfăcută neglijent, goală. Pe fundul ei, fire de nisip, și câteva bucățele de mortar sau piatră. Valiza e din material plastic, imitând pielea aligatorilor tropicali. Produs străin. În pat n-a dormit nimeni. Pledul era neatins. Pe masă, o cutie cu carbaxine și un roman: Maurice Druon, „Le rois maudits^{ff}, Editions Mondiales, Paris. Între filele cărții, o scrisoare fără plic. Am atașat-o ciornelor.

— S-o citesc?

— V-aș ruga!

Coman trase mapa lângă el, și, fiindcă se întunecase, aprinse lampa de birou. Căută scrisoarea și citi, în vreme ce Andu fuma nerăbdător:

Draga Nona,

Pentru afectuoasa prietenie ce m-a legat de tatăl tău, consider ca legitimă grija permanentă ce ți-o port. Ți-aprob mândria, respect demnitatea cu care încerci să respingi ajutorul meu, dar nu-ți admit neîncrederea.

Revin cu aceeași rugămintă de a ne întâlni pe litoral, unde vei avea prilejul să te convingi singură de stima și sentimentele mele.

Ți-propun Eforie-Nord. La 21 iunie, la prânz, te aștept pe faleză. Dacă nu vei uita, adu-mi, te rog, și medalionul rămas de la tatăl tău.

*Cu amicitie și devotament,
REMY*

— Un bilețel oarecare. Conținutul normal și logic. Persoana, vârstnică, oferă ajutor; probabil, în bani. Fost prieten cu tatăl fetei, îmi închipui – decedat. Ea refuză inițial, el insistă, și... medalionul. Cine știe ce amintire familială. Unde e senzaționalul, dragă Andu?

— Mă urmărește acest medalion.

— Dar ești mai misterios decât un erou de-al Agatheï Chiristie! Bineînțeles că medalionul a dispărut.

— Nu neg, deși m-ar interesa dacă fata l-a adus sau nu.

— Sunt alte amănunte pe care nu le știu?

— Da. Două bilete de intrare la „Muzeul Regional de Arheologie” din Constanța. Împăturite cu grijă, zăceau lângă șifonier. Pe amândouă, aceeași dată: 25 iunie.

— Deci, cu trei zile înainte de accident!

— Fără îndoială. Numai că fata n-a fost propriu-zis la muzeu, ci la vestita terasă cu mozaic de lângă Sfatul Popular. Terasa e închisă vizitatorilor, căci se fac lucrări de restaurare; dar conducerea muzeului le-a permis celor doi (căci Nona era însoțită de Remy) să se ducă timp de trei zile acolo. Pornind pe urma biletelor, am descoperit ceva într-adevăr senzațional. Știți în ce scop... Dar nu, mai bine citiți reconstituirea! Fusesem gata să clasez întâmplarea: accident, ori sinucidere. Când colo, însă...

*

— Ce ți-am spus, tovarășă Marina? strigă triumfător bătrânul, grăbit să închidă poarta după lucrători. Vine ploaia! Și o să toarne, nu glumă!

Din spatele geamului de la biroul improvizat într-o baracă, tână blondă zâmbi ușor:

— După barometrul matale, aveam îndoieli.

— Ehei, reumatismul de la stângu' e cel mai corect buletin meteorologic! continuă moșul, parcă satisfăcut de torentul de apă ce se abătuse asupra lui.

— Grăbește-te! Ai să răcești! îl certă dânsa. Nu mai încuia, n-o să-ți fure nimeni mozaicul.

— Bine, bine! bombăni el, convins mai mult de faptul că i se udase cămașa decât de tonul fetei.

Fugi anevoie printre stivele de scânduri și intră pufăind zgomotos în birou.

— Tii, ce potop!

— Să vezi ce-ți face baba, când o fi să-ți pună ventuzele! îl înțepă Marina.

— Nu-mi duce grija! Sunt tare ca o coloană de marmură. Hapciu! Na! Zeița Fortuna m-a trădat.

— Cine?

— Ei, patroana Tomisului, cea care mergea cu Pontos de mână. Știi, unul mic și bărbos, cu o coroană de zid pe cap. Da, și în mâna cealaltă zeița ținea cornul bogăției.

— Cornul abundenței!

— Fie și al abundenței. Păi, dacă această Fortuna avea grijă de treburile Tomisului, de corăbiile și afacerile locuitorilor, trebuia să le fi păzit și sănătatea.

— Să nu facă vreunul guturai?

— Chiar așa! Hapciu!

— Sănătate!

— Mulțumesc. De-aia face rău că ne-a uitat. Suntem doar urmași de tomitani! Ia uite, strada e pustie. I-a gonit ploaia pe toți.

— La ora asta, oamenii dorm. E 5,05.

— 17,05! o corectă el. La 17,30 vine pictorul. E punctual ca la slujbă.

— Care pictor?

— Așa-i, că nu-l știi! Un artist, cu bască și ochelari

fumurii. E însoțit mereu de o cucoană. Zice că-i ține... cum naiba se cheamă? Șevaletul. Adică e fata lui, cu toate că nu-i prea seamănă. O pictează printre ruinele magaziilor de sub mozaic. Au permis de la direcție. Mă întreb dacă n-o să-l împiedice ploaia.

— Interesant! replică Marina.

— Da! Spune că „aș dori să immortalizez în tabloul meu depozitele și terasa negustorilor, într-o reconstituire demnă de Tomisul antichității”. Cam anapoda, pictorul! În prima zi, m-am uitat și eu. Fata va fi îmbrăcată într-un costum grecesc. În pictură, frate! Deși nu cred să facă doi bani tabloul ăsta.

— Cum așa?

— N-are nimic științific! Păi se compară cu reconstituirile arheologilor noștri? Mai întâi că nici nu...

— Moș Alecu, ai un vizitator! îl întrerupse Marina amuzată. Nici nu se uită la noi, îl vezi?

Paznicul zări silueta unui băiețuș care alerga de-i sfârâiau călcâiele spre poarta de intrare a șantierului. Deschise poarta cu efort și începu să coboare scările de lemn spre terasa inferioară. Moșul părăsi încăperea în pas alergător.

— Stai! strigă el cu voce groasă.

Puștiul se opri lângă ruine, neștiind unde să se ascundă.

— Stai că trag! repetă bătrânul, calculând după distanță că orice urmărire ar fi inutilă.

Băiatul însă încremenise. Întorcea spre acest teribil reprezentant al arheologiei un cap cât o minge și doi ochi larg deschiși, încărcați cu teamă. Era ud din creștet până în tălpi.

Văzându-i chipul, lui Moș Alecu i se topi la repezeală asprimea. Și tot atunci își dădu seama că nu mai plouă.

Printre norii ce se destrămau răzbătea, cald, soarele.

— Hai, mă, că nu-ți fac nimica, rosti el cu blândețe.

— Nu mă înșeli? întrebă prudent băiatul.

— Nu. Pe cuvânt de onoare! Vino-ncoace!

Puștiul urcă scara și se opri lângă moșul scund și voinic, cu mustăți cărunte.

— Cum te cheamă? întrebă Alecu, întinzându-i mâna.

— Ion a lui Lazu. Sunt din Topalu. Am trecut într-a patra. Credeam că nu mă vedeți dacă plouă. Pe șantier nu mă lasă nimeni. Și eu vreau să mă fac arheolog... la Capidava.

— Zău, măi voinicelule? Mie-mi spune toată lumea Moș Alecu. Mă duc la intrare, că sunt de serviciu.

— Îmi dați voie să văd și eu mozaicul din secolul III sau IV al erei noastre, tovarășe director?

— Îți, răspunse amuzat Alecu, auzind cât de sus ajunsese. Dacă nu te plictisești până la ora 21, când ies din tură, să știi că plecăm împreună. Iar dacă mai întârzii prin Constanța, mâine sau poimâine o să-ți arăt niște statui. Vrei? Și să știi că eu sunt paznic...

— Mulțumesc, nene!

O zbughi pe scară în jos, iar moșul se întoarce la treburile lui. Marina plecase, profitând de oprirea ploii. Era în seara zilei de 29 iunie. Seară calmă. La ora 17,30 intră pe poartă pictorul cu basc mare și ochelari fumurii, de sub lentilele cărora nu-i zăreai decât sprâncenele cărunte și stufoase. Ar fi fost imposibil să nu-ți atragă atenția șevaletul, destul de voluminos, pe care-l purta cu dezinvoltură în mâna dreaptă, ca și croiala simplă, dar elegantă a costumului de șantung bej. Din pricina umerilor largi, părea mai scund decât era în realitate. Tânăra subțirică și grațioasă ce-l seconda păstra un aer grav, prea grav parcă pentru gingășia chipului ei ars de

soare. Pantalonii verde-închis, mulați pe coapse, jerseul citron cu mâneci scurte, impermeabilul subțire, mătăsos, aruncat neglijent pe brațul îndoit, valiza imitând pielea aligatorilor tropicali denotau bun-gust. Frapantă era doar umbrela portocalie.

Pentru Constanța zilelor noastre, desigur că apariția celor doi putea trece neobservată. Nu același lucru l-ar fi spus însă și Moș Alecu, pentru simplul motiv că întâlnirile cu dâșii îi procurau o reală bucurie. De aceea îi întâmpină surâzând și înclinându-se respectuos.

— Bună seara, tovarășe pictor. Sărut mâna, domnișoară.

— Vă salut, domnule Alecu, rosti mai mult decât amabil artistul, strângându-i mâna.

— Bună seara, spuse și fata.

— Ce ziceți de ploaie? Aur pentru porumb, continuă volubil Moș Alecu.

— Da. O aversă locală neprevăzută, replică pedant omul cu ochelari fumurii.

— Lucrați, lucrați de zor!

— Fără pasiune nu realizezi nimic, răspunse pictorul. Apoi aruncă o scurtă privire fetei liniștite și sobre, ce aștepta lângă dâșii, fără să participe la discuție. Ce crezi, Nona? Mai rezisti încă două-trei ceasuri?

— *Vă mai îndoțiți, domnule?* izbucni cu violență aceasta, parcă fără nicio legătură cu întrebarea pusă de artist.

O clipă, numai o clipă, pictorul se încruntă, sau cel puțin așa i se păru lui Moș Alecu.

— Nu, nu pun la îndoială bunăvoința ta. Sper însă să te liniștești. Azi vom trage cu pensula ultima pată de culoare. Terminăm pictura, reveni dânsul la portar.

— Asta e foarte bine. Și când o vom admira? întrebă

bătrânul.

— Depinde. Va trebui s-o înrămez. Dacă vrei, te invit la hotel, s-o admiri în voie. Dacă nu, mai târziu, în vreo sală de expoziție.

— Mulțumesc. Vă mulțumesc, tovarășe... ăăă! Na! Că am uitat cum vă cheamă. Mă iertați!

— Tăun. Pictorul Marcel Tăun.

— Sunt încântat că v-am cunoscut, tovarășe Marcel. O să vin negreșit. La hotel, la orice expoziție. Nu, nu vă mai pierdeți vremea cu mine. Succes! Vă doresc succes!

— Mulțumim. Nona, hai, te rog!

*

— Chiar așa intenționezi să-ți scrii raportul? întrebă glumeț cel mai în vârstă, ridicându-și privirile.

— Nu, tovarășe Coman! răspunse Andu calm.

— Exercițiu literar atunci?

— O bună metodă de reconstituire. Fiecare amănunt, riguros verificat, corespunde realității. Moș Alecu are o memorie strașnică. Avantajul metodei e că redă fidel atmosfera și caracterele. Așa s-au petrecut lucrurile până la intrarea pe șantier a celor doi dispăruți.

— Doi dispăruți?

— Se recunoaște ușor, după îmbrăcăminte și după nume, că Nona și Wilhelmina Fisch sunt una și aceeași persoană. De altfel paznicul a confirmat aceasta, după fotografia din buletin. Nu uitați, vă rog, că fata purta o umbrelă (normal, veți zice, ploua!) și valiza de plastic. Cât despre pictorul Marcel Tăun, am motive să cred că ar fi Remy, semnatarul scrisorii noastre. E drept că până la ora când discutăm grupa operativă n-a depistat la niciunul din hotelurile litoralului vreun asemenea nume. Și doar Remy îi spusese paznicului că poate fi vizitat la

hotel. Sunt însă câteva persoane care l-au văzut împreună cu Nona la Eforie-Nord.

— Și n-a venit de loc să se intereseze de... sinucigașă?

— M-ar fi anunțat cei din vila „Bellona”.

— Mda!

Mâna osoasă, cu degete lungi, a șefului apăru în lumina lămpii și împinse pe cristalul lucitor teancul de foi așternute cu un scris mare, puternic înclinat spre dreapta.

— Pentru ce ai subliniat a doua replică a fetei?

— Sunt două contradicții aici. Prima: ea i se adresează cu „domnule”, și la plural, ceea ce dezmente afirmația lui că-i e fiică (noi știm bine din scrisoare că nu). A doua: Wilhelmina a răspuns violent: „Vă mai îndoiiți, domnule?” Asta trădează neliniște, nervozitate excesivă, datorate cine știe căror presiuni de ordin moral. Și totuși... da, există un totuși! Starea ei n-a împiedicat-o să-l ajute pe Remy la înfăptuirea furtului de care știți. Ghinionul lor a fost însă că la întreaga operație a asistat pe neobservate un martor: copilul Ion Lazu din Topalu. Citiți, vă rog, mai departe!

*

„Pentru moș Alecu, ziua de muncă se încheiase. Schimbul său, un om gras, între două vârste, sosi gâfâind, ștergându-și de zor transpirația care-i trecuse prin cămașă.

— Of, ce mai căldură! se văită el. Am să mă aprind. Noroc ca suflă briza. Ei, moșule, e nouă și cinci. Ce mai stai?

Dar bătrânul se scărpină cu două degete în creștet, fără să se urnească.

— E nouă și cinci, moșule! strigă celălalt.

— Am auzit, am auzit! mormăi Alecu. Nu mă pot dumiri: s-o fi dus țâncul?

— Care țânc?

— Ionică. I-am promis că-l las să viziteze până la 21. Stai aici, că mă duc după el.

Moșul porni în grabă printre barăci spre scara ce duce la terasa inferioară. Soarele apusese de curând și, cu toate că mai era lumină, pe șantier fuseseră aprinse reflectoarele. Alecu privi din capul scării, dar nu văzu pe nimeni nici la termele romane, recent descoperite, nici în partea opusă, spre dreapta. Deasupra mozaicului, învelit cu un strat de ciment protector până la terminarea lucrărilor, bâzâiau gravi cărăbușii. Paznicul se întoarse să plece, când îl strigă o voce:

— Nene! Veniți aici!

— Unde ești, mă? întrebă moșul surprins, neștiind de unde vine glasul subțire și îndepărtat.

— Sub dumneavoastră. Nu mă vedeți?

Bătrânul descoperi prin spațiul dintre trepte o mogâldeată care-i făcea semne disperate.

— Ce cauți acolo, în magazie, puștiule? Vino sus, trebuie să plecăm. Ajunge cât te-ai jucat.

— Tovarășul cu pensula unde este? Și fata?

— Au plecat de-un ceas. Hai! E noapte și nu se mai vede nimic.

— Vreau să vă spun ceva, în secret! Zău, coborâți! Numai puțin.

Crezând că e vorba de o glumă, bătrânul se supără.

— Ești obraznic! Am să te-ncui aici. N-ai decât să dormi lângă bolovani.

Amenințarea avu efect. Ion părăsi ruinele anticei magazii, alergă pe scări în sus și se opri lângă moș Alecu.

— Nu ți-e rușine, mă Ionică?

— Tovarășe Alecu, chestiunea e cu miliție! Pe cuvânt! se porni băiatul să turuie. Tanti cu umbrelă a scormonit în zid, a scos o piatră și încă ceva, plin de pământ, pe urmă le-a băgat în geamantanul din piele de crocodil și...

— Ia ascultă, băiete, nu cumva ești bolnav? îl întrerupse posomorât unchiașul, punându-i mâna pe frunte. Parcă ai temperatură! Pârdalnica aia de ploaie!

— Pe cuvânt că nu mint, nene! Vino să vezi gaura!

— Hai, hai! Trebuie să mergem. Te-așteaptă mămica acasă! glăsui cu blândețe bătrânul, necrezând o iotă din ce-auzise. Dă-mi mâna, să nu te-mpiedici de trepte! „Uite ce belea mi-a căzut pe cap”, completă în sinea lui.

— Nu merg! Sau, dacă merg, mă duc direct la miliție. Eu știu ce zic! Și mata nu-ți faci datoria. Și asta am să spun.

— Mă, tu vorbești serios? întrebă moșul, descumpănit de hotărârea copilului.

— Vino să-ți arăt!

Fără să se convingă dacă e urmat, Ion coborî scara.

— Cu tine nu mai termin nici la miezul nopții! bombăni paznicul aproape disperat. Și de unde zici că au luat piatra și ce-o mai fi fost?

— Vă rog să aveți răbdare, tovarășe Alecu! replică, peste umăr și cu prestanță, Ion.

Sub terasa cu mozaic a vechiului Tomis, terasă ce se întindea odinioară pe o suprafață de 2000 de metri pătrați, se înșiră mai multe boxe încăpătoare, cu pereți masivi de cărămidă și piatră, cu bolți semi-cilindrice din cărămidă. Aici erau magaziile vechilor negustori. Prima boxă din dreapta, cu tocul ușii păstrat – un toc de calcar cristalin, alb-gălbui – aceasta era ținta lui Ion. Pătrunse repede înăuntru, oprindu-se lângă un perete al încăperii cu plafonul prăbușit, luminată viu de reflectoare.

— Aici e groapa! șopti el și arătă un gol mare din zid, lăsat acolo pentru echilibrul construcției. Aici, în borta asta. Tovarășa s-a vârât toată în bortă și a săpat pietrele, le-a scos din perete.

— Și-acuma unde sunt?

— A, le-a pus ea la loc. Am căutat și eu în ascunzătoare, credeam că mai găsesc ceva. Dar nu este nimica, doar niște resturi de ladă. Putrezite.

Moș Alecu se lăsă în genunchi și întinse gâtul, privind la golul întunecat.

— Ia spune, cum a fost? iscodi el curios, deși încă sceptic. Poate că pictorul a vrut s-o arate pe fată lucrând.

— Ce să lucreze în gaura aia? făcu băiatul contrariat.

— Da... cam așa e! Ei, zi odată, povestește!

— Să vezi, tovarășe Alecu! Eu am vizitat toate ruinele astea din secolul III sau IV al erei noastre. La sfârșit am ajuns și aicea. Am văzut zidul și m-am băgat dedesubt să-l cercetez.

— A căzut de sus. E o bucată de tavan.

— Cum mă uitam eu, deodată au apărut cei doi. Tanti cu umbrelă și flanea galbenă și omul cu ochelari de soare. Îi știu de ieri, că am mai încercat să intru pe șantier, dar n-am avut curaj. Ia să-i privesc cum pictează, mi-am zis și n-am mișcat, că, dacă mă vedeau, știam eu că nu mă lasă. Atunci, îl aud pe el: „Mai *detetează* odată. Săpă fără grijă, dau eu alarma dacă e cazul. Obiectele nu pot fi ascunse prea adânc în zid”. Fata n-a răspuns și dânsu’ a plecat. Cred că sta de pază. Atunci ea s-a dus spre bortă, a întins umbrela cu vârful la perete și zău că bâzâia.

— Cine, fata?

— Ei, umbrela! Uite-așa, bzzzz! Ca un bondar.

— Măi, să fie!

— Da! Pe urmă s-a zgâit la pietroaie, a pus umbrela și fâșfâșul jos, a luat din valiză ceva ca o daltă și iar se uita la bolovani. Îl aud pe cel cu basc: „Ermeos e cu tine, frumoasă patri... patricinană!”

— Patriciană, mă!

— Da, așa! Și mai zice: „Pornește alături de el. Te apără de primejdii”. Fata parcă atâta aștepta – țâști în bortă. Dar singură, fără Ermeos.

— Off, puștiule! se burzului paznicul. Ermeos era un zeu, zeul negoțului și-al bogăției. Numele lui e săpat în marmură chiar aici, pe tocul de ușă, pe unde-am intrat noi.

— Nu știam, nene Alecu!

— Lasă! Nona ce-a mai făcut?

— Care Nona?

— Fata. Așa o cheamă.

— Da' cine-a văzut în bezna aia din gaură? Nici nu prea făcea gălăgie, doar se ciocneau pietrele când le scotea din zid. Mie mi-era frică. Nu te supăra, moș Alecu, știu că ar fi trebuit să dau alarma. Numai că dumneata erai sus, la birou. Dacă aș fi țipat, mă omora pictorul. Pe cuvântul meu, mă omora, înainte să mă fi scăpat matale.

— Ai și tu dreptate!

— Stai să vezi! Deodată Nona aceea țipa, așa, răgușită, și iese afară pe brânci, strângând la piept două lucruri. Unul l-am văzut bine de tot, era o piatră verde, mai mare decât mingile de fotbal. Și într-o parte avea o scoică, umplută cu pământ, dar i se zăreau marginile. Ce-o fi fost obiectul celălalt, habar n-am. Fata îl ținea la subsuoară. De unde l-am văzut eu, avea ca un postament, parcă ar fi fost statuie. Și cam gălbuie la culoare.

— Și, și?

— Atât. S-a întors cu spatele la mine, a deschis fermoarul valizei și a vârât lucrurile înăuntru. Pictorul sta afară. Se făcea că dă cu pensula. Când a văzut ce aduce Nona, a râs, dar mai mult i se strâmbase gura. „Urmele dispar, a zis el. Timpul singur năruiește templele.” Fata a dat din mâini, ca și cum s-ar fi împotrivit. Dar pictorul a bătut cu piciorul în pământ și atunci ea s-a vârât înapoi în bortă și a pus la loc pietrele din zid. Pe urmă s-a dus întins la pictor și zice: „Acum te-ai convins că trebuie să mergem la muzeu să le predăm.” „Da, zice el, dar nu astă-seară. E închis. Așteaptă până mâine.” „Ține minte, zice fata, că mai există și miliție.” Pictorul n-a mai scos o vorbă și au plecat amândoi, nu știu încotro. Am căutat și eu în gaură. Sunt scoase ceva pietre. Mă mir că fata nu s-a murdărit de loc pe haine după munca asta.

Paznicul rămase pe gânduri.

— E important ce-am descoperit? întrebă Ion triumfător.

— Important și misterios! îl liniști moșul. Am să anunț mâine direcția. Hai să mergem!”

*

— În dimineața zilei următoare, fata s-a înecat.

— E clar acum că-i la mijloc o crimă. Ai cercetat la muzeu?

— Da. „Pictorul” a venit cu o delegație de la Uniunea Artiștilor Plastici. Evident, falsificată. Chipurile, dorea o documentare la mozaic. I s-a aprobat. Muzeul n-are nicio vină.

— Foarte abilă execuția!

— Vă amintiți că în valiza Wilhelminei am găsit nisip și mortar. Analiza arată că provin de la magazia pe al

cărei frontispiciu e săpat numele lui Ermeos. Se confirmă astfel povestea lui Ion. Am vorbit cu el. E dezghețat și isteț.

— Acum sunt edificat și în privința fetei. Probabil că Tăun a silit-o să participe la furt, ba chiar, ca să-i câștige tăcerea, a lăsat-o să facă singură partea cea mai grea, operația propriu-zisă. Cine o fi acest Marcel Tăun, alias Remy? De unde știe de existența obiectelor în zidul magaziei? Când fuseseră ele ascunse acolo și ce importanță au?

— Poate să dateze chiar din secolul III, când s-a construit mozaicul. Ori le-a îngropat cineva mai târziu. Cât de târziu, asta vreți să întrebați?

— Întocmai. În orice caz, ele provin tot din epoca stăpânirii romane, căci după aceea terasa a fost astupată de dărâmături și abia acum câțiva ani redescoperită. Iar dacă așa stau lucrurile, cum a ajuns până la noi mărturia despre cele două obiecte?

— Întrebări, întrebări...

— Care așteaptă răspunsuri precise, dragul meu! O piatră verde, conform descrierii imprecise a unui copil; eventual o statueta. Pe de altă parte, o aparentă sinucidere, un „pictor” cu nume fals, deci imposibil de recunoscut, o scrisoare și un medalion. Unde e firul cel adevărat care să ne dea dezlegarea crimei și a furtului?

— Iertați-mă, dar mobilul crimei nu e de loc greu de presupus. Fata a fost înlăturată, era foarte periculoasă în urma amenințărilor ei. „Ține minte că mai există și miliție!” îi spune ea lui Tăun. În fond, poate să fi fost de bună credință, să nu bănuiască până în ultimul moment adevăratele intenții ale hoților. Dorise să predea obiectele la muzeu.

— Accept ipoteza, în lipsă de altceva mai bun.

— De ce?

— Pentru că Nona s-a sinucis. Din pricina complicilor ei, desigur, totuși s-a sinucis. E o crimă, dar morală. Ei bine, ce-a determinat-o să se omoare? Sunt multe ciudățenii la mijloc. În primul rând, ucigașii n-au vizitat de loc camera victimei – de aceea avem scrisoarea, valiza care certifică furtul, buletinul cu identitatea dispărutei. Ce crezi despre asta?

— E o alternativă clară. Ori ei n-au avut vreme să șteargă urmele – ceea ce mi se pare neadevărat, întrucât până la darea alarmei de către Covaci au trecut cam 15 minute – ori le-au lăsat înapoi, ca să ne deruteze.

— Posibil așadar ca scrisoarea să fie introdusă în carte pentru noi. Bătută la mașină – o mașină obișnuită, „Olympia”, imposibil de depistat. Nu știi dacă ești de acord. Medalionul...

— Ei, vedeți? Acest medalion mă urmărește și pe mine. L-a adus sau nu Wilhelmina? Pornesc totuși de la presupunerea că scrisoarea nu e o cursă. Am motive s-o cred, tocmai fiindcă nu ne dă o pistă sigură – n-are dată, nici localitate, până și plicul s-a pierdut. La ce-i trebuia lui Remy medalionul? Asemenea piese au, în general, o circulație restrânsă, strict familială, înfățișează aproape exclusiv portrete de femei. Poate, în cazul nostru, să fi servit drept mijloc de recunoaștere? Se căuta imaginea unei anumite persoane? Simple ipoteze. Nu avem încă date suficiente. Trebuie să fie o bandă mare, cu posibilități multiple. O dovedește detectorul ascuns în umbrelă.

— Dă-mi amănunte despre fată!

— E fiica unui oarecare Anatol Fisch. Familia ei, redusă la număr, a locuit multă vreme în Sibiu. La izbucnirea războiului, tatăl s-a ocupat, pare-se, cu

afaceri legate de industria petrolieră. A dispărut, la începutul lui 1944, în condiții neclare. Wilhelmina avea trei ani. Mama ei s-a stabilit în București, pe strada Meditației 2, trăind destul de greu, cu veniturile lecțiilor de germană predate în particular. A murit acum câțiva ani. Nona era singură. Absolventă a filologiei, secția de limbă franceză – germana o știa din familie – devine o excelentă traducătoare. Contracte cu câteva edituri. A lucrat la O.N.T. Nu-i lipseau banii, deci Remy trebuie să-i fi oferit un alt fel de ajutor. A convins-o să participe la furt, cred eu, prin presiuni. Eventual există în biografia ei lucruri trecute sub tăcere, iar „pictorul” a șantajat-o cu divulgarea lor. S-o fi sinucis într-un moment de disperare, gândindu-se că acesta e unicul mijloc de a se salva de urmărirea bandei.

— Era și foarte frumoasă, nu?

— Tulburătoare!

— Raționamentul dumitale e destul de bun. Ce socotești că avem de făcut?

— Să luăm urma pretinsului Marcel prin cercetări asupra Wilhelminei. El se număra printre prietenii familiei. Poate că figurează în vreun document – o fotografie, un act sau așa ceva. E singura cale.

— De acord. Și asta cât mai repede. Știi, superiorii noștri se interesează îndeaproape de mersul cercetărilor. De aceea te-am și chemat să discutăm azi, înainte să-ți fi scris raportul. Se pare că obiectele sustrase au valori considerabile, probabil sunt unicate ale artei antice, la fel cu vestita statuie a „Șarpelui fantastic”. Trebuie să împiedicăm cu orice preț înstrăinarea lor. Deocamdată...

Coman se întrerupse. Suna telefonul. Ridică receptorul cu un gest nerăbdător, în vreme ce Andu, în colțul lui abia luminat, își aprindea o nouă țigară.

Flacăra brichetei îi dezvăluie o clipă trăsăturile încordate.

— Alo! Da... Salut! Cine? E aici. Da, un moment, te rog! Andu, pe dumneata te caută.

Subalternul se ridică grăbit.

— Alo! Andu... Noroc, Mihai! Noutăți? Cum? Zău? Bine, ascult.

Convorbirea fu scurtă. Andu mulțumi și așează receptorul, gânditor, alături de aparat. Apoi zâmbi stânjenit și-și repară greșala.

— Tovarășe Coman, cetățeanul Gyuri Covaci a dispărut în noaptea trecută. Camera sa din vila „Bellona”, devastată ca de o luptă, dovedește că martorul sinuciderii Nonei a fost răpit.

— „Dovedește”?

— Iertați-mă, nu înțeleg!

— De fapt, cine este acest Gyuri Covaci?

— Un medic psihiatru din Cluj.

— Și-n afară de asta?

— N... Nu știu!

— Ai spus-o: singurul martor al sinuciderii. Atunci, e numai martor?

— Adică să fie posibil...

— Nu știu nimic. Dar trebuie considerate toate aspectele. E grav să-i acuzi pe oameni. Totuși nici să-i scoți din cauză de la bun început! Pricepi, tovarășe Andu? E un procedeu foarte comod a-ți pierde urma, simulând o răpire. Cui folosește ea? Banda ce-ar fi scos de la Covaci? Mărturia făcută nouă? Moartea fetei ar fi putut fi văzută de încă zece persoane. E absurd să-i lichidezi pe toți.

— Aveți dreptate!

— Presupun doar.

Tăcură. Undeva, departe, buciună scurt sirena unui

vapor. Coman se chinui mult timp să prindă fluturile ce zbură amețit în jurul lămpii.

— Atunci... — spuse subalternul – ei știau că fata se va sinucide. Iar Covaci a jucat un dublu rol. Înainte să fie martor al nostru, a fost martor pentru ei.

— Da, tovarășe Andu. Cam așa bănuiesc că s-a-ntâmpat.

Tânărul trase ultimul fum, stinse țigara și urmă:

— Ar mai fi și altceva, dar nu cred...

— Dacă dovedești că ai dreptate, totul e veridic.

— Poate chiar medicul acela să-i fi declanșat criza.

— Excelent. Și cum? Parcă n-au fost văzuți niciodată împreună.

— Așa e. Dar nu, ce-mi trece prin cap e fantezist. Știți? Andu se înfierbântă și prinse a da ocol camerei. Pornesc de la faptul că ucigașii n-au putut șterge urmele, respectiv să distrugă scrisoarea, căci despre biletele de intrare la muzeu cred că nici nu știau că mai există. Dacă principalul atentator e Covaci, ceea ce a devenit foarte probabil în lumina ultimelor evenimente, atunci el a fost obligat, zic eu, să o supravegheze neconținut pe „sinucigașă” până în momentul sucombării.

— Înțeleg...

— În ce scop a făcut-o? Doar ca să fie sigur că fata va muri? De unde avea el această siguranță? Oare, ieșind din vilă sub pretextul unei plaje matinale, nu putea ea să dea fuga la primul milițian, din colțul străzii? Pare chiar foarte probabil. Dacă furtul l-a operat sub amenințări, complicitatea nu-i mai putea fi păstrată pe aceeași cale.

— Unde vrei să ajungi?

— La ideea că Wilhelminei Fisch i s-a impus să se omoare. Ea a dat ascultare poruncii, silită de anume împrejurări și nu de bunăvoie. Să aibă asta vreo legătură

cu specialitatea medicului?

— Pe scurt, îmi strecori sugestia unei hipnoze.

— Da. Hipnotismul se aplică astăzi în mod curent la tratarea maladiilor psihice. Vă rog să vă-nchipuiți scena: Covaci intră în camera fetei pentru vreo informație oarecare, să zicem; are loc o scurtă discuție, Nona cade sub influența lui și i se ordonă să iasă pe plajă, să intre în apă...

— Totul la ora aceea nepotrivită?

— Fata n-a dormit toată noaptea și el știa asta. Nici măcar nu și-a scos hainele, venind de la mozaic. Covaci nu are cum căuta scrisoarea, pentru că îndată ce fluxul hipnotic va slăbi, Wilhelmina o să-și recapete cunoștința și va da alarma. Iată deci cum asasinul, de la fereastră, comod, fără lovituri de pumnal și împușcături, o ucide. Apoi dă el însuși alarma, ca să se disculpe. Autopsia cadavrului nu spune nimic despre crimă.

— Frumos! Aproape prea perfect, ca să fie real... Nu, nu-ți resping argumentația. Îmi place. Faci progrese remarcabile, tinere! Dar caută probe. Probe cât mai multe și mai concludente. Crezi că medicul a dispărut, simțindu-se în pericol?

— Exclus. El e în afară de pericol. Chiar arestându-l, nu vom putea să-l acuzăm. Cel puțin deocamdată. Sunt de părere că hoții au în plan această dispariție. Dacă nu vor trece granița, atunci Gyuri va trebui să-și schimbe identitatea, probabil falsificând un buletin. Și „pictorul” a prezentat un asemenea act fals la muzeu, deci ei se pricep să le fabrice. Ceva sigur avem de întreprins acum – urmărirea pistei Covaci.

— Așadar, de supravegheat și controlat două locuințe: a medicului și a translatoarei. Sau, în termenii teoriei duminică, a asasinului și a victimei sale. Granițele au fost

avertizate despre o eventuală încercare de trecere clandestină. Noi să urmărim aceste două fire, poate se vor uni într-un singur punct.

— Marcel Tăun!

— Marcel Tăun.

— Vă rog... Vă rog mult, încredințați-mi mie ancheta!

— Doream să ți-o propun, dragă Andu!

— Vă mulțumesc!

— Iar eu îți doresc succes. Pe toată linia! Și nu uita – pentru orice noutate, mă suni. S-a înțeles?

2.

— Tovarășe șofer, vă rog! Am uitat...

Nedumerit, șoferul troleibuzului aruncă o privire spre lunganul cu ochelari, care, înclinat respectuos, aștepta un răspuns.

— Nu-nțeleg. Ce-ați uitat?

— Să cobor.

— Unde?

— Aici, la Operă.

— Bine că nu v-ați amintit tocmai la capăt! replică hâtru bărbatul, frânând cu violență.

Lunganul își pierde echilibrul și veni grămadă peste bara de metal a mașinii. Scăpă de sub braț câteva caiete, se aplecă să le ridice și îi căzură de pe nas ochelarii.

— Scu... scuzați de deranj! bâigui el, neștiind ce să-și adune mai întâi de pe jos.

— Bine, bine! Dar coboară mai iute! Facem noi curat, mormăi mucalit șoferul.

Pasagerii izbucniră în râs. Ușa se deschise cu zgomot de cauciuc spart.

— Sunteți pe Podul Elefteriei! încercă cineva o amabilitate.

— Ah, provincialii ăștia! oftă încasatoarea.

Când se dezmetici, tânărul era singur. Își potrivea pe nas ochelarii cu atâta trudă regăsiți, privi în jur, parcă să se convingă că a coborât unde trebuia, aruncă maculatoarele sub braț și porni fluierând pe lângă balustrada de marmură din stânga podului. Fluiera cu o pasiune cultivată încă din fragedă pruncie, cum bine remarcase tatăl său, apreciindu-i modulațiile de mierloi. Își aminti cu un zâmbet cum evoluase de-a lungul timpului marea lui dragoste pentru această îndeletnicire: copil – țigănel de milițian; primii ani de școală – fluierul ciobănesc și piculina; epoca tuleielor din barbă – clarinetul și patru degete înfipite în gură, cu urmări dureroase pentru urechi.

— Ce Dumnezeu? Nu vezi pe unde umbli?

Apostrofa femeii îl făcu să tresară.

— Vă cer umil iertare. Ziua asta mi-a adus însă numai fericire. Sunt așadar distrat.

Fraza de cavalier medieval i se păru dubioasă interlocutoarei, care-l privi chiorâș:

— Să-ți fie rușine, băiete! Alcoolul e o primejdie.

Cum adică, nimeni nu înțelege ce-i cu el? Tocmai azi, când a devenit, în fine, major și student în anul al IV-lea? Examenul e o simplă amintire. Au trecut de atunci trei ore, dar îi mai răsună în auz cuvintele profesoarei de petrografie: „Sârmă, ai fost la înălțime!” Chiar așa, colegial, băiețește! Iar el se aștepta la obișnuita pedanterie universitară: „Tovarășe student... ăăă... Numele, vă rog! „Radu Bradin.” „Da, tovarășe Bradin. Ne bucură să constatăm din nou că marile prefaceri contemporane au născut în conștiința dumneavoastră un

deosebit simț de răspundere. Saltul calitativ... ștacheta științei mondiale, ca să spunem așa...

Ștacheta? Hm! A sărit-o ca Valeri Brumel. Să lăsăm o clipă modestia! Și profesoara i-a strâns mâna. Sau... sau nu! Tii, ce lapsus! Mă rog, mai important e că dânsul i-a mulțumit. De fapt, a intenționat să-i mulțumească, pentru că, din pricina emoției, cuvintele i s-au înnodat în jurul coardelor vocale. „Iertați-mă, tovarășă profesoară! În capul meu emoțiile fac un asemenea tărăboi, că nu-mi mai aud gândurile!”

Sârmă alunecă și simți că a strivit ceva sub picior. Erau cartofi. Fetița care-i aduna se ghemuise pe trotuar, întorcând spre băiat doi ochișori negri.

— Scuzele mele! Sunt cu mintea aiurea.

— Ajută-mă să-i pun înapoi, în plasă! glăsui ea subțirel.

— Cu plăcere, cu plăcere! Cum te cheamă?

— Nina. Nu mi-am închipuit că o să pățesc așa ceva. S-a rupt.

— Măi, măi!

Nina ținea mohorâtă plasa.

— Ai niște picioare lungi și caraghioase! mărturisi ea deodată.

— Zău?

*„O furnică mică, mică,
Dar înfiptă va să zică,
Ieri la prânz mi s-a urcat
De pe vișinul uscat
Pe picioare, pentru căci
Mi le-a luat drept niște crăci „*

— E de Arghezi, știu! Cât despre picioare, asta se

cheamă autocritică. Lui Sârmă îi cam pierise graiul. Și haina stă pe matală ca pe o sperietoare. Parcă ești Don Quijote. Te-ai supărat?

Pe Radu îl cutremură o explozie de râs. Abia mai auzi, ca de departe:

— Mulțumesc, Don Quijote! La revedere, nene!

Se contemplă de la înălțimea staturii sale. Chiar atât de caraghios arată? Crescuse, într-adevăr, lung și deșirat, de unde și porecla. Dar ce însemnătate are asta, când ai împlinit 21 de ani și ai terminat cu brio examenele? În grădinița de lângă tine înfloresc trandafirii. Câte culori au! Și ce parfum! Apropie-te! Miroase-i!

*„Sah' ein Knab' ein Röslein rot,
Röslein auf der Heiden.
War so jung und morgenschön..”¹*

Trec oameni mulți. Unora le atrage atenția băiatul cu fața prelungă, palidă, toată numai zâmbet. Doar un blazat îl fixează cu ochi leșinați. Adică: de ce ești așa fericit, măi omule? Ai motive? Nu vezi că cerul este tot albastru, mereu albastru și soarele ăsta ne plictisește cu insistențele lui, chipurile, dătătoare de viață?

Tânărul însă n-are vreme, nici chef pentru lămurirea blazaților. El vrea să cânte, să valseze pe toată întinderea străzii; uite, cu fata de pe celălalt trotuar, nălțuță și blondă, zveltă și mlădie ca trestia. Un pas, o reverență, și... „Dansați, domnișoară? Orchestra povestește despre

¹ Goethe – „Röslein”: Văzu un băiat un trandafirăș roșu,
Trandafirăș de pe cîmpie.
Era tânăr și frumos ca dimineața... (n.r.)

Dunărea Albastră. Dansați?” „Desigur. Numai să nu-i încurcăm pe trecători!” „O, nu, trecătorii ne vor face loc, suntem doar mesagerii bucuriei. Veniți?” Rochia verde unduiește ca vântul. Din volbura vântului saltă un val, încă unul – curbe albastre pe care flutură creste de spumă. Chiuie marea, trăiește, e vie. Țipă-n înalt pescărușii. Cad vertical printre valuri puternice brațe, tangente pe curbele sparte. Și colo, aproape, e țărmul, clădit pe coloanele dure, din piatră, cioplite de visuri. Cresc tinere trupuri din apă, se cațără iute, ajung în cetatea modernă. Fete, băieți, câte doi. E în zori. Țărmul și-a prins pe dorice trunchiuri galbene panglici de holde. Vezi? Pretutindeni petale de roze, și maci, și garoafe – un joc de lumină. Fete, băieți, câte doi pornesc să primească aurora. „Prieteni, prieteni, priviți, ascultați! Trece prin lume iubirea!”

— Temistocle, e timpul să faci pipi, dragă! Te rog!

Radu avu senzația că un pumn bine ținut îi mută fălcile. Se afla sub un tei, a cărui coroană uriașă adăpostea inconștient o matroană impozantă, ținând de zgardă un fox sârmos. Foxul se apropie de gardul cenușiu și ridică supus piciorușul. Era ras, tuns și frezat, după legile severe ale exotismului, care transformă și potaia cea mai anostă într-un leu. Trebuie să fi fost perfect instruit, dacă doamna vorbea cu el ca de la egal la egal!

Dar Temistocle își părăsi brusc îndeletnicirea intimă, se propti pe toate labele, întinse botul printre scânduri și mârâi amenințător. Pe pervazul ferestrei deschise la parter se spăla impudic o mătă țarcată ca un tigru.

— Nu te enerva, dragă! se alarmă cucoana.

La vederea leului, tigrul deveni bănuitor. Își întrerupse toaleta, se arcui, se zbârli, scui pă de câteva

ori, apoi o amenințare venită pe neașteptate din interiorul camerei îl făcu să părăsească fereastra. Temistocle lătră elegant, tenoral, și scoase limba. În urma pisicii apăru pe pervaz un șoricar galben, lung, care spuse ceva, pesemne injurios, în graiul lui, azvârlindu-se după mătă. Pe același drum se avântară voinicește doi pechinezi și câțiva terrieri albi, înnebuniți de plăcere, urmărind aceeași victimă, cocoțată acum, prudent, pe gard. Temistocle schelălăi, ca să le țină isonul. Dar fu zărit îndată și atacat în mod laș, cu o violență grosolană, dezgustătoare, de mahala.

Ostilitățile produsă în casă un tumult grozav, un vacarm insuportabil de voci câinești. Geamul alăturat pocni, numai țândări, ca la o explozie. Prin rama ferestrei, se rostogoliră în curte: un ciobănesc cenușiu, doi ogari pătați, un bulldog canadian, un Saint Bernard, trei sau patru corcitură autohtone și alte câteva rase, imposibil de identificat în acel vârtej amețitor. Gardul abia mai rezista asaltului.

Temistocle – erou. Cucoana trase de curea, el se smuci în sens invers și zgarda se făcu bucăți. În acel moment, bulldogul reuși să sară în stradă. Temistocle își calculă rapid șansele de izbândă și încheie prin a o rupe la fugă, cu monstrul canadian după el. Urmărirea se vestea senzațională.

— Îmi mănâncă pușorul, domnule! Prinde-! țipă femeia isteric.

Nemesis, cumplita zeiță a răzbunării, îi insuflă lui Sârmă un gând genial. El își aminti epoca tuleiilor din barbă și, ca urmare, o fluierătură magistrală, strecurată abil printre patru degete, zdrobi timpanele tuturor ființelor din jur. Acum e-acum! Corul patrupezelor își pierdu armonia, schimbându-se într-un infern

dezorganizat. Și fiindcă victimele erau intangibile pentru ei, spre a-și menține forma și a se alege cu ceva, câinii se încăierară între dâșii. Apăru și stăpâna, renumită în cartier; și-a destinat toate veniturile creșterii acestor patrupede. Ținea în mână o apărătoare de muște, confecționată din fâșii lungi de hârtie. Lovi în dreapta, lovi în stânga, întărâtându-și astfel și mai mult favoriții. Temistocle și ucigașul se roteau într-un cerc vicios, fără ieșire. Ambele doamne făcură atunci front comun împotriva lui Sârmă:

— Neobrăzatele! Golane!

Dar el se grăbi să dispară după bisericuța din mijlocul străzii. Până acasă mai avea puțin. Cât se va bucura tata, auzind de succesul lui! A, iată-l, a ieșit să-l întâmpine. Nu prea bătrân, cu părul alb totuși, îmbrăcat într-o cămașă albastră. Pășește încet.

— Te așteptam! îi spuse de departe. Ei, cum a fost?

— *Finis coronat opus pater!*² strigă Sârmă. Încă un zece. Și felicitări.

— Iată deci și anul IV. Măi băiete, măi! Aproape geolog!

Masa era pe sfârșite. Mircea Bradin îi făcu băiatului un semn misterios, dispăru pe ușa dinspre bucătărie și se întoarse triumfător cu o frapieră în care se lăfăiau două sticle de șampanie.

— Am să-ți verific cumpătarea!

— *Nunc est bibendum!*³ replică Sârmă.

Primul dop pocni din toate puterile și lichidul spumos, de culoarea chihlimbarului, curse gâlgâind.

² *Finis coronat opus* – sfârșitul încununează opera (dicton latin), (n.r.)

³ *Nunc est bibendum* – Acum trebuie să bem (în latina) (n.r.)

— Să fim solemni: la mulți ani! zise bătrânul, cu paharul ridicat. Ia spune, ai mai băut șampanie până azi?

— Da! zâmbi Radu. Chiar de vreo trei ori. La niște onomastici.

— Foarte rău! îi reproșă în glumă tatăl. Eu mi-am închipuit că-ți fac o surpriză.

— Dar dumneata când ai băut prima oară?

— Târziu. Pe la 26—27 de ani. Poate fiindcă n-am avut ce sărbători până atunci.

— Și majoratul?

— Hm! Majoratul? repetă bătrânul, așezându-se în fotoliul vechi, care scârțâi. E o poveste cu majoratul meu. Dar să bem!

Sârmă umplu paharele. Își aminti că de vreo câțiva ani tata îi promisese o poveste pentru ziua când va fi major, dar el nu luase niciodată în serios promisiunea. Își închipuia că tatăl spune asta doar ca să-i mențină interesul pentru învățătură, sau așa ceva.

— E un lucru... chiar serios? întrebă, cu un aer care s-ar fi vrut indiferent, în vreme ce începea să-și roadă unghiile.

— Nu! răspunse scurt Bradin. Banal!

Ceea ce întări convingerea băiatului că are să audă ceva grav. Bătrânul își aprinse o țigară și fumă tăcut câteva clipe.

— M-ai făcut curios! îl îndemnă Radu, privindu-l atent.

— Sincer. Ce părere ai tu despre mine?

— De ce întrebi?

— Ai să vezi. Ei?

— Cred că... ești foarte exigent cu dumneata și cu alții.. Nu mi-ai ierta în ruptul capului, de pildă, dacă aș

avea vreo restanță la facultate... sau...

— Iar eu nu mi-am terminat facultatea.

— Dumneata? holbă Sârmă ochii.

— Da, eu! Și asta nu-i tot ce trebuie să afli.

Bradin era stingherit, din ce în ce mai stingherit, iar băiatul intra în derută. Cum, tatăl lui nu-și terminase facultatea? De ce? Și asta nu-i tot?

— Până pe la 28 de ani, am fost tare sărac, Radule. Ai încercat vreodată să-ți închipui cum e sărăcia? reluă Bradin, golind paharul.

— Cred că trăiai modest! se lansă Radu precipitat; era timid și încerca să treacă peste momentele de surpriză, șarjând în mod vizibil.

— Și noi trăim modest...

— Nu se compară totuși! Bunicul a fost acar în Gara de Nord. Dumneata ești profesor de liceu.

— Nu mă gândesc la felul cum mă îmbrăcam ori ce aveam la masă! îl întrerupse tatăl, cu privirea pierdută în arabescurile covorului. Poate astea se mai găseau, modeste și ele, desigur, dar se găseau.

— Atunci, nu știi... Când ai întrerupt facultatea?

— În anul cinci. Dacă nu se întâmpla asta, azi aș fi fost arheolog. Un arheolog de talie națională. Nu exagerez; a fost credința mea. Și aveam aptitudinile necesare.

— Atunci înțeleg din ce în ce mai puțin! zise contrariat Sârmă. Tocmai în ultimul an să lași titlul baltă? Nu te-am cunoscut astfel! Vrei să spui că de sărăcie?

— Stai! Nu lua totul așa ușor! ripostă Bradin întunecat. Sunt lucruri de care mi-e greu să vorbesc. Tu nu înțelegi ce e cu adevărat sărăcia.

— Chiar dacă nu înțeleg! Nu-i admisibil totuși mai ales la caracterul dumitale... Mai ales la caracterul

dumitale! repetă băiatul, trosnindu-și degetele.

— Ascultă-mă bine! se ridică Bradin, nervos, și începu să umble prin odaie. Te-ai gândit la un moment dat să te apuci de patinaj. De ce n-ai mai făcut-o?

— Mmm... Din lipsă de voință. Ba nu... Din lene.

— Eu mă pasionasem de golf. Era prin '35. Jucam acasă la un coleg de liceu. El știa bine. Mie mi-au trebuit două săptămâni ca să învăț cum trebuie. M-a umilit mereu, s-a lăudat cu victoriile lui. După două săptămâni l-am bătut strașnic. A fost de ajuns să-i iau trei partide la rând, ca să renunțe la compania mea. Și îmi plăcea jocul. M-am lăsat apoi înfrânt sistematic și asta mă îndârjea, și am pierdut și plăcerea golfului.

Profesorul își aprinse altă țigară. Tic-tac-ul pendulei, singurul zgomot rămas în încăpere, venea parcă de la mari depărtări. Țigara trosni mărunț.

„Ia te uită ce ascundea aerul dumitale blajin și liniștit!” gândi Sărmă.

— Înțelegi? reluă bătrânul. Sărăcia te îngrădește ca o închisoare. Niciodată nu poți face ce-ai vrea. Pe urmă vine munca istovitoare; deci veșnica lipsă de timp. În facultate, de exemplu, am fost șofer de noapte pe un taxi.

— Nu mi-ai spus, zise Radu.

— Nici că în copilărie am fost lustragiu nu ți-am spus. Tata se prăpădise și trebuia să port și grija maică-mi.

— Asta-i altceva! Poate așa se explică...

— Nu. Realul motiv al părăsirii facultății a fost altul. Am cunoscut-o pe mama ta. Era o fată foarte frumoasă, o știi din fotografii. Era război. Boala mea de inimă mă scăpase de front. Începuse să apară mizeria: din când în când chiar și foamea. Nu ne-am căsătorit niciodată...

— Niciodată?!...

— Ascultă până la capăt! Așteptam vremuri mai bune;

așteptam... ce știu eu... să treacă războiul, să reîncepem viața... să avem o casă... Visurile nu țin însă de foame, nici de cald. Ne venea din ce în ce mai greu. Urma să te naști tu. În iarna lui '44 am avut certuri tot mai dese. Îmi reproșa că nu încerc să câștig, că important e să avem ce mânca, nu să-mi continui studiile. N-am ascultat-o. S-a căsătorit cu cineva, un om cumsecade, cred, care-i asigura existența.

— Și eu? șopti Sărmă perplex. Și dumneata ai lăsat-o?

— N-o puteam opri, Radule. Trăiam, înțelege, în mizerie. Dacă a plecat, înseamnă cu adevărat că nu mai putea să rabde. Asemenea lucruri se înțeleg și se admit, crede-mă! S-a măritat în mai. Tu aveai abia trei luni.

— Nu m-am născut în iulie?

— Așa ești trecut în acte, fiindcă te-am înscris după alungarea fasciștilor, și depășisem cu mult termenul de înregistrare. A fost curios; după plecarea mamei tale, am lăsat facultatea. Un sas din Sibiu m-a angajat secretarul lui. Se ocupa de petrol. Întâmplarea mi-a oferit un prilej accidental să-mi dovedesc cunoștințele arheologice în niște cercetări în Hârșova. Era vorba de un tezaur antic. Am crezut o clipă că-mi surâde norocul; după toate semnele, acolo putea fi aur. Himere! N-am dat de urma comorii. Patronul mi-a dispărut pe neașteptate și eu m-am întors la București în aprilie.

Bradin vorbise repede, ocolind, involuntar sau cu bună știință, partea povestirii care-l privea pe Radu. Dar băiatul dorea să afle tot.

— Și cu mine ce s-a-ntâmplat? întrebă el, aprinzându-și stângaci o țigară.

Emoția-l făcuse să pălească.

— Ea te-a îngrijit vreo trei luni, cât încă erai foarte mic. Înainte de a pleca eu la Hârșova, te-a adus la mine.

— Era frumoasă mama, spui?

— Foarte frumoasă... Știi, așa... blondă, înaltă... Fotografiile de fapt nu spun nimic... Atunci a plâns, mă rog, îți închipui... în asemenea ocazii se plânge.

— Acum... mai ai vești despre ea?

— Nu. De mult nu mai am. Nici ea, de altfel, nu m-a căutat. Auzisem odată că ar fi undeva, în provincie. Ăsta e adevărul, băiete. Mama ta n-a murit la naștere, cum știai tu.

— Și? zise Radu.

Bradin goli pe neașteptate paharul, privindu-și fiul țintă în ochi.

— Da... continuă el, pe gânduri. Bombardamentul din 4 aprilie mi-a ucis-o pe mama. Regiunea gării era, întreagă, un morman de ruine. Mă dezorientasem complet. Locuiam deja aici, în casa asta, cumpărată pe la sfârșitul lui martie și unde și geamurile rămăseseră întregi. Nu știu cum au trecut zilele, săptămânile... încercam să-mi găsesc un rost pe undeva – mu pentru bani, acum nu mă mai interesa asta! — pentru mine însumi! Zadarnic. Nu-i trebuia nimănui un arheolog fără diplomă.

„Ce bine că ai avut răbdare să cresc, tată!” își spuse Radu, simțindu-se deodată matur.

— Mare lucru n-am făcut în viață, recunosc! spunea tatăl. Am alergat mereu după bani, obsedat. Nu mai foloseam nimănui. Și atunci ai apărut tu. Tu, cineva pentru care să trăiesc. Aici mi-a fost scăparea.

— Aventuroasă tinerețe ai mai avut! zise băiatul, simțind că bătrânului îi trebuie o încurajare.

— Nu mă pot plânge...

— Ei, tată, dar noi nu mai bem astăzi?

În glasul lui Sârmă nu era atâta entuziasm cât ar fi

presupus cuvintele.

— Ba da! Dă sticla-ncoace!

— Ce afaceri a făcut patronul tău?

— Fisch? Vindea petrol. Asta se căuta ca pâinea caldă atunci, în război. M-a plătit bine, de ce să mint! Dar, pe undeva, am greșit.

„Nu cumva, tată, afacerile astea nu erau tocmai-tocmai cinstite? Și totuși... dacă ar fi așa, nu te vârai dumneata în ele... Mă ocup eu de dumneata... e aici ceva care nu merge.”

— Unde puteai greși?

— Nu știu. E firesc să vrei bani, când îi câștigi pe drept. Nu? Eu asta am vrut. Cugetul nu mi-a reproșat niciodată nimic. Și nu pot fi acuzat de lipsă de conștiință. Dar iată că în locul marelui savant care mă visam sunt azi doar profesor de istorie și științe naturale. Noroc că tu ai să fii exact ceea ce n-am izbutit eu. Ai să vezi! Ai un creier bine pus la punct și constat mai ales că nu lași cartea din mână. Asta e mare lucru, Radule!

— Acum, să nu exagerezi și dumneata!

— Adu-ți paharul! Așa... Noroc, măi băiete! La mulți ani!

— La mulți ani, tată! Vezi, ai făcut foarte mult pentru mine. M-ai învățat latina, greaca, franceza. Mi-ai dat...

— Fleacuri, fiule! Acum trebuie să-ți dau cât mai mult, acum, când pleci în viață...

— Dar acum voi câștiga eu singur totul!

— Totul? Și mașina, adică?

— Ce mașină?

— Turismul, domnule! Turismul, mai necesar unui geolog decât aerul pe care-l respiră. Strâng bani de mult. Cu meditații, cu ore suplimentare... Joc și la loto.

— Tată! izbucni băiatul în râs. De ce? Doar nu mașina

mă va duce la Academie!

— S-o crezi tu! Ia doi studenți, la fel de buni amândoi, cu aceleași calități. Care va fi apreciat mai mult? Cel care se înghesuie de două ori pe zi în tramvai, sau cel care-și parchează turismul vizavi de facultate? Răspunde, domnule modest!

— Eu l-aș stima pe cel cu tramvaiul.

— Romantism, puștiule! Ești prea tânăr încă pentru viață. Bine că e aici un om să-ți deschidă ochii. Trebuie să-ți cumperi, domnule, un „Renault”, cea mai buna mașină pe piața noastră la ora actuală. Pricepi? Lasă, că taică-tu a umblat și pe jos până s-a umplut de bățături și a gustat și plăcerea mașinii trase la scară. Ehe!

„Vai de mine, tată, dar ai concepții învechite rău! După câte constat, e nevoie de o întreagă reeducare! Trebuie să mă ocup serios, nu glumă!”

— Da?

— Păi mașinile astea de ce sunt făcute? Nu ca să le cumpărăm? Ah, dacă aș putea da o lovitură! Ceva cu bani mulți și repede! În fine! S-o lăsăm deocamdată! Poftim! Iar s-au golit paharele!

— Atenție, torn!

Radu nu reuși să-și ducă la bun sfârșit sarcina de paharnic. În vestibul țârâi scurt soneria.

— Ia vezi, cine e? zise Bradin, ușor indispus.

— Vasiliu, cine altul? O să-ți propună o partidă de table, ca de obicei.

— Are ghinion. Nu-mi arde de asta.

Sârmă alergă să deschidă. În hol aștepta un cetățean necunoscut, cu un pachet voluminos sub braț.

— Bună seara, tinere! salută el cu voce gravă.

— Vă salut.

— Aici locuiește familia Bradin?

— Întocmai. Doriți să vorbiți cu tata?

— Dacă se poate.

— Vă rog să intrați! E acasă. Tată, te caută un domn! strigă Radu, trântind ușa în urma noului venit.

— Îmi permiteți? murmură politicoș oaspetele, căutând din priviri un loc unde să-și lase pachetul.

— Mă scuzați! spuse repede Radu, nedorind să fie mai puțin amabil. Aici e bine!

Îl ajută să așeze coletul, înfășurat în hârtie albastră, sub cuier. Remarcă imediat grija cu care necunoscutul îl pusese jos.

— Pe mine mă căutați, domnule?

Bradin îl scrută pe străin cu atenție. Nu-și amintea să-l fi văzut vreodată. Vizitatorul avea o constituție robustă, iar costumul gri, elegant îi scotea în evidență umerii largi. Părul cărunț, lins, despărțit la mijloc, contrasta oarecum cu figura lui energică, arsă de soare.

— Pe dumneavoastră! spuse fără intonație necunoscutul, apropiindu-se. Dați-mi voie să mă recomand! Dumitru Păruș.

— Mă numesc Mircea Bradin. Fiul meu, Radu.

Păruș le strânse mâinile în fugă, numai din vârful degetelor.

— Poftiți înăuntru. Serbam astăzi un succes de facultate al acestui tânăr.

— Sper că nu deranjez! spuse oaspetele, deși se vedea bine că asta îi e relativ indiferent.

— Ba nu, de loc! se grăbi Bradin. Știți, Radu trece acum în anul...

— În anul IV, știu! întrerupse vizitatorul. La facultatea de geologie. Felicitări.

Rostise totul cu oarecare grabă, ca pe o formalitate.

— Pentru ce stați în picioare? interveni Sârmă, pe care

vizitatorul îl intriga. Luați loc! Fotoliile sunt cam vechi, dar comode.

— Mulțumesc!

Păruș privi în jur. Curățenia era ireproșabilă. Mobilă arhaică. Multe tablouri, o bibliotecă, un scrin...

— Și soția?

— N-am avut!

— Curios! Păreți un om sociabil.

— Beți un pahar cu noi! încercă iar Sârmă să destrame atmosfera de încordare și nedumerire.

— Poate mai târziu! se abținu Păruș. Deocamdată, tovarășe Bradin, te-aș ruga... Dacă nu te superi (recita formulele de politețe cu un ton aparte, căutând parcă să scape cât mai repede de aceste părți ale frazelor), dacă nu te superi, lasă-mă un minut singur cu tatăl dumitale!

— Mă rog, mă rog! făcu Radu nemulțumit și părăsi încăperea.

— Vreau să-mi răspundeți la câteva întrebări! zise oaspetele, scoțând din buzunarul de la piept un carnet de notițe și un medalion oval, fără lanț. Întinse bijuteria lui Bradin. Îl recunoașteți? Sunt două fotografii înăuntru.

Gazda deschise medalionul și tresări.

— Anatol Fisch și Torry, soția lui!

— Exact! confirmă rece vizitatorul.

— Nu înțeleg! Cum a ajuns la dumneavoastră...

— Veți pricepe numaidecât. Apucați micul inel de care se agață lanțul bijuteriei. Așa! Răsuciți-l ușor spre dreapta. Acum trageți!

Mircea Bradin rămase în mână cu o lamă extrem de fină, ce se împlânta în capacul din față al medalionului.

— Acolo e scris ceva! continuă Păruș. Cu ajutorul unei lupe, textul poate fi descifrat.

— Radule! strigă bătrânul. Adu-mi, te rog, lupa de pe

biroul!

Radu veni într-un suflet, privind intrigat la cei doi. Se vedea că ar fi vrut să rămână. Plecă însă, cu părere de rău. Tăcut, Bradin luă lentila, apropiind-o și depărtând-o de inscripție. Reuși cu greutate să citească:

MIRCEA BRADIN. Profesor de științe naturale și istorie.

București, str. Sf. Elefterie 35. Are a doua plăcuță.

ANATOL.

Gazda apucă medalionul, introduse lama la loc și, după ce medită puțin, se întoarse spre Păruș:

— Sunt curios să știu cine v-a dat bijuteria. Anatol avea o fată, Wilhelmina. Ea?...

— N-are importanță! zise încruntat Păruș. L-ați cunoscut bine pe Anatol Fisch?

— Da.

— Ați făcut niște cercetări la Hârșova?

— În 1944, primăvara.

— Acolo s-au găsit două plăcuțe de aur.

— Sunteți bine informat! Da, ni le-a vândut un învățător. Le găsisse imediat după cutremurul din 1940. În urma unei prăbușiri. Se pare că pe acolo trecea una din subteranele fostei cetăți Carsium.

— Continuați! E foarte important să aflăm totul.

— Învățătorul ceruse o sumă destul de mică, dar Fisch nu s-a învoit de loc cu ea. Atunci învățătorul ne-a dat doar o plăcuță, pentru jumătate din banii oferiți de patronul meu. A fost un vicleșug de mare clasă. Fisch citi inscripția

— știa latinește ca toți intelectualii ardeleni. Căci pe plăcuțele de aur era o inscripție în latină.

— Știm. Și?

— Lectura l-a electrizat parcă. Ne-am întors la hotel. N-a dormit toată noaptea, încercând să ghicească restul cuvintelor. Pe plăcuța lui, după câte am priceput, se afla sfârșitul textului. Nu mi l-a arătat niciodată. Dimineața mi-a pus în mână toți banii ceruți de învățător: „Du-te la pungașul ăla și ia-i restul inscripției. Ne-a bătut. Are cap, nu glumă!” Am cumpărat plăcuța, dar, când m-am întors, Fisch dispăruse. Prospekțiunile petroliere pentru care venisem au rămas baltă. Cum se făcuse nevăzut, unde?

— A murit curând, într-adevăr. Dar a divulgat taina inscripției. Plăcuța lui se află în posesia noastră.

— Deci nici dumneavoastră nu cunoașteți tot textul?

— Nu.

— Acum am priceput. Vizita aceasta are ca scop...

— Nu vă grăbiți, tovarășe Bradin! îl întrerupse repede Păruș. Să începem cu placa aflată la dumneavoastră.

— Foarte bine! făcu Bradin, cu o nuanță de nerăbdare în glas. Un moment, v-o aduc.

„A venit doar ca să mă tragă de limbă? se întrebă el în gând. Nu știam că autoritățile încep să se ocupe de tezaur. Multe nu prea am de spus – nu știu nimic despre cânsul, altfel l-aș fi ridicat de mult.”

Trecu în cealaltă cameră și reveni cu o bucată de metal.

— Poftim! i-o întinse el lui Păruș. Iertați-mă, știți latinește?

— Nu! spuse acesta, din nou fără intonație.

— Atunci, dați-mi voie să vă traduc!

Gazda așeză placa pe masă. Cei doi se aplecară asupra ei.

— Asta e tot, spuse Bradin. În românește ar suna cam

aşa: „Dragă Menandros din Corint, Marcus te salută. Mă cheamă la Roma. Dacă ai primit inelul, du-te la Tomis, la magazii (la depozite).” Acest *conditoria* latinesc denumea magazinele săpate sub pământ sau sub o clădire.

— Şi de ce aţi făcut cercetări la Hârşova? se interesă Păruş, consultându-şi caietul de note. În text văd că se aminteşte de Tomis, de Constanţa.



— Tovarăşe Păruş, aţi aflat, cred, că am fost secretarul particular al lui Anatol Fisch. Îmi plătea cu bani grei cunoştinţele de arheologie şi geologie. Începusem la Hârşova nişte prospecţiuni.

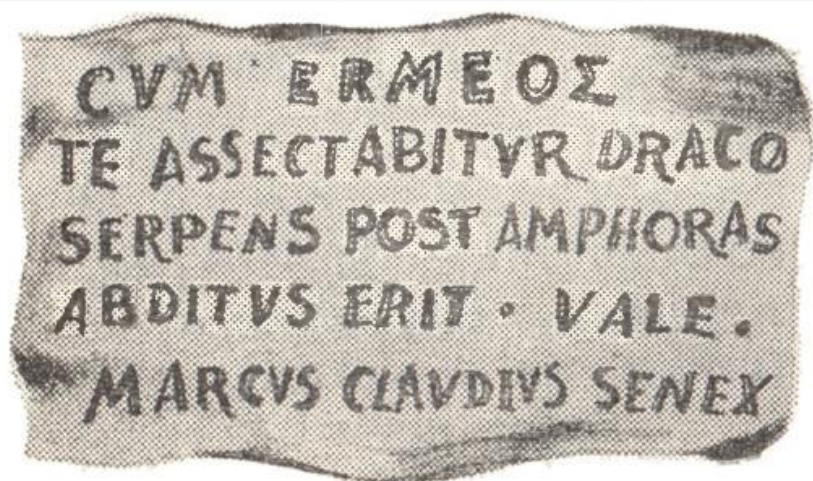
— Şi? Aţi mai găsit ceva după ce rămăseşeţi singur?

— Nu. La Hârşova nu exista nici urmă de comoară. Am descoperit câteva subterane noi şi... cam asta a fost totul.

— Acum să vă spun ce m-a adus la dumneavoastră, tovarăşe Bradin îi zise, pe un ton oficial, Păruş. Aţi înţeles, desigur, că Fisch a lăsat acest medalion cu intenţii precise; să fiţi căutat de familia lui sau de

altcineva pentru începutul mesajului antic. Ne-am prezentat cam târziu, e drept. După 21 de ani. Dar... abia acum ne-a parvenit și nouă medalionul. Speram ca plăcuța dumneavoastră să ne spună mai multe. N-a fost așa. Cealaltă parte a textului, aflată în posesia noastră, conține mai multe informații. Iat-o!

Scoase dintr-un buzunar o placă de aur, identică celei aflate pe masă. Bradin se aplecă repede asupra ei.



— Nu înțeleg! șopti într-o doară Bradin.

— E simplu! Păruș trase carnetul mai aproape: „Când Ermeos te va însoți, șarpele va sta ascuns după amfore. Fii sănătos! Marcus Claudius Senex.”

— Nu-i vorba de traducere! Nu pricep ce poate însemna... adică sensul. E foarte vag. Cifrat poate.

— Totul s-a rezolvat.

— Cum?

— Ermeos a fost descoperit.

— Nu înțeleg absolut nimic, deși... Ar însemna că tezaurul există?

— Da, tovarășe Bradin, există!

Bradin se ridică în picioare, zâmbind derutat.

— Vă cer scuze, dar știrea m-a uluit. Mulți ani am încercat și eu, zadarnic, să descopăr cea mai mică urmă, să mă conving că nu e la mijloc o simplă fantasmagorie. Dumneavoastră dați totul peste cap. Aproape nu-mi vine să cred. Unde? La Carsium, sau la Tomis?

— La Tomis.

— Taina asta mi-a scos peri albi! Câte speranțe, câte visuri au ucis aceste două plăcuțe! Am crezut cândva că voi reuși să le dau de capăt. Nerozie, cumplită nerozie. Acum... Știu eu? Aș mai fi în stare să mă bucur? Dar surpriza... După atâta vreme... Tovarășe Păruș, dacă fără alte indicii, bazându-vă numai pe Ermeos, ați putut ajunge la tezaur... Extraordinar! O forță deductivă demnă de respect.

— Pardon! zâmbi ironic Păruș, făcându-l pe Bradin să roșească. Noi nu ne-am bazat câtuși de puțin pe noroc. Nu eu. Tovarășii care au făcut descoperirea. Dar suntem încă departe de tezaur. Ce s-a găsit la Constanța, a fost doar începutul...

— Să nu mă înțelegeți greșit, tovarășe Păruș! Rezolvarea acestei taine este atrăgătoare pentru mine doar prin conținutul ei științific.

— Mă dezamăgiți! îl întrerupse aspru vizitatorul. Nu punem nicio clipă la îndoială buna dumneavoastră credință. Altfel nu v-am fi destăinuit nimic despre cercetările noastre.

Bradin nu răspunse imediat. Părea absent. Doar privirile îi alergau neliniștite pe obiectele din jur.

— Da, murmură el într-un târziu. Interpretez poziția dumneavoastră așa cum e. Mă bucur că m-ați înțeles. Visam să descopăr în acest tezaur cine știe ce dovezi

despre începutul poporului nostru. Dar visul rămâne vis. Să nu mai discutăm. Vă mai pot fi cu ceva de folos?

— Desigur! se mai împlânzi Păruș. Nu vă facem niciun reproș că n-ați înștiințat autoritățile despre tezaur. Asta se explică prin faptul că nici dumneavoastră nu mai credeți să existe. Dar acum, când noi am început cercetări sistematice, suntem siguri că nu aveți nimic împotrivă să ne acordați ajutorul.

— Eu? Și în ce fel? Aveți încredere?

— Cam multe întrebări! Încredere? Fără îndoială. Va puteți închipui că am luat informații precise despre dumneavoastră înainte de a vă propune colaborarea. Vă cunoaștem viața, tovarășe Bradin, și asta e de ajuns pentru noi. Practic: primiți, ori nu?

— Cu cea mai mare plăcere, tovarășe Păruș! Nu știu chiar cum să vă mulțumesc!

— Important e să găsim comoara, atât! îi retează Păruș din entuziasm. Despre însemnătatea ei cred că nici nu mai e nevoie să-i vorbesc unui arheolog. Așa!... Va trebui să plecați la Hârșova, să-l găsiți pe învățătorul de la care ați cumpărat odinioară plăcuțele și să aflați locul exact de unde le-a scos. Apoi să căutați cu atenție acolo. Veți avea sprijinul nostru permanent. Vă rugăm numai să ne dați de știre, imediat ce ați descoperit vreun indiciu despre tezaur. Cunoștințele dumneavoastră de arheologie sunt foarte prețioase în această împrejurare. Mai este și o altă latură a problemei. Amintesc de ea, fiindcă e bine să nu ometem niciun amănunt. E vorba despre recompensă.

— Tovarășe Păruș!

— Veți avea la dispoziție, după efectuarea cercetărilor, o sumă de bani. Ce nu se poate face cu o asemenea sumă, mai ales că aveți un băiat așa de mare, mâine-poimâine geolog?

Încercarea de glumă nu-l făcu să suradă decât pe autorul ei.

— Vă ascult mai departe! interveni gazda.

— V-am spus, tovarășe Bradin, ne aflăm la început de drum. La vechiul Tomis, în *conditoria*, cercetătorii au găsit numai o piatră.

— Piatră?

Bradin deschise ochii mari.

— Vă veți convinge pe loc.

Dumitru Păruș trecu în vestibul, de unde se întoarse cu pachetul învelit în hârtie albastră. Îl puse pe masă, răsturnând un pahar gol. Cu mișcări precise, desfăcu hârtia. Sub privirile neliniștite ale lui Bradin apărură piatra. Era aproape sferică, ceva mai mare decât o minge de fotbal, cu suprafața neregulată din cauza unor mici adâncituri vălurite. Sub stratul subțirel de praf păstra o culoare verde, acel verde spălăcit ca la orice piatră care, zăcând în apă, s-a acoperit cu mușchi; acesta, scos la aer, se usucă și dă naștere unei cruste de lut verzui. Câteva resturi de pământ cimentat acopereau ici-colo valva unei scoici, încrustată în întregime în piatră. Doar marginile ei sidefii se zăreau cu claritate, strălucind cu reflexe galbene în lumina becurilor.

— Asta e tot ce-am descoperit la Constanța! spuse Păruș.

— Bine, dar asta e... tot și nimic! Ce vă obligă să credeți că trebuie să continuăm cercetările la Hârșova? Acest pietroi vă oferă vreun indiciu? Mă rog, ceva care să vă arate direcția viitoarelor investigații?

— Partea a doua a textului amintește, tovarășe Bradin, de acel draco serpens pitit după amfore. Amfore nu mai sunt acum. Cât despre șarpe, dacă trăia vreunul acolo, a pierit de mult. Ce semnificație are el, nu știu

încă. Nu mă întrerupeți! Poate fusese închis în *conditoria* aceea ca să păzească piatra. Marcus Claudius nu putea însă ascunde tot tezaurul la Tomis, într-o perioadă tulbure, când Imperiul se cam clătina.

— Da... Cred că era vorba de perioada de după retragerea lui Aurelian din Dacia.

— Exact. Treburi urgente îl cheamă pe Senex la Roma. Îngroapă comoara la Carsium, lângă Hârșova, și-l anunță pe acest Menandros din Corint cum să ajungă la ea. E logic? Piatra a dus-o la Tomis, adevărat, dar principalul tezaur e la Hârșova. Acestea au fost concluziile specialiștilor noștri.

— Se poate să fie adevărat. Altfel ați fi găsit totul la Constanța.

— Întocmai. Acum un ultim lucru, tovarășe Bradin. Pe urmele tezaurului nostru se mai află și un grup de răufăcători.

— Cum ați spus?

— Ați auzit bine. Răufăcători. Îmi pare rău, dar... asta e situația. Nefericirea face ca ei să fi ajuns înaintea noastră la o serie de probe despre comoară. Păruș își cercetă iar notele și sublinie ceva acolo. Acest medalion, de pildă, a fost ținta unuia din atacurile lor. Pentru el au ucis-o pe Wilhelmina Fisch.

— Ucis-o?...

Bradin își deschise nervos haina la piept, gata să rupă nasturii.

— Până acum n-am reușit să prindem pe niciunul din ei. Au ajuns înaintea noastră la Tomis, la *conditoria*. Au furat de acolo piatra pe care o vedeți. Am reușit să intrăm în posesia ei și a plăcuței cu textul latinesc după eforturi serioase.

— Destul de grav...

— Veți pleca pe teren singur. Vă rugăm să nu suflați o vorbă nimănui despre scopul venirii dumneavoastră acolo. Invocați un motiv cât mai plauzibil...

— Radu, fiul meu, se va duce la Hârșova pentru câteva zile, pentru niște cercetări geologice. Am să-l însoțesc.

— Foarte bine. Tuturor să le spuneți asta. Dacă observați că sunteți urmărit, nu vă alarmați. Cineva dintre noi vă va purta de grijă în permanență. E nevoie însă să păstrăm cea mai strictă conspirativitate. Răufăcătorii încă nu vă cunosc, totuși se vor lovi curând de dumneavoastră în timpul cercetărilor. Vor încerca, probabil, să vă tragă pe sfoară, ca să afle ce ați descoperit. Nu comunicați nimănui nimic, decât dacă va spune că a venit din partea mea.

— Toate astea seamănă cu un detestabil roman polițist.

— Cred că nu e cazul să facem aprecieri! îl puse la punct, mereu rece, Păruș. Asta e situația, repet, tovarășe Bradin!

— Am să încerc să mă conformez. Conspirații, urmăriri, crime... La vârsta mea! Dar, mă rog...

— Permiteți-mi să vă strâng mâna, zise Păruș, cu vocea lui ușor plictisită la amabilități. Am devenit din această clipă colaboratori. Sunteți un om inteligent, valoros, și va trebui să învingem.

— Momentul merită să fie consemnat, spuse Bradin, după ce-și strânseră nehotărâți mâinile. Să bem! Vă rog, nu mă refuzați, că rup contractul!

— Dați-mi voie, atunci, să le umplu eu!

Ciocniră paharele, golindu-le până la fund.

— Să știți însă, făcu Păruș, închizându-și carnetul, că piatra asta nu e piatră, de fapt.

Gazda privi la interlocutorul său cu o buimăceală prost mascată.

— Nu credeți? E ușoară ca o cutie de carton și mai tare decât cel mai renumit oțel. Convingeți-vă!

Bradin ridică piatra de pe masă. Rămase o clipă derutat. Tot ce spusese Păruș se confirma. Ciocăni cu degetul – piatra suna înfundat, a plin.

— Ați vrut s-o spargeți?

— Ne-am ferit s-o stricăm, poate ascunde chiar cheia tezaurului. Fiind însă tot atât de uimiți ca și dumneavoastră, specialiștii noștri au încercat să-i desprindă o țandără pentru analiză. N-au reușit.

— Extraordinar! șopti Bradin, tot învârtind piatra între degete. E cam murdară. Mi-ați permite să-l chem pe Radu s-o curețe? E plină de praf și pământ. N-ar fi exclus să tăinuiască o inscripție.

— Inscripții nu are, vă asigur eu. Dar încercați. Mai ales că am hotărât s-o lăsăm în păstrarea dumneavoastră.

— La mine? întrebă Bradin nedumerit, iscodindu-și din ochi musafirul. De ce tocmai la mine?

— Ca să vă fie la îndemână. Înțelegeți, nu e exclus ca pe parcurs să găsiți un indiciu referitor la dânsa. Atunci va fi bine s-o folosiți imediat. Lucrurile trebuie să se petreacă în cea mai mare grabă, pentru ca răufăcătorii să fie devansați. Noi nu știm cât au aflat ei despre comoară, ce urme au depistat până la ora asta. Doar plăcuța va trebui să ne-o dați. E din aur...

— Da, bine, bine! aprobă Bradin, gândindu-se intens la ceva. De ce nu ați curățat piatra?

— Specialiștii noștri au luat câteva probe ale crustei ce o acoperă. Acum cred că e cazul s-o curățați.

— Radule!

— Și vă mai rog... Puțină discreție față de băiat.

— Da, tată!

— Ia, te rog, obiectul ăsta și curăță-l în baie. Îți explic eu mai târziu.

— Bine, tată!

Radu dispăru.

— Cum adică, reluă Bradin, să nu-i spun nimic despre cercetări?

— O, ba da! Numai ascundeți-i latura polițistă a chestiunii. Oricum, vârsta lui...

— Da, aveți dreptate. Și cum voi ține legătura cu dumneavoastră?

— Cel mai bine ar fi prin post-restant. Vom evita întâlnirile directe. Se pare că ceilalți au o bandă numeroasă și bine organizată. Vă pot urmări, și atunci întâlnirile noastre vă vor aduce neplăceri. Dar ce face Radu la Hârșova?

— Își strânge material pentru lucrarea de stat. Are ca temă stratele jurasice dintre Capidava și Carsium.

— Aha! Interesant! exclamă Păruș, deși se vedea că stratele jurasice nu i-au trezit nici urmă de interes. Iată, tovarășe Bradin! Aveți aici un prim avans de 5000 de lei.

— Mulțumesc!

— Cine știe ce cheltuieli vor surveni pe teren. Poftim!

— Tată... șopti Radu, intrând în cameră.

— Ce este? Ce-i cu tine? Ți-e rău?

Bradin ascunse iute banii și sări de la locul său, repezindu-se spre băiat. Sârmă, palid, privea tulbure, când la taică-său, când la musafir.

— Vă rog... să veniți... în baie, articulă el cu greu.

Cei doi îl urmară intrigati, neștiind despre ce e vorba. Radu deschise ușa cu un gest brusc. Pereții băii pluteau într-o lumină azurie, palidă, mișcătoare.

— Ce e asta, tovarăşe Păruş?

O rază de purpura se înfipse în plafon, descrie un cerc şi se amplifică, luând locul celorlalte.

— Sunt derutat... se strădui Păruş să-şi menţină prestanţa. Ce e asta?

— Tată, când am vrut s-o spăl...

— Sunteţi sigur că piatra a fost lăsată de un latin?

— Noi nu glumim, tovarăşe!

— Extraordinar!

— E fascinant, tată! Ca un... Ca o...

— Eu ştiu? Radule, de la apă?

— De la apă.

— Scoate-o afară!

Păruş făcu un pas precipitat înainte, smulse cu violenţă piatra din mâinile băiatului şi o strânse la piept, udându-şi hainele. Îşi plecă ochii, privind-o intens, vizibil nehotărât în privinţa ei. Apoi i-o restitui lui Sârmă şi-şi muşcă buzele, gânditor.

— Valoarea pietrei creşte nemăsurat! zise el, răguşit. Dracu' ştie ce înseamnă toate astea! V-o las, totuşi. Vedeţi ce încredere avem, tovarăşe Bradin?

— Văd, văd! Acum s-a oprit.

— S-a oprit. Păstraţi-o ca pe ochii din cap!

— Sfat inutil.

— Poate să aflaţi dumneavoastră...

— Ciudat, ciudat, pe onoarea mea! Mă măguliţi! Rămâne deci cum am stabilit.

— Da. Şi... atenţie!

— Am înţeles exact.

— Tată... Explicaţi-mi, pentru Dumnezeu!

— Atenţie, tovarăşe Bradin! Bună seara!

— Uff! Bine că s-a dus!

— Cred că e timpul să-mi spui şi mie!

— Sigur, băiete, sigur! Știi, cercetările acelea de la Hârșova... Ți-am vorbit de ele.

— Ei?

— Le-au continuat alții. Descoperiri senzaționale, vezi! Mi-au propus colaborarea.

— E puțin curios acest... tovarăș Păruș! Dumitru Păruș...

— Găsești?

Sârmă ridică din umeri:

— Aerul lui rigid... Pur oficial... Destul de neplăcut, în fond, așa-i?

— Ce vrei, poate din pricina meseriei. Da, da, nu exagerez de loc! Dar stai să-ți povestesc în amănunt!

*

Noapte de vară, cu lună. Strada-i acum pustie, cutreierată numai de foșnetul teilor. Ceas de liniște, în care Universul trimite Pământului solii dintre cele mai ciudate. Stai la o fereastră deschisă, stai și ascuți, și aștepti să se petreacă un lucru nemaîntâlnit, ca și când cineva ar pregăti un miracol; cineva nevăzut, dar prezent, lângă tine, așa ca undele radiostelelor. Nu mai e nimic de mirare într-un astfel de ceas, nici dacă văzduhul s-ar despica deasupra casei tale, iar în grădiniță, printre straturile de petunii și trandafiri ar coborî, cu unul dintre suporți, o formidabilă astronavă străină.

Radu nu-și lua gândul de la piatra adusă de Păruș. Îl auzi pe Bradin plimbându-se în camera de alături. Destăinuirile lui, laudele profesoarei de petrografie, majoratul, venirea oaspetelui, toate i se învălmășeau în cap, dominate de piatra fantastică. Trase încetișor sertarul de jos al scrinului, ridică sfera și o cântări multă vreme în mâini. Apoi ispita îl învinse. Se strecură în baie

și răsuci robinetul căzii.

Luminile nu întârziară să-și facă apariția. Lumini de toate culorile, de toate nuanțele, într-o neconținută fugă de-a lungul pereților. Băiatul încetase de mult să mai creadă în minuni. Își dădea seama cu toată precizia gândirii lui științifice că are în fața ochilor un aparat. Construit de cine și când? Păruș afirmase că el ar proveni de la un latin. Și tata a spus același lucru, arătându-i textul găsit la Hârșova. „... draco serpens post amphoras abditus erit „ Ce șarpe? Cum adică „după amfore”? Marcus Claudius, ce taină ascund cuvintele acestea cifrate? Cine, acum 2000 de ani, a putut realiza capodopera tehnică dinăuntrul pietrei?

Sârmă se așează pe cimentul rece al pardoselei, lângă ușă. Cum se zbat razele pe tavan, străbătute de umbre diforme! E un mesaj din lumea fără capăt a Cosmosului? Umbrele, strălucirile mereu schimbătoare, comunică ceva? Poate-i cererea de ajutor a unui echipaj amenințat cu pieirea. Poate-i o epopee, ori o simfonie transmisă pentru Concursul Galactic al Artelor. Poate-i sărbătorirea unei generații de cercetători întorși din bătălia cunoașterii. Poate vorbe senine de dragoste, poate valuri de flori diafane, poate dansul unei femei străvezii cum e aerul? Sau tabloul unei furtuni cu zăpezi policrome, răsucindu-se monstruos între un cer plin de amenințări și un pământ încărcat cu primejdii? Paleoastronautica s-a îmbogățit cu o confirmare a ipoteticei vizite cosmice din trecut? Și dacă, la urma urmei, totul e un fenomen natural, abia acum întâlnit de oameni și care a frapat imaginația lui Senex?

*

Radu așează sfios ceașca în farfurioară și-și ridică

privirile. Profesoara de petrografie, scundă, energică, excelent pedagog, aștepta răbdătoare să înceapă.

— Știți, se încumetă el în sfârșit, vream să vă cer părerea asupra unei... — își caută cuvintele — unei chestiuni foarte delicate. E în legătură cu petrografia.

— Ia să vedem! îl îndemnă profesoara, zâmbindu-i ca să-l încurajeze.

— Un prieten al meu, un coleg adică... din școala elementară, mi-a solicitat... Nu prea știu cum să vă spun.

— Spune cum ți-e mai ușor!

— Dacă ne-am închipui o piatră rotundă, cam cât o minge de fotbal și în care se află încrustată o scoică...

— Mi-am închipuit-o!

— Când o introducem în apă, prin orificiul scoicii tâșnește un jet de raze luminoase multicolore. Care e explicația științifică a fenomenului?

— Nu e niciuna! zâmbi și mai larg profesoara. Așa ceva, din punct de vedere științific, e o aberație. Dar am înțeles: colegul dumitale face literatură fantastică... științifico-fantastică parcă i se spune...

— Mda... Cam așa ceva. Am ținut să vă consult...

— Ai grijă, Sârmă! îl amenință profesoara cu degetul. Pentru un om de știință încă neformat pe deplin, literatura aceasta e un adevărat pericol.

— De ce? întrebă Sârmă, curios ca un copil.

— Fiindcă îți creează impresia că tot ce zboară se mănâncă. Dar ce vrea să facă acel coleg al dumitale cu piatra?

— El spune că înăuntru ar fi închis un aparat.

— Și cine l-a închis? Cum funcționează aparatul în apă? E din ce în ce mai aberant.

— Nu știu. El vrea ca piatra să fi ajuns până în zilele

noastre, îngropată de un latin.

— Din rău în mai rău! Nu cumva pretinde că latinul a construit aparatul?

— Aici e greutatea. Desigur că nu latinul l-a construit, doar nu se pricepea la electronică. Atunci cine a putut să-l construiască?

— Vorbești de parcă toate astea ar exista în realitate.

— Nu, nu! E doar o fantezie. Iertați-mă!

— Sfătuiește-ți colegul să scrie că aparatul a rămas de la cosmonauții aceia... de la paleoastronauți, în a căror vizită, personal, să-mi fie cu iertare, nu cred nici în ruptul capului.

— Și mie mi-a făcut impresia... adică și eu am fost de părere că la mijloc nu pot fi decât paleoastronauții. Dar de ce merge, de ce să meargă în apă? Băiatul așa vrea. Există vreo compoziție a pietrelor care, venind în contact cu apa, să dea naștere unor reacții puternice? Asta vroiam să va întreb.

— La modul descris de dumneata, nu! îmi pare rău, dar, hotărât, nu!

— Deci numai paleoastronauții! recapitulă Radu. Iar cheștiunea cu apa e o aberație.

— Întocmai. Colegul dumitale va fi decepționat, dar spune-i că știința e necruțătoare în această privință. Poate ar fi mai bine să se apuce de scris poezie?

3.

Vaporașul ținea firul apei, ridicând valuri lungi la prova. Sârmă, rezemat de copastie, cerceta cu atenție harta, în vreme ce Bradin, lângă el, își lăsa privirile să alunece de-a lungul malurilor.

— Mai avem circa trei kilometri! vesti Radu cu voce sigură.

— Pentru asta nu-i nevoie de hartă! replică bătrânul. Se vede și cu ochiul liber. Hârșova apare la orizont, căpitane!

— Așa e! recunosc cu rușinat căpitanul.

Cărmaciul vaporeșului zâmbi pe sub mustață, iar ceilalți călători înălțară capetele curioși. Într-adevăr, la dreapta, cum veneau ei dinspre sud, se profilau cele două dealuri de calcar între care se află orașul. Țărmul opus, neted, e tivit cu un șir de sălcii, alcătuiind un crâng pe distanță de kilometri întrerupt ici-colo de tufișurile murelor, crescute aici din abundență, și de stâlpii kilometrici.

— E 11 și 26! constată meticulosul Sârmă, după ce vîrșe harta într-un porthart de piele impunător. În 20 de minute suntem la chei.

Și-și șterse fruntea de sudoare.

— Ce căldură plăcută! zise tatăl, descheindu-și cămașa la piept. Aproape uitasem ce înseamnă să te ardă soarele câte 12 ore în șir.

Tânărul clătină din cap cu îndoială. Petele roșii de pe nas și obraji dovedeau cu prisosință că primul lui contact cu soarele nu avusese rezultate din cele mai fericite. Era suficient pentru ca perspectiva băilor de „câte 12 ore în șir” să fie privită cu oarecare scepticism. De altfel, însuși modul în care se îmbrăcase acum era menit să-l apere cât mai mult de insolație. Pe cap purta o șapcă de jocheu, orbitor de albă, căptușită cu mătase roșie, conform sfaturilor unanime ale exploratorilor africani. Bustul îi era grijuliu acoperit de o cămașă cu mâneci lungi, încheiată la gât. Picioarele îi erau ocrotite de pantaloni golf, ciorapi pestriți și ghete de baschet noi-

nouțe. Toate acestea pe o temperatură de 35° la umbră.

Dunărea își îngustă albia și prinse să bolborosească înverșunat, luptându-se cu pragurile de piatră nevăzute de pe fund. Liniștea de până acum, abia tulburată de motorul vasului, se risipi deodată. Zgomote vii de pickhamere de la cariera Celea Mică, glasurile barcagiilor care se vânzoleau cu bărcile lor între oraș și malul opus, duduie de camioane se încrucișau acum peste apă, vestitori ai vieții Hârșovei.

— Tată, ia uite! Ce frumusețe!

În dreapta, dealurile de calcar retezate de fluviu cu milenii în urmă își arată fața mâncată de ploi. Șuvițe de praf roșiatic se scurg la picioarele lor, ca sângele dintr-o rană. Între dealuri se deschid văi subțirele, acoperite cu iarbă săracă, bolnavă de praf și de soare. Cu cât vaporașul se apropie de Hârșova, cu atât relieful devine mai impunător, mai sălbatic. Pereții calcaroși înaintează până în apele Dunării, involburând-o.

— Ne pregătim de acostare! răsună vocea cârmaciului.

Sârmă trage în piept aerul fierbinte, își șterge sudoarea încă o dată și privește curios la oraș. Dinspre fluviu, Hârșova pare mică între valurile uriașe de piatră. În dreapta, spre sud, un zid enorm, gata parcă să se prăvale dintr-o clipă în alta, poartă pe creștet ruinele vechii cetăți romane Carsium. La bază, spre fluviu, mai multe pete întunecate arată gurile galeriilor subterane care treceau în toate direcțiile pe sub cetate, ajungând, se pare, până la vestita „Groapă a Leilor”. O pantă domoală coboară către oraș. Urmând mișcarea de la dreapta la stânga, ochii întâlnesc valurile de acoperișuri, dominate în fundal de școala medie, învelită cu țigle roșii, deasupra căreia, pe o înălțime, se află internatul, iar lângă ele turlile catedralei ortodoxe. Mai departe, la

stânga, o nouă pantă și creștetul celui alt deal, cu monumentul eroilor cunoscuți.

— Pitorească priveliște! făcu Sârmă, simțind că trebuie să spună ceva.

Dar Bradin nu răspunse. Cu mâinile înfundate în buzunare, cu pleoapele abia întredeschise, urmărea în aparență forfota portului, însă gândurile îi fugeau departe, în trecut, răscolind acolo cine știe ce amintiri. Radu săltă cu o icnitură rucsacul pântecos, din care ieșea coada ciocanului geologic, și-l așeză în spate cu eforturi evidente. Vaporașul trase lângă ponton, elicea se roti în sens invers, frânând, și călătorii începură să coboare.

— Hai, tată, am rămas ultimii, îl scutură studentul pe bătrân.

— Cum? A, da, să mergem!

Bradin se grăbi să ia geamantanul și sări îndemânat pe scândurile smolite ale pontonului. Tânărul îl urmă cu multă prudență, parcă s-ar fi temut să nu cadă în Dunăre. Se scotoci apoi îndelung și scoase la iveală o hârtiuță udă de transpirație, citind încă o dată adresa: „Șoseaua Constanței, nr. 15”.

— Surprinzător, de-a dreptul surprinzător!

Radu se uită nedumerit în toate părțile.

— Unde, tată?

— Aici, băiete! Nu vezi?

— Lucruri cât se poate de obișnuite.

— Obișnuite? Pentru tine!

— Blocuri, ca toate blocurile. Cu patru etaje...

— Ca toate blocurile! Și asfalt, ca toate asfalturile, nu? Și flori, ca toate florile, desigur: petunii, pansele, trandafiri...

— Păi da!

— Fericitule!

— De unde! Mă înnebunește soarele ăsta!

— Glumești, glumești! Soarele ăsta... în '44, primăvara, când toată Hârșova era o singură mlaștină noroioasă, un singur smârc de pământ galben, clisos, deasupra căruia se învâртеau nemții cu avioanele, soarele ăsta... Ce știți voi? Bradin se opri și prinse umărul lui Sârmă. Uite-aici stăteam, cu patronul meu, Fisch, aici, unde scrie „Complex comercial cu autoservire”, un banal complex cu autoservire, vopsit în galben, albastru și alb. Și ne mâncau ploșnițele în două odăi igrasioase, pentru care plătisem bani grei. Și umezeala, doamne, umezeala aceea înghețată, stătută, de care nu te-ar fi scăpat nici dogoarea iadului! Oamenii aceia ca niște spectre...

Profesorul se întrerupse și-i dădu drumul lui Radu. Acesta trase șapca de pe cap, începu să-și facă vânt cu ea și se scutură, ca un cal, sub povara rucsacului.

— Dacă stau să mă gândesc bine, mormăi el, dacă stau să mă gândesc bine, un „Renault” ar fi fost o veritabilă mană cerească în arșița asta dobrogeană.

După care izbucni într-un hohot nestăvilat de râs. Remarca însă păru să-l învioreze pe bătrân, care porni mai departe cu forțe sporite.

— Au făcut o grădină aici. Cu ce oare? Dacă sapi, în orice parte a orașului găsești un strat de pământ gros doar de 30 centimetri. De unde atâtea flori?

— Au captat un izvor subteran de pe dealul Baroi. Serios, nu știai, tată? E acolo o stație de pompare. Alimentează toată urbea.

— Aha!

— Iar acum, că ți-am readus dispoziția, să facem o haltă. Sunt deșelat. Unde sunteți voi, tineri spartani, care erați obișnuiți de mici cu sporturile? A, dar uite un

splendid chioșc de răcoritoare! Bun! îl asaltez. Am să revin, dragă tată, pe scut sau sub scut. Ahoe!

Casa de pe Șoseaua Constanței 15 avea un pronunțat aer rustic, contrastant cu ambianța mediului înconjurător – căci în imediata ei vecinătate domnea o agitație permanentă, provenind de la noua fabrică de pâine, de la piață, de la atelierul de reparații al S.M.T.-ului și de la încrucișarea cu șoseaua spre Vadul Oii. Pe lângă astea toate, stația PECO din stânga împânzea aerul cu zgomot de motoare și miros de benzină.

Dar, ca o oază în mijlocul forfotei din jur, casa avea o curte liniștită, acoperită cu o viță uriașă ce se boltea până-n șosea, continuându-se pe un petic de loc cu alte vițe, între rândurile cărora atârnavu șiruri de pești la uscat. Nelipsita grădiniță cu flori dinspre stradă era secondată de un soi de bătătură, cu o plită pentru gătitul mâncării vara, cu o populație densă de rațe, găște și pisici – pașnice la prima vedere.

Sârmă găfâi pentru ultima oară la umbra boltei de viță, aruncă bagajele de pe umeri ca pe o haită de pantere ce l-ar fi atacat, trânti deasupra aparatul foto, își scoase ceasul și busola de la mână, smulse de pe nas ochelarii cu sticle fumurii, azvârlindu-le în aceeași direcție, și se prăvăli, dărâmat, pe banca de piatră de lângă porțiță.

— Maurul... maurul și-a făcut datoria! șopti el. Tată, e rândul tău!

Bradin surâse cu oarecare compătimire și bătu de câteva ori în numărul de tablă prins de uluci. În secunda următoare izbucni un lătrat formidabil, scos de o voce cu un excelent timbru baritonal și o mare umbră fumurie își înfipse botul în pantalonii maurului. Acesta își aminti, pesemne, că nu și-a făcut datoria până la capăt, drept

care se ridică, surprinzător de sprinten, executând câteva mișcări vioaie, pe care un ochi neavizat l-ar fi socotit drept o intenție de fugă.

— Au! fu primul cuvânt rostit de maur, urmat îndată de un al doilea, din aceeași familie: Aoleu!

Câinele-lup, de partea cealaltă a gardului, flutură, vizibil încântat, un petic măricel de stofă în carouri, foarte asemănător cu pantalonii sus-amintiți.

— Diana! răsună un glas energic dinspre casă. Marș de-acolo, Diana!

— Ce nume, domnule, ce nume! se văicări Sârmă, ținând cu palma stângă locul peticului absent. Mie-mi rămâne atunci să mă cheme Acteon, pentru respectarea deplină a legendei.

O femeie brunetă, potrivită de statură și nostimă, își făcu apariția în pragul ușii, cu o lingură în mână.

— Cine-i acolo?

— Oameni buni, răspunse Bradin, care încă mai râdea. Pe dumneavoastră vă căutăm.

— Îndată!

Radu scosese ciocanul geologic și-l cântărea în mână, cu aceleași gesturi, probabil, ca ale unui șef de trib din paleolitic ce se pregătește să zvârle toporul de piatră în capul mastodontului urmărit.

— Bună ziua!

— Sărut mâinile! Bucuroși de oaspeți? Ne-a trimis la dumneavoastră o profesoară de la Universitatea din București.

— Tovarășa Opran? A stat la noi în gazdă vreo două luni.

— Întocmai. I-a plăcut găzduirea, și de aceea... Dar noi stăm mai puțin, doar 10—15 zile.

— Cum nu? Intrați, intrați! Haideți și dumneavoastră,

domnule...

— O, iertați-mă, nici nu ne-am prezentat. Mircea Bradin.

— Radu Bradin.

— Elena Vereș! ciripi proaspăta gazdă, cucerită de manierele bucureștenilor. Soțul meu vine și el curând.

— Și Diana? iscodi Sârmă sfios. Știți, eu... pantalonii...

Abia acum observă doamna Vereș starea jalnică a bufanților, cărora palma ținută grijuliu la spate nu le putea ascunde degradarea.

— Diana! Vino-ncoace! Vino imediat, îți zic!

— Zău? făcu Radu și duse un picior înapoi, aidoma unui veritabil spadasin.

Câinele veni cu botul în pământ, dar ochii îi luceau vicleni, parcă ar fi râs. Pe măsură ce se apropia, se lăsa tot mai jos, până ajunse să se târască, scheunând.

— Să nu mai faci, auzi? Dumnealui e prieten! Hai, ridică-te! Dă laba!

Acestea se petreceau la 9 iulie, într-o vineri. A doua zi, Radu plecă într-o recunoaștere a terenului, de unul singur. Studentul, ușurat de povara rucsacului, ducând cu sine doar strictul necesar – ciocanul, carnetul de însemnări, busola, aparatul fotografic și cutia pentru mostre – porni vitejește să cutreiere dealurile. Și fiindcă spiritul lui de viitor savant era obișnuit cu o disciplină de fier, plecă în expediție înainte de răsăritul soarelui, pentru a folosi din plin cele patru sau cinci ceasuri de relativă răcoare.

Ieși din orășel, se cățăără pe înălțimea cetății Carsium și, ajuns printre ruine, se opri deodată, pradă uimirii. Nu, nu întâlnise un șarpe dispus să-l muște ca amintire, nici nu descoperise pe neașteptate o piesă arheologică

scăpată până atunci atenției specialiștilor; nici măcar nu suferise vreun accident atât de firesc la statura și neîndemânarea lui. Acest băiețandru saturat de cultură, care citea și cita cu orice prilej pe autorii antichității, a făcut în dimineața aceea de sâmbătă cunoștință cu natura.

Firește, mai văzuse și până atunci cerul de deasupra capului, mai simțise cum adie vântul și-și mai spălase mâinile în rouă. Ba chiar, în depărtata copilărie, se chinuise cu săniuța pe dealul Cotrocenilor, avusese și ideea fugară să se apuce de patinaj; uneori, vara, se mai ducea la ștrand, bălăcindu-se în bazinul puștilor, căci nu știa să-noate. Spusese adesea: „Ce frumoasă primăvară!”, deoarece își putea închide paltonul în șifonier. N-a prea înțeles însă ce-or fi găsit unii în excursiile obositoare prin munți, când, la urma urmei, priveliștile acelea le poți contempla cu infinit mai puțin efort în reproduceri și filme. Minunatele pânze ale marilor peisagiști le socotea drept roade ale transfigurării artistice. Descrieri de călătorie? Îi citise din scoarță-n scoarță pe exploratorii pământurilor virgine. La o asemenea cantitate de informații, ce i-ar mai fi putut oferi natura? Așa a crezut.

Era liniște. O altfel de liniște decât a orășeanului, care include în această noțiune și claxoanele și huruitul tramvaielor. Lui Sârmă îi țiuiră urechile și auzi deslușit cum se mișcă frunzulițele de pir, scuturându-și roua. Se așeză pe bolovanii umezi, cu fața la răsărit, decis să afle ce înseamnă toate astea. Și află pe rând. Mai întâi, cum te pătrunde răcoarea revărsatului de ziuă, frigul dimineților timpurii, care-ți înfioară toți nervii. Pe urmă, cum panoramicul cerului trece de la cenușiu la purpură, iar lumina e împinsă de jos, de la orizont, până către zenit, ca un voal, ca un păienjenis cu miliarde de fire.

Norii prinseră să curgă domol, cu marginile involburate, sângerii, în azurul acela aproape alb. Sârmă ridică fruntea, scormonindu-și amintirile, căci mai văzuse undeva aceleași culori, exact aceleași culori. Ele se succedau într-o tăcere similară și îi păruseră pe atunci jocuri ale imaginației, lipsite de corespondente reale. Dar unde și când se întâmpla asta? Apoi, brusc își aduse aminte: acasă la ei, în baie.

— Cum?

Radu întinse gâtul spre cer, parcă ar fi avut în față un animal exotic. E posibil așa ceva? Nu, sau e nebun, sau a făcut o descoperire epocală!

Nepăsătoare la zbuciumul bietului student, natura își risipi mai departe frumusețile. Stropii microscopici de rouă căpătaseră o lucire argintie, egală. Dealul întreg părea acoperit cu o pojghiță de cristal, iar de undeva, din culcușul ei tainic, ciocârlia se repezi în sus, ca azvârlită de o catapultă, bătut dezordonat din aripi și se porni să cânte, beată de raze. Orașul se desfășură dedesubt ca o picătură, etalându-și acoperișurile și arborii. Lumina se revărsa ca un fluviu imens, cotropind biruitoare împrejurimile; alergia înspumată pe văile întortocheate, înghițea în valuri culmile dealurilor, cotropea rămurișul copacilor, învelea Dunărea cu o pânză de flăcări – și zidul vertical, orbitor trecu mai departe, se vedea cum trece deasupra pământului, ca o pânză de borangic.

Tot astfel se succed culorile pietrei, copie a naturii sau rezonator al ei, în înțelegere cu ea, simple și negrăit de frumoase, povestind, cui știe să le-nțeleagă, toate minunile lumii, poate și cele din vremea când oamenii nu existau, nici păsările, nici iarba. Lui Sârmă i se tăie răsufarea. Oare aici să fie cheia? Privi, ridicat în picioare, toate patru zărilor și i se păru că de pretutindeni

sosesc către el chemări și semne pe care nu le poate înțelege. Toate în jurul lui căpătaseră alte sensuri, încercându-se de semnificații nebănuite, așa cum le cerceta el acum, parcă ar fi avut cel puțin două înfățișări: una obișnuită – nori, apă, soare, verdeață – și cealaltă ca un conglomerat de simboluri, concentrate până la esențe – viață, putere, fertilitate, geneză – ciclu neîntrerupt, magnific, copleșitor.

În următoarele șase ore, silueta deșirată a tânărului a fost zărită cutreierând febril malul din dreapta Dunării. O nouă sete a cunoașterii îl purtă pe spinările dealurilor; și nu-i mai da răgazul să-și ia note, nici să adune mostre ori să fotografieze. Se târî în genunchi și pe burtă, să respire mirosul ierbii încinse, se lipi de calcarele golașe, să se pătrundă de căldura și duritatea lor, se cățără pe colțurile abrupte, murdărindu-se cumplit, și mereu se ridica în picioare, să scruteze orizontul și să înțeleagă chemările lui nedefinite. Iar de fiecare dată i se părea că a învățat ceva în plus și simțea că a pătruns câte puțin marile taine ale vieții. Căci luminile acelea numai așa puteau fi înțelese, își repetă el de nenumărate ori, deși n-ar fi știut să explice cum i-a venit acest gând.

Într-un târziu, sub dogoarea toridă a soarelui la amiază, Radu ajunsese în nordul orașului, pe drumul abrupt dintre dealurile Baroi și La Vii. În apropiere se auzeau păcăniturile asurzitoare ale unei motopompe. Vițele de vie înșirate în rânduri lungi brăzdau panta domoală a înălțimii din dreapta. Prin iarba prăfuită, gălbuie trecu fulgerător o umbră verde – o șopârlă. Sârmă se opri, se întinse cât era de lung de-a curmezișul drumului pustiu și o privi încântat, cum își sprijinise lăbuțele de un bolovan și dormita, toropită de arșiță, mișcându-și încet coastele, în ritmul răsuflării abia

ghicite. Transpirația îmbelșugată se scurgea în pârlăieș pe fruntea și gâtul băiatului, îi intra în ochi și în gură, picura pe pumnii strânși sub bărbie. Pielea începuse să-l usture și ochelarii îl chinuiau ca un instrument medieval de tortură. Dar aceste senzații nu-i atinseră decât subconștientul. Căuta, după răsăritul atât de surprinzător al soarelui, să acumuleze cât mai multe imagini, pentru ca la o nouă verificare a pietrei să încerce a-i descifra mesajul luminos.

Deodată simți că o răcoare plăcută i-a cuprins spatele, iar sudoarea, sub adierea vântului, se răci, furnicându-l. Întoarse fața, intrigat, spre stânga și văzu mai întâi o pereche de bascheți exact ca ai săi, pe urmă două picioare acoperite până la glezne de o salopetă albastră, cu clapele încheiate strâns, apoi bustul cuiva aplecat asupra lui, o cascadă de păr negru, lung și lucios, doi ochi imenși, de smoală, și undeva, dincolo de ei, radiatorul masiv al unui autocamion „Bucegi”. Mașina era la un metru distanță și Sârmă sări în sus ca un arc, înșfăcă fata de pantaloni și o trase violent în șanțul de lângă drum.

— Ne calcă!!

O explozie de răs, sonoră ca o avalanșă.

— Splendid reflex, stimate domn! Splendid!

— A, e oprită!

— Și ce spirit de observație!

— Ce te legi de oameni? țipă studentul întăritat, încă sub imperiul emoției.

— Din ce în ce mai bine!

Sârmă își umplu plămânii cu aer, își înfipse mâinile în buzunare și-și măsură interlocutoarea cu migală, începând de la bascheți. Dar, pe măsură ce își ridica privirile, figura i se lungi, gura i se deschise fără rost și

aerul războinic se topi într-o indescrisibilă uimire.
„Dumnezeule, cât e de frumoasă!”

— Haide, amuțim atât de repede?

Cureaua aparatului fotografic îi alunecă de pe umăr și cutia de piele căzu pe neașteptate, gata să se lovească de bolovani.

— De unde vii?

— Din lumea largă! Dar ce ți-a venit să te lungești în mijlocul drumului?

Urechile mici, roze, răsărind din părul de abanos, sprâncenele subțiri, ca două pene arcuite, ochii codați, trași ușor spre tâmpile – ce mai ochi, fraților, ce mai ochi!

— Iartă-mă! De fapt, eu... cu totul altceva.

— Nici insolație?

Salopeta descheiată la gât – o piele arămie, i se ghicea aroma și căldura.

— Nici. Mă uitam, așa... la o șopârlă.

— Pun prinsoare că ești bucureștean!

— Zău? De ce?

— Numai voi sunteți fără șopârle și vă închipuiți că prin alte părți nu există circulație.

Degetele albe, subțiri, cu unghiile tăiate din carne. Dinți sclipitori parcă așezați cu micrometrul.

— N-ai înțeles! Natura...

— Și camioanele fac parte din natură. Unde ți-ai agățat pantalonii?

— E un câine la mijloc. Diana.

— Un câine și primul contact cu lumea necunoscută.

— Exact.

Fata zâmbi, parcă într-un fel anume:

— Urcă! Te duc în oraș.

— Dumneata erai cu...

— N-ai învățat nimic din actul tău de bravură. În

mijlocul naturii, oamenii se tutuiesc, bucureșteanule!

— Dacă-și știi numele!

— Bravo! M-ai prins!

Îi întoarse spatele și porni spre camion. Și lui Radu i se urcă un nod în gât, văzându-i unduirea de trestie și pașii dansați în pulberea drumului.

— Hai, hai, că mai e și un plan de transporturi! Te-am speriat așa tare?

În cabină mirosea a busuioc, și totul sclipea de curățenie.

— Pardon! Un moment, să mă scutur de praf!

— Asta nu-i rău! Știi să-ți atragi simpatia necunoscuților.

— Atâta lucru am învățat și eu în familie!

Ea râse iarăși, din ce în ce mai veselă.

— Ține-te! Pornim!

Băiatul se tolăni pe pernă și începu să-și șteargă sânguincios transpirația. Măinile delicate ale fetei mângâiau volanul lustruit.

— Nu mi-ai spus de unde veneai?

— E o carieră aici. Duc piatră la o cooperativă, dincolo de cetate. Faci poze?

— Da, domnișoara.

— Gata, am înțeles! Repetă după mine: Mirana. E numele meu.

— Mirana... Mirana... Iar pe mine mă cheamă Radu.

— De ce porți atâtea haine? A, soarele? La vârsta asta, pielea se reface fulgerător. Și-așa te cojești, zău!

— Poate, Mirana. Stai la Hârșova?

— Toți oamenii de pe-aici stau la Hârșova.

Tăcură un timp. Sârmă se juca la busolă, dar ochii-i fugeau mereu spre stânga. Fata, desigur, conducea elegant și cu o desăvârșită stăpânire de sine.

— Ai terminat de mult școala?

— Pentru ce?

— Ești foarte tânără.

— 20 de ani.

— Spune sincer, nu-ți place să-nveți?

— Am încercat toamna trecută la filologie. Am căzut...

— Nu se poate!

— Îmi lipseau câteva sutimi la notă.

— Și gata, renunți?

— Ai vrea tu! Mă duc iar în septembrie. Nici nu-mi pare rău.

— Eu sunt la geologie. În anul trei.

— Adică 22 de ani?

— 21, că m-am grăbit de mic să încep cartea.

— Și n-ai scos nasul decât foarte rar din cartea asta.

— Se vede?

— Păi cine crezi că se expune să fie călcat pentru o biată șopârlă? Și mai faci și teorie – natura! Natura e cu totul altceva.

— Știi tu?!

— Știu. Pot să-ți arăt, dacă vrei.

Intraseră pe o stradă de la periferia orașului.

— Nu mă duci mai departe?

— N-am voie să iau pasageri. Uite, aici stau eu cu tata. Casa aceea cu gard viu. Coboară!

— Aș fi vrut... o fotografie...

— Bulevardistule!

— Mirana!

— Acolo-i casa mea! Mergi pe la umbră, e mai răcoare. Și fii atent cum treci strada!

Un val de fum, hurelul motorului și Radu se pomeni singur în arșița necruțătoare.

Casa era mai degrabă sărăcăcioasă, dar așa, văruiată proaspăt și înconjurată de flori, avea un aer plăcut și familiar. Sârmă, cu gulerul cămășii ridicat întru apărarea pielii, își încetini pașii, aruncând o privire curioasă peste gărdulețul pricăjit, din scânduri desperecheate. Între poartă și ușa casei se întindea o alee de nisip. O masă bătută în pământ, cu bănci pe trei laturi, se afla sub un geam, iar la dânsa stăteau cineva adus de umeri, cu spatele spre stradă, și... Mircea Bradin.

Vreme de o clipă, lui Radu nu-i veni să-și creadă ochilor, însă Bradin îl văzuse și-i făcu semn să intre. Interlocutorul său nu se-ntoarse nici când răsună scârțâitul porții.

— Bună ziua! spuse Sârmă timid.

Abia acum necunoscutul ridică fruntea spre noul venit. Sârmă avu o mișcare de surpriză – în viața lui nu mai văzuse asemenea chip. Zadarnic încercă să descopere la dânsul ceva din trăsăturile Miranei. O față mică, neagră, zbârcită ca o scoarță de copac, din care răsărea pe neașteptate nasul – ascuțit, dând impresia că, împunsă pe dedesubt, pielea lui va ceda dintr-o clipă în alta. Barba rasă cu îngrijire nu făcea decât să accentueze crețurile acestui obraz, adunate unele peste altele, ca și cum un accident groaznic l-ar fi desfigurat pe bătrân, iar un medic nedibaci i-a cusut fața, lăsând cicatricele la vedere. Singur nasul, pus acolo parcă de la altcineva, era cu desăvârșire neted, mărinind impresia de artificial. Ochii, meniți să dea viață măștii imobile în expresivitatea ei haotică, ochii își pierduseră de mult strălucirea și priveau lumea ca din spatele unei perdele opace. O pipă de lemn, lustruită oglindă și strânsă în colțul dinților albi și lungi, slobozea un nor de fum, aparent inexplicabil, căci posesorul ei nu trăgea niciodată în mod vizibil dintr-

însa.

— Fiul meu, Radu.

— Încântat...

— Știi, Sârmă, Bradin vorbea repede, încercând să pară vesel, dumnealui ne-a pus la dispoziție cele două plăcuțe de aur.

— Le-am vândut! îl corectă învățătorul cu voce egală. Le-am vândut scump.

Își puse mâinile înaintea lui, pe masă – două palme uriașe, umflate de mușchi, cu pielea albicioasă, parcă le-ar fi ținut de curând în var. Vinele albastrii se împleteau printre oase ca niște sfori.

— Cum, chiar dumneavoastră le-ați descoperit?

— Ce mai face domnul Anatol? spuse bătrânul, ignorând prezența băiatului.

— E mort, răspunse Bradin.

Căuta sensul acestei discuții ciudate.

— Mort... Mort...

Radu întrebă prin semne dacă să plece; Bradin îl trase de mânecă și-l așeză alături de el.

— Câți ani ai?

— Cine, eu? 21.

— Părei mai tânăr. Și, domnule Bradin? Cu sănătatea o duc bine, mulțumesc!

— Știți, poate va trebui să ne oferiți ajutorul.

— Da?

— Începem cercetări referitoare la cele două plăcuțe.

— Parcă scria ceva pe ele. Deși... nu, nu-mi aduc aminte.

Vorbele sunau înăbușit, cu aceeași tonalitate, spuse parcă de altul. Și privirea rămăsese ștearsă, urmărind, cu indiferență, un lucru nevăzut.

— Nu se poate! Era un text în latină.

- Mi se pare... Ce ajutor?
- Să ne spuneți...
- Vorbiți la plural, domnule Bradin.
- Suntem mai mulți.
- Și băiatul?
- Nu... Eu am trecut întâmplător pe-aici.
- Ce să vă spun?
- Cum ați găsit, de fapt, plăcuțele?
- La un cutremur, în '40. Plăcuțe blestemate. Ca și cum ar fi zis: „Apune soarele.”
- Unde?
- Într-o prăbușire. De ce n-au fost de bronz?
- Trebuie să vii cu mine odată, să-mi arăți.
- Fotografiati? arată bătrânul spre aparatul studentului.
- Da! răspunse Sârmă, bucuros să intre în discuție.
- Dacă veți avea cel!
- Adică?
- Stimate domn, strada a fost refăcută pe locul surpării.
- Cum?
- Precis.
- Învățătorul se înfășură într-o pânză de fum și clipi, obosind să mai urmărească lucrul acela nebănuț. Ridurile adânci de pe frunte i se mișcă.
- Și-atunci, noi?...
- De!
- Dar unde e strada asta?
- Pe puțin 50 de metri cubi de piatră au turnat în crăpătura aceea. Ce vreți? Erau să v-aștepte 20 de ani?
- Ce ne facem?
- Cumplită zăpușeală, domnule Bradin!
- Iertați-ne! V-am deranjat destul!

— Se poate? Mai rămâneți!

— Hai, Sârmă! Ne pare rău...

— Regret că nu vă pot folosi. La revedere! Și țineți-mă la curent, domnule Bradin! Nu uitați, da?

— Formidabil bătrânul! exclamă Radu după ce închise poarta.

— S-a schimbat cu totul de când l-am văzut eu.

— Ce vrei de la el?

— Textul latin a dus la descoperirea pietrei noastre. Dar coasociații... adică cei din grupul de cercetări presupun că e vorba de un tezaur mai cuprinzător. Nu știu prea bine datele. Lipsește veriga de legătură, înțelegi? Piatra nu indică unde e restul comorii. Se crede atunci că în același loc cu plăcuțele sunt și alte indicii.

— De ce nu i-ai spus despre piatră?

— Nu puteam. E totuși... un secret.

— Curios secret!

— Să mă sfătuiesc și cu ceilalți tovarăși.

*

„Portul Hârșovei se continuă la nord cu un val de piatră încremenit și abrupt: Dealul Varoș. Roci calcaroase masive, albe-gălbui, cad lângă țărm ca niște ziduri mohorâte în apele Dunării. Această stâncă prăpăstioasă, cioplită haotic de ape și timp, domină rada cu sălbatica ei prezență, deși nu-i mai înaltă de 72 de metri. Pe creastă se ridică monumentul eroilor necunoscuți – o cruce greoaie, albă, dintr-un bloc de calcar cristalin.

În anii secetoși, când Dunărea seacă mult, stânca Varoș își descoperă de sub apă un fel de pinten uriaș, înfipt adânc în albia bătrânului fluviu. E așa-numitul „prag”, care umple de teamă pe timonierii convoaielor comerciale. Tot atunci se poate zări la baza stâncii inelul

ros de rugină, întrebuițat odinioară la ancorarea corăbiilor turcești și poate și romane. De aceea, vârstnicii mai numesc Varoșul „Piatra cu Belciug”

De partea cealaltă a Varoșului, spre Baroi, se întinde un cartier liliput, format din câteva gospodării cocoțate pe stâncile calcaroase. I se spune Vărăria. Aici oamenii fabricau, în alte vremuri, în cuptoare arhaice, piatra de var. După Vărărie, malul Dunării se îngustează, până ajunge la o simplă potecă ce șerpuiește, plină de capricii, între apă și țărmul înalt, de calcare brune, roșii și albe. Vremea și apa le-au fărâmițat, năruindu-le în blocuri gigantice, ori le-au amestecat de-a valma, cu același praf în care se transformă implacabil piatră cu piatră.”

Sârmă puse punct, închise jurnalul de teren și se ridică în picioare. Soarele după-amiezii îi turna în corp o dulce lenevie, împotriva căreia lupta tot mai greu. Căscă îndelung, făcu niște mișcări cu brațele – degeaba. Plictisit, aruncă în porthart agenda și pixul, apoi privi somnoros în jur. Liniște. Văzută de pe stânca Varoș, Dunărea se mișca leneșă, în străfulgerări argintii de lumină. Iar jos, în adânc, apa era când verde, când galbenă. Curenții repezi, lovind stânca, se roteau în cercuri largi, formând din loc în loc anafoare. Lui Radu i se păru o clipă că aude Dunărea bolborosind ceva, luptând cu pragurile pietroase, pe urmă drumul larg al apei îl fură cu plutiri de vis departe, spre mare.

Rada portului – pustie. Două pontoane și alte ambarcații moțâiau sub soare. Draga, ancorată în larg, ațipise și ea, strângând între coșuri cupe mari de aramă, acoperite cu nisip. De-a lungul țărmului opus alerga leneșă spre Saltava șalupa punctului pescăresc. Undeva, în amonte, buciumă lung sirena unui remorcher. Radu

privi la ceas. Până la cinci și jumătate mai era încă aproape o oră. Hotărâse, împreună cu Mirana, întâlnită întâmplător în piață, să se vadă aici, lângă Piatra cu Belciug. Fata promisese solemn că va veni cu barca, pentru a-l trece dincolo, pe celălalt mal. La gândul acestei perspective, pe Sârmă îl cuprinse iar emoția, mai ales că de ieri umbla ca amețit de avalanșa noilor impresii.

Mirana... Ce prietenoasă era! Și ce băiețoi! Ar fi vrut să-și limpezească puțin gândurile, dar, fie din pricina oboselii, fie ca urmare a prânzului îmbelșugat, pe Sârmă îl cotropi somnul. Luptă el cât luptă cu toropeala, până când, biruit, se întinse binișor pe spate. Pernă făcu din porthart și cât ai bate din palme adormi.

Întâi și-ntâi visă că râde cineva, sonor, cu hohote prelungi, cristaline. Chiar în urechea lui. Somnoros, și-o astupă cu palma. Liniște. Ațipi din nou. Atunci îl gădilă nu-știu-ce pe nas. Se scărpină enervat, afurisind în minte toate muștele pământului. Puțin mai târziu primi între coaste un ghiont zdravăn. Deschise ochii buimac, neștiind ce se-ntâmplă. Cu gesturi automate își așează ochelarii, ridicându-se mahmur. Privi în dreapta, în stânga, înainte... nici țipenie. Amintin-du-și de Mirana, consultă ceasul. Formidabil! Șase! Dintr-un salt trecu la poziția verticală, în timp ce din spatele său răsună o voce cunoscută:

— Tinere domn, pruncii dorm ceva mai ușor!

— Mirana! Am adormit, desigur...

— Cum vă explicați însă că de o jumătate de oră nu reușesc să-mi fac simțită prezența?

— Aclimatizarea la teren... Șoc fiziologic... poate...

— Ei, da, așa mai merge. Voi, Capitala, veniți întotdeauna pe teren astenizați. Iar la tine asta se

manifestă prin somn profund. Hai, grăbește-te, savantule, că ne va prinde noaptea în pădure.

Sub avalanșa ironiilor, pe Sârmă îl trecură nădușelile.

— Mirana... Nu te supăra.

— Să mă supăr? Dar ai fost delicios.

N-așteptă să-i răspundă. Înșfăcă geanta, o azvârli scurt pe umăr și începu să coboare panta. Sârmă oftă adânc și porni valvârtej pe urmele ei. Mirana se mișca sigură pe cărăruia pietroasă, cu aparența lipsei de efort a sportivilor. Sârmă le observă pe toate și, ajungând la barcă, spuse, puțin înciudat:

— Mulțumesc, domnișoară!

— C-am făcut-o pe ceasul deșteptător?

— Și pentru asta!

— Ajunge. Urcă! Vezi să nu calci în Dunăre.

Îi întinse mâna – fibre lungi, nervoase sub pielea bronzată. Barca se clătină, desprinzându-se de mal. O luară curenții repezi, pornind-o la vale.

— Treci acolo, în față!

— La prova, vrei să spui?

— În spatele meu, atotștiutorule!

Mirana lopăta ritmic, fără zgomot. Barca pescărească, îngustă, alerga tot mai repede, tăind în diagonală fluviul. Cer albastru șters. Soare sclipitor, lunecând spre apus. Din prova luntrei, apa Dunării e când transparentă și limpede, când galbenă, verde sau cu luciri argintii, de solz de pește. Oare luminile ascunse în piatră sunt chiar razele soarelui și culorile Dunării? Paleoastronauții!... Au lăsat un mesaj indescifrabil și pentru noi, dar încă pentru antici! Și totuși, așa ceva e absurd. Poate, dacă ar fi lăsată în apa mai mult timp, piatra și-ar dezvălui tainele. Sârmă n-a experimentat calitățile ei decât vreo oră. Să încerce mai mult? Te pomenești că e ceva, ca un

televizor...

— Îți place? întrebă fata pe neașteptate.

Radu tresări.

— Cum? Da, da, îmi place...

— Și mie. Ei, la ce te gândești?

— Ți s-a întâmplat să aștepți cu înfrigurare ceva care întârzie mereu și nu știi ce să faci ca să-i grăbești venirea?

— Da. Uneori. Când eram mică, o așteptam mereu, nu știu de ce, pe mama. Dar n-am cunoscut-o niciodată, a murit la puțin timp după ce m-am născut.

— Nici eu nu am mamă, spuse Radu, rușinându-se să mărturisească ce s-a întâmplat cu mama lui.

— Și nu-i duci lipsa?

— Nu. Mulțumită lui tata. E un om atât de... Mirana, știi să păstrezi o taină? Dar o taină foarte serioasă, pe cuvânt!

— Nu cred că așteptai cu nerăbdare să-mi vorbești despre ea.

— Nu. Aștept dezlegarea ei. Și nu știu din ce parte o să vină. Dar n-am să-ți spun acum. Vreau întâi să mă mai limpezesc.

— Bine! zise Mirana simplu. Crezi că ajungi singur cu barca până la mal?

— De ce?

— Vreau să fac baie. Până te limpezești tu. Am să sar din barcă, apa e adâncă aici. Pun prinsoare că nu știi să înoți.

— Nu mai spune! Nu știu.

— Și ești mulțumit așa? Doar cu cărțile?

— Știu eu? Cred că da. Așa-mi șade bine.

— Nu prea e îmbucurător la vârsta ta! remarcă fata și el, care bravase ca de obicei, din timiditate, nu-și dădu

seama dacă a glumit numai.

Mirana se dezbrăca ușor, mișcându-se cu agilitate în spațiul strâmt al luntrii. Avea un costum de baie simplu, de pânză înflorată. Atât apucă să observe Sârmă, căci ea sări imediat, cutremurând ambarcația, aproape s-o răstoarne. Derutat, băiatul încercă să-și amintească la ce sunt bune vâslele. Trase de una, trase de alta, până reuși să ajungă la țarmul nisipos.

Dincolo de panglica aurie începea pădurea – sălcii, plop canadieni – revărsare de frunziș printre trunchiuri. Locul i se păru dintr-o dată străin, fiindcă în aceeași clipă realizează cât era, cât trăia de singur.

Sări pe mal și trase luntrea pe jumătate afară, să n-o ia curentul. Făcu un pas, încă unul. Ce stânci semețe zac în acest nisip pe care calcă? Și câte scoici sidefii, sfărîmate de vreme, nu se vor mai întrupa niciodată? Pulberi... Vântul și apele vor trece, purtându-le cine știe unde. Și urma pașilor lui se va șterge. Urmă singuratică. Dacă ar mai fi fost cineva cu el, acum ar fi apărut două. Una lângă cealaltă. Două urme, povestind în nisip...

— Iar te gândești?

Mirana e-aici, subțire ca trestia, crescută din soare și aer și lut. Din păr îi alunecă picături străvezii.

— Mă gândesc...

— Știi, murmură fata, parcă ascultând un glas dinăuntrul său, uneori simt ceva foarte ciudat: parcă sunt în ora de istorie... Tot trecutul e aici... Oameni de demult... care-și puneau întrebări...

— Câte întrebări peste tot!

— Parcă... Să nu râzi!

— Nu râd, Mirana! Chiar mă gândeam și eu... la ceva foarte asemănător. Șarpele acela...

— Parcă ți-am greșit cu ceva odinioară, de mult de tot,

nu mai știu când. Și ar trebui să-ți cer iertare, deși n-am pentru ce. Dar tu ai fost mii de ani mândrit și trebuie să mă ierți.

— Ce-o fi și asta? Acum trăiești tu din cărți!

— Chiar așa e: am citit niște versuri. Ale unui poet născut pe malurile Dunării, care a iubit mult Dobrogea noastră, cred... Ascultă:

*În liniștea apelor
Se ascunde șarpele fantastic
Cu ochii adânci ațintiți asupra noastră,
Ca o conștiința a pietrei însuflețite.
În fiecare din noi
Se ascunde șarpele fantastic
Plutind în râurile zburcimate ale inimii.
Este un semn de întrebare,
Răsucit în sine de zeci de ori,
Din care înflorește seninătatea.*

— Ești obosită, Mirana? Ai înotat mult.

— Am înotat mult! repetă ea, fără expresie. Spune-mi, ce se schimbă în mine, tu vezi? Arăt altfel?

— Nu.

— Dunărea era pustie și ciudată.

Își scutură, cu capul pe spate, părul greu de apă. Porni spre pădure, cu Sârmă, timid, pe urmele ei. Trecură încet prin iarba aspră și deasă, printre sălcii tinere, pe lângă tufișuri cu frunze mari. În marginea crângului se opri și se-ntoarse.

— Cavalerie!

Sta dreaptă, contur arămiu pe catifeaua frunzișului.

— Jupâniță?

— Împărăția mea ți-e deschisă.

Dar ochii ei îl priveau țință, întrebător, încercând să râdă.

— Frumoasă jupâniță, noi, cavalerii rătăcitori, cădem adesea victime ale vrăjmașilor noștri, vrăjitorii. Spune-mi, rogu-te, împărăția ta nu-i vrăjită?

— Ba da, viteze cavaler. Dar știu eu un mijloc să ieși de sub puterea aceasta.

Se apropie de el, cu un zâmbet neobișnuit în colțul gurii.

— Și ce va trebui să fac?

— Să devii al pădurii, cavaler!

Își scutură iar, leneș, părul greu, îngenunche și încep să-i dezlege șireturile de la bascheți.

— Nu, te rog! reacționează el violent.

— De ce?

— Cavalerul tău, jupâniță, e urât. Are un corp de șoarec de bibliotecă.

— Prostule! N-ai priceput nimic. Acum râdea de-a binelea; își recăpătase siguranța de sine.

— Ajunge. Mă dau bătut.

Porni să se dezbrace. Ea păru că nu-i dă atenție.

— Azi, pentru că ești începător, te voi învăța să te cațeri în copaci, *Pithecanthropus sirmoensis*. Mda... Sistem osos foarte dezvoltat. Lipsă de exerciții fizice. Ți-ar trebui câteva luni la cariera de piatră, canotaj, înot... Uf, câte complexe la intelectualii ăștia! Hai, nu mai sta cu spatele. Acum să te văd, cocostârc capricios! Prinde-mă!

Fugi spre pădure râzând. „Gonește ca o ciută”, gândi Sârmă. „Iarba îi biciuie trupul până la durere, iar cascada râsului cristalin înconjoară pădurea.” „Livresc”, se corectă el, pedant. Apoi se luă după dânsa, și încet, încet se destinse, se simți ușor și se miră foarte.

— Stop! se opri Mirana, prinzându-l de mână. Nu ne

antrenăm pentru Maraton. Uite plopul. Ne ține pe amândoi. Sus!

Tulpina subțire se leagănă. Sârmă nu simte decât degetele fetei, strânse pe umărul său. Soarele se rotește amețitor, dansează pe ceruri. Un stol de păsări fâlfâie deasupra lor.

— Ajunge, cad! strigă el, într-o stare vecină beției.

— Te rog!

— Am amețit.

— Cazi, atunci!

Dar el nu se-ndură, numai fiindcă ea îi strânge umărul. Apoi au coborât pe pământ. Văluri roșiatice pluteau pretutindeni, țesute mirific de bolta cerului numai flăcări.

— Ce repede a trecut ziua!

— Vino!

Îl trase după dânsa pe poteci întortocheate. Iarba dispăru. Un nisip fin, albicios și uscat se întindea ca o pardoseală moale printre sălciile scunde. Și deodată pădurea se scufundă în întuneric. Era o pădure bătrână. Copacii scorburoși, cu forme monstruoase, se îndesau unii în alții, luptând parcă împotriva luminii. Din pricina inundațiilor, trunchiurile se umpluseră de rădăcini. Sârmă își ținea răsuflarea.

Mirana duse un deget la buze. Într-un luminiș îngust, numai frunze putrede și rădăcini, răzbătu o rază ca o suliță de aramă. Fata călcă pe vârfuri până la dânsa, pătrunse în ea și o mângâie. Apoi, cu mâinile la frunte și capul răsturnat pe spate, se lăsă aprinsă de rază. „Arde ca o torță acolo, în mijloc de codru; tremură în întuneric, flacăra din lumină și aur, gândi Sârmă. Literaturizare, cu influențe Matei Caragiale”, constată apoi.

— Mirana!

Mirana... hăui pădurea. Mirana... răspunse cineva de departe – poate Dunărea însăși.

Radu suspină fără voie, temându-se o clipă că mai doarme acolo, pe Varoș. Alergă îngrijorat spre apă. Nu. Fata înota voinicește, paralel cu țărmul. Puțin mai sus, barca. Umbrele înserării pluteau de acum peste dealuri. El se îndreptă spre luntre, hotărât să se îmbrace. Mirana îl zări însă.

— Până nu faci botezul Dunării, nu te-mbraci! spuse tare, apropiindu-se.

— Nu știu să-not.

— Am mai auzit! Ei, și? Dai din mâini, din picioare! Altfel nu plecăm de aici, chiar dacă bate miezul nopții.

Sârmă oftă. Un pas, încă unul...

— E rece! mormăi el, înfiorat din tălpi până-n creștet.

— Nu-i nimic, curaj, pufni Mirana, care-l seconda atentă.

Apa le ajunsese până la bărbie. Radu se aruncă înainte, își agită cum putu mai bine ambele perechi de membre. Degeaba. Simți cum se duce la fund. Încercă să strige, dar gura i se umplu de apă. Tuși, strănută și-și pierdu respirația. Un braț puternic îl prinse de mijloc. În clipa următoare putea să răsufle iar.

— Nu mișca! Stai cuminte, să te duc la mal.

Căzu istovit pe nisip.

— Mulțumesc pentru lecție! bâigui cu greutate, simțind cum îl ustură gâtul.

— Fără tirade! Tot începutul e greu.

Mirana izbucni în râs și fugi la barcă. S-au îmbrăcat repede. Erau gata să pornească spre Hârșova, când pe apă, în amonte, începu să cânte un acordeon. Din când în când, o voce bărbătească, de bariton, completa melodia tristă: „*Tu es la femme de mon ami*”. Delicatețea

notelor fin redate, acordul discret, glasul sensibil, noaptea plutind pe ape îi umplură de o adâncă nostalgie.

— Cântă admirabil, șopti ea.

— Într-adevăr!

— Cine-o fi? Nu l-am auzit niciodată.

Zăriră și lotca. La pupa avea un motoraș care se mânuie ușor, ținând loc și de cârmă. Un bărbat cu capul gol sta pe scândura din spate. Lotca era dusă de curent, iar cântărețul părea că n-aude și nu vede nimic. Ultimele sunete se pierduseră ca o șoptă.

Aproape simultan, cei doi tineri începură să aplaude.

— Bravo, domnule! strigă Sârmă. Așa început de noapte merită să fie bisat.

Cântărețul păru că-și revine cu greu din atmosfera melodiei. Ridică fruntea, surprins. Zărindu-i le făcu semne cu mâna.

— Vă mulțumesc, copii, vă mulțumesc i Avea o voce caldă, de om blajin, liniștit. Ați cam întârziat, e aproape nouă. Dacă vreți, vă remorchez până la ponton.

Nu așteptă răspunsul. Porni motorașul cu o singură mână și se îndreptă spre dâșii.

— Ce zici? întrebă Mirana.

— Aș vrea să-l cunosc.

Acordeonistul acostă cu măiestrie, oprindu-se milimetric lângă barca lor. Sări agil din luntre, păstrându-și instrumentul agățat în curele de umeri.

— Cu admiratori ca dumneavoastră, aș cânta toată noaptea! începu el volubil. Sărut mâna, tovarășă! Îmi dați voie, Hurmuzache. Pavel Hurmuzache, maistru textilist, pescar amator pentru 10—15 zile și artist când m-apucă dorul.

Dădu mâna cu amândoi.

— Sunt sigură că exersați în fiecare zi! replică fata,

privindu-l atentă.

Părea să aibă 40—45 de ani.

— Aș de unde! La Brăila, înainte de concediu, nu știu să fi cântat de două ori pe săptămână.

— Dar sunteți cu adevărat virtuos!

Era ras pe cap. Tâmpile încărunțite. Mustață mică, blondă. Riduri fine în jurul ochilor.

— Tinerețe, bat-o vina. Entuziasm. Vă aprindeți repede. Eu vă mulțumesc pentru amabilitate.

— Zău, poate sunt obraznică. Vă rog să ne mai cântați ceva.

Gura lui avea colțurile lăsate, dându-i un aer de ușoară tristețe sau resemnare.

— Cu plăcere. Dar s-a-noptat și să știți că n-am lămpi la bord. Locuiesc vizavi de port, pe canal, la moș Pârvu, vechi prieten. Să n-am neplăceri.

— Vă scap de orice încurcături, ripostă cu glas sigur Mirana. Mă cunoaște toată căpitănia portului.

— Să legăm bărcile atunci. Am o funie tocmai bună pentru așa ceva.

Termină treaba în doi timpi și trei mișcări. În ciuda vârstei, se mișca sprinten și cei doi tineri îi remarcară vigoarea, deși de sub cămașa largă, cu mâneci lungi, nu i se zărea decât pieptul păros. Umerii masivi și gâtul puternic erau însă suficiente dovezi că dispune de forță, nu glumă.

— Gata! Acum vă poftesc pe șalupa mea improvizată, „Rândunica”. Nu zboară ea ca o rândunică, dar ține la drum.

Urcară.

— Ce să vă cânt, domnișoară?

— Orice. Și-așa sunteți foarte amabil.

Hurmuzache se gândi puțin, privind cerul limpede,

împânzit de lumini sclipitoare, își potrivea cu gesturi firești o curea alunecată de pe umăr și desfăcu repede clapele burdufului. Era un acordeon „Hohner”, cu 180 de bași, în stare destul de bună. Trebuie să fi fost greu, căci Sârmă remarcă ce adânc apăsau curelele pe umerii lui Hurmuzache. Acesta încercă două-trei acorduri și începu să cânte cu voce plăcută:

*„De voi muri, iubito, și vei vedea
O alba porumbița zburând la casa ta,
Să o privești tu bine, căci ea va fi
Sufletul ce pe mine mă va părăsi...”*

Se concentrase total asupra bucății. Stăpânind tehnica instrumentului la perfecție, cânta degajat, dominat permanent de emoția cântecului, nostalgic în desuetudinea lui. Dar mâinile îi erau foarte încordate, crispate chiar, parcă abia ar fi reușit să desfacă burduful.

Cântecul zbura peste apă, destrămand liniștea nopții. Pe malul opus, în port, sub becurile cu neon, începuseră să se adune oameni. Ascultau melodia, cuprinși, probabil, de aceeași înfiorare. Hurmuzache terminase cântecul de mult, când fata îndrăzni să rupă vraja:

— Sunteți un artist, domnule! Vă mulțumesc.

Îi întinse mâna. Hurmuzache i-o sărută respectuos, fără să-i răspundă. Părea neconvins și modest.

— Eu nu mai am ce spune, adăugă Sârmă. M-ați cucerit.

— Trebuie să plecăm! încercă să iasă din impas textilistul.

— De acord.

Proprietarul bărcii porni motorul și traversară Dunărea în liniște. Numai în apropierea pontonului pe care se strânsese un mare grup de oameni Hurmuzache îl întrebă pe Sârmă:

— În concediu, sau vacanță, tovarășe Bradin?

— Vacanță. Sunt student. Fac cercetări geologice.

— Ne vom mai întâlni atunci. Poate tragem o partidă de pescuit. Vă ofer eu scule, dacă n-ați adus.

— Mulțumesc. Cu cea mai mare plăcere.

Acostară la ponton, într-un ropot de aplauze.

— Unde duci barca, Mirana?

— O las aici până mâine. Mergem împreună. Așteaptă-mă!

— Hei, tovarășe, cântă-ne și nouă ceva! strigă unul mai tinerel.

— Te pricepi, nu glumă! interveni o femeie.

— Măi tovarăși, se apără Hurmuzache. E târziu. N-am lumini la bord. O să fiu amendat. Să vă ajut, tovarășe Bradin? întrebă el, văzând pe băiat că se chinuie cu porthartul ce-i cădea mereu și nu izbutea să coboare.

— Nu, nu. Pot și singur.

Sârmă trecu pe uscat, fata dădu barca în primire pontonierului, dar Hurmuzache nu scăpa de admiratori. Interpretă o suită de cântece românești, continuă cu ultimele noutăți de muzică ușoară și, în scurtă vreme, pontonul se transformă în ring de dans. Nu se știe de unde au apărut câteva sticle cu bere, urmate de altele, cu vin. Buna dispoziție se declanșă de la sine.

Mirana îl invită pe băiat la dans. El o refuză, pretextând că e obosit. Se retraseră deci amândoi, bosumflați, lângă balustradă. Sârmă consimți, în fine, însă tocmai atunci noua lor cunoștință se afla în pauză, asaltat de dansatori. Ciocni cu toată lumea, luă două

sticle și veni la Mirana și Radu.

— Vă rog! le oferi el politicos. Pentru fericire și sănătate.

— El vrea să plece! se plânse fata, ciocnind. Cică îl așteaptă acasă.

— Am o idee. Vă scap eu de beleaua asta.

— N-ar fi rău! sări fata. Să-l anunțăm pe tatăl lui. Nu de alta, dar să știe pe ce drumuri i-a apucat băiatul!

Amabilul maestru veni cu un puști. Radu scrisese câteva rânduri, îi dădu băiatului adresa plus cinci lei și se liniști.

Exact atunci se apropie de dânșii un bărbat tânăr cam neras, cu figura numai zâmbet. O hălăciugă de păr blond, cărlionțat, îi trona pe creștet. Cămașa galbenă, sport, pantalonii de doc, albi, sandalele maron. În mână dreaptă avea o valiză mică, învelită într-o husă kaki.

— Bună seara, tovarăși.

— Noroc, băiete, răspunse Hurmuzache.

— Mă iertați că-mi permit. Poate vă deranjez.

— Da' de unde. Ne distrăm. Dă-i drumul. Ce să-ți cânt?

i-o luă înainte acordeonistul.

— Păi, nu e chiar așa. Mă numesc Andu. Vânez cuvinte. Regionalisme. Sunt filolog. V-am auzit cântând, tovarășe.

Nu mă dau în lături să imprim cu rabla mea – arătă valiza – un cânticel de pe-aici. Ce ziceți?

— Dar ce ai în valiză, nene? întrebă Hurmuzache.

— Magnetofon. „Gründig”. Merge strașnic.

— Măi, măi! Și-n gălăgia asta speri să iasă ceva?

— Explicăm oamenilor. În trei minute, treaba s-a făcut. Tii! Distrat mai sunt. Să mă recomand: cercetător la Institutul de lingvistică din București. Sunt pe teren

de doi ani. Student, geolog, tovarășe Bradin? Mă umpleți de bucurie. Și eu care mă văităm că nu voi avea cu cine scoate o vorbă. Larii sunt cu mine. Adio, plictiseală! Domnișoară, poate într-o zi ne vei fi ghid la cetate. Cât despre mata, tovarășe Hurmuzache, te provoc la un cheful care se poate lăsa și cu niște muzică. Ce zici?

— Eu zic să imprimăm, că acum suntem aruncați în Dunăre. Mă așteaptă frații.

— Vedeți-vă de treabă, tovarășe Andu, interveni Sârmă. Sunt bucuros că v-am cunoscut. Vom mai pălăvrăgi după aceea.

— Ce cânti, tovarășe Hurmuzache? întrebă Andu.

— Acu' vreo două zile, prinsei un cântec popular pe cinste. De la un pescar.

— Titlul, titlul, sporovăi Andu, scoțându-și agenda de buzunar.

— „Drag mi-e, lele Paraschivă, la noi în cooperativă.” Folclor nou, tovarășe!

— Ești o comoară. Numele pescarului?

— Un moment, să-mi aduc aminte! Pinte... Vasile. Da. Cooperator la Ghindărești. Aici, aproape.

— Știu.

— Explică mata cetățenilor. Vezi, argumentează. Știința, cântecul popular... și începu să-și pregătească magnetofonul pentru imprimare.

— N-aveți grijă.

După altă jumătate de oră, Mirana și Sârmă plecau, promițându-le lui Hurmuzache și lui Andu că-i vor căuta.

Răsărise luna. Canicula de peste zi nu dispăruse încă. Oboseala pusese stăpânire pe amândoi, mai ales după vârtejul atâtor emoții.

— Nu ți-e foame? întrebă Sârmă, neputând suporta tăcerea.

— Nu știu. Parcă nu.

— Somn?

— Puțin.

Urcau spre centru.

— Vrei să te duci la culcare? insinua Mirana.

— A, nu! Rezist și până dimineața.

— Minți. Ți se închid ochii.

— Mă tulbură lumina...

— ... puternică a lunii.

— Dacă vrei...

— Mergem sus, la cetate?

— Mergem, aprobă docil Sârmă, împotrivindu-se aprig unui căscat perfid.

Fata izbucni în râs.

— Cască, cască! Habar n-ai pe ce vestigii umbli! Pe-aici au trecut daci, romani, greci, turci.

— N-am făcut istoria.

— Trebuie s-o cunoști. Intrăm în cetate.

Panta deveni abruptă. În apropiere lătrară niște câini. De departe ajungea până la ei orăcăitul broaștelor. Pe la urechea lui Sârmă bâzâi un țânțar. În față le apărură ruinele uriașului zid de odinioară. Luna poleia cu argint împrejurimile, estompând întunericul, ghemuind umbre tainice prin colțuri de stâncă amestecate de-a valma.

— Ne aflăm la poarta dinspre răsărit, explică Mirana. Ziua, zidurile astea sunt și mai triste. Parcă sunt acoperite cu cenușă și fum. Nu-mi plac.

De sus, Dunărea se vedea cu claritate, ca o panglică nichelată. Din loc în loc sclipeau fulgerător geamandurile-far, scânteii roșii ce asigură securitatea navigației fluviale.

— Nu vreau să merg pe malul Dunării, șopti fata.

— Bine. Hai să stăm pe bolovanul ăla! propuse

Sârmă.

Se aşezară, unul lângă celălalt.

— Nu vrei să-mi dezvălui şi mie câte ceva din tainele voastre geologice?

— Taine? Exagerezi. Încercăm să cunoaştem în amănunt istoria Pământului.

— Şi nu-i frumos?

— Ba da.

— Atunci, povesteşte-mi! Când s-au născut aceste calcare, cum? Şi ce te preocupă mai mult?

— Hm! Nu prea e potrivită ora pentru explicaţii. Dar fie! O să-ţi spun. Sârmă îşi scoase ochelarii, meditănd. De unde să-ncep? Ai fost vreodată la Tichileşti? Satul e aproape de-aici.

— Sigur că am fost.

— Ai văzut acolo nişte pietre verzi?

— Da.

— Geologia le numeşte şisturi verzi. Sunt cele mai vechi roci din regiune. În ele nu s-au găsit urme de viaţă. După unii savanţi, şisturile acestea aparţin precambrianului, adică erei geologice de acum un miliard şi jumătate de ani. Pe ele s-au suprapus alte urme din istoria frământată a pământului. Să ne închipuim că timpul s-a scurs şi să ne apropiem de vremurile noastre. Suntem cu 180—200 de milioane de ani în urmă, în aşa-numita eră mezozoică, sau secundară. Atunci şisturile erau acoperite de apele Mării Thetis, care se întindeau pe un sfert din Europa. Ca la orice mare, existau golfuri şi lagune. O faună marină complexă popula din abundenţă adâncurile. Recifi de corali înfrumuseţau zone întregi de pe fund. Numeroase alge şi plante creşteau în această Mare Thetis. Ei bine, era secundară se împarte în trei perioade: triasică, jurasică şi cretacică. Fiecare perioadă

a „trăit”, ca să spun așa, aproximativ 35 de milioane de ani. În urma unor complicate procese, pe fundul mării s-au sedimentat calcare, la un loc cu resturi de organisme, ale căror forme s-au conservat, ajungând la noi ca fosile. Mai târziu, calcarele se cimentară și marea se retrase, dezvelind uscatul. Rocile calcaroase de la Hârșova sunt din jurasic.

— Perfect. Dar dacă știința cunoaște precis toate astea, ce te-a adus pe tine aici? Ce te interesează?

— N-am reușit să completăm tabloul vieții din acele timpuri. Cunoașterea e o acumulare de descoperiri petrecute în timp. Cele mai întinse cercetări despre jurasicul dobrogean le-a făcut un geolog de talie internațională, Ioan Simionescu, pe la începutul secolului nostru. A reușit să determine o vastă faună și floră, adică să precizeze ce fel de viețuitoare și plante au trăit în acele timpuri. Dar au mai rămas multe necunoscute. Numeroși geologi, printre care mă voi număra și eu, vor lupta să completeze universul complex al perioadei jurasice. Eu culeg fosile și fac hărți.

— Fosile? Și tata are acasă un melc rotund.

— Poate este amonit.

— Da, amonit. El îi mai spune perysphinctes.

— Exact. Perysphinctes. Nu știi de unde l-a cules?

— Dintr-o subterană a cetății. Dar să nu spui la nimeni. Tata e un om ciudat. De 20 de ani tot caută ceva prin hrubele astea blestemate.

Glasul fetei devenise deodată trist. Surprins, Sârmă făcu o pauză.

— N-am știut, murmură el, contrariat de anumite gânduri, că sub cetate se pot descoperi fosile.

— Tata a găsit câteva galerii noi. Te rog! Dacă se află...

— Îți jur că nu va afla nimeni.

— Vezi tu, cetatea asta reprezintă pentru familia mea o adevărată tragedie. Tata cel puțin... Mirana se întrerupse, încercând să-și regăsească respirația. Tata a fost învățător. După cutremurul din 1940, toamna, lângă școala lui s-a produs o surpare. Câteva zile a coborât el în groapa aceea, descoperind o galerie subterană. S-a întors de acolo cu două plăcuțe de aur, care purtau nu știu ce mesaj în limba latină. A fost copleșit. Și-a petrecut multe zile în căutări, însă galeria nu i-a mai oferit nimic altceva. Vremea s-a scurs. Pe urmă s-a îmbolnăvit mama. În plin război, în 1944, veniră aici doi ticăloși. Unul se numea Anatol Fisch. De celălalt, habar n-am. Secretarul lui, se pare. Mama – în spital, grav bolnavă. Tata a iubit-o foarte mult. Erau săraci. Trebuiau bani mulți, s-o trimită în străinătate, ca s-o salveze. Ticăloșii au profitat de situația lui și i-au cumpărat plăcuțele. Dar pe mama n-a mai salvat-o. Puțin timp după nașterea mea a murit. De atunci, tata a căzut într-o muțenie cumplită. A fugit de oameni. A căutat însă mai departe în tainițele cetății. Și caută și-acum, mereu. Ah, dacă ticăloșii...

Radu se ridică de pe piatră cu un salt.

— Mirana! Tatăl meu nu e ticălos! Nu-ți dau dreptul să-l bănuiești.

— Cum ai zis?

— Secretarul acela era Mircea Bradin.

Fata se sculă încet, năucită.

— Și tu? Tu știai?

— De câteva zile.

Ea se întoarse fără un cuvânt și vru să plece. Dar cu o forță pe care nici nu și-o bănuia, Radu o prinse de umeri, o trase violent înapoi și o răsuci cu fața spre el.

— Nu așa, Mirana!

— Lasă-mă! îl repezi ea, înecându-se.

— Ce știți despre noi? Despre mine?

— Mi-ajunge ce știu.

— Am venit să continuăm cercetările, Mirana.

— Singuri? Cu domnul Fisch?

— Fisch a murit. Avem un sector restrâns. Dar suntem mulți. Ascultă, ieri am fost la tatăl tău. N-a vrut să ne dea nicio informație.

— Și-mi aruncai mie momeala?

— Vorbești prostii! Mă auzi? Nu eu te-am pus să dai buzna peste mine cu basculanta.

— Admirabil! Continuă!

— Părerea mea e că Mircea Bradin n-a știut că face o mârșăvie. Crede-mă, dacă mai poți acum să crezi în ceva. Aici e o taină fascinantă, în textul latinesc. Despre ea ți-am pomenit azi în barcă. Cine o întâlnește, e urmărit de ea, ca de un blestem. Și noi suntem urmăriți.

— Așa a spus tata...

— Se așteaptă cu toții la un tezaur. Ce e-ngropat acolo, Doamne? Simpla apariție a lui aduce vrajbă. Aș vrea să te pot convinge, Mirana! Ce să-ți spun? Să întorc umbra latinului, să-l întreb? Cui i-a lăsat mesajul? Umbra latinului...

Fata cobora poteca albită de lună. Radu își strânse pumnii. S-ar fi vrut la București, în Biblioteca Academiei, să citească, să citească despre jurasic, despre amoniți, despre orice, să uite stelele și flacăra din pădure și pe el însuși, dacă se poate.

I.

*„... Eternități de-a rândul, la Pontul Euxin,
Va rătăci o umbră străină, de latin,
Va rătăci o umbră prin spinii mari, uscați,
Doar printre mani sălbatici și umbre de sarmați.”*

OVIDIU: *Tristele* ⁴

Odată cu înserarea se făcu frig, iar fâșii înguste de ceață coborâra deasupra câmpiei. Vântul aspru, de la miazănoapte-răsărit, începu să sufle în rafale, să mâne valuri negre pe fața bătrânului Ister. Ceața păru că s-a însuflețit; se aduna ca torențele pe firul văilor, curgea apoi împinsă de vânt și uneori din vâlătucii ei creșteau forme ciudate, aidoma unor monștri. Luna răsărise de mult; lună de toamnă târzie, grăbită să înconjure bolta, revărsând o lucire spectrală.

Drumul dintre Capidava și Carsium, pietruit cu grijă, se întindea neted, ca o panglică argintie, întrerupt din mie în mie de pași de umbrele stâlpilor miliari. În pustietatea unde singur vântul și fluviul puseseră stăpânire, unde perdelele de fum alergau fantomatic, asemeni valurilor, se auzi târziu un tropot sec de potcoave. Călărețul se contură de departe – alb, adus de

⁴ În traducerea lui Eusebiu Camilar, colecția „Cele mai frumoase poezii“, Editura tineretului, 1957. (n.r.)

umeri, cu capul în piept. Părea că doarme, strângând frâul în mâna încremenită, ținându-se drept, țeapăn în șa. Purta o *paenula scortea*, veșmânt din piele, prevăzut cu glugă. Pe dedesubt îi lucea platoșa metalică, apărându-i pieptul de săgețile unor eventuali atacatori, iar coiful lustruit avea, desigur, aceeași menire.

Toate împreună îi arătau cu prisosință îndeletnicirea, fără ca pentru asta să mai fie necesară vederea săbiei scurte, cu două tăișuri, agățată la cingătoare.

Oșteanul privi printre gene spre Ister, care curgea domol, aparent inofensiv, în stânga drumului. Malul opus, abia ghicit, el însuși un abur gata să se destrame, contura vag siluetele unor sălcii. Acolo, printre tufișuri și crengi se ascund barbarii – goți, heruli, taifali, vandali, bastarni și mai ales carpii, cu celelalte seminții dace – dușmani parcă dintotdeauna ai Romei. Acest pumn nevăzut se agită de un secol întreg la graniță, dând deseori lovituri nimicitoare, asediind orașe, capturând armate de sclavi, vânzoland ca un vifor legiunile și flota romană.

O rafală de vânt umflă *paenula* și o smuci cu putere ca și cum cineva din spate ar fi tras de marginile ei. Călărețul întoarse speriat capul, apoi râse amar și îndemnă iapa la trap. I se făcu dintr-o dată dor de soarele fierbinte al patriei, de măslinii cu frunza aspră de pe malul limpedelui Tibru. N-are să înțeleagă nicicând forța acestui popor, care-a rămas într-una străin, cu viața și credințele lui, în ciuda cuceritorului. Și ce fel de cucerire a fost Dacia, când numai după un veac și jumătate Imperiul s-a retras la vechea limită a Istrului, împânzindu-l cu castre și garnizoane? Parcă numai barbarii au forțat retragerea? Localnicii nu s-au împăcat niciodată cu dominația imperială, dovadă că aproape toți

au rămas pe loc, în vreme ce armata și administrația lui Aurelian treceau peste fluviu.

După o cotitură, răsări în marginea drumului clădirea scundă a unui detașament de pază. Sentinela înfășurată în *humerales*, mantaua militară, de sub care ieșea poala unei tunici, înțepenise la poartă, zgribulit. Scutul îi era rezemat de genunchi, ca să-i adăpostească picioarele, expuse la vânt, abia apărute de sandalele din fâșii de piele.

— Stai! strigă el de departe.

Fără să-l asculte, călărețul se apropie la pas. Celălalt ridică scutul.

— Cine ești?

— Marcus Claudius.

— Salve! Oșteanul își corectă repede poziția și ridică mâna, salutând.

— Ți-e frig?

— Vântul e rece. Trage a iarnă.

— Drumu-i liniștit?

— Liniștit. Încotro, noaptea?

— La Carsium. Vale!

— Vale, centurione!

Iapa albă, îmboldită cu genunchii, porni în galop. Potcoavele stârneau ecouri lungi, nefirești, în vălurile tot mai dese de ceață. Marcus Claudius se sprijini în scări și întinse urechea. Cât de ciudat se mișcă aburii, ca sufletele morților! Oh, n-ar fi de mirare, n-ar fi nicicum de mirare apariția unei umbre în apele Istrului, o umbră de șarpe cu bot de oaie, și plete de om, și coadă de leu. Sau dincoace, nu-i așa, de după colină, ori poate chiar în mijlocul drumului, dintre pietre, șarpele, a cărui imagine o duce el, își poate înălța capul, pândind, fiindcă nimic nu-i cu neputință în țara asta stranie, la oamenii ei

tăcuți și năprasnici.

Există o taină grea, covârșitoare, în spatele tuturor lucrurilor și dezlegarea sa nu-i decât aici. Câteva minți o întrevăd nebuloasă, ele fac legătura între șarpele fantastic și minunile Egiptului, ale Indiei, și Greciei, și Arabiei, între șarpe și știința oamenilor, astronomia, matematica, arta, medicina, cărțile lor, visurile lor despre stele. Nu sunt întâmplătoare toate acestea, și chiar dacă oamenii singuri, fără ajutorul nimănui, au închipuit și ridicat piramidele, au socotit mersul planetelor pe cer, totuși scânteia din ei, sâmburele, începutul începutului se leagă poate de șarpele-zeu, de șarpele-om, cum îi spune Menandros, căci el nu crede în zei, ci doar în oameni.

Centurionul caută înfrigurat în jur, regretând că pleacă de pe meleagurile dace. Legată de șa, în fața lui, statueta de aur a șarpelui părea că-l apără, săltându-se plină de semeție peste coama iepei, aidoma unui stăpân, înaintea căruia toate spaimile, până și zeii, slabi și plini de păcate, se retrag timizi și nemulțumiți. Fără acest talisman ce se va face Marcus Claudius? Încotro îl va arunca soarta lui nestatornică de ostaș, la poruncile împăraților? Au încercat, el, cu Menandros și Ordess, să limpezească taina pierdută în trecut, dar totul a rămas o simplă încercare. Le-au lipsit mijloacele și răgazul trebuincios. Vremurile sunt tulburi, liniștea de acum a Imperiului aparentă – organismul încheiat de romani se va prăbuși. Iar mai târziu? Oamenii trec pe pământ unii după alții, ca umbrele, ca dărele de ceață, faraonii se sting în pulbere, cetățile cad sub năvăliri, ici-colo mai rămân crâmpie ale strălucirii apuse

— Un sfînx, o Iliadă, un calcul matematic, în vreme ce nisipurile deșertului acoperă urmele neconținut, cu neființa și tăcerea lor.

Drept e că Menandros are altă părere. El spune că din toate înălțările și căderile astea oamenii ies câștigați, ei merg poate înainte, chiar dacă acum par înfrânți, și când o iau de la capăt nu se opresc acolo unde ajunseseră străbunii lor, ci fac câte un pas mai departe. Așa să fie? Dar poeții zic că înainte era vârsta de aur, când țărinile rodeau de la sine, iar oamenii se desfătau mereu, fără nicio trudă, și înșiși zeii se arătau blânzi și prietenoși, așa ca în Câmpiile Elizee. Cine s-o fi înșelând, poeții, sau Menandros? Ia uite câte întrebări a sădit în el afurisitul de negustor cu poveștile lui!

Marcus Claudius domoli goana calului, căci străbătea un sat întins, ai cărui locuitori l-ar fi atacat bucuros, mai ales acum, la miez de noapte. Era celebru Vicus Carporum așezare a carpilor colonizați cu sila de împăratul Aurelian în urmă cu 30 de ani. Numai astfel reușiseră romanii să stăvi lească năvala lor de peste Istru și jaful la care supuneau toată regiunea. Hei! Vestita pax romana, care-i neutraliza pe barbari prin cucerirea teritoriului lor! La fel au făcut și cu dacii – și ce-a ieșit? Parcă se supune cineva de bună voie, mai ales când învingătorul se dedă la jafuri și silnicii? Parcă aici, în Scythia Minor, între Danubius și Pontul Euxin, geții și-au plecat capul în fața cohortelor? Nici pomeneală, ei îi ajută pe barbari să pustiască și să ucidă, că nu mai știu împotriva cui să te lupți – cu străinii, sau cu ai tăi?

Satul rămăsese în urmă și sub razele lunii, din perdeaua de ceață se arătau zidurile de apărare de la Carsium. Iapa sforăi încet, își scutură coama și se abătu către fluviu, căutând un loc de coborâre printre stâncile de pe mal. Îi era sete. Marcus Claudius descălecă, sui pe o piatră, dar ochii îi rămăseseră ațintiți la statuia de aur. Calul sorbea lacom din apa tulbure, umflată de ploi și,

fiindcă se aplecase șarpele enigmatic părea că scrutează valurile, încordat și atent. Bot de oaie, urechi și plete de om, coadă de leu... Ce să însemne oare? Dar piatra aceea, care afundată în apă se luminează pe dinăuntru? Ce ascund toate astea? Ordess le credea niște daruri ale zeilor. El însuși, centurionul, era înclinat să vadă în ele un semn ceresc. Numai că Menandros... Afurisit, de trei ori afurisit negustor grec! Cât de tulburător a răscolit taina statuii și le-a fluturat-o celor doi prin fața ochilor, ca pe un miraj! Apoi a plecat, Jupiter știe unde, și l-a lăsat pe Claudius pradă frământărilor și îndoiieli.

Taina! O simțea, reală, ca însuși pământul de sub tălpi, ar fi putut s-o apuce cu mâinile, s-o strângă, s-o deschidă ca pe o scoică și să privească în adâncul ei. Un dram de limpezime îi mai lipsea, unul singur, și iată că din pricina lui taina aluneca din palme, se scurgea printre degete ca nisipul și intra în întunericul veacurilor. Are s-o destrame cineva? Oricum, pentru Marcus Claudius Senex lămurirea ei e cu ne putință. Niciodată nu va ști de unde izvorăsc semeția și liniștea șarpelui.

Peste un timp, călărețul trecuse de poarta cetății și se oprea la un *mansion* – la un han. Coborî din șa la adăpostul întunericului, după care dezlegă încet statuia de aur și o ascunse într-o claie de fân. În curtea mansionului se învârteau câțiva bărbați, beți turtă, îngânând cântece deșucheate. Marcus Claudius îi cercetă la razele de lumină din ferestre, ca să-și dea seama cât risca lăsând statuia acolo; dar se liniști pe dată și intră în sala joasă, largă, cu mese lungi, din scânduri cioplite grosolan. Aburii băuturii și larma clienților contrastau așa puternic cu liniștea de afară, încât se opri o clipă în prag, să se acomodeze. Apoi se strecură tocmai în fundul sălii, într-un colț, și-și sprijini fața în mâini.

— Ce să-ți aduc, viteze centurion? îl iscodi stăpânul locantei lingușitor ca toți negustorii.

— *Merum!* spune tare Senex.

Patronul porni în fugă spre pivnița în care se intra chiar din sala hanului și imediat lângă roman veni să se așeze un tânăr, îmbrăcat ca toți localnicii, într-o cămașă lungă, de pânză aspră, și pantaloni încrețiți și strâmți pe picior. În spate își aruncase o manta albă, cu glugă, înnodată la gât, sub barba castanie și lungă.

— Salve! șopti el.

— Salve, Comozaus! răspunse Senex, cu ochii tulburați de o umbră.

— Ce-am de făcut, stăpâne?

— Afli îndată. *Attende!*

Tânărul mormăi ceva, nemulțumit, se pare că la adresa hangiuului, căci acesta, după ce așează cana cu vin în fața centurionului, se răsti arțăgos:

— Ce e, bărbosule?

— Vreau și eu un strop de merum; de când îți zic!

— Întâi banii! Vă știu eu, geți păcătoși, ce vă poate pielea! Pungașilor!

— Uite, stăpâne, tagma negustorească! Îi spun de la înserat: dă-mi o înghițitură, nu păgubești! Nici n-aude!

— Hai, să mă-ndur eu! făcu Marcus Claudius. Adu un vas ca lumea, patroane, s-ajungă pentru amândoi!

Stăpânul hanului strâmbă din nas la atare familiaritate și bombăni pentru sine ceva despre vremurile de altădată.

— Ei, Comozaus! murmură oșteanul. A sosit vremea să ne despărțim.

— Cum, să ne despărțim, stăpâne? Nu mă iei cu tine, la Roma?

— Nu, băiete! Eram gata s-o fac, dacă venea

Menandros pe aici; dar, așa, tu trebuie să rămâi, să-l aștepti și să-i dai vești despre mine. Văd că ești destul de bucuros! Bea!

— Zeii să-ți hărăzească pace și izbândă, stăpâne! ură Comozous, sorbind cu nesaț vinul curat și dulce.

Își șterse cu mâneca mustața deasă, cârlionțată și-l privi recunoscător pe roman.

— Ia zi, mi se pare că nu-ți surâdea drumul la Cetatea Eternă.

— Iartă-mă, stăpâne! Eu aici m-am născut...

— Toți sunteți la fel! izbucni centurionul uimit. Iubiți pământul ăsta mai tare decât orice altceva. Ce neam de oameni, Jove! Acum 30 de ani, când Aurelian a retras garnizoanele, ai noștri spuneau: „Ne alungă barbarii; lăsăm Dacia pustie, fără niciun suflet.” Dar nu, parcă voi ne-ați gonit, cu înverșunarea voastră tăcută. Ne-am împrăștiat ca fumul sub vântul năvalei barbare, dar voi ați rămas, îndărătnici și liniștiți. Și-or să se ducă barbarii și-or veni poate alte neamuri, ispitite de grâul vostru de aur, de vin și de miere, și se vor duce și ele, iar voi veți rămâne, încrâncenați în pământul ăsta!

Marcus Claudius coborî vocea, pe care fără voie o ridicase, apoi bău îndelung.

— Din clipa asta, socoate-te liber, Comozous!

— Stăpâne!...

— Fii liniștit! *Hercle*, parcă ești un copil! Nu te înșeli, te-am eliberat din sclavie. Părinții mei practica un anumit ritual într-o împrejurare ca asta, dar n-are rost să-l repet și eu. E puțin ridicul... Să bem!

— Parcă ți-ar părea rău, stăpâne...

— Spune-mi „centurione”! Îmi pare rău, dar nu pentru tine. Pentru țara asta, de la care mai aveam atâtea de învățat. Acum s-au isprăvit toate!

— Stăp... cen... turione, eu...

— Hai, vrei să mai și plâng? Ajunge! Îți cer doar un serviciu: așteaptă-l pe prietenul meu Menandros din Corint. Ai să poți?

— Mi-am găsit nevastă aici, la Carsium.

— *Optime!* Ține inelul ăsta. E de aur. Am încredere în cinstea ta. Vezi, în interior sunt săpate litere grecești. Să i-l dai negustorului, ca să știe că vii de la mine. Ai înțeles?

— Mi-ai spus adesea că am minte ageră, centurione!

— Mă bucur că nu uiți! Da... Apoi să-l tragi pe corintian într-un colț și să-i zici așa: „Senex ți-a lăsat vorbă sa cauți în subteranele cetății Carsium locul unde voi doi ați fost ultima oară. A ascuns acolo ceva pentru tine, neguțătorule!”

— Atât?.....

— Atât, Comozaus! Ai grijă de inel, să nu-l pierzi! Și să știți că nu-i nicio comoară în subterane.

— Nu răscolesc eu tainele altora, stăpâne! ripostă proaspătul libert, înălțându-și fruntea.

Marcus Claudius îi privi ochii limpezi, căprui și clătină capul.

S-au despărțit curând, cu oarecare nostalgie, căci poate n-aveau să se mai vadă niciodată. Romanul îl lăsă pe get la *mansion*, scoase statuia din fân, o ascunse sub pelerină și, ducând iapa de dârlogi, ieși în uliță. Abia acolo încăleacă. Lumina lunii, ca și uniforma de ofițer îl scutiră de întâlniri neplăcute.

Galeriile subterane ale cetății alcătuiau un labirint complicat, având multe ganguri, fundături, firide și alte asemenea tainițe, unde era cât se poate de ușor să ascunzi un obiect. Exact asta intenționa și Senex atunci

când și-a lăsat calul la țarmul Istrului și a dispărut pe una din intrările în subterană. Chibzuise îndelung cum să procedeze pentru ca statuia de aur, împreună cu piatra fermecată și tezaurul rămas de la Ordess să ajungă întregi în mâinile negustorului grec. Va împrăștiia câteva mesaje la Carsium și la Tomis, iar mesajele trebuie să se completeze reciproc, să nu valoreze nimic unul fără celălalt. Dacă în mod întâmplător unul dintre ele va fi descoperit de o a treia persoană, aceasta să nu găsească decât o parte din obiecte.

Tunelul cufundat în beznă răsfrângea zgomotul pașilor, amestecându-l cu ecoul Istrului. Aerul umed și rece îl înfioră pe Senex. Își trase gluga peste cap și atingerea de metalul coifului îi dădu senzația că a întâlnit cu degetele un bloc de gheață. Număruse în gând trei sute de pași. În stânga trebuia să se deschidă o altă galerie. Da, iat-o. Acum va merge drept înainte, până când are să întâlnească fundătura. S-a lovit de un pietroi, strivindu-și degetele. Se apleacă, cercetându-și piciorul – sângerează. De ce l-or fi chemat tocmai acum la Roma? Și chiar din însărcinarea lui Dioclețian? Își aminti cum îl cunoscuse pe împărat acum câțiva ani în timpul vizitei acestuia în Scythia. Grozav bărbat! De două decenii se străduie să întărească Imperiul; câte reforme a mai făcut, câte reorganizări! Dar mult o să dureze noul impuls? Nu, statul e prea bătrân. Au trecut vreo mie și cincizeci de ani *ab urbe condita*, de la întemeierea Romei. Se ridică neamuri noi de oameni. Cine a uitat furtuna stârnită de Alexandru cel Mare, macedoneanul?

Cufundat în gânduri, Marcus Claudius se izbi cu fruntea și umărul de peretele fundăturii. Coiful sună înfundat și teaca săbiei îl împunse în coapsă, zgâriindu-l. Întunericul era desăvârșit, ca o pânză neagră, compactă.

Oșteanul trase sabia, săpă o scobitură la înălțimea feței, apoi își vârî cu greu mîna pe sub *lorica*, în sân. Platoșa se umezise în contact cu aerul și picăturile de apă șiroiau pe sandalele lui Claudius. El dibui îndelung la piept, prin cutele *lacernei*, până să dea peste cele două plăcuțe cu mesajul destinat grecului. Scoase foițele subțiri, bătute din aur, pentru a fi ferite de rugină și le îngropă grijuliu în scobitura peretelui. Astupă totul cu pietre și pămînt, după care porni înapoi, spre fluviu.

*

Peste cîteva zile, târziu, după asfințit, când cerul deasupra mării devenise albastru-întunecat, un *moneris* îngust și mic, ca o jucărie, acostă la cheiul vestitului port tomitan. Lopețile, singurul șir de lopeți, mai bătură o dată apa și se lipiră cuminți de coastele corăbiei, ca două aripi de pasăre. Sclavii își îndreptară spinările asudate, răsuflînd greu. Îndată, o punte de lemn fu aruncată pe mal, unde se și adunaseră cîteva ofițeri, înconjurați de curioșii ce rătăcesc prin toate porturile.

— *Salvete!* rosti Senex și coborî grăbit.

— Numele tău, centurione? întrebă ofițerul cel mai mare în grad.

— Marcus Claudius Senex.

— Urmează-mă!

Un semn autoritar, și grupul de gură-cască se împrăștie. Cei doi porniră spre extremitatea radei, fără să schimbe o vorbă. În jurul lor răsunau toate limbile pămîntului, într-un amestec greu de urmărit, un furnicar de cuvinte rostite pe toate tonurile, colorate cu înjurături universale. Ici-colo se fredonau cîntece vesele, de beție sau de dragoste. O învălmășeală de negustori, corăbieri, sclavi, militari, cetățeni, femei cu veșminte

pestrițe cuprinsese țărmul, alimentată de șirurile oamenilor ce coborau dinspre oraș cu o grabă febrilă, să apuce ultimele clipe de lumină, să se plimbe, să audă vești noi, să găsească tovarăși de petrecere. Chipuri de greci, de romani, de geți, de orientali, deseori fețe ale sclavilor sau ale sătenilor de pe lângă cetate, apoi ochi șăgalnici și plete bogate de femeie, o beție de culori și mirosuri, venind și dispărând mereu, înlocuindu-se mereu pe dinaintea centurionului zăpăcit. El purta sub braț o lădiță ferecată, cu trei încuietori, unde închisese statuia și piatra, și într-una o strângea la sân de frică să nu i-o smulgă cineva.

— Ți-e dor de Roma? întrebă ofițerul.

— Cum nu? M-am sălbăticit în castrul meu! mărturisi dânsul cu un zâmbet. Ce înghesuială!

— Ai să te-nveți! Și, oricum, vei ajunge la Roma! Eu n-am fost niciodată, știi?

— Păcat! E frumoasă cetatea. Mare și...

Își dădu seama că spune banalități.

— M-a chemat împăratul? întrebă cu alt ton.

— Împăratul însuși.

— De ce?

— Veți merge mai mulți. Vrea să știe de la voi starea de lucruri din provincie. La castru e liniște?

— Când am plecat, tot *limesul* dinspre miazănoapte era liniștit.

— Dea zeii să rămână așa! Ce duci în lădiță?

— Eu? A, niște daruri. Înțelegi, pentru amicii din Roma.

— *Hem, vir fortunate!* Te-am luat cu mine să-ți spun că mâine în zori vă așteaptă șeful militar al Scythiei Minor, dux Aemilianus Maximus. Vă încredințează un mesaj pentru împărat. Să nu întârzii.

— Bine. Altceva?

— Ești liber. Să te duci la taverna lui Pontianus. În stânga, aproape de forum. Cel mai bun vin din Tomis. Numai, vezi, ai grijă de darurile pentru amici. Pontianus e curios din cale-afară.

— N-am să uit, și-ți mulțumesc!

Romanul se învârtea prin port, nehotărât. Trecuse de câteva ori prin fața magaziiilor recent construite, deasupra cărora se ridica marea terasă cu mozaic. Aci, în magazia din dreapta, pe frontispiciul căreia fusese dăltuit numele lui Hermes, își ține marfa negustorul corintian. În zidul hrubei, la bază, e un gol, pentru echilibrul construcției. În acest gol trebuie să ascundă lădița. Dar e prea multă lume în jur și chiar prin ușa depozitului se vântură sumedenie de sclavi. Forfota asta se va domoli târziu, după căderea nopții. Până atunci, ce-i de făcut?

Rafale tot mai dese de vânt umflau pelerinele trecătorilor. Seara aduse un frig pătrunzător și o pânză gigantică de ceață dinspre mare. Ce-ar fi, își spuse Claudius, să se ducă la baie? Era obosit, plin de praf, în corabie dormise prost, cu gândul la statuie. O baie are să-l învieze și să-l mai încălzească.

Termele, vecine cu magazinele, slobozeau pe uși valuri de aer fierbinte o lumină vie. Centurionul intră într-un fel de gang de sub scările ce duceau la terasă și apoi în oraș. La stânga se deschidea una din ușile termelor, încadrată în marmură sclipitoare. După ce plăti taxa, pătrunse în *apodyterum*, vestiarul unde mai mulți bărbați stau gata să-i servească pe clienți. Refuză însă ajutorul lor și se dezbracă încet, savurând plăcerea ușurării de veșminte, mai ales de *lorica* ce-i încătușase trupul vreme de opt zile în șir. Ascunse cufărul în armură, pe care o vâri într-una din nișele aflate în pereți. Puse deasupra coiful, apoi

tunica și *subligaculul*, veșmântul purtat pe piele; își dezlegă, stând ghemuit, crepidele, pe urmă se întinse cât era de lung și răsuflă zgomotos, simțindu-se ușor. Mulțumită funcției lui, nu se temea să fie jefuit de haine.

Păși în sala următoare, *tepidarium*, unde prin conductele din pereți se revărsau pânze de aer cald. *Lucernaele* numeroase, așezate în firide sau pe podea, lângă ziduri, dădeau o lumină tremurătoare, destul de puternică însă. Grupuri de bărbați se mișcau încoace și-ncolo, discutând aprins, cei mai mulți în latină. Vreo trei, pesemne locuitori ai Romei, vorbeau o limbă curată, fără amestecul de cuvinte străine atât de caracteristic provinciei. Senex tresări, plăcut impresionat. Amintiri vechi și dragi ale tinereții îl năpădiră. Aproape uitase dialectul locurilor natale și deodată constată că cei trei nici nu se prea înțelegeau cu localnicii.

„Să fie rău, ori bine? se întrebă el, în vreme ce pășea dincolo în *caldarium*. Crezusem că un popor gata să dispară își pierde limba pentru totdeauna. Dar nu-i așa. Cuvintele dacilor n-au pierit cu totul. Din amestecul cu latina a ieșit altă limbă. Și nici nu sună urât.”

Aburii din *caldarium* estompau contururile. Centurionul începu să-și frece pieptul și coapsele, pătruns de căldura băii. Apoi intră încet într-o cadă, bălăcindu-se cu încântare. Fără să-l fi chemat, un băieș se apropie și-i masă îndelung umerii, spatele și pieptul.

„Poate că totuși le-am folosit cu ceva învinșilor! cugetă romanul și închise ochii, toropit. Au mai învățat de la noi lucruri care le prind bine. Dar nu, ce spun, acum aproape ne-am topit unii cu alții. Parcă doar geții sunt sclavi sau doar noi stăpânim averi? E un neam nou și amestecat, mai cu seamă dincolo de Ister, că și dintr-ai noștri au rămas mulți cu dacii. O să le treacă împreună,

bune și rele, câte le-or hărăzi zeii.”

Își aminti brusc de Menandros și i se păru că a întârziat. Se ridică din cadă și fugi, pe plăcile de marmură fierbinte, în *frigidarium*. Băieșul aproape îl zvârli în bazinul cu apă rece! I se tăie răsuflarea și-și agită brațele, înecându-se și tușind. Celălalt continuă masajul cu forțe proaspete, până când pielea centurionului se roși. Pe urmă îl trase afară, îl șterse cu gesturi savante, agitând un prosop uriaș și-i unse trupul cu ulei înmiresmat.

— Ajunge, ai să-mi rupi oasele! strigă Senex râzând. Vino, mă grăbesc.

Se întoarseră în *apodyterium*. Vederea uniformei impuse băieșului respectul firesc în acea epocă în care se acorda atenție sporită armatei.

Îmbrăcat cu îndemănare, cu *lorica* și coiful lustruite, Marcus Claudius plăti pentru aceste servicii și părăsi termele, unde se făceau pregătirile de închidere. Se înnoptase de mult, și portul era pustiu. De pe corăbii, glasurile navigatorilor răzbăteau ca un murmur, amestecate cu foșnetul aspru al mării. Începea viața de noapte a cetății; ușile deschise ale tavernelor îmbiau pretutindeni, aducând zvonuri de cântece și glume.

— Ascultă, amice, îl cunoști bine pe negustorul Menandros din Corint? se adresă Claudius paznicului magaziei.

— Dar tu cine ești?

— Privește-mă bine!

— O, iertare, centurione! îl cunosc bine pe negustor.

— Atunci, citește!

Paznicul luă cu evlavie în mâini sulul de papirus, se apropie de făclia înfiptă în zid, lângă intrare și citi îndelung, mișcându-și buzele.

— Ajunge asta? întrebă romanul nerăbdător.

— Ajunge, confirmă celălalt repede. Tu parcă ai mai fost o dată aici.

— Am mai fost. Neguțătorul mi-e prieten bun. De aceea pot lua din magazia lui ce doresc. Hai, deschide!

Cheia scârțâi, zăvoarele pocniră și ușa masivă de stejar se depărtă greoi.

— Aprinde-mi o *lucerna*!

Paznicul scoase un opaiț din firdă, întinse fitilul spre făclie, apoi se pregăti să intre în depozit.

— Nu, amice, vreau să merg singur.

În încăperea boltită era frig. Vântul fluiera ascuțit pe dedesubtul ușii, mărinind senzația de răceală. La razele firave ale opaițului, centurionul se orientă greu, împiedicându-se de baloturi. Lângă pereți, așezate într-un strat de nisip, se înșirau sute de amfore grecești, înguste și lungi, pline cu uleiuri și vinuri scumpe. Gurile le erau astupate îngrijit și sigilate. Aerul se încărcase cu mirosuri dulcele și tari, ce nu se mai puteau distinge unul de altul.

Senex așează *lucerna* lângă zid, alege o amorfă cu vin, îi sparse gâtul și bău însetat, cu delectare. Picăturile minunatei licori i se scurgeau pe bărbie și de acolo pe piept; o mireasmă puternică se împrăștie în depozit, dominându-le pe celelalte. Oșteanul plescăi, ingenunche și începu să caute orificiul din perete. Era destul de mare pentru a adăposti un om ghemuit. Sabia trasă din teacă zăngăni scurt, pe urmă răsunară lovituri înăbușite și zgomotul pietrelor scoase din zidărie. Un braț murdar de pământ ieși o clipă din întunericul găurii, ridică lădița și o trase înăuntru. Alte câteva minute trecură, până când Claudius să-și facă apariția în cercul abia luminat. Restul de vin fu înghițit cu aceeași satisfacție, apoi, cu

un colac de frânghie care-i umfla vizibil *paenula*, centurionul părăsi magazia, aruncând o ultimă privire spre fronton, unde cuvântul, devenit simbolic, ERMEOS, ascundea acum taina șarpelui și a pietrei.

— *Vale, amice!* Ține, pentru osteneală!

— Zeii să te păzească, centurione!

Vai, dacă zeii l-ar fi auzit pe paznicul get! Dar Senex își purta sub pelerina de piele propriul destin. Pe o stradă dosnică, în drum spre taverna lui Pontianus, atrași de pachetul purtat de trecător, un grup de hoți îl atacară cu înverșunare. Descoperirea, în cele din urmă, că victima e un ofițer, nu făcu decât să-i îndârjească, de teama urmărilor.

Așa se face că, la un moment dat, puterea și iscusința oșteanului trebuiră să cedeze numărului mare de adversari.

Îi străpunseră brațele și pântecul cu pumnalele, iar când căzu, năucit de durere și din pricina sângelui pierdut, îi retezară gâtul, privind în toate părțile ca să nu fie urmăriți. După care înfășurară cadavrul în mantiile lor, înjurând de mama focului că s-au expus zadarnic primejdiei, îl purtară pe căi ocolite și-l azvârliră, despuiat de armură și haine, în apele atotcuprinzătoarei mări. Astfel pieri centurionul Marcus Claudius Senex, fără să mai vadă măslinii de pe malul Tibrului. Era în anul 305 al erei noastre. Puțin mai târziu, la tronul Romei a venit Constantin cel Mare. El a mutat capitala Imperiului la Bizanț, iar acesta a fost momentul crucial al scindării statului în două părți; cea răsăriteană a durat încă patru veacuri, cea din apus a căzut însă destul de curând.

Unde a fost în acea vreme Menandros? L-au îngropat valurile Mediteranei ori ale Pontului Euxin? L-au înjunghiat și pe el tâlharii din Roma ori din Alexandria?

L-au zdrobit în goana lor caii pe care-i folosea pretutindeni? L-a doborât vreo boală necruțătoare a Orientului? Comozous și-a luat nevastă la Carsium și lucra pământul, plătind dări peste dări, că nu știa dacă e mai bine sclav ori lucrător cu plugul. Iar anii au trecut ca zilele, între necazuri și cu rare și mici bucurii. Inelul, ferit de curioși, zăcea ca un talisman nefolositor, în care nu crede nimeni, căci veștile lui și protecția lui sunt mincinoase.

Menandros nu s-a mai arătat niciodată în corabia cu cinci rânduri de vâsle.

4.

Mirana se trezi în zori, cu o strașnică durere de cap. Dormise prost, visând ceva nelămurit despre o cetate construită din amoniți, în care îl căuta pe latinul cu inscripția. Imediat ce se dezmetici, își aduse aminte de Radu și o cuprinse ciuda. Aruncă pledul, coborî din pat și-și începu îndârjită gimnastica de dimineață. Aerul rece o înfioră. Auzi zgomote în camera de alături: se sculase și tata. Îmbracă în fugă pantalonii de salopetă, trase prosopul din cui și trecu în bucătărie. Se spală îndelung, ca de fiecare dată. Îi plăcea să savureze apa. Pielea i se înfierbântă și se roși. Bluza i se lipi de corpul șters de mântuială, dar ea nu luă în seamă.

— E voie? întrebă tatăl de afară.

— Intră, intră! Ai adus laptele?

— Poftim!

Udă cratița, să nu se prindă laptele și să se afume, apoi aprinse aragazul.

— Iar fumezi cu noaptea-n cap!

Bătrânul se așeză pe scaunul lui și închise ochii.

— Lasă, Mirana!

— Ești supărat?

El nu răspunse. Fata puse ouăle la fiert, tăie pâinea, dar în tot acest timp îl fura cu coada ochiului.

— Iar ai să te duci azi în subterane.

— De ce?

— Cum te supără ceva, dai fuga acolo. Ți-s mai dragi pietrele.

— Hm! Pietrele au sufletul lor...

— Așa te aud mereu. Eu am mai puțin suflet ca ele.

— Mirana! Niciodată să nu mai spui...

— Parc-au fost un blestem plăcuțele acelea!

— Și tu?...

— Îți ajunge cât te-ai chinuit, tată, nu înțelegi? Dă-mi voie să pun masa!

Învățătorul își ridică supus coatele, ca ea să întindă fața de masă, pe urmă îi luă farfuriile din mâini.

— Doar pe tine te am.

— Din păcate! Pe mine și galeriile cetății!

— Sunteți viața mea. Altfel, pentru ce mai trăiesc?

— Și dacă acolo e o comoară?

— Cum, o comoară?

— Așa! Aur, nestemate...

— Nu știu!

— Ar cam fi vremea să știi, tată! Cât e ceasul?

— Abia șase și zece. Ar cam fi vremea... Dar ce ți-a venit să mă-ntrebi?

— Am aflat că au fost ieri doi oameni la tine.

— De la coana Mândica? Afurisită femeie, cu limba ei! A tras cu urechea?

— Te cred c-a tras!

Mirana scoase borcanul cu dulceață și untul, după care așează tacâmurile.

— Dă-mi numai un ou!

— Ba două! Ai văzut ce palid ești la față? Muncești ca un salahor cu pietrele din galerii. Uite, mâinile ți s-au albit de calcar. Dacă nu mănânci, de unde să ai putere?

— Mă dăscălești ca pe copii... Poate au să mai caute și alții.

— Cine? Ai spus cuiva de plăcuțe?

— Dar cei de la București?... Deși n-am nicio încredere...

— Cum așa?

— Era unul Bradin, secretarul lui Fisch. Cu băiatul. Mi-au cerut informații.

— Da?

— Nu le-am dat. Ziceau că fac cercetări. Ți-am spus că n-am încredere. Cu toate că Bradin ăsta părea cumsecade odinioară. El mi-a adus atunci banii. Și se vedea că-i e milă de mine.

— Te-nșelai.

— Ba nu. Iar băiatul are chiar o figură cinstită. Bătrânul zâmbi. Un ochelarist doborât de căldură. Se vede că iese rar din casă. Mi-a plăcut.

Fata se sculă repede.

— Ne luăm cu vorba, și dă laptele-n foc.

— Încet, curge pe masă. Gata, nu mai vreau.

— Mestecă bine cu lingurița, să se topească sarea. Ar trebui să anunți. Despre plăcuțe, despre textul scris pe ele.

— Păi n-auzi că au venit să mă întrebe?

— Ascultă, tată, ba au venit, ba n-ai încredere, ba cauți o comoară, ba refuzi să anunți descoperirea!

— Mirana!

— Nici măcar mie nu mi-ai spus vreodată totul, în întregime. Stai închis mereu în dumneata, parcă-ți plouă într-una.

— M-au răscolit cu venirea lor. Crezi că rănilor vechi nu mai sângerează?

— Dacă tot vorbești ca din romane, ai fi putut să mă faci părtașă la taină!...

Învățătorul mestecă domol, cu aceleași priviri lipsite de expresie. Pe chipul lui nu se vedea nimic din zbuciumul interior, de aceea părea totdeauna indiferent, parcă dezmințindu-și cuvintele.

— Tu ai alte concepții despre viață.

— Mai rele?

— Cine știe? Pentru mine, un lucru e clar: am numai două bucurii – tu și comoara. Restul nu mă interesează. Altădată era altfel. La toamnă vei intra în facultate. Am să fiu singur...

— Așa crezi!

— Ia zi, nu ți-e drag nimeni?

— Vezi cum vorbești? zâmbi fata. Încă nu, nimeni! răspunse apoi cu toată sinceritatea. A, l-am cunoscut pe ochelaristul tău! Am fost gata să-l calc cu mașina. Se întinsese în drum să privească o șopârlă!

— Îmi închipui. E mai mult decât distrat.

— Și-acum ce ai de gând?

Tatăl își aprinse din nou pipa și tăcu până Mirana termină să mănânce.

— Te interesează comoara mea?

— Da, tată! Vei descoperi doar un tezaur. Ce faci cu el?

— Îl descopăr și gata. Înseamnă că mizeria, moartea și-au căpătat un sens.

— Un sens? Când nu știe nimeni de căutările tale?

— Și ce-ai vrea? Ție am să-ți spun totul.

— Trebuia să i-o spui și lui Bradin. Statul a avut încredere în el. Dumneata de ce n-ai? Parcă ți-a făcut o impresie bună odinioară.

— Bradin... Când l-am văzut ieri... parcă a căzut cerul pe mine!

— N-ai dreptate! Aici e ceva care ne depășește pe noi. Pe dumneata, pe el, vechile uri. Lucrurile sunt altfel, înțelege! Crezi că nu mă doare să te văd suferind, și azi, după atâta vreme? Dar cu asta nu ajungi nicăieri, nicăieri!

— O să ajungeți voi! Tu și ochelaristul.

— Îl cheamă Radu Bradin.

— Încântat de cunoștință! Taică-su i-a zis pe poreclă: Sârmă. Chiar cu o sârmă seamănă, săracul!

— Noi nu suntem vinovați că ați ajuns așa, că viața aceea v-a schilodit... Iartă-mă!... Pentru noi, de fapt, e mult mai ușor...

— Generația voastră...

— Iar vorbești ca din cărți? Ei, da! Ce nu-ți place la noi? Dumneata nu iscodești, nu cercetezi mereu? Ca și generația noastră?

— Atunci sunt de-al vostru!

— Ești singur. Te încapățânezi să rămâi singur. Și descoperirea n-o să-ți aducă nicio satisfacție. Au să scrie ziarele, se va pomeni la radio de dumneata. Ce folos? Or să te-ntrebe: cum ai ajuns la comoară? Cine te-a ajutat? Nimeni! ai să răspunzi. Eu singur. Nimeni n-a știut, am ținut taina asta sub șapte lacăte. Vedeți cum sunt eu? Lăudați-mă!

— Le înflorești, strașnic te mai pricepi să le-nflorești!

— Dar asta – bagă de seamă! Asta dacă o să ajungi vreodată la comoară. Și după cum lucrezi noaptea, singur cuc...

— Ce vrei să spui?

— Că timp de 20 de ani ai bătut pasul pe loc. Și în vremea asta, aici, la suprafață, viața a mers înainte. Bradin a înțeles și te-a depășit.

— Ai pactizat cu el. Și cu fiu-su!

— Iți dau cuvântul de onoare că abia aseară am aflat cine sunt. Și n-am să-i mai văd poate niciodată. Unele lucruri nu se pot ierta.

— Nici pe ochela... pardon, Sârmă... adică Radu – n-ai să-l mai vezi?

— Acum ai fost rău, tată! se mânia fata, ridicându-se brusc. Păcat!

— Nu vezi decât cusururi! bombăni bătrânul.

Dar Mirana tăcu. Strânse masa în grabă, apoi se pieptănă, luă sub braț volumul lui Vinea „Ora fântânilor” și-și părăsi tatăl cu un scurt „la revedere”. Era 7 fără un sfert.

Cam în același timp, Mircea Bradin ieșise în pridvorul casei și cerceta curtea cu ochi cârpiți de somn.

— Bună dimineața! răsună lângă el glasul lui Radu.

— Respectele mele, domnule! răspunse Bradin pus pe glumă. Ne plimbăm de mama focului, hai? Te pomenești că am făcut și vreo cunoștință care ne arată Dunărea în lumina lunii?!

— Te pomenești! replică Sărmă evaziv.

— Vrei să știi părerea mea? Era și timpul. De acord?

— Uite, uite, nu mă gândisem la asta! Sărut mâna, stimată doamnă Vereș!

— Bună dimineața! Cum ați dormit, domnule Bradin?

— Eu, admirabil. Cât despre tânărul de față...

— Dânsul n-a prea avut somn! spuse gazda, cu un ton între uimire și curiozitate.

— Adevărat!

— Îmi place să mă plimb în noptile cu lună...

— Mărturisire care ne scutește să-i mai cerem explicații, vedeți! De altfel, vă mărturisesc confidențial că a împlinit 21 de ani.

— Ei, desigur! ciripi nostima gazdă, surâzând complice. Ce doriți la dejun?

— Nicio pretenție! Ce aveți la îndemână. Până una-alta, vreau să mă spăl.

— Vino aici, Diana! strigă Radu câinelui care da târcoale casei, în așteptarea mesei.

Începură să se joace din ce în ce mai aprins, dovadă că prietenia lor, în ciuda acelu debut de tristă amintire, devenise curată și trainică. Dar la rememorarea sfâșierii pantalonilor, băiatul se întristă deodată – Mirana!

— *Cave canem!*⁵ trecu avertismentul lui Bradin prin fereastra deschisă.

— *Pisces natare doces!*⁶ ironiza Sârmă, determinându-și gazda să sfărâme oul pe care tocmai se pregătea să-l spargă în tigaie.

— Vă place laptele? încercă dânsa să abată strania discuție pe un făgaș terestru.

— Mai mult decât orice pe pământ! răspunse Bradin, pe melodia nostalgicei Serenade a lui Chopin.

Al doilea ou avu o soartă absolut identică celui dintâi.

— Treceți-le în contul meu! comise Sârmă o uriașă gafă, de care nici măcar nu-și dădu seama. Gătiți întotdeauna aici, în curte?

— Da... vara! roși gazda, spre uimirea studentului, ce nu vedea nimic rușinos într-o atare mărturisire.

— Gata, iubite domn! Bradin apăru mândru în prag și agită prosopul ca pe o sabie. Vreau să vă provoc la un duel.

— De acord. Unde doriți să începem lupta?

— În chiar această incintă! arătă profesorul masa curat așternută. Spadă? Pistol? Și una, și alta?

Spada fiind ochiurile sfârâitoare, iar pistolul cratița cu lapte, ambele aduse în fugă dinspre plită (citește „armurărie”) de vajnicul scutier cu sprâncene minunate.

— Poftă mare!

— Adică „en garde”! tălmăci Bradin, amuzându-se

⁵ *Cave canem!* — ferește-te de ciine! (în latină), (n.r.)

⁶ *Pisces natare doces* – înveți peștele să înoate (în latină), (n.r.)

copios. Eliberați terenul, vă rog! Vom pleca de la spadă. Viconte, ai lovitura de începere!

— Am întâlnit alaltăieri o fată, Mirana...

— Nimerit în plin! anunță tatăl, după care doamna Vereș se refugie în camerele domniei-sale.

— Mă așteptam să fi auzit de ea!

— N-am avut plăcerea! zise bătrânul, mirat de întorsătura neașteptată a jocului.

— Curios! E fiica învățătorului unde te-am găsit sâmbătă. Cel cu plăcuțele.

— Așa? ripostă Bradin mai mult ca să câștige timp.

— Pari surprins.

— Âăă... da... O veste neașteptată... V-ați... plimbat împreună?

— E un om admirabil. Din toate punctele de vedere. Spune, tată, învățătorul nostru avea și pe atunci înfățișarea asta? Fața zbârcită și ochii apoși?

— Nu. Trebuie să fi trecut printr-o suferință cumplită.

— Exact. I-a murit soția. A vândut plăcuțele ca s-o scape. Dar ea a murit.

— Ce tot spui?

— Repet povestea Miranei. Mi-a relatat-o, neștiind cine sunt. Folosea cuvinte năprasnice: „Doi ticăloși au profitat de necazul tatălui meu. I-au cumpărat plăcuțele.”

— Radule!

— Nu, tată! Ascultă până la capăt! Și eu am ascultat. Uite că un om s-a schilodit din pricina asta. Ar trebui, ești dator să-l ajuți.

— Cum să-l ajut?

— De ce n-a vrut să spună nimic despre plăcuțe?

— Poate nici nu știa prea multe.

— Ba pentru că nu are încredere!

— După câte i s-au întâmplat, e firesc...

— Încrederea asta să i-o câștigi! Să i-o câștigăm. E necesar. Amintește-ți de piatră!

— Piatra asta fascinantă! Ce s-o ascunde în luminile acelea, băiatule? Eu unul nu-nțeleg nimica.

— Cred că vine de la paleoastronauți. Așa a zis și profesoara de petrografie, doamna Paulea. Am consultat-o înainte de plecare. N-avea grijă, i-am spus că piatra e o invenție de *science-fiction*.

— Seamănă chiar cu un *science-fiction*. Oricum, latinii n-o puteau fabrica. Ce crezi că are înăuntru? Vreun aparat?

— Nu-mi dau seama. Un aparat nu poate funcționa în apă. Totul trebuie să se bazeze pe un fenomen natural, deși profesoara mea a numit ipoteza asta aberație. Nu uita că nici după aproape 2000 de ani sistemul n-a suferit vreo defecțiune.

— Așa e... Doar că imaginile tot neclare sunt.

— Mi s-a părut alaltăieri, la răsăritul soarelui, că am surprins pe cer mișcări și forme aidoma luminilor.

— Totul e cu puțință!... Mă întreb mereu: de ce mi-a lăsat Păruș mie piatra?

— Nu-i așa că ceva nu merge aici? Chiar am vrut să vorbim.

— E ciudat că nimeni n-a știut de luminescența ei, deși a fost supusă cercetării unor specialiști. Dar asta s-ar putea explica prin faptul că nimănui nu i-a trecut prin minte s-o pună în apă.

— Totuși de ce n-au curățat-o de mușchi? N-au scos decât pământul din scoică și-au răzuit ici-colo cu cuțitul. Așa se procedează la o cercetare sistematică?

— Și tu ce vrei să susții?

— Tovarășul Păruș a venit prea oficial. Dar asta nu l-a împiedicat să se repeadă la piatră. Ai văzut cum mi-a

smuls-o? Nu, mie, în locul dumitale, mi-ar da de gândit. Și pe urmă discreția... N-am anunțat nicăieri venirea noastră la Hârșova.

— Aici e altceva. Ți spun un secret. Păruș m-a anunțat că pe urmele comorii mai este și un grup de hoți. Nu trebuie să le atragem atenția asupra noastră. În orice caz, însă, Păruș și tovarășii, lui ne asigură securitatea. Dacă descoperi că ești urmărit, să nu te alarmezi.

— Lucrul ăsta-i cu două tăișuri. Dacă Păruș e dintre hoți?

— Ce ți-a mai venit? Și s-a divulgat singur? Nu e caraghios, Radule?

— Logic ai dreptate. Însă tot așa logic, lucrul acesta putea fi menit să-ți adoarmă bănuielile. Te vei feri să divulgi taina cercetărilor, chiar dacă s-ar interesa de ele adevăratele autorități.

— Radule, mă sperii!

— Părerea mea e că ar trebui să facem o vizită la miliție. Cei de acolo au să ne confirme bănuielile, sau, dimpotrivă, au să le infirme, dovedind că ne-am înșelat. Și aș da mult să ne înșelăm, dar nu cred! Să mergem încă astăzi.

— În niciun caz!

— Tată!

— Nu! am zis. Mai întâi, nimeni nu-mi poate demonstra că ai dreptate. Iar dacă mergem, ce o să se întâmple?

— Vom dejuca planurile lui Păruș.

— Iei prea ușor lucrurile! E stupid să ne facem de râs. Și-apoi la mine de ce nu te gândești?

— La dumneata?

— Exact. Uite, admit ipoteza absurdă că și Păruș e hoț, deci varianta cea mai puțin plăcută pentru noi.

Tezaurul încă nu-i descoperit. Poate nu știu despre el decât... hai să-i zicem „bandiții”, noi amândoi și familia învățătorului. Voi anunța miliția. „Banda” va fi arestată. Astfel vom pierde comoara.

— Nu înțeleg! Dimpotrivă...

— Ai răbdare! Păruș și ai lui, deci așa-zisa bandă, ce știu despre tezaur?

— Poate foarte mult.

— Dar nu suficient ca să-l găsească. Ridiculă discuție mai ducem! Altfel n-ar fi apelat la ajutorul meu. Din contra, ei așteaptă ca eu să descopăr elemente noi, care să poată fi combinate cu ceea ce cunosc dâșii și astfel să ajungem la o pistă sigură.

— Da. Și?

— Iată: îți spusesem zilele trecute ceva: eu, ca om, sunt pe marginea ratării. Da, da, nu mă contrazice. Am fost un nerealizat toată viața, nu? Tu îmi ești mai drag decât oricine, dar nu mă poți ajuta. Și uite că întâmplarea mi-a scos în față un prilej unic de a-mi dovedi mie însumi ce pot.

— Tată! Nu e...

— Lasă-mă să termin! Judecând prin absurd, repet: prin absurd, poate că amicii mei sunt niște escroci de prima mână. Dar mi-au lăsat mie piatra, nemaipomenita piatră, care vine de undeva, dintr-un loc așa depărtat și tainic. Cine ar mai apela la concursul obscurului Mircea Bradin, care nu e savant? Am prilejul unic de a munci la o descoperire grandioasă! Nu înțelegi, zău?

— Ești un orator remarcabil, tată, de nivel roman, numai că uiți riscul. Riscul de a fi prins o dată cu banda și întemnițat fără rost. Îți plac afacerile dubioase de felul asta?

— Continuăm cu nonsensurile? Ești un fantezist. Dar

mașina ta...

— Eram sigur! Eram sigur că vom ajunge și-aici! Ești gata să-l sacrifici pe învățător – pentru a doua oară, ține minte – și pe fata lui.

— Te-ai certat cu Mirana?

— Nu devia discuția. Nu e bine de loc ce faci. Ascultă-mă și pe mine odată!

— Știi, Radule, ieri mi-am pus costumul cel nou. Îl îmbrăcam prima oară. M-am privit în oglindă, ca o femeie. Parcă nu arăt așa rău cum crezusem până acum. Nici nu sunt prea bătrân, așa-i? Niciodată nu-mi trecuse prin minte ca aș putea să-mi încep viața din nou și chiar cum visasem, adică să muncesc la un lucru grozav de interesant și însemnat. De fapt, așa ar fi viața adevărată. Către asta am năzuit, în fundul sufletului, vreme de 30 de ani. Și de ce nu? Capul îmi merge binișor, putere de muncă am, slavă domnului, să mai dau și la alții, îmi place arheologia de parcă m-aș fi născut pentru ea. Dacă predau tezaurul și solicit să mă încadreze undeva, la un institut de cercetări, crezi că o să mă refuze?

— Ei bine, azi nu se mai poate vorbi cu dumneata! Astea sunt admirabile, desigur, numai că de ce să le obții așa, clandestin?

— Dar nu cred că e vorba despre asta!

— Ba acesta e cuvântul. Dacă bănuielile mele sunt adevărate, acum lucrezi efectiv împotriva idealurilor dumitale. Păruș și ai lui pot descoperi comoara și-o pot șterge cu ea înainte să-i împiedici. O să păgubești cu mâinile dumitale știința care-ți place atât de mult. Când am venit la Hârșova, aproape nu mai recunoșteai orașul. Ai fost uluit și entuziasmat de el. Măine, poate, te vor sili să minezi o clădire, fiindcă tezaurul se ascunde

dedesubtul ei. O vei face și pe asta în numele unui ideal generos?

— Ia ascultă! încearcă mai întâi să înțelegi exact, să ai toate dovezile, și pe urmă lansează-te în aprecieri de acest soi!

— Te superi degeaba. Adevărul e că așa cum ai început o să ajungi foarte curând la strâmtoare. Și atunci să te văd!

Trebuie să fi fost trecut de ora trei, când învățătorul ajunsese pe malul din stânga Dunării. Priponi barca între rădăcinile unei sălcii ce părea gata-gata să se prăvale în apă. Cu gesturi cumpătate scoase vâslele din strapazane, așezându-le grijuliu pe fundul dubei pescărești. Aruncă apoi pe umăr traista decolorată, luă cele două undițe lungi de corn și sări greoi pe țărm. Înainte de a porni la drum, controlă din nou dacă-i arde pipa. Totul era în ordine.

Poteca nisipoasă șerpua sprintenă prin pădurea de sălcii, pierind pe sub ierburi. Numai un bun cunoscător ar fi reușit s-o urmărească prin smârcurile gloduroase, ori pitită în hățișurile de mure și stof pipernicit. Învățătorul nu șovăia însă niciun moment. Zeci de ani colindase aceste coclauri, în aceeași aparentă tăcere, unde gândurile țin loc de tovarăși.

La fel ca odinioară joaca potecii continua, îndepărtându-se de malurile Dunării. Doar pădurea, altădată tânără, îmbătrânise ca și el. Cunoștea fiecare trunchi, fiecare colț. An de an, după ce apele primăvăratice care năvăliseră pe grinduri se retrăgeau, cutreiera singuratic lunca, pentru a-și căuta prietenii, tăcuții lui prieteni: arborii, iarba, cerul și păsările. Iar când crivățul iernii doboră la pământ câte o salcie

plăpândă, asta îl îndurera, ca moartea unui om drag. Încet, încet, cu trecerea anilor își lăsase aici o parte din ființa lui; aici își căuta liniștea, de negăsit printre oameni; aici venea adeseori cuprins de doruri și îndoieli, întrebându-se unde a greșit. Natura sta mută în jurul său. Nici chiar biata lui prietenă, bătrâna salcie pletoasă, învăluindu-l cu umbra ei odihnitoare, n-a reușit să-i împrăștie gândurile cu totul. L-a văzut oftând, după ce a rămas văduv, i-a înțeles bucuria când pentru prima oară i-a adus-o pe Mirana s-o vadă gungurind, să știe că ghemușorul acela de viață a rămas singurul și marele lui univers. În ziua aceea Mirana alerga după fluturi, sau se zgâia la câte-o pasăre ce înota prin văzduh. S-au jucat împreună până târziu, spre seară. Așa au întâlnit un pui de plop. Era de-o șchioapă, ca și Mirana. Fiică și tată s-au hotărât să-l strămute pe un loc mai înalt, pentru a-l feri de ape și vânturi. În fiecare an au avut grijă de el. Plopul a crescut laolaltă cu fata. E astăzi flăcău în toată legea, dominând, zvelt și mlădiu, împrejurimile. Lângă el se opri învățătorul, scrutându-i trist coroana argintie, prinsă de tremur și neliniște.

— „Ce tot șoptești cu freamățul frunzelor, plopule? Ți-e dor de fată? De când n-a mai venit să te vadă?”

— „De ieri, bătrâne prieten. Era însoțită de un pământean. S-au cățarat împreună pe tulpina mea, până-n vârful. Mirana m-a strâns în brațe ca întotdeauna. Dar parcă altfel. Iar pielea ei mă ardea.”

— „Mi se pare mie c-ai îndrăgit-o și tu, de mult. Așa e?”

— „Când o să mai vină singură?”

— „Cred că niciodată, plopule! Niciodată!”

— „I-am legănat pe amândoi. Așa a vrut Mirana. Râdea. De ce?”

— „Nu întreba! Dacă ai ști răspunsul, acum te-aș fi văzut plângând. Tu nu trebuie să afli ce e durerea.”

— „Am să mă las doborât de furtună, ca să pot afla.”

— „Spui prostii. Înfruntă fără teamă furtuna. Tu să nu înțelegi nicicând ce chinuitor este să ai suflet.”

— „Mirana are suflet?”

— „Are. Și când ai suflet, nu poți uita toată viața. N-o să te uite, băiete, oriunde s-ar afla.”

— „Chiar dacă se va duce departe?”

— „O să se întoarcă să te caute. Poate că atunci o va ține de mână vreun pici, care-o să privească uimit cât de frumos ești, plopule.”

— „M-aș lăsa dus de ape ca s-o pot regăsi.”

— „Înfige-ți rădăcinile adânc în pământ. Acolo sunt frumusețile și tăria ta.”

— „S-o rogi pe Mirana să nu mă uite. Am să cresc puternic. O să-l înfrunt pe Crivăț, voi lupta cu apele primăverii, așteptând clipa când ea se va întoarce.”

Omul închise ochii, ascultând șoapta stinsă a foșnetului de sus. Fiece frunză părea o aripioară argintie, fremătând, dornică să zboare...

— Tu, băiete! șopti bătrânul. Spune-i semețului de la miazănoapte să nu-i înghețe niciodată Miranei căldura vieții; să nu-i frângă în vijelii tulpina de floare; să nu-i acopere sufletul cu nămeții albi și reci ai anilor. Iar când torenții primăverilor vor încerca s-o fure departe de noi, am să vin alături de tine. Căci atunci aș rămâne singur... Și singurătatea a început să mă sperie, plopule!

În clipa aceea începu să strige ajutor o broască. Striga din apropiere, dintre buștenii putreziți la marginea smârcului.

Învățătorul lăsă de pe umeri undițele și traista. Se apropie tiptil de locul unde broscuța continua să orăcăie,

cuprinsă de panică. Zări șarpele ce o strângea într-o savantă încolăcire. Capul lui, gura larg deschisă, limba neagră, subțire și bifurcată, ochii îi păreau bătrânului monstruoase. Fără cel mai mic zgomot, veni lângă ucigaș. Întinse mâna, prinzând trupul șarpelui între degete, mai jos de cap. Un zvâcnet. Coada neagră și lucioasă i se încolăci pe braț. Broasca buimacă făcu două-trei salturi acrobatice, dispărând în pădure.

— Proasto! Ai adormit la soare, bombăni învățătorul.

Privi apoi cu dispreț la șarpele mort. Îl desfăcu binișor de pe braț, aruncându-l departe.

— Ești extraordinar, domnule! strigă o voce bărbătească. Ți-am urmărit vânătoarea. Dacă te mușca? Zău, te invidiez pentru atâta stăpânire.

„Nu semăna cu șarpele înțelept din legendă! Șarpele acela nu face rău nimănui. El e și mult mai mare; stă ascuns în Dunăre și iese uneori, noaptea, să-i vadă pe oameni.”

— Nu vorbești românește, domnule? insistă noul-venit, surprins că nu este luat în seamă, și mai ales pentru că celălalt își ridicase undițele, traista și o pornise, surd și orb, mai departe. Se luă după el.

„Plicticos tip! Vine cu bambus și mulinetă franțuzească, în capul gol, cu ochelari de soare și cămașă sport, cu bascheți albi și pantaloni tigheliți, sperând să se umple de pește. Nu știe, sărmanul, că pe la noi cu două palme de trestie și un cârligel dintr-un ac obișnuit poți prinde căldări de plătică sau biban.”

— Domnule, strigă exasperat necunoscutul, chiar în urechea lui. Vreau s-ajung la Grindul Pisicii. E-acolo pește mult. Așa mi s-a spus. Nu cunosc balta. Iertați-mă că insist!

„De ăsta nu mai scap!” se resemnă bătrânul, devenind

și mai posac.

— Merg într-acolo! vorbi în silă.

— Ah, cât mă bucur, sări celălalt. Dar, zău, pe cinstea mea! N-am mai întâlnit om ca matale. Parcă ai uitat să vorbești. Dă-mi voie, colega: Hurmuzache. În concediu. Pescar amator. Ah! Ți s-a stins pipa. Îți ofer o țigară bună, străină. „*Gold Leaf*”.

— Mulțumesc! Fumez tutun de-al meu.

Scoase din buzunar o tolbă mică și-și îndesă pipa, în timp ce Hurmuzache îi întindea foc. Fumară în tăcere, străbătând alene pădurea. Puțin mai târziu:

— Sunteți din Hârșova? întrebă străinul.

— Da.

„Nici Mirana nu mă mai înțelege. Dacă aș descoperi tezaurul, ar însemna că mi-am făcut datoria. I-aș lăsa un nume cinstit, de care s-ar mândri, sunt sigur. Blestemată cetate!”

— Pariez pe trei sturioni bătrâni contra unui arvățoi⁷ că ești învățător.

— Da. Pensionar. Am ajuns, domnule Hurmuzache. „După ce m-a recunoscut? Semăn mai mult a muncitor de la carieră. Hm! Ciudat individ!”

— Tii! Frumusețe, nu glumă!

Se aflau pe un braț de apă îngust, cu mal înalt. În jur, păpuriș verde, des. Din loc în loc, tufe spinoase, ruguri de mure și câte-o salcie bătrână. Peste canal se întindea mlaștina acoperită cu o plapumă de mătasea broaștei. Iar broaștele orăcăiau zorite, în vreme ce un stârc cenușiu sta nemișcat, cu gâtul întins peste apă, ascultând parcă ceva. Mirosea puternic a nămol.

⁷ Arvățoi – oblete, pește de Dunăre, mic și lunguiet, (n.a.)

— Apa e limpede, spuse învățătorul, care fără să ia în seamă frumusețile naturii își pregăti grijuliu una dintre undițe.

Scoase un boț de mămăligă tare din traistă, luă un cocoloș mic, îl rotunji între degete, după care îl prinse în cârlig. Aruncă firul în apă.

— Eu am adus râme, mormăi Hurmuzache, scotocind prin buzunare. Aici nu cade somn și știucă?

— Nu. Plătică, roșioară, biban. Cu puțin noroc, chiar și crap.

— Atunci cârligul meu e prea mare. Să-l schimb...

Învățătorul aruncă a doua undiță, așezându-se încet pe iarbă. Înfipse nuielele de corn în mal.

„Și acest Bradin care a venit pentru aceeași poveste! Ce legătură are Mirana cu tinerelul ochelarist? S-o fi îndrăgostit ca o proastă. Mai știi ce-i trăsnește prin cap?”

— Gata! anunță Hurmuzache. Dați-mi și mie mămăligă! Ah, trage! S-a prins! Frumoasă bucată!

Învățătorul scosese un crăpcean.

— Domnule, vă rog! Nu suntem la cafenea! Vă sfătuiesc să păstrați liniște!

„Puterile mă cam lasă. Bolta prăbușită a galeriei mă împiedică să cercetez. Dacă m-ar ajuta cineva...”

Scoase alt pește, apoi altul. Hurmuzache îl urmărea cu coada ochiului, uitând de undița lui. După o vreme se întoarse spre el:

— Domnule! E adevărat că sub cetate se ascunde un tezaur? Am avut la București niște prieteni. Mai de mult. Printre ei se afla și un arheolog. Mi-a spus o poveste.

— Prostii! ripostă învățătorul. N-am auzit niciodată.

— Ba eu cred. Se pare că și Academia se interesează.

— Nu mă atrage... arheologia. Sunt prea bătrân. N-am nicio legătură cu afacerea asta.

Își umplu iar pipa. Mâna îi tremura imperceptibil.

— Păcat! zâmbi acordeonistul, tot imperceptibil. Cine știe ce aur mai zace acolo.

Învățătorul căzu într-o muțenie desăvârșită. Până seara, Hurmuzache nu mai scoase de la el niciun cuvânt. Când era trecut de ora șapte, bătrânul își strânse posac undițele. Prinsese vreo 15 crape. Hurmuzache nu se grăbea să plece.

— Eu mai rămân, domnule învățător, spuse el, dintr-o dată politico. Seara trage întotdeauna. De ce plecați?

— Maestre, de două ceasuri ții cârligul în apă fără momeală. Nu înțeleg. Ce vrei să pescuiești? Salut!

„A încercat, într-adevăr, să mă tragă de limbă? Trebuie să mă grăbesc, să mă grăbesc. Are dreptate. Cineva tot va descoperi comoara până la urmă. Acela să fiu însă eu.”

Grăbi pașii.

Pentru Sârmă, ziua trecu încet, parcă n-avea de gând să se mai isprăvească. Sub dogoarea infernală a soarelui, băiatul se cățără pe toate dealurile Hârșovei, adunând kilograme de mostre geologice; lucra mecanic, cu gândul la discuția matinală cu Bradin. Întorcea cuvintele bătrânului pe toate părțile, să le găsească sensurile tănuite și astfel se convingea din ce în ce mai mult că tatăl său intrase într-o afacere necurată. Grija pentru omul pe care-l iubea ca pe lumina ochilor se amestecă apoi cu vechea amărăciune a convorbirii cu Mirana. I-ar fi putut dovedi cumva fetei că se înșală, că Bradin e în fond o simplă victimă, ca și învățătorul?

Dacă n-ar fi fost tezaurul, cu mirajul lui halucinant! Dacă plăcuțele ar fi rămas îngropate veșnic în galerie!

Dar nu! Adică, de ce? Numai ca să-i fie lui comod? Nu

s-a ajuns astfel la piatră, la mirifica, strania, înfrigurata lume a luminilor din piatră? A luminilor tremurânde ca stelele, atrăgătoare, fascinante ca stelele! De ea s-au legat destine omenești, se mai leagă încă, destine pe care le poți cunoaște, le poți înălța sau prăbuși. Poate fiecă umbră și rază, toate pâlپăirile și culorile înseamnă istoria unei vieți, povestită și repetată în găoacea scoicii asemeni unei magice oglinzi. Și printre ele curg splendorile unor răsărituri de soare, ale unor dealuri încleștate de rouă, ale cine știe căror alte minuni. Și oare nu e aici tot sensul faptelor care-l așteaptă de-acum înainte pe băiat? Oare nu aici își vor găsi locul torța din pădurea de sălcii, Bradin, geologia, învățătorul? Laolaltă cu sufletul, cu duioșia, eroismul, îndoiala, fericirea, frica și biruința omenească a lui Radu, a norocosului care a văzut înaintea altora jocul luminilor – jocul speranțelor și al împlinirii? Asta ar trebui să-i spună fetei, arătându-i într-o noapte piatra, ca s-o farmece, s-o convingă cu piatra, mai mult decât ar reuși cu niște biete vorbe.

Seara coborâtă greoi, abia târându-și pașii, îl găsi pe Sârmă printre ruinele cetății. Era în același loc unde ieri venise cu fata, voioși amândoi și visători. Se ghemui în spatele unei pietre, pândind clipa când va răsări luna, cu o speranță vagă în suflet.

Pe cărarea ce șerpuia în apropiere, pe sub ziduri, apăru o umbră. Dar nu, Sârmă trebui să recunoască – vai ce adânc oftat! — că nu e Mirana. Atât i-a fost de-ajuns, ca să-i spulbere interesul; chiar dacă în locul unui bărbat ar fi trecut o turmă de elefanți, lui îi era egal. Dar asta până individul se opri în umbra zidului, privind atent în jur. Ceva din silueta străinului i se păru lui Radu foarte cunoscut. Nasul acela înfipt stângaci în mijlocul feței, pipa noduroasă, mâinile căzute pe lângă

corp – învățătorul! „Tata, spusese Mirana, caută mereu ceva în galerii, sub cetate.”

Convins că împrejurimile sunt pustii, bătrânul se strecură în jos, spre malul Dunării, după stânca măcinată de fluviu. Băiatul se întinse printre bolovani cât era de lung, zgâindu-se copilărește, fără rezultat, pe urma bătrânului care dispăruse. „S-ar zice că-i e teamă de lumina zilei. Și totuși – ce paradox! — și totuși ziua e pașnic și cinstit. Exact ca în romane, căutătorii comorilor devin neoameni prin simpla prezență a aurului. Iar nouă, celor cu capul pe umeri, nu ni s-a ivit niciun prilej să reabilităm omenirea în fața acestei prejudecăți.” Lui Radu îi veni să râdă amintindu-și gândurile de peste zi, apoi se înfurie pe sine, acuzându-se de facilitate. Nu, nu! Cine a zis că între visuri și oameni ca Păruș, între piatra fermecată și învățătorul bolnav de neîncredere toate punțile de trecere sunt rupte? Cum, nu fac parte, nu facem parte cu toții din mișcarea aceleiași lumi? De ce să refuzăm, să negăm fie chiar o fărâmă dintr-însa pentru simplul nostru subiectivism momentan?

Sârmă se întrebă dacă n-ar fi bine să-l strige pe bătrân și să-i spună ce avea pe suflet. Era aproape sigur că va fi înțeles. Dar o a doua umbră se contura în razele lunii abia răsărite, oprindu-i strigătul pe buze. Noul-venit purta o șapcă boțită, sub al cărei cozoroc chipul i se ascundea în întregime. Se lipi strâns de stâncă și începu să urmărească foarte atent ceva, nevăzut pentru băiat – desigur însă că pe învățătorul care încă nu intrase în grote. După un timp, cam 5—6 minute, hotărî să-și părăsească ascunzătoarea și mai inspectă o dată ruinele. Când și-a ridicat ochii în sus, Radu își mușcă limba involuntar. Hurmuzache! Slavă domnului că nu era Bradin, cum a crezut un moment. Dar poate e totuna.

Hurmuzache! Nu l-a adus o întâmplare aici. Urmărește comoara.

În acest timp, la o bună distanță de cei trei, un al patrulea om vorbea încet la microfonul unui aparat de radio portativ.

— Îi văd bine, tovarășe Andu... Ordonăți? A, să-i fotografiez? Am și făcut-o! Desigur, mai ales pe Hurmuzache... Da, cu infraroșii. Tânărul e în afară de pericol. Se poate să mă-nșel?... Atunci, rămân pe loc. Le ia urma Traian?... Am înțeles! Tânărul Bradin pleacă.

Într-adevăr, Sârmă pornise spre oraș. Începea să-i fie frică. Se temea pentru tatăl lui. Evident că Hurmuzache nu se cunoștea cu învățătorul – urmărirea era prea limpede, îl urmărește din umbră, ca un hoț. Iar bătrânul nu căuta decât comoara, ar fi fost absurd să cotrobăiască prin subterane în dorul lelii. Știa acordeonistul că și Bradin urmărește același scop? Sârmă se cutremură. Blestemată fie nenorocita aia de mașină! Oricum, trebuie să treacă la acțiune. Oricum! Mai întâi să vadă ce hram poartă acordeonistul.

Ajunse acasă pe jumătate adormit, Bradin îl primi posac, fără chef de vorbă. Se vedea că e frământat. Dar Sârmă era el însuși prea chinuit de gânduri ca să mai dea atenție acestui lucru.

Cine a spus că noaptea-i bun sfătuitor n-a greșit. Mai ales dacă reușești să dormi zdravăn, fără vise. Sârmă se trezi bine dispus și, în timp ce se spăla, întâmplările de ieri îi părură mai puțin complicate. Are să-i facă o vizită lui Hurmuzache.

— Pleci? întrebă tatăl posomorât.

— Da, și-ncă repede! Am mult de lucru.

— Aha!

Sârmă miji ochii în care-i intrase deja o cantitate industrială de săpun.

— Te văd supărat. Ai necazuri?

— Necazuri...

— Te rog... Băiatul pufni mânios și-și frecă ochii. Te rog să mă ierți pentru bănuielile de ieri. Sunt un prost...

Bâjbâi cu mâinile după prosop. Tatăl i-l întinse, cu un zâmbet mai degrabă trist.

— Aș fi vrut să vorbim...

— Diseară, tată! Și eu vreau să-ți vorbesc. Ce faci azi? Poate vii cu mine?

— Îl caut pe învățător.

— Minunat! Știam eu, tată! *Aquila non capit muscas*.⁸

— Hei, băiete...

— Aici e mâncarea? Hm! Cam puțină! Mă rupe foamea pe coclauri toată ziua! Hai, lasă, am glumit! Mai târgui eu din oraș.

— Nu stați la dejun? năvăli revoltată amabila doamnă Vereș. Domnule Bradin, cum îi permiteți, domnule? Și nici la prânz nu vine...

— Lăsați-l, doamnă! E destul de mare! replică Bradin, privindu-și fiul intens, cu lăcomie.

— Mare! Cu atât mai mult! Eu... Domnule Radu!

— Lăsați-l, doamnă!

— Dar bine, dumneavoastră...

— *Grammatici certant!*⁹

strigă Sârmă, explodând într-un hohot de râs.

Gazda se rezemă de fereastră, doborâtă de lovitura antichității.

⁸ *Aquila non capit muscas* – dicton latin, însemnând textual „vulturul nu prinde muște”. Aici cu sensul: „oamenii serioși nu fac prostii.” (n.r.)

⁹ *Grammatici certant* – se ceartă învățații (în latină), (n. -r.).

„Da, e calea cea mai bună! medită Radu în timpul lucrului. Mă duc la Hurmuzache și-i spun tot. Îl voi ruga să mă lămurească asupra cercetărilor. Îi voi spune să-l lase în pace pe tata. O să-l ameninț cu miliția, la urma urmei.”

La ora 12 punct coborî la debarcader și angajă un pescar să-l treacă Dunărea.

— Nu știți unde-i casa lui moș Pârvu?

— Știu, da' cum nu. Aveți ceva cu el?

— Caut pe cineva care stă acolo în gazdă.

— Apoi, că rău loc și-a ales.

— De ce?

— Pârvu e un scrântit.

Cu această explicație de rău augur Sârmă păși pe mal și începu să dea ocol păduricii dincolo de care își avea gospodăria cel căutat. Nu făcu însă o sută de pași și întâlni un om între două vârste, orășean evident, ba chiar funcționar, așezat frumos în iarbă și încercând să descurce coșcogea mormanul de fire de nylon, amestecate de-a valma cu tot soiul de cârlige pescărești. Era furios, mai ales că soarele îl ardea fără milă. Radu zâmbi: bietul de el! Își închipuise pesemne că descurcatul e floare la ureche, de aceea nu se mai ostenise să intre la umbră. Și-acum, prins de muncă, va fi o victimă sigură a insolației. Alături de el zăcea un rucsac și câteva trestii lungi.

— Bună ziua, tovarășe! începu Sârmă.

— Noroc, băiete.

— Ghinion?

— Întocmai. Încerc să le descurc și-mi iese totul pe dos. La dracu! 300 de metri de nylon! Cum s-au încurcat nu mă pot dumeri.

— Mai bine duceți-vă sub salcie. Nu-i de glumit cu

soarele!

— Bună idee! Mulțumesc! Noroc bun.

Omul privi mohorât după băiat. Dar când acesta dispăru printre sălcii, scoase repede un microfon și meșteri ceva la el. Apoi:

— Tovarășe Andu! Aici Traian. Raportez: Radu Bradin se îndreaptă spre reperul 11.

— Unde-i Hurmuzache? răsună o voce în rucsac.

— Ca de obicei, între 12 și 1 își face baia, exact vizavi de carieră.

— Atenție. Radu va încerca să ia legătura cu Hurmuzache, așa cum prevăzuse Mihai aseară. Împiedicați cu orice preț această întâlnire. Comunică-i lui Gheorghiu să-l oprească pe Hurmuzache în drum.

— Am înțeles.

— Stai! Trifan să-l îndepărteze pe moș Pârvu. Cine știe? Poate Radu urmărește ceva.

— Adică să-l lăsăm singur în camera lui Hurmuzache?

— Întocmai. Dumneata supraveghează-l. Ai grijă să nu pățească nimic. Acționați!

În fața lui Sârmă apăru o casă țărănească, din chirpici. Acoperișul, numai stuf și papură. Câțiva pari sprijineau peretele din spatele casei. Pe un gard înclinat, un prostovol. Curte mică, câteva găini. Un piseu alb se juca alene cu o frunză. Ceea ce vedea îl surprinse pe Sârmă. De ce acceptase Hurmuzache asemenea condiții? Se apropie încet. Motănașul nu-i dădu atenție.

— Alo! E cineva acasă?

— Cine-i acolo? hârâi o voce bătrânească dinăuntru.

— Om bun. Îl caut pe tovarășul Hurmuzache.

Moșul care ieși pe prispă părea să fie croit din același material cu pereții. Ochii săi mici, încercănați de vicii și

ani, aveau căutături viclene. Nasul cu nări late păstra un luciu violaceu, de bețiv cronic. Îmbrăcămintea sărăcăcioasă, țărănească. Picioarele goale, pline de glod. Cătă într-o doară la Sârmă.

— Ai fi om bun, da' Hurmuz nu-i aci.

— Când vine, vă rog? întrebă Sârmă, dezorientat de această apariție.

— O veni și el, când îi place.

— E plecat la pescuit?

— Nu știe moșul! Da' e la apă.

Intră înapoi în căsoaie, scărpinându-și amarnic pieptul păros.

„Măi, să fie! își spuse Sârmă, privind mohorât după el. Cu ăsta n-o scot la capăt. E sălbatic. Unde să-l aștept pe Hurmuzache? În pădure? Oare așa s-o fi purtând cu toți oamenii? Sau numai pentru că Hurmuzache nu-i acasă?” Bănuiala i se strecură în minte. „Ce-ar fi să-l încerc? Tot n-am ce face.”

Între timp, pisoiașul venise prietenos lângă Sârmă. Îi mirosi pe îndelete picioarele, își zbârli coada, apoi începu să se joace cu șireturile de la bascheți. Sârmă se aplecă, mângâindu-l pe cap.

— Ce zici? Ne împrietenim? Uite, am să-ți dau niște pâine. Sporovăiala omului nu-l impresionează pe motan. Când văzu însă bucata de pâine, o înhăță pe dată și fugi lângă gard. Fiind sigur că moș Pârvu îi urmărește orice mișcare, Radu scoase din rucsac o sticlută de rom, din care bău câteva înghițituri. Pare paradoxal, dar Sârmă își însușise o datină a bătrânilor geologi: sticluta cu alcool, bună pentru diminețile răcoroase. După acest eroic gest, pătrunse în curte și se așeză liniștit pe prispă, cu sticla la vedere. Pisicul îl asaltă iar, mieunând subțire. Trebui să-i mai arunce o felie de pâine cu unt. Se făcu liniște.

Sârmă aștepta intrigat. Își aminti că într-un buzunar are niște țigări, „Snagov”. Pe astea le păstra din snobism, adică „pentru teren”, căci pe la cariere mai fuma și el din când în când, printre muncitorii zdraveni ce-i urmărea munca. Și-o aprinse tacticos, mai sorbi o înghițitură și simți cum apa începe să-i curgă șiroaie pe sub cămașă. Canicula, caniculă, afurisitul de cotoi veni din nou după mâncare, țipând vehement, în vreme ce moș Pârvu nu dădea niciun semn de viață. Neobișnuit cu băutura, Sârmă începu să se întrebe cât va rezista. Dar tocmai atunci auzi din ușă vocea moșului:

— Te ții de colcotoace¹⁰, ai? Pe moș, dă-l în foc să-l coacă! Nu poți sta și în pădure?

— Vă rog să mă iertați că mi-am permis, sări dezinvolt și salonard Radu. E mai bine să-l aștept aici. Dacă vine pe alt drum?

— Rom? întrebă deodată moșul, avid.

— Da. Nu luați puțin?

Pârvu atât aștepta. Sorbi sticla pe nerăsuflăte. Apoi se șterse la gură, privind cu regret la sticla golită prea repede.

— Bun! Mulțumesc! Dă-mi o mahorcă, dacă nu-i cu supărare. Am tot aprins la bărghie¹¹

că mi s-o înfundat pieptu’.

Sârmă îi oferi pachetul cu țigări „Snagov”. Își mai aprinse și el una. Fumau în liniște.

— Tabac tovărășesc. Nici nu-l simți.

— Poftim?

— Da’ de ce-l cauți mata pe Hurmuz? Că nu ești de pe-aici.

¹⁰ *Colcotoace* – glume. Regionalism, (n.a.)

¹¹ *Bărghie* – rădăcinile crescute pe tulpina sălcilor în timpul inundațiilor. (n.a.)

— Sunt bucureştean. Radu mă cheamă. Am nişte treburi cu el. Ne cunoaştem.

Moşul ocoli privirea băiatului.

— Aşa! Eşti de la cadastru?

— Nu. Geolog. Caut, cercetez pietrele. Vreau să mă duc la pescuit cu tovarăşul Hurmuzache, când am liber.

— Da. Peşte, cât vrei. Somotei, ca niciodată.

— Bună ziua! strigă puternic, de după gard, un bărbat tânăr, cu capul gol şi cu o geantă mare sub braţ. Moş Pârvu?

— Eu îs. Ce vrei? se burzului moşul.

— Unde-i barca?

— La Dunăre! Da'ce, la mine e ponton?

— Ai rolul¹²

în regulă?

— Plătit tot. Impozit la zi.

— Trebuie să schimbăm numărul la barcă. Hai cu mine până la dubă.

— Nu mă mişc de-aici. Nu las eu casa singură, se împotrivi Pârvu.

— Moşule, cu statul nu-i de glumit. N-am vreme de pierdut. Salut, tovarăşe, aruncă tânărul lui Sârmă.

Moş Pârvu se codi o vreme, aruncând priviri furişe spre băiat.

— Mata rămâi? Că n-am nici lacăt la uşă.

— Rămân! N-avea grijă, păzesc eu tot! zise Sârmă ca să-l liniştească. Se ridică şi-l însoţi puţin pe moşneagul care plecă repede după vlăjganul cu servietă.

Rămas singur, Radu stătu cât stătu sub umbra unei sălcii. Apoi porni spre casă, hotărât să-l aştepte acolo pe

¹² *Rolul* – permis pentru barcă, (n.a.)

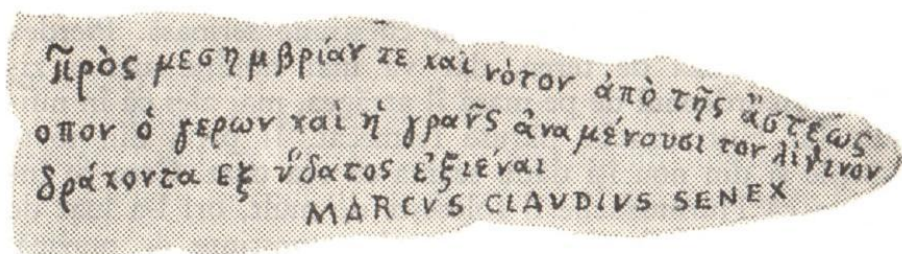
Hurmuzache; romul și căldura îl moleșiseră la culme.

Pătrunse în tindă, cu sfială. În stânga ușa deschisă da în camera sărăcăcioasă a gazdei. În dreapta, altă ușă, încuiată cu cheia, care era în broască. Sârmă intră înăuntru. La cele două geamuri erau agățate niște covoare. Dădu jos unul. Camera, cu mobilier țărănesc, era de-o curățenie ieșită din comun. Pe jos, țeale, pe pereți tablouri, înfățișând peisaje acvaticе. Pe o masă, acordeonul lui Hurmuzache.

Sârmă aruncă jos sacul și, oftând de plăcere, se trânti pe patul acoperit cu scoarțe țesute prin partea locului. Nu putu suporta mirosul de insecticid din încăperea și se ridică, deschizând fereastra. Făcându-se curenț, trebui să închidă ușa. Trecură câteva minute și oboseala îi dispăru. După valizele mari, după trusa scumpă și prosoapele înșirate pe scaune își dădu seama că Hurmuzache era asortat cum trebuie și foarte modern. Lângă pat, pe un scaun, câteva romane polițiste românești. Le frunzări o vreme, apoi privi la ceas și observă că se făcuse 1 și 20. Îi trecu prin minte să plece. Ar fi fost elegant să lase un bilețel. Se răzgândi însă. În definitiv, venise cu o chestiune serioasă. Pierdea o după-amiază de teren, dar va mai rămâne aici o zi-două. Acordeonul de pe masă îl atrăgea, mai ales că în mâinile lui Hurmuzache părase fermecat. Îl privi din toate părțile și din nou își dădu seama că era uzat. Ceea ce însemna că Hurmuzache îl folosește de mult, ori l-a luat de ocazie. Amintindu-și sumarele sale cunoștințe de muzică, Radu ridică atent acordeonul, prinzându-și curelele de umăr. Era greu. Încercă să scoată câteva sunete, dar, spre surprinderea sa, nu reuși. Parcă avea în mâini un extensor de gimnastică. Dacă văzu că nu poate să întindă burduful, începu să-i studieze construcția. O vie

curiozitate îl împinse să afle cum e montat. Meșteri cât meșteri, reușind să desfacă partea instrumentului pe care se afla claviatura. Ceea ce văzu însă în interiorul burdufului îl împietri, pur și simplu. Prinsă în arcuri meșteșugite, înăuntru se afla o statuie cam de vreo 20 de centimetri înălțime. Turnată în metal galben, strălucitor, reprezenta un șarpe încolăcit, un șarpe bizar, cu bot de oaie, plete și urechi omenești și coadă de leu. Mult timp, Sârmă crezu că visează. Pipăi, cu teamă, obiectul. Era o capodoperă. Semăna până la identitate cu statuia de piatră a „Șarpelui fantastic” aflată la muzeul din Constanța. Incapabil să priceapă ceva, Radu o scoase din burduf. O răsuci între degete și abia atunci realizează că era din aur. Cel mai pur aur pe care-l văzuse vreodată. Automat, îi șterse praful depus ici-colo, uitând unde se află și pentru ce venise. Trecu în dreptul ferestrei cu statuia în mână. Se împiedică de covor, gata-gata s-o scape pe jos. Reuși s-o prindă la vreme chiar de bot — și în acea clipă se întâmplă ceva și mai uimitor. Din botul șarpelui țâșni o limbă subțire și lungă. Lui Sârmă i se tăie răsuflarea.

Apropie de ochi fâșia metalică. Nu se înșelase — pe ea erau gravate litere, câteva cuvinte grecești:



Sârmă traduse pe măsură ce citea: „La sud de oraș,

unde moșul și baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră. MARCUS CLAUDIUS SENEX”.

Buimăceala surprizei dispăru la comandă. Minteia lui Radu începu să lucreze febril, galopând, copleșită de concluziile ce se îngrămădeau una peste alta. Senex! Același nume de pe plăcuțele învățătorului. Deci evidentă legătură cu tezaurul.

Bine că nu s-a întâlnit cu Hurmuzache! Pentru Sârmă, acesta devenise extrem de periculos. Ce-o să pățească tata într-o asemenea tovărășie? Sau Păruș a venit oficial, iar Hurmuzache e hoțul?

Pe când aceste gânduri i se încurcau în cap, Radu dovedi inconștient o calitate până atunci nebănuită: stăpânirea de sine. Memoră textul, montă la loc statuia și acordeonul, șterse cu batista urmele de pe instrument, îl puse pe masă, exact la locul său, închise geamul și așeză covorul înapoi.

Pe urmă ieși tremurând, cu impresia că Hurmuzache îl pândește de după fiecare salcie. Începu să alerge spre fluviu.

În urma lui, „funcționarul” cu nylonul încurcat raportă prin radio:

— Tovarășe Andu! Aici Traian. Surpriză pe toată linia! Șarpele din acordeon... are o limbă subțire de metal... întocmai! Cred că e un text gravat pe dânsa... Ce ordonați?... Așa?... Am înțeles! Perfect!

Intră atent în odaie, demontă instrumentul, fotografie limba șarpelui și o introduse parțial înapoi, potrivit-o cu multă artă, ca să dea impresia că a ieșit singură.

Moș Pârvu, la inspectoratul financiar din Hârșova, primea în această clipă noul număr pentru barcă, iar Hurmuzache, întorcându-se cu șalupa lui improvizată, se ciocnise după un cot al apei de lotca unui pescar arțăgos,

de care n-a scăpat decât peste două ceasuri, plătindu-i întreit costul reparației.

II.

*Pe lungul drum al Mării de vânturi răscolit,
Cuvântul rugii mele se pierde-n nesfârșit,
Vă chem, voi zei ai Mării, din zori și până-n zori!
Mă năpădesc atâtea șiroaie de sudori,
Și stropii mari de ploaie încep a șiroi,
Când vântul Notus vine, vuind, din Miazăzi,
Și îmi întoarce glasul și strigătul spre zei,
Nici când să nu ajungă, sfâșietor, la ei...*

OVIDIU – *Tristele*¹³

Castrul dormita în amiaza de vară, sub pâcla tremurătoare a aerului înfierbântat. O liniște nefirească domnea pretutindeni, înflorată când și când de foșnetul aspru al ierbii, ori de sforăitul cailor. Parcă și Istrul își încetase curgerea, încolăcindu-se neauzit între malurile albe, rotindu-se în bulboane leneșe, ca un copil ce se joacă-ntr-o doară.

Aparent, tabăra era pustie. Santinelele se refugiaseră în umbra turnurilor de pază. Ceilalți oșteni stăteau prin barăci, iar câțiva ieșiseră să se scalde, dar tot în tăcere, ca și cum ar fi executat un ritual. Ordess singur, total nepăsător de arșiță, împovărat cu echipamentul de luptă,

¹³ În traducerea deja indicată a lui Eusebiu Camilar. (n.r.)

se plimba pe drumul de rond, bătătorit deasupra aggerului – valul de pământ care înconjură castrul. De aici, privirile puteau rătăci în voie peste dealuri, și mai departe, acolo unde soarele făcea să lucească bălțile fluviului ca niște nestemate. Pe malul opus, dincolo de sălcii, oamenii pătau ogoarele cu siluete de furnici. Barbari! Cei mai mulți sunt de-un sânge cu dânsul, daci, carpi, geți, care nici nu-și amintesc poate tribul unde-au văzut lumina zilei, amestecați acum cu goții și semințiile de la miazănoapte ori răsărit. Unde sunt vremurile când Burebista unise triburile de același neam, înspăimântând Roma?

— Hei, dacule, n-ai fiert în armură? răsună o voce de jos. Intră și tu undeva, la umbră!

— Nu, Callicrates! ripostă Ordess cu gândul aiurea.

— Coboară, odată, *miles gloriosus*¹⁴! Schimbul nostru s-a isprăvit.

— Da? N-am băgat de seamă!

— Ce bagi tu de seamă! mormăi Callicrates, urcând scara alene. Vezi că se pregătește o vijelie pusă la cale de Jupiter însuși. Prea e zăpușeală.

— Cine-o fi și Jupiter ăsta?

— Aoleu, iartă păcătosului! Tu ai zeii tăi personali!

— Mai bine așa decât ca voi – azi cu un dumnezeu, mâine cu altul!

— Lasă-l, e arțăgos bătrânul! strigă paznicul turnului din vecinătate, printre hohotele celorlalți.

— Parcă a fost vreodată altfel?

Callicrates făcu o strâmbătură și se grăbi să se adăpostească de soare.

¹⁴ *Miles gloriosus* – soldat glorios. Titlul unei celebre comedii de Plaut, tradusă la noi cu titlul „Soldatul fanfaron“, (n.r.)

— Soldați! pufni Ordess ațâțat, în vreme ce cobora de pe *agger*. Ia priviți-l! *Lorica* pusă strâmb, scutul îi spânzură la genunchi, hasta¹⁵ o ține ca pe-o prăjină, iar sabia parc-ar fi lemn, ca a comedianților. Noroc că nu-l văd barbarii, să se prăpădească de invidie.

Râsul se întinse, molipsitor, pe un sfert de tabără, iar din barăci ieșiseră vreo zece oameni, gata să profite de acest prilej de veselie neașteptat.

— Vezi, dacule, vezi că cerul ascultă! puse Callicrates paie pe foc. Să nu te pomenești cu un trăsnet din senin, de la Jupiter, că l-ai nesocotit.

— Palavragiule! se înfurie bătrânul și agită lancea spre el. Mă mir cum calul, blestemat să te ducă în spate, nu te aruncă odată în Ister, să mai poată răsufla bieții oameni.

Întinse brațele la cer, într-o rugă deznădăjduită, și se depărtă către *armamentarium*, să scape de povara armelor. Oștenii îl urmăriră cum merge drept, cutremurând pământul, unde calcă fără grabă, ca un stăpân.

— Grozav moșneag! zise Callicrates admirativ. Ce frumos merge!

— Aș putea să jur că, a avut oameni mari ginta lui! adăugă Balbus din turn.

— Da' de unde! se împotrivi altul. E nebun în lege! Toată ziua șade-ntr-un colț și se gândește, el știe la ce! Voi n-ați văzut?

— Păi da! întări un al treilea. Și-odată jertfește câte-o orătanie vreunui zeu de care n-a auzit nimeni.

— Iar când a prins șarpele ăla, vă amintiți cum îl îngrijea? Ce l-a mai îndopat cu lapte și cu tot felul de

¹⁵ *Hasta* – lance (în latină), (n.r.)

jivine? reluă cel dintâi. *Hercle*, e zăpăcit rău!

— Haide, haide, limbi de muiere, îi repezi Balbus nemulțumit. Cum nu pricepeți un lucru, gata, e rău. Dar ce, l-ați întrebat vreodată care-i sunt zeii?

— Cine strigă acolo? interveni un glas autoritar. Balbus, tu? Pesemne au năvălit barbarii!

— Salve, centurione. La noi e liniște. Ne certam pentru dac.

— L-ați supărat? Callicrates, Philo, v-ar putea fi părinte.

— L-am necăjit nițel, centurione. De unde să bănuim că-i mânios?

— Să nu mai aud asta niciodată!

Ofițerul întrerupse inspecția și porni în căutarea lui Ordess. Nu-i fu greu să-l găsească, mai ales că-i știa locul favorit de refugiu: pridvorul terasat, numit *oecus*, din spatele *praetoriului*, cu acoperișul sprijinit pe stâlpi groși de lemn. Oșteanul era într-adevăr acolo, lângă puțul adânc și larg din care se aproviziona cu apă tot castrul. Rămăsese cu fața sprijinită în pumni, cu ochii pierduți la gura puțului. Fără arme și platoșă avea un aer blajin, deloc războinic, accentuat de barba albă, tunsă îngrijit, și de pletele cărunte care-i atingeau umerii.

— Ai venit să mă-mbuni? întreabă el, în limba dacă, întorcând privirile înnegurate spre centurion.

— De ce? Ești supărat? se prefăcu acesta.

— Știi bine, tu, Claudie! clătină celălalt capul.

— Pater! îl întrerupse Claudius cu apelativul cel mai drag lui. Mi-ai promis cândva că-mi dezvălui o taină despre un șarpe. Mai ții minte?

— Eu nu uit nimic, Marcus, pentru că nu am voie să uit. Mă crezi tare bătrân? Află, romane, că am abia 50 de

ierni. Tu câți ani numeri?

— 33.

— Nu puteam să-ți fiu tată. Dar nu-i nimic, se grăbi oșteanul să adauge, nu-i nimic, tu spune-mi așa. Oricum, dacă n-am avut un copil...

— Și tata oare mai trăiește acolo, la Roma? șopti Senex posomorât deodată. Nici nu cred să mă întorc la ai mei...

— Nu spune asta! Voia lui Gebeleizis n-o știe nimeni.

— Tot la zeii cei vechi ai rămas, pater?! Crezi că-s mai buni ca ai noștri?

— Dacă-s mai buni? sări bătrânul necăjit iarăși. Zevzecul de Callicrates mi-a spus că am zeii mei personali. Auzi? Personali, Claudie! Țsta e lucrul care m-a scos din fire. Zamolxis, Gebeleizis, Bendis, Ares, toți cei la care s-au închinat și căroră le-au adus jertfe strămoșii mei, au ajuns zei personali!

— Acuma, nu le lua și tu pe toate în rău!

— Ușor de zis! Dar când romanii voștri cădeau sub cuțit pe altarul Sarmizegetusei, pentru Ares, el era cunoscut, așa-i? Când solii, trimiși tot la cinci ani în regatul de sub pământ al lui Zamolxis, erau aruncați în sulite, toată lumea știa cine e Zamolxis! Astăzi i-am uitat! Pentru că ați adus voi un Jupiter cu trăsnete de paie! Și Marte? Cu ce era mai tare ca Ares, când ați mușcat țărâna laolaltă cu Oppius Sabinus și Cornelius Fuscus sub săbiile Daciei? Marte al vostru l-a făcut pe Domițian să încheie cu Decebal pacea de care vă e și azi rușine? Dar mai înainte? N-a căzut prizonier la noi însuși regele Traciei, Lisimah, prieten cu Alexandros macedoneanul, gata să fie apoi ucis, dacă nu-l scăpa Dromichaites din mâinile războinicilor daci? Și-apoi marele Burebista câte isprăvi a săvârșit cu sabia și cu arcul? Ca un vifor i-a

răscolit și înfrânt pe celți, pe romani, pe traci, întinzând granițele noastre nemăsurat de mult, ca până și vestitul Caesar, speriat de noi, plănuia să ne înfrunte în luptă. Aici, unde vorbesc eu cu tine, erau pe atunci tot ținuturi dace, iar negustorimea greacă închinase cetățile și-l copleșeau pe rege cu daruri.

— Ce bine știi istoria Daciei, Ordess! exclamă ofițerul uimit.

— Nu mă cheamă Ordess! zise bătrânul. Numele meu adevărat e Argessis, ca al râului ce curge dincolo, în câmpia unde m-am născut. L-au pocit grecii, să sune ca în limba lor. V-ați amestecat destul cu noi, centurione; nu mai știi bine care a fost roman, care dac, care din colonii – dar năvala voastră în Dacia n-o să se uite niciodată. Prea e nedreaptă. Ne-ați copleșit cu numărul, nu cu vitejia sau îndemânarea. Războinici mai buni ca dacii nu se află nicăieri, ați spus-o singuri. Și chiar pregătirile voastre, podul de peste Ister, dovedeau că aveți un dușman de temut. Hei, dacă n-am fi fost așa puțini!

— Da, ai dreptate! Și totuși, de unde știi atâtea trecute întâmplări? I-ai întrebat pe oameni?

— Nu, fiule!

Bătrânul se rezemă de stâlpul lângă care sta și privi departe, la răsărit, peste dealurile golașe, neumbrite de niciun pom. De undeva soseau târăgănate, pline de oboseală, vorbele unui cântec trist, cu melodie lungă și aspră, ca un oftat al pământului.

Claudius ascultă cântecul abia acum cunoscut și-l prinse tulburarea. Era, în cuvintele acelea, parcă evocările lui Ordess, dimpreună cu jalea seminției înfrânte și cu dorul pentru ceva nelămurit, ca o alinare.

— Umblă durerea prin lume, Claudie, șopti bătrânul.

A ieșit de mult între oameni și tot colindă încotro i-e placul. Și-odată i se face milă și-atunci cântă, cântă de-ți sfășie sufletul! Ia auzi cât amar am mai adunat! Câte spaime și prigoniri... Strămoșii mei erau *tarabostes* în cetatea luminii – Sarmizegetusa. Și eu am ajuns un biet oștean, albit sub arme, apărând cucerirea romană.

— Ești chiar *pileatus*? întrebă centurionul neîncrezător.

— Eu nu. Dar bunul, străbunul meu au fost. Îl știi pe Vezina?

— Decebal, fiul lui Scorilo, îl socotea urmașul său la tron.

— Așa e. Vezina și străbunicul meu s-au născut dintr-un singur tată.

— Adevărat, pater? făcu Senex și se sculă instinctiv, cu respect,

— Stai jos, centurione, zise aspru soldatul. Ți-am făgăduit o poveste despre un șarpe. E momentul s-o știi. Nu te bucura! Dacă aveam un copil, n-ai fi ascultat nici cu prețul vieții ce vreau să-ți spun. Ești norocos.

— Ai încredere? Eu vin de la Roma.

— Fleacuri. Se zice, adică unii tineri, mai învățați ca noi, zic că poate peste secole neamurile noastre or să se amestece cu totul. Nu mă încântă, atât cât judec eu cu mintea asta bătrână. Numai că noi singuri nu putem porunci: să fie așa, ori altminteri. Nu suntem împărați. Pentru asta cred în tine, pentru că, odată, pe meleagurile astea, daci, romani or să fie totuna. Pe urmă tu iubești oamenii, am văzut eu.

Ordess privi mult timp în ochii ofițerului, apoi își scutură pletele și se ridică greu, ținându-se de stâlp. Adia o boare fierbinte dintre dealuri, cu miros de ierburi uscate.

— Am să plec curând, Claudie! La zeii mei... personali. Ascultă! Când se înnoptează, vino tot aici, să afli istoria șarpelui. E o poveste lungă. Și mai vreau să-ți arăt ceva. Da... Ei, acum du-te! Du-te!

Tocmai către apusul soarelui veni furtuna prevestită de Callicrates. Oștenii cinaseră și scoteau caii să-i plimbe, ca în fiecă seară. Castrul se umpluse de praf, copitele loveau cu pocnete seci pământul pietros și animalele nechezau, dornice de mișcare. Din cei peste 200 de oameni se constituiau *ala milites Scythici* (escadronul de militari scitici) aveau să iasă jumătate, restul rămânând să apere tabăra la caz de nevoie.

— Aelius, ai grijă, cum începe ploaia, vă întoarceți! porunci Senex, cercetând cu ochi ageri șirul de călăreți. Și mai cruțați-i pe săteni, dacă se poate. Ne-am înțeles?

— Ne-am înțeles, centurione! răspunse locțiitorul comandantului.

— Bine, plecați!

Ceata porni în galop, traversă poteca din spatele *praetoriului*, apoi coti pe lângă *armamentarii* și ieși în *via principalis* – drumul ce străbătea castrul longitudinal – după care trecu învâlmășită prin poarta din stânga taberei. Norii groși, împurpurați de ultimele raze, răsfrângeau pe pământ luciri ireale. Aerul se răcise deodată, fără să fi fost încă vânt și plutea ca o pânză umedă, răcoritoare.

— Cine se-ntrece azi? strigă Aelius, ca să domine tropotul cailor.

— E rândul lui Brutus și-al lui Orgetorix! răspunseră oștenii înfierbântați.

— Să ne-mpărțim!

Se aleseră două tabere, în frunte cu cei doi concurenți. Pe urmă o apucară în jos, spre vale, ca o

avalanșă de siluete, cu strigăte și îndemnuri. Pelerinele fluturau în spatele lor ca niște aripi, iar platoșele răsunau, lovite de șei. Pe firul văii se amestecară, motiv în plus să gonească mai repede spre drumul pietruit ce lega Capidava de Carsium. Abia ajunși acolo domoliră galopul și refăcură taberele adverse.

— Hei, hola! chiui Aelius, izbind din răspuseri coastele calului.

Grupurile se năpustiră înainte ca scăpate din arc, într-un huruit înspăimântător, amplificat de pietre, de dealuri, de înșiși norii de deasupra pământului.

— Iuh, iuh, liola! urlară din fundul plămânilor Orgetorix și Brutus.

Caii turbați luau zărilor-n piept – umbre lungi, parcă simple mișcări de aer, peste care pocneau pelerinele, strivind în inerție grumajii călăreților.

La început, în frunte erau trei, căpeteniile. Apoi, din urmă se detașară treptat un al patrulea, călare pe o iapă albă, a cărei coamă țesălată îi ajungea la genunchi. Oșteanul se aplecase, lipit de gâtul ei, parcă șoptindu-i ceva. Imediat iapa își întetă galopul, deși asta ar fi părut cu neputință; picioarele subțiri și nervoase nu i se mai văzură, capul și-l ținea ridicat, iar coama se așternu pe călăreț ca un vâl de mătase. Om și cal, o singură făptură fantastică, se strecurau printre înaintași și era vădit că-i vor întrece”

— E Ordess! țipă Aelius, cuprins de invidie și uimire.

— Întrece-l pe dac! răspunse Brutus. Zece cupe de vin cui îl întrece pe dac!

Momiți de câștig, soldații încercară să scoată tot ce puteau da caii; numai că există pretutindeni o limită. Bătrânul privi la ei, cu zâmbetul lui blând, caracteristic. Vântul stârnit de goană îi umflase cămașa, asemeni unei

pânze de corabie. Se înlănțui iar de gâtul iepei, mângâind-o încet și curând se mistuiră amândoi după o cotitură a drumului.

Au mai gonit așa o vreme, să mărească distanța față de urmăritori, pe urmă oșteanul cercetă norii și coti la stânga, părăsind drumul. Iapa sufla greu, și-și scutura capul într-una.

— Ești obosită, Issa? șopti Ordess în limba dacă. Te-a alergat prea tare moșneagul? Trebuia, trebuia...

Descălecă și întoarse frâul, petrecându-l pe după braț. Porni încet către Ister, cu ochii mereu la nori. Undeva în spate se auzea cavalcada oștenilor puși pe întrecere. Grupul care va ajunge ultimul la *mansionul* cel mai apropiat va plăti vinul pentru toți. Acesta e prețul înfrângerii. Pe urmă, amețiți de băutură, romanii, mai ales, se vor împrăști în satele din jur, după fetele geților.

Malul Istrului lângă castru era destul de abrupt, săpat printr-un deal alb și unul galben. În fața văii despărțitoare se afla o insulă mică, inundată periodic de fluviu. Aici crescuseră desișuri de sălcii, cu rădăcini pornite de la jumătatea trunchiului, din pricina revărsării dese a apei. Între mal și insulă, Isterul era mai totdeauna scăzut, cât să poată trece un om cu piciorul.

Pe căi ocolite, Ordess cu Issa după dânsul ajunseră înapoi în valea de sub castru. Bătrânul, ascuns într-o văgăună, iscodi îndelung tabăra, dar nimeni de acolo nu-

observase. Se porni vântul, răscolind ierburile. Praful răsucit în vârtejuri da impresia că țarinele s-au aprins.

— Vino! Încet, să nu ne simtă!

Issa sforăi ușor, ca și cum l-ar fi înțeles. Intrară în valuri, ținându-se aproape de surpătura dealului alb, pe coama căruia străjuia castrul. Norii, rostogoliți, unul

peste altul, înghițiră lacom tot orizontul și astupară soarele cu zăbranicul lor de plumb. Se făcu frig, dar undele Istrului curgeau calde și limpezi.

— Pe-aici, Issa!

O trase de frâu și ieșiră printre sălciile insulei. Pământul se întărise de secetă și mărul uscat, alb-gălbui, se ridica la fiecare pas. Crengile, ca niște cosițe despletite, se legăneau în vijelie, tânguitoare.

— Să nu te temi! Cailor le e frică de șerpi, dar poate el nici nu e șarpe... Și nu face nimănui rău. Auzi? Acum rămâi aici, uite, am să te leg, să nu te sperie furtuna. Oh, Issa, dacă ar veni, dacă s-ar îndura să vină!

Ordess se pierdu printre sălcii, șoptind cuvinte neînțelese. Apăru pe celălalt mal al insuliței și se instală, ghemuit, între rădăcinile unei răchiți bătrâne, pe jumătate uscată. Trase gluga adânc peste cap, își strânse genunchii și cu mâinile încrucișate, începu să aștepte. Vântul fluiera neconținut, bătând de la miazănoapte, și valuri dese încrețiră fața Istrului. Părea că o forță titanică se împotrivește curgerii apei, și doar cu multe eforturi fluviul va izbuti să-și continue calea milenară.

— De unde ai ieșit atunci în drumul scitului, tu umbră? Iar dacă numai umbră vei fi fost, cum a putut el sa-ți atingă pletele de om și urechile, ori să-ți vadă capătul cozii? Trebuie că i-ai vorbit. Cu siguranță. Mândria ta nu e pentru noi, căci te ridici mai degrabă în fața nopții, ca apărător al prigoניților. Așa mi-au zis toți, chiar geții din Scythia, care nu te-au uitat. Hai, arată-te! De două secole s-a stins Decebal, bucuria și nădejdea noastră. Și tot te chemăm de-atunci. Șase rânduri de urmași au privit firul apelor pe timp de furtună, totdeauna zadarnic. Eu, al șaptelea dac, mă sting fără copil, dând taina ta în mână străină. Nici mie nu-mi

călăuzești pașii?

Apa gemea, vălurită, prin întunericul mereu mai des. Pe țărmul opus, arborii păreau că se mișcă, treceau unul printr-altul, ca niște fuioare de fum. Pământul tot se mișca în adâncuri, clătinând sălciile, care și ele, prin frunze, nășteau vântul, iar viforul se lovea de cer și da suflet norilor. Era așa, ca o mare ființă pretutindeni, fiindcă apa, sălciile și aerul se topiseră în aceeași mișcare, cât vedeai cu ochii; iar dacul nu mai privi doar ca să le cunoască, după cum era obișnuit, ci le simțea într-însul, vii ca inima, bătând cu inima însăși.

Îl cuprinse înfrigurarea. Aproape știu că șarpele se va ivi. O să ridice capul, semeț, lângă insulă, o să-și scuture pletele grele de apă și are să-și întindă gâtul spre dânsul: „Bun găsit, Argessis. Iată, răspund chemării tale, dacule!”

Prin șuierul furtunii, Ordess auzi nechezatul Issei și pârâitul trunchiului unde o legase. Era noapte deplină, o noapte zbuciumată, atât de urâtă drumeților. Sta să plouă, asta se simțea după frigul coborât fără veste.

Iapa necheză o vreme și se opri. Atunci pe Danubius se contură o siluetă mai neagră decât întunericul mișcător, zbuciumându-se și ea după valuri. Un fâlfâit și pocnete de pânză dovediră că era corabie. Se vede că o prinsese furtuna înainte să fi acostat și acum navigatorii căutau bezmetici printre dealurile abrupte un loc să tragă la mal.

— Cărmaciule, am dat de pomi! strigă cineva în grecește, cu glas întretăiat de găfâieli.

— Pe toți zeii, Lamachos, nu ne-ai dus la țărmul barbarilor? răsună o voce slabă.

— Opreți vâslele! se auzi drept răspuns.

Un trosnet lung de lemn despicat domină glasurile

furtunii și imediat după aceea fulgere uriașe se zvârcoliră în nori, luminând împrejurimile. Ordess nu se înșelase – avea în față o matahală de *penteres*, corabia cu cinci rânduri de vâsle, a cărei provă se înfigea tocmai atunci în nisipul insulei. Pe catarg, câțiva sclavi se chinuiau să strângă pânza, dar vântul le-o smulgea într-una din mâini. Vâslele, ridicate în aer, dădeau *penteresului* înfățișarea unui arici zbârlit.

— Corabia se sparge! Ne înecăm! Blestemăție!

— Tăcere! țipă omul de adineauri, pesemne cârmaciul. Stăpâne, ne împotmolim. Trebuie să așteptăm soarele.

— Nu ne va lua apa, Lamachos?

— Corabia e înfiptă în nisip. Cât bate vântul, o să tămână așa.

— Bine. Cobor.

— Aici, stăpâne, în pustietate?

— Mi-e rău, cârmaciule. Legănările mă obosesc și mai tare. Să vină câțiva cu mine. Tu dă mâncare oamenilor și adăpostiți-vă cât puteți. Urgia asta ține toată noaptea.

Ordess ieși nehotărât dintre rădăcinile răchiții. Să plece pe ascuns? Da, va fi scutit de întrebările străinilor și, oricum, e dator să anunțe la castru. Cine știe ce gânduri au grecii? Un nou șir de fulgere spintecă orizontul. Ordess văzu lămurit odgoanele sclavilor agățându-se de sălcii și un pod de scânduri ce luneca peste marginea vasului. Se trase înapoi, cu gândul să ajungă la Issa, când deodată plescăitul unui corp căzut în fluviu îl făcu să tresară.

— Stăpânul! auzi exclamații speriate.

Scânteile de-o clipă ale cerului se repetară. Un veșmânt se zbătea în Ister, dus de curent. Pe punte, sclavii învălmășiți nu mai știau ce să facă. Ordess își aruncă mantaua cu un gest hotărât și pătrunse fugind în

valurile înalte.

— Ține-te bine! mormăi el, deși celălalt n-avea cum să-l audă. Înotă cât putu mai repede spre locul unde zărise ultima dată veșmintele. Cunoștea foarte bine porțiunea asta a apei, cu toți curenții și vârtejurile sale, astfel că-l găsi ușor pe străin.

— Ai ostenit?

— Cine ești? întrebă grecul, abia mai suflând.

— N-are însemnătate. Prinde-te de mine. Așa! Aici curge tare, nu-i de glumă!

După multe eforturi simțiră pământul sub tălpi. Necunoscutul tremura din toate încheieturile.

— M-ai scăpat! Zeii să-ți ajute, om bun!

— Strigă la ai tăi, să nu te caute degeaba. Sus, pe deal, e un castru. Cred că te-ar găzdui, dacă n-ai gând rău. Ești bolnav de tot.

— Un castru?

— Da. Te duc eu. Dar întâi să trecem iar pe la insulă, că mi-a rămas iapa acolo. Vino, te sprijin!

Pătrunseră în tabără prin *porta praetoria*, intrarea cea mai mare și mai bine apărată. În fața clădirii centrale, *praetorium*, văzură oameni mulți, strânși în rânduri, luminați de facle. Se apropiară încet, fără a atrage atenția. Îi urmau doi sclavi.

În mijlocului cercului de soldați, centurionul Marcus Claudius își fixa încruntat subordonații.

— Mai întreb o dată, Aelius, ce ți-am spus la plecare?

— Să-i cruțăm... pe săteni! răspunde locțiitorul cu ochii în jos.

— Atât am vrut să aud de la tine. Și-acum voi povesti isprăvile voastre, ca să afle și ceilalți.

Străinul salvat de la înec strânse fără voie brațul lui

Ordess, dar acesta, atent la scenă, nu reacționează.

— Așadar v-ați luat la întrecere, ca în fiecare zi. Și tabăra lui Brutus a ieșit biruitoare.

— Da. Afară doar că bătrânul Ordess ne-a întrecut pe toți, după care s-a mistuit undeva, printre dealuri.

— Bine. Nu mă interesează. Pe urmă ați fost la *masion* și ați băut. Mă înșel?

— Nu... centurione...

— Beți cum ați fost, unul a avut ideea să dați o raită prin sat. Cine-a zis asta? Adică, n-are importanță. Au năvălit în sat ca la război și-au început jaful. Știu tot, mi s-a spus în amănunt. Apoi au urcat vreo zece femei în șa, ducându-le pe câmp. Iar când un get s-a împotrivit cu dinadinsul, unul dintre ei l-a străpuns cu sabia. M-au mințit sătenii?

— Nu... centurione.

— Omul e mort. L-au adus ai lui, zace în *oecus*. Aelius, și voi, ceilalți, știți foarte bine ce ne-a spus împăratul în primăvară, când a trecut pe aici. Obișnuiți-vă cu gândul că va trebui să rămânem în Scythia pentru totdeauna, noi și copiii copiilor noștri. Sătenii ne vor ține pe toți și sunt împovărați destul ca să nu mai îndure și silniciile soldaților. Sunt cuvintele lui Dioclițian, nu ale mele. Pe lângă asta, jumătate din escadron a lipsit din castru mai mult decât era permis. Dacă geții se răsculau și mai cereau și ajutorul carpilor, colonizați cu sila? Ar fi invadat fără doar și poate tabăra. Aveau și dreptul, și prilejul s-o facă. Exagerez, Aelius?

— Nu... centurione!

— Îți poruncesc să-i biciuiești cu mâna ta pe cei care-au răpit femeile. Pe urmă îngropați mortul lângă zidul castrului. Ucigașul a scăpat, nu-l mai caut, fiindcă ar trebui să-l ucid la rândul-mi. De-acuma cei care scot caii

seara vor merge numai cu mine. Plecați!

Oștenii prinseră să se-mprăstie într-o rumoare surdă. Aruncau priviri compătimitoare ori neliniștite grupului de zece oameni escortați de gardă spre *oecus*. Aelius blestema cu năduf, șoptindu-le cine știe ce.

— Ai nimerit prost! spune Ordess celui de lângă el.

— Nu-mi pare rău!

— Da, oamenii-s plini de păcate! Tineri, oșteni... Dar nu se cădea să facă asta.

— Ești înțelept, bătrâne! Ce trib te-a născut?

— Eu sunt dac! răspunse Ordess rar. De dincolo, din Dacia lui Decebal. Hai la centurion. Nu-i om rău, să știi!

Soldații se grăbiseră să dispară, neținând câtuși de puțin să asiste la biciuire. Întunericul coborî iarăși peste atrium și totodată porni și ploaia. Dacul îl împinse pe grec în *praetorium*, unde, pe lângă locuința comandantului se aflau două *tabularia* (un fel de birouri) și capela cu zeii protectori.

Marcus Claudius ajutat de sclavul său, Comozeus, își dezbrăcă armura. Pe masă pâlpaia un opaiț.

— Ce mai vreți? Hai, acum intră, strigă ofițerul mînios când văzu silueta dacului. A, tu erai, Ordess?

— Salve, centurione!

— N-ai făcut bine că te-ai rătăcit de ei! I-ai mai fi domolit.

— Centurione, nici zeii nu-i potoleau, cât or fi fost de beți. Eu ți-am adus un oaspe. E bolnav.

— Cine?

Grecul păși în raza de lumină a *lucernei*.

— Marcus Claudius Senex? întrebă el, cu îndoială încă.

— Menandros! izbucni centurionul, repezindu-se la dânsul. *Hercle*, e chiar Menandros din Corint! Cum ai

apărut în sălbăticia noastră, negustorul? Dar ce văd, din purpura și aurul hainei tale șiroiește apa...

Abia acum privi Ardess mai cu luare-aminte la cel ce-i datora viața. Menandros din Corint purta o tunică largă, roșie, aidoma cu a vechilor demnitari romani. Un colier greu, de metal nobil îi împodobește pieptul, iar pe dedesubt marginile tunicii lăsau să se vadă o cămașă de un alb scânteietor, pătată acum de mîlul Istrului.

— Era gata să nimeresc în Infern, sau la ceruri! răspunse negustorul. E aici un oștean care nu m-a lăsat.

— Tu, Ordess?

— El. Asta-mi lipsea. Nu ajunge cât sunt de bolnav.

— Ce-ai pățit? Ah, stai jos, zăpăcitul de mine! Comozous, iute, aprinde focul! Vino să te-ntinzi! Și aruncă-ți hainele colo, pe vatră! De unde te-au adus zeii?

— Am *penteresul* pe Istros. Ne-am împotmolit acolo. Când să debarc, am căzut în apă.

Ordess îl ajută pe Menandros să se dezbrace, iar centurionul scoase din ladă un vraf de rufărie curată.

— Și de ce suferi?

— Cred că de friguri. Le-am adus tocmai de pe Nil, afurisitele. Nu mă slăbesc nicio clipă de două săptămâni încoace.

— Culcă-te, negustorul! porunci dacul deodată, cu un gest autoritar.

— Să mă culc?

— Ascultă-l pe Ordess! stăruiește și Claudius. E un medic de mîna-ntâi.

Grecul se supuse, încă neîncrezător. Bătrânul se apropie, îi luă mâinile și-i pipăie vinele, căutându-le pulsul. Privi apoi în ochii bolnavului, îi atinse fruntea și pieptul, rostind ceva neînțelese.

— Acuma e liniște! murmură el. Acuma e liniște.

Soarele veghează peste noi. Închinare și slavă soarelui. Ce cald s-a făcut, negustorule! Ce cald, ce zăpușeală! Cui îi e frig? Cine-a zis că tremuri? În fața ta ne plecăm, o, stăpân al nopții. Și-al somnului. Mi se lipesc pleoapele, stăpâne! Vreau să dorm! Somnul... Somnul trupului istovit... Așa... încet! Așa...

Menandros clipi de câteva ori și capul îi căzu într-o parte. Părea mort.

— Vrăjitorule! șopti Senex fascinat. Ce i-ai făcut?

— Veghează-l bine, fiule! porunci bătrânul. Ți-e prieten?

— Îl știu de la Roma.

— Așteaptă-mă!

Când deschise ușa, prin zgomotele ploii răzbiră gemetele celor bătuți. Reveni curând, cu un braț de vreascuri sub manta și în mâna cealaltă ținând un buchet mare de plante uscate, puternic mirositoare. Se asigură întâi că negustorul doarme, pe urmă aruncă mantaua mustind de apă, așeză pe colțul vetrei ciobul de oală plin cu jar de la bucătărie și rândui lemnele. Peste puțin timp flăcări înalte lingeau vasul cu buruieni.

— Pare un om de vază, negustorul. Rămâi afară, Comozous! îngrijește de sclavii străini, sunt morți de oboseală. Ei, fiule?

— Menandros? E unul din arhonții Tomisului, foarte respectat în cetate.

— Bogat?

— Nici el nu-și știe avuțiile. A străbătut peste tot Mare Nostrum. Câte i-au văzut ochii! Numai în Egipt...

— Cunoaște Egiptul?

— Și încă ce bine!

— Așa!?

— Pater, ești ud până la piele. De ce nu te schimbi?

— Nu-i vreme. Ai uitat șarpele? Vreau să audă și negustorul, dacă ți-e prieten.

— Îmi cunoaște și tatăl.

— Am încredere în tine, centurione.

Ierburile clocotiră îndelung, până când apa se coloră în brun-roșcat, devenind aproape opacă. Ordess o scurse într-o amforă mică și o scoase afară, să se răcească mai repede.

— O să-i ajute? întrebă romanul cu interes.

— Dar tu ce crezi? N-am trăit noi zadarnic în Sarmizegetusa, Claudie!

— Cum l-ai adormit?

— Asta-i puterea zeilor. Așa-mi spunea tata. Nu întreba mai mult.

— Ești ciudat, pater.

— Sunt tainele noastre. Un preot trebuia să știe de toate, altfel, la ce era bun?

Aduse amfora înapoi, gustă din licoare, cercetându-i tăria și-și clătină capul, mulțumit.

— Negustorule! Lasă visul să zboare-n hotarele lui. Mă ascuți? Ai fierbințeală mare. Gâtul ți-e pârlolit de sete. Te arde setea.

Menandros deschise ochii, cu o privire fixă, care parcă trecea prin lucruri.

— Uite apă rece. De la izvorul de colo. Ia auzi ce curge. Bea, negustorule!

Bolnavul luă cu gesturi rigide amfora, o duse la gură și bău lacom.

— Gata! Ordess bătu din palme. Grecul tresări, scuturându-se. Gata, prietene, ai să te vindeci până cântă cocoșul. Nu ți-e somn?

— Bătrâne! mormăi Menandros răgușit. Ce putere ai turnat în mine? Mi-ai poruncit, în adevăr, să mă vindec

și iată, frigurile mă lasă... Ai fost trimis de zei. Mi-e somn... mi-e...

Căzu iar pe pat. Adormise.

— Pune lemne multe în vatră, Claudie! Când trâmbițează cocoșii, am să vin iar! Rămâi cu bine.

Vijelia se potoli curând, ca toate furtunile de vară. La sosirea miezului-noptii, abia se mai fugăreau câteva dăre de nori. Vietățile mărunte ale câmpului tăcuseră, pitite prin ascunzișuri. Era o covârșitoare liniște în odihna aceasta împăcată a elementelor, când aerul nu face decât să tremure stelele cu raze pline de taină.

Și atunci, într-un târziu, venind de la mari depărtări, ireale, plutiră între iarbă și cer chemările cocoșilor. Vorbeau, într-o limbă a lor, despre cine știe care întâmplare. Își trimiteau veștile unul altuia, ca pe niște solii de judecată, ascunse, totuși nu mai puțin necruțătoare, despre oamenii cufundați în somn; și toată câmpia, laolaltă cu apa și arborii ascultau cuvintele judecății, așteptându-i urmarea.

— Auzi? murmură Menandros încordat. Ce se petrece acolo, în beznă? Și pentru ce lucrurile, așa obișnuite ziua, devin pe întuneric altele, nespus de stranii?

— Nu m-am gândit la asta, replică Senex. Oricum, ei parcă știu ceva, altfel la ce să cânte noaptea?

Ușa se deschise fără zgomot și Ordess vârî capul înăuntru.

— Nu dormiți? Îmbracă-te cu ce-ai mai gros, negustorule, dacă nu vrei să te-ntoarcă boala!

— Intră, pater!

— Amicul tău cunoaște ce-am de gând?

— I-am zis. E nerăbdător.

— Am să-i cer și lui sfatul. Mai bea din fiertura asta, corintianule! Cum de-ai ajuns la noi?

Se degaja din vorbele dacului atâta autoritate, încât grecul nu mai simți diferența de rang.

— Știam că Senex conduce un castru lângă Istros. I-am adus vești de la ai lui.

— Sunt sănătoși?

— Sănătoși.

— Mă bucur, Claudie! Bătrânul se așează lângă vatră. Dacă zeii ne-au adunat aici pe toți trei, înseamnă că ce voi face, le e pe plac. Aud, negustorule, că ești destul de bogat, că nu te lăcomești văzând aur.

— Să-mi spui Menandros, bătrâne! M-ai scăpat de moarte și boală.

— Bine, Menandros! Ia zi, să fie adevărat că egiptenii se închină șarpelui?

— E-adevărat. Șarpele străjuiește pe capul statuiilor lor și e socotit sfânt.

— Așa, așa?

Ordess tăcu multă vreme. Cocoșii se opriseră din trâmbițat și-ți țiuiau urechile de-atâta liniște. Grecul se strânse în tunică lui de lână roșie. În vale, Istrul clipoceă pe pietre și deodată răsună glasul răgușit al cuiva de pe corabia împotmolită.

— Povestea începe în urmă cu trei secole și jumătate! zise dacul. Aici, pe tărâmul Scythiei. Regele Burebista, în fruntea unei oștiri de multe mii de oameni, ataca provincia și cetățile de lângă mare. Olbia și Turas, care nu se închină nouă de bună voie, erau acum pustiite, și doar ruinele aminteau locul în care se înălțaseră cândva. Marele Burebista coborî la miazăzi, supunând Histria unui asediu de peste trei ani. Câmpiile din jurul orașului deveniseră tabăra armatei; numeroși cetățeni, luați sclavi, erau răscumpărați cu bani grei de către ai lor. În acele zile a fost prins un om, ce voia să vorbească

regelui. Regele l-a primit. Necunoscutul era din neamul sciților și adusese o statuie de aur, încercând astfel să mântuie Histria de nenorocire. Totodată el istorisi o legendă, care l-a uimit pe Burebista, căci semăna mult cu alte legende ale dacilor. Ele spun despre niște șerpi înțelepți, care trăiesc în apă și care sunt prietenii oamenilor, îi apără de rele și le dau povețe cum să-și făurească unelte meșteșugite, să supună fiarele și arborii.

— Chiar așa? îl întrerupse negustorul din cale-afară de curios.

— Noi credeam în șerpi, mai ales în aceia din ape. Stindardul nostru, în care vântul șuiera atât de năprasnic, era tot un șarpe, cu cap de bronz și trupul închipuit din cozi de cal. Cei vechi pomeneau că însăși seminția dacilor s-ar trage din aceste vietăți, care odinioară erau zeii noștri. Dar iată că nimeni dintre noi nu le văzuse, de aceea mulți nici nu mai dau crezare legendelor, socotindu-le închipuiri. Scitul din Histria îi aduse regelui statuia de aur a unui șarpe cu urechi și plete de om, cu bot de oaie și coadă de leu. „O am de la străbunii mei! zise dânsul. E o peșteră lângă Istros, unde trăiește șarpele-zeu. Cineva i-a făcut statuia”. „Cum pot să te cred? întrebă regele. Statuia ta e foarte ciudată. Nu seamănă cu nimic din ce știm noi”. „Cercetați peștera și veți afla!” răspunse scitul. „Călăuzește-ne acolo!” „N-o cunosc. Altfel m-aș fi dus eu de mult și singur.” „Haide, ne minți ca pe copiii!” se supără Burebista. „Slăvite rege, dacă-ți arăt o nouă dovadă, îți retragi oastea?” „De mă faci să cred, poate că vom pleca.” „Poruncește să aducă un vas cu apă”. Vasul se aduse în grabă. Atunci străinul dădu la iveală o piatră rotundă, nu prea mare, unde se mai găsea și o scoică lipită. Vârî apoi piatra în apă și

puțin după aceea prin scoică au izvorât lumini tulburi, ce se mișcau încolo și încioace, de parcă umbre de oameni ar fi ieșit din adâncul pietrei și ar fi făcut semne cu mâinile.

— Așa ceva e cu neputință! izbucni Menandros, aproape indignat. Nimeni n-a văzut vreodată o minune ca asta.

— Regele ce-a zis? iscodi Senex.

— Regele nu s-a îndoit, ca prietenul nostru. Scitul îi povesti că însuși șarpele i-a dat piatra în dar celui care a făcut statuia. Histroia a fost despresurată, mai plătind o sumă de bani și după ce l-a recunoscut pe Burebista conducător. Cât a mai durat campania în Scythia, ai noștri căutară peștera, însă zadarnic. Statuia și piatra au ajuns în Sarmizegetusa. Acum, de bună seamă că ridicarea asediului nu se datorează minunii. Dar așa sună povestea. Mulți au încercat să dezlege tâlcul umbrelor din piatră. Unii au zis una, alții alta; darul zeilor îngăduia toate tălmăcirile. Peste vreo patru ani, Burebista căzu ucis cu pumnalele de nobilii daci, care nu se împăcau cu gândul că regele le-a luat puterea. În aceeași vreme temutului Cesar i s-a întâmplat la fel în senatul roman. Imperiul dac se destrămă, cum fusese mai-nainte.

Ordess răscoli mormanul de jeratic; o spuză de flăcărui albastre pâlpăiră neliniștit. În *atrium*, terasa din fața *praetoriului*, tropăiau noile santinele: se schimba straja.

— Asta e tot? se arătă grecul nerăbdător.

— Nu, abia începutul. Marele preot Deceneu ținu în taină piatra, ca și statuia. Doar tagma preoțească cea mai înaltă știa de dânsule. Au urmărit ani și ani în șir luminile pietrei. Uneori ele închipuiau valurile mării,

alteori cerul cu stelele. Păcat însă că totul se vedea tare tulbure și trebuia să-ți încordezi privirile și să te gândești mult ca să înțelegi. Dar, pe lângă acestea, dinlăuntrul scoicii fermecate izvora și altă putere. Oamenii căzuți sub vraja ei păreau că dorm, ori, dacă se mișcau, sufletul lor nu mai era cu dâșii. Asemenea lucruri nu se întâmplau totdeauna, ci la un an o dată. Preoții încercară pe rând puterea aceea și, treptat, cu ajutorul zeilor, învățară s-o stăpânească și să-i dea naștere ei înșiși, fără piatră și de câte ori voiau.

— Nu cumva, bătrâne, zise corintianul, nu cumva, mai înainte, am simțit și eu urmările puterii de care spui?

— Le-ai simțit, Menandros! Ea tămăduiește boli sau pregătește bolnavul să soarbă leacurile vindecătoare. Prin ea erau limpeziți solii înainte să-i trimitem lui Zamolxis, aruncându-i în sulițe. Ei, și anii trecură, s-au adunat deceniile, au devenit veacuri. Știința noastră creștea. Și deodată se ridică între daci lumina și nădejdea – Decebal. Lângă dânsul se afla Vezina, sfătuitor și prieten, pe care regele l-a socotit urmaș al său la tron, iar frate cu Vezina acela a fost unul din strămoșii mei, mare preot.

Jarul se învelea în spuză și fluturași albi de cenușă roiau mânați în sus de aerul fierbinte. În odaie coborâse întunericul. Singuri ochii povestitorului licăreau viu, oglindind cărbunii roșii ca sângele.

— Dacia a căzut sub sandalele Romei. Traian asedie Sarmizegetusa, sfărâmă conductele care aduceau apa la cetate și reuși, după lupte sălbatice, s-o cucerească. Decebal însă, laolaltă cu Vezina și o ceată de preoți și războinici fugiseră în ascuns, spre răsărit, cu gândul să adune oaste nouă. Străbunul meu luă statuia și piatra, care mai bine de un veac și jumătate stătuse în apa unui

bazin din sanctuarul închinat ei. Romanii au aflat de fuga aceasta și au trimis după rege un detașament de călăreți. „Strecoară-te cum poți și scapă! a poruncit regele strămoșului meu. Șarpele te va ocroti. Să-l păstrezi ca pe propria-ți inimă”. Acela dădu ascultare poruncii, și, în adevăr, a reușit să scape. Ascuns după pietre a văzut însă tragedia lui Decebal. Împresurat de vrăjmași, fără nicio nădejde, el își reteză gâtul cu sabia. Ați auzit? El își reteză gâtul cu sabia.

Vocea lui Ordess se frânse. Cu o lovitură neașteptată de vătrai, dacul împrăștie cărbunii în toate părțile. Luminițe roșii lunecară prin aer, ca niște stele căzătoare.

— Dar asta nu le ajunse trufașilor din Roma. Ei au tăiat capul și mâna dreaptă a regelui, pe care mai târziu le terfeliră pe scările Gemoniae, dovadă a izbânzii, iar un nemernic, Bicilis, blestемate fie-i ginta și numele în veci, vându lui Traian bogățiile ascunse de noi sub râul Sargeția. Cetatea ne-a fost aprinsă și dărâmată piatră cu piatră, iar cuceritorul își serbă triumful vreme de 123 de zile. Până și indienii i-au trimis solie de omagiu pentru isprava lui războinică.

— Și... strămoșul acela? întrebă Senex timid.

— S-a amestecat în mulțimea mânată de ai tăi pe câmpie, unde să poată fi mai lesne de vegheat. L-au primit în trib cei de pe râul Argessis, și trăia printre dâșii, cu taina statuii, iar când avu un fiu, numai aceuia îi spuse taina, o dată cu legendele șarpelui și istoria seminției dace. Iar fiul i le spuse fiului său, acesta altui fiu, până romanii au fugit dincolo de Ister, uitând vitejia, dar și-au lăsat în Dacia limba, uneltele și obiceiurile, ca pe o otravă de care ai noștri nu vor mai scăpa. Asta-i povestea!

Un pumn de vreascuri aruncate pe vatră și flăcări

lungi, galbene aduseră lumină în încăpere. Ordess ținea mâna dreaptă întinsă spre cei doi, iar în palma lui scânteia o statueta, de aur, înfățișând șarpele legendar.

— Acum puteți crede?

— Eu cred, spuse Marcus Claudius din tot sufletul.

— Dacă ar mai fi alte dovezi! murmură grecul.

— Te-ai întrebat vreodată, tu, Menandros, care e rostul omului în lume? Ce-or fi însemnând punctele de foc ale stelelor și de ce nimeni nu se poate împotrivi morții? Cine a sădit în noi nevoia să le vedem și să le știm pe toate? Obişnuim într-una să spunem: zeii. Uite însă că nu tot ce facem e pe placul zeilor; atunci cum să ne îndemne chiar ei să le aducem rău?

— Oh, pater, cât mă mai întreb! oftă Menandros. Ochii mei au văzut multe, mâinile mele au mângâiat chipuri de piatră ale celor dinaintea noastră, pașii mei au călcat urmele pașilor lor. La romani, gali, celți, egipteni, la greci și nubieni, pretutindenea am simțit întrebările tale, săpate în stâncile piramidelor, pecetluite în pereții templelor, tălmăcite cu migală în slovele din papirusuri, strigate în cântece. Și răscolite în dansuri.

— Asta-i dovada că șarpele trăiește aievea! Scitul a zis către Burebista: „Aud că cel care a făcut statuia știa de la șarpe soarta oamenilor pe pământ și ce înseamnă moartea, și stelele, și iubirea. Iar dacă și voi vreți a le afla, pândiți noaptea, pe vijelie, apele Istrului, căci șarpele atunci iese în lume și răspunde-ntrebării.”

— Ce bine sună asta, pater, replică Menandros trist. Prea bine ca să poată fi adevărat.

— Ei, așadar Burebista avea dreptate îndoindu-se. Se vede că va trebui să fac și eu ca scitul. Veniți!

Ascunse șarpele de aur într-un săculeț, prins la brâu și se ridică, îndoit, de mijloc. Romanul și grecul se

strânseseră în pelerine, încă nedumeriți. Ordess deschise ușa și-i pofti afară. Era aproape frig, mai ales după căldura focului.

— Lebăda și-a întors capul spre asfințit! le arată bătrânul. Curând se crapă de ziuă. Țineți-vă aproape!

Ocoliră *praetoriul*, nevăzuți de străji și ajunseră în *oecus*. Ordess dispăru pentru un timp în barca lui, de unde se întoarse cu o frânghie lungă, înnodată din loc în loc. O legă zdravăn de copacul crescut lângă pridvor și slobozi celălalt capăt pe gura puțului. Un plescăit înfundat îi vesti că frânghia ajunsese până la apă.

— Te încumeți să vii cu noi, Menandros? Te lasă boala?

— Încerc, parter. Dar luați-o voi înainte.

Nu-l întrebară pe dac ce are de gând. El coborî primul. Dintr-o firidă săpată în peretele puțului, deasupra apei, scoase un obiect înfășurat cu un fel de plasă de frânghie, de care erau prinse două toarte lungi. Cei doi nu văzură nimic în bezna aceea apăsătoare.

— Priviți în jos! le șopti oșteanul, stârnind ecouri.

Lăsă obiectul în apă, ținând de toartele plasei. După câteva clipe, răsună un susur slab, și licăriri albastre-verzui prinseră să se strecoare în toate direcțiile, deformate de valurile mărunte ce mai dăinuiau încă. Razele se amplificară treptat, în așa fel că acum se văzu, prin reflecție, și piatra rotundă, având închistată la suprafață pâlnia unei scoici necunoscute. De acolo, din scoică, izvora lumina tremurătoare, străbătută de umbre abia conturate, străvezii.

— Umbrele se repetă; la fiecare zece zile, o iau de la început. Nu sunt prea multe și fac mereu aceleași mișcări, fiecare mișcarea ei. Iar la un an iese și puterea de care v-am spus. Oamenii atinși de dânsa devin supuși

și împlinesc orice poruncă. Preoții s-au folosit mult de asta.

Susurul încetase și doar luminile dănțuiau, parcă bezmetice, ridicându-se până la jumătatea puțului adânc.

— Ce crezi, Manandros? întrebă Senex cu răsuflarea tăiată. Dar grecul, aflat deasupra lui, nu răspunse.

*

A doua zi, negustorul însoțit de centurion se plimbă îndelung pe malul fluviului, în vreme ce sclavii, ajutați de oșteni, se căzneau să despotmolească *pentaresul*.

— Veniți negreșit la Tomis! repetă corintianul. Povestea asta m-a răscolit. Să încercăm toți trei să-i dăm de capăt.

— Sătenii de-aici au multe legende despre șerpi. Până și unui fel de melc uriaș îi spun „șarpele de piatră”.

— Melc? Cum adică?

— E pietrificat. Cred că trăiau odinioară prin împrejurimi. Sunt destui, prinși în stânci; îi mai scoate și Istrul.

— În stâncile de colo se găsesc?

— Unde? A, la „Moșul și Baba”? Nu. Din câte știu eu, nu.

— Hm. Seamănă puțin cu un moș și o babă.

— Așa le-au botezat geții.

— Aș dori să copiez statuia lui Ordess. Ce zici, mi-o dă pentru un timp?

— Ți-o dă, desigur. A căpătat încredere în tine.

— Mda! Spune-mi, prietene, nu cunoști un om care să mă ducă prin subteranele din Carsium? Am auzit că până de curând a fost acolo și o groapă a leilor.

— Groapa mai e și-acum. Dar te conduc eu. Le-am

colindat de mai multe ori, am fost curios. Numai că n-o să găsești nimic.

— Nici nu caut ceva. Mă gândeam însă că toate galeriile acelea pot fi ascunzători minunate, dacă ai ceva de tănuit.

— Închinătorii lui Christ caută asemenea locuri.

— Ia-o cum vrei, dar eu nu mă închin zeilor. Aha, văd că oamenii noștri au tras corabia înapoi. Să mergem. Vii la Carsium? Bine. A, fii cu băgare de seamă, soldații biciuiți ieri vorbeau nu știu ce despre tine.

— Să vorbească! E de mult vremea să le dau o lecție. Pentru asta ne pierdem cuceririle și ai noștri sar în ajutorul barbarilor. Împăratul e de partea mea. Uite, ne fac semn de pe corabie!

5.

„... Acolo unde moșul și baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră.” Sârmă era obsedat de cuvintele de pe limba statuetei, le repeta în neștire, până își pierdură cu totul semnificația, și așa săracă. Logica cea mai severă se destrăma permanent la această obsesie.

Traversarea Dunării îl chinui pe băiat, de parcă ar fi trecut Styxul, alături de Charon, în drum spre Veșnicie. Barcagiul, om bătrân, privi din ce în ce mai intrigat la sfrijitura din prora, care încerca, pare-se, să răstoarne luntrea, iar pe deasupra începuse să bombăne fără șir: „Șarpele de piatră... șarpele de piatră”, oprindu-se uneori și strigând ca un surd: „Mai repede, moșule! Mai repede!” Vâslele trosneau, arcuite de apă, căci nervozitatea sfrijitului se dovedi transmisibilă.

Acostară lângă ponton. Sârmă scoase o bancnotă mototolită și o aruncă barcagiului, apoi o zbughi cu sacul în spate, ca și cum ar fi văzut Dunărea arzând în urma lui. Cel din luntre rămase o vreme buimac, mai ales că la o cercetare atentă, bancnota strânsă în palmă semăna afurisit de bine cu o hârtioară de un sutar!...

Sârmă ajunsese acasă deshidratat. Aruncă rucsacul drept în mijlocul curții, încercă să tragă aer în piept, dar, nereușind, găsi de cuviință să cadă la pământ, spre bucuria Diane, care se apucă să-i lingă fața.

— Unde-i tata? întrebă el, dând la o parte lupoanca jucăușă.

Diana însă nu știa să vorbească, așa că se trânti pe labele întinse și-l studie atent, cu limba scoasă și urechile ciulite. Sârmă se liniștea treptat și o dată cu

asta îl cotropi o sete chinuitoare. Casa era pustie. El căută găleata cu apă, bău lacom câteva cani, repetându-și în gând simptomele dublei pneumonii, apoi își turnă pe cap tot conținutul căldării.

Ud din cap până-n picioare, trebuie să fi arătat jalnic, căci Diana începu să latre, sărind în jurul lui.

— Lasă-mă-n pace! mormăi Sârmă, pătruns de răcoare, încântat.

Câinele pricepu că băiatul e-n toane rele și se retrase sub un pom.

„Ia să vedem, domnu' Hurmuzache, ce-ai aflat mata despre tezaur? începu Sârmă să raționeze, ceva mai bine dispus. Te strângem noi cu deducțiile, până o să spui tot! Mai întâi, e absolut sigur că ești unul dintre căutătorii tezaurului, deci un asociat de-al tatei. Una la mână. Pe urmă, statueta din acordeonul matale ascunde un mesaj de care habar n-ai, căci altfel e fără haz să-l urmărești pe învățător. Așa. Acuma vine lovitura cu care mi-ai luat piuitul. Șarpele de aur seamănă ca un frate geamăn cu statuia „Șarpelui fantastic” de la Muzeul de arheologie din Constanța. De acord? Păi sigur, că „Șarpele fantastic” e unic în lume, domnule, dacă nu punem la socoteală copia matale. Da, el e de marmură... Ia stai! Stai, că mă zăpăcești! Dacă moșul și baba așteaptă șarpele de piatră, înseamnă că ei stau în așteptarea „Șarpelui fantastic”? Așadar, acolo, la Constanța, e continuarea mesajului? Nu te repezi să contraargumentezi! E adevărat că pe statuia de marmură nu e nicio urmă de inscripție. Dar ce, ea nu poate tăinui o ascunzătoare? Ba cum nu! Știi, o ascunzătoare subtilă, pe care n-o găsești decât avizat. Iar noi suntem avizați, și încă cum! Ce crezi, până acum am nimerit-o bine! Acum ia să vedem ce-i cu moșul și baba. Numele astea îmi sunt cunoscute, pe cuvântul meu!

Moșul și baba... La sud de oraș, acolo unde moșul și baba... Oraș? Țsta e Hârșova, recte Carsium? La sud... Moșul și baba... Hait! Am găsit! Am găsit, domnule! într-o carte a lui Simionescu. Cum, care Simionescu? Geologul, domnule, mă dezamăgești! Îi zice așa: „Stratele jurasice dintre Hârșova și Boasgic”. Are și o fotografie, zău! Moșul și Baba asta a dumitale sunt un monument al naturii, două stânci chiar în malul Dunării, lângă cariera Celea Mică. Și Celea Mică e în sudul orașului.”:

Sârmă își întrerupse plimbarea în jurul curții, scoase ochelarii și începu să-i șteargă cu multă râvnă. Operația avu ca prim rezultat scăparea lor pe jos – noroc că era iarbă! Studentul se aplecă să-i ridice și rămase așa, cocoșat.

„Domnule, „Șarpele fantastic” de la Constanța a fost ascuns la Moșul și Baba? Că așa zice textul, că ar fi în apă. Unde s-a găsit șarpele ăsta? Să-l fi cărat Istrul la vale, până cine știe unde? Cel mai bine e să dau o fugă pân-la muzeu. Îmi închipui că ți-o voi lua înainte, nene Hurmuzache, măcar cu o zi, două. Chiar dacă dai de mesajul statuetei, tot vei rămâne puțin în urma mea. Și așa îl scap pe tata”.

Radu se ridică, potrivindu-și ochelarii.

„Și dumneata, tată, ce ochi o să faci când ți-oi spune adevărul despre afacerea asta! Așteaptă numai, să mă întorc de la Constanța. Vezi, ce dreptate avea învățătorul... Dar învățătorul e în pericol! În cel mai mare pericol! Hurmuzache-i în stare de orice. Mirana! Trebuie să-i spun totul. Gata, băiete, ia-o la picior. Nu mai ai vreme! Un bilet lui tata. „Am plecat. Nu mă căuta. Vorbim la întoarcere.” Așa! Și ce senzațională poveste vei afla la întoarcere despre Hurmuzache, misteriosul Hurmuzache, ce pândește din umbră toate mișcările

învățătorului. Poate și pe-ale dumitale”.

Ca un veritabil om de acțiune, Sârmă intră în casă, își schimbă la repezeală hainele, controlează câți bani are la el — descoperind indignat că a pierdut bancnota de o sută! — apoi scrie biletul și fugi spre drumul pe unde circula basculanta Miranei.

Nu avu prea mult de așteptat. Mașina își făcu apariția de după o cotitură, înaintă din ce în ce mai șovăielnic și se opri, cu un scârțâit, la vreo 30 de metri depărtare. Sârmă își schimbă greutatea corpului de pe un picior pe altul, pe urmă începu să se apropie încet, privind țintă la chipul fetei. Mirana îl vedea prin parbriz și i se păru că sticla îi deformează conturul, acest contur ce-i devenise așa familiar, pe care l-ar fi putut oricând recunoaște. Sârmă venea cu brațele pe lângă corp, se împiedică parcă dinadins de un biet bolovan uitat în mijlocul drumului, dar nu păru de loc stingherit. Dimpotrivă, întreaga lui atitudine inspira duioșie, ca și cum ar fi zis: „ăsta sunt, slăbănog și neîndemânatic, incomparabil cu splendida ta frumusețe, un simplu om care vrea să-ți vorbească; nici să se roage, nici să te-mpace – doar să-ți vorbească”.

Băiatul se opri lângă ușa cabinei și privi, cu capul răsturnat pe spate.

— Bună ziua, Mirana! șopti apoi grav, cu glasul altuia.

— Bună ziua, Radule! Ai ceva să-mi spui?

— Da. Am ceva.

Răspunsul sună ferm, și ea-și dădu seama că vor avea o discuție foarte serioasă.

— Urcă sus... Ai închis bine ușa?

— Tatăl tău e-n primejdie.

— Ce vorbești?

— Mirana, câțiva oameni dubioși caută comoara din

subterană. Unul dintre ei l-a urmărit aseară pe tatăl tău. Am văzut cu ochii mei.

— Asta se spune la miliție, nu unei fete pe care ai mințit-o până acum cu bună știință. Ce mai născocoști?

— Văd că nu te pot convinge. Uite ce e, consideră-mă drept cel mai mare ticălos de pe pământ. Disprețuiește-mă și urăște-mă până la capătul vieții. Știam că prietenia noastră n-o să dureze cine știe cât, n-am niciunul din atributele care te-ar face să te apropii de mine. Dar acum altceva e important, pentru Dumnezeu! Salvează-ți tatăl!

Gravitatea din glasul băiatului se accentuase.

— Ce, e-așa de rău, domnule Bradin?

— Ironizează-mă! Asta înseamnă că nu te lași impresionată de ultimele evenimente. Totuși anunță-l pe tatăl tău, spune-i să se ferească! Ziceai de miliție. Încă n-o pot sesiza, pentru că tata, tatăl meu e în legătură cu acești oameni.

— Și ce face? Întrebă fata, brusc și real îngrijorată.

— Ascultă! răspunse Sârmă și se apucă să-i povestească totul, de-a fir-a-păr, începând cu vizita lui Păruș. Vezi, încheie el, avem destine asemănătoare, legate în mod ciudat de tezaurul ăsta. Din familiile noastre ne-au rămas numai tații. Mirana, n-o să-ți cer niciodată să rămâi alături de mine, nici ca prieten. Multe lucruri ne despart. Dar ne leagă poate după-amiaza aceea, când mi-ai arătat pădurea de sălcii și ai ars într-un luminiș ca o flacără. Acum e înaintea noastră o primejdie comună. Trebuie să ne adunăm forțele ca să-i facem față. Părinții noștri se urăsc, noi n-avem de ce... Oprește mașina lângă șosea!

— Cobori?

— Caut o ocazie să mă duc la Constanța. Voi cerceta „Șarpele fantastic”, poate ascunde un mesaj. Pe urmă

stau de vorbă cu tata, iar mâine, ai cuvântul meu de om, mâine mergem la miliție. Tu să-l previi pe tatăl tău să părăsească subteranele. Atât îți cer.

— Radule, te aștept diseară. Vii până atunci?

— Am să ajung târziu, Mirana.

— Voi sta chiar aici, unde-am oprit.

— Mulțumesc. Știi, tata vrea să vină la voi de dimineață. Dacă te duci acum, poate-l găsești. Nu-i spune ce-am de gând. Da?

— Drum bun, Radule!

— Dă-mi mâna!

Sârmă îi atinse degetele ușor și i le sărută. Mirana se rezemă de volan, auzi pocnetul ușii închise și ambală deodată motorul. Basculanta țâșni înainte, plină de nerv, ca un pur-sânge arab. Viră scurt, coborî vijelioasă panta și se pierdu într-un nor de praf.

Fata fremăta de îndoială și îngrijorare. Era 3 și jumătate. Își terminase ziua de muncă și trebuia să se întoarcă la garaj. Dar la ora aceasta învățătorul intra de obicei în galerii, profitând că e vremea prânzului și poate scăpa de curioși. Fata se hotărî să dea o raită cu mașina până acolo. Coti la stânga. Basculanta sălta înnebunită pe pietrele ulițelor înguste. Ocoli biserica. O nouă stradă, la dreapta. Sus pe deal, se proiecta clădirea internatului și cantina școlii medii. Câteva minute, și basculanta frână lângă ele.

Mirana sări jos și începu să alerge spre Groapa Leilor. Într-o mână avea, desigur, tot volumul lui Vinea, „Ora fântânilor”. Căută din priviri un loc de coborâre și dispăru în groapa adâncă.

Despre groapa asta, săpată în durele calcare ale Hârșovei, circulau printre localnici fel de fel de legende. Cea mai veche se născuse în timpul stăpânirii romane,

pe vremea când mândra cetate Carsium își înălța puternicele ziduri. Bătrânii povestesc, cuprinși de teamă, cum că aici era locul de execuție al cetății. În fundul gropii trăiau jivine flămânde, iar condamnații erau azvârliti înăuntru, hrană a leilor sălbatici.

De aici poate romantica denumire, păstrată până astăzi, „Groapa Leilor”. În altă poveste se spune că otomanii au scos de acolo pietre pentru reconstruirea cetății. Deci locul este o fostă carieră. Într-o ultimă ipoteză, foarte puțin probabilă însă, groapa ar fi fost doar o biată fântână. Deoarece gaura are cam 25—30 metri în diametru, varianta este într-adevăr exagerată.

Gospodarii n-au ținut seamă de tradiția istorică, aruncând de-a lungul timpului, în groapă, gunoaie, iar vechii edili ai orașului Hârșova au construit internatul, acum 40—45 de ani, chiar în marginea gropii. Peretele din nord-est stă la trei palme distanță de gura ei... Te pomenești că s-or fi urmărit cine știe ce principii pedagogice, întru dezvoltarea imaginației infantile...

În rest, locul este pustiu. Doar câteva gospodării răzlețite și impunătoarea clădire a vechii școli medii, la 200—300 de metri mai jos.

Disparația fetei n-a atras atenția nimănui, pentru că era după-amiază, iar elevii pleaseră de mult în vacanță. Pereții gropii sunt informi, aproape verticali, repezindu-se în jos, la 15-20 de metri adâncime. Fata ajunsese într-o adâncitură, umplută cu paie, crengi uscate și bolovani. Se convinge că n-o urmărește nimeni, dădu crengile la o parte și pătrunse abil în deschizătura apărută în mal. Mai fusese pe-aici, acum câțiva ani, când tata obișnuia s-o mai ducă cu dânsul. Galeria cobora într-o pantă lină. Pe jos – cioburi de oale înnegrite de vreme, pietre și gunoaie. Pereții erau cenușii de praf, pânze de păianjen,

pete de mucegai.

Fata înainta încet, ca să nu facă zgomot, fiindcă pe coridoare, ca prin niște tuburi acustice, îi ajungea la urechi un murmur de glasuri. Gangul coti brusc la dreapta, iar lumina puternică a zilei deveni difuză și palidă. Dar Mirana se orienta bine. Știa că în curând va da peste o sală pătrată, ceea ce se și întâmplă, după câțiva pași. În sală însă, întâlni o priveliște neașteptată. Întâi și-întâi, pe jos fuseseră îngrămădite relicve antice de toate felurile, statui, basoreliefuri de marmură ale vechilor divinități, amfore de diferite forme, capiteli de colonade corintice, ajunse acolo cine știe cum, ba chiar și o cruce grosolană de calcar.

Două lanterne puternice luminau din plin încăperea, încrucișându-și razele. Unul lângă altul, ghemuiți pe vine, Bradin și învățătorul se cufundaseră într-o discuție aprinsă.

— Secolul IV? Nici pomeneală! gesticula vioi învățătorul. Cel mult secolul III. Nu vezi influențele?

Bradin răsucea atent un basorelief înfățișând binecunoscuta siluetă a Cavalerului Trac.

— S-ar putea să ai dreptate! E o manieră romană, limpede în modul de execuție.

— Categorie! Se vede că a fost lucrată aici, la Tomis. În secolul IV creștinismul pătrunsese masiv, nu? De altfel în același loc am descoperit amfore grecești din cea mai fină pastă, cum nu se mai produc în secolul IV.

— Ești formidabil! În cât timp le-ai strâns toate astea?

— Păi... vreo 24 de ani...

— Și nimeni nu cunoaște acest tezaur?

— Nimeni... încă nimeni. Le-am adus aici în grota asta cu gândul să le scot la lumină. Că le-am descoperit pe o galerie, mai departe.

— Extraordinar! Aici sunt piese rare, un adevărat muzeu. Când o să le predai Academiei, vei produce senzație, pe onoarea mea! Dar... fișe științifice au?

— Nu prea. N-am știut cum să le-ntocmesc. Am notat locul exact. Căutam cu totul altceva, celălalt tezaur.

Bradin se ridică în picioare. „S-au împăcat! își repetă Mirana pentru a zecea oară. Doamne, s-au împăcat!” Se rezemă de zid, respirând anevoie.

— Taina plăcuțelor...

— Puțin mai încolo începe o galerie, descoperită de curând. Am impresia că duce chiar la prăbușirea unde am găsit plăcuțele. Dar i-a căzut tavanul și a blocat-o. Muncesc de-o săptămână la degajare. Ai vrea să m-ajuti?

— Îți mulțumesc... Atâta încredere...

— Am tăcut prea mult. Și... nici n-ai fost vinovat...

Se făcu tăcere. Mirana își lipi fruntea de zid, neîndrăznind să-i tulbure. Ar fi trebuit să pășească spre ei, să le anunțe pericolul, și o reținea sfiala, bănuielile vagi că Bradin e în legătură cu bandiții – parcă așa le spusese Sârmă? — dorința de a-i lăsa să guste din plin împăcarea. De aceea se retrase tot așa, tiptil, ca la venire. Era amețită, fiindcă o stăpânea deopotrivă duioșia, teama, fericirea, îngrijorarea, necesitatea unei acțiuni.

Ieși la lumină, și atunci brusc, revelator, universul din jur se topi într-un singur cuvânt: „Sârmă!”

Alergă în neștire la mașină, porni motorul și demară, schimbând nerăbdătoare vitezele. Basculanta își luă avânt, ca un bolid, căutând cu febrilitate șoseaua. Dar Radu nu mai era acolo, iar șoseaua se întindea ademenitoare, parcă ar fi fost o apă pe care trebuie să plutești, să plutești irezistibil. Nu e departe Sârmă, nu e departe! Și Mirana, o să plătească ea benzina!

— Tovarășe Andu, îmi permiteți să raportez! Aici Mihai. Mirana a plecat cu basculanta spre Constanța. Gonește ca o nebună.

— Crezi că fără temei?

— Cum, împăcarea bătrânilor?

— Cam așa ceva, Mihai dragă! Ce mașină a luat Radu până la Constanța?

— Camionul cu numărul 25 885 DB, încărcat cu saci.

— Bun. Comunicați la posturile de control de la Stupina și Crucea să fie oprit pentru control. Basculanta trebuie să-l ajungă.

Motorul cântă, valsează, pistoanele valsează în cilindri. „Să-ți ștergi ochelarii, căposule, să mă vezi de departe cum vin!” 80 pe oră. Bine că nu-s milițieni! Aoleu, ba nu, aici e postul de control! Stupina! Ia-o încet, cuminte. Uite cum l-au oprit pe cel de colo. Ce ducea? Saci? Bravo! Bravo! A! Ăsta e Sârmă în carne și oase.

Scrâșnet de frâne.

— Doriți ceva? salută plutonierul.

— Nimic! răspunse fata liniștită. Sârmă! strigă apoi, stârnind lătratul furios a trei potăi din curtea apropiată. Sârmă, cei doi... s-au împăcat.

— S-au... bâigui Sârmă, ștergându-și, ca de obicei, ochelarii.

— Pe diseară. Te...

Cuvântul se pierdu în urletul motorului. Dar Radu, care-și agățase bicicleta de nas, văzu mișcarea buzelor ei și deschise ochii până la refuz.

— Credeți că a zis „te aștept”? Sau... „te...”?

— Te rog s-o întrebi! bombăni ursuz șoferul camionului. Ia-te după ea! Mai stau mult, tovarășe plutonier? Vine noaptea, pierd rândul la siloz.

— Poftim actele! zise milițianul pedant. Te-am ținut

exact... cinci minute și jumătate. E mult?

— Domnule! Domnule! Pește, nu doriți?

Bradin scoase capul pe fereastră și văzu o umbră agitându-se la gard.

— Ce vrei? Cine-i acolo?

— Veniți puțin, domnule! Să vă spun, domnule!

Bradin bombăni nemulțumit ceva despre „nepoftiții ăștia” și se pregăti să părăsească geamul, lăsându-l pe negustorul ambulant în plata domnului. Dar tocmai atunci Diana îl descoperi pe străin și începu un dialog animat, din care nu se auzea, asurzitor, decât glasul ei. Asta fu prea mult pentru nervii bătrânului profesor.

— Ce poftești dumneata? zise el și se apropie nehotărât de gard.

— Deschideți puțin poarta! ceru negustorul cu glas sigur.

Bradin deschise involuntar, fără a prevedea succesiunea rapidă a evenimentelor ce aveau să urmeze. Străinul intră repede înăuntru, Diana se repezi cu labele în pieptul lui, Bradin se precipită să o apuce de ceafă, iar intrusul profită de învălmășeală ca s-o zbughească în casă. Înciudat și nervos la culme, Bradin îl urmă:

— Ia ascultă, tovarășe!

— Mă mânca lighioana, domnule! Mă mânca lighioana. Dar... sunteți singur?

— Da. Nu-i nimeni de-al casei. Ce tot vrei? întrebă Bradin iritat, studiindu-și ciudatul oaspete.

Acesta ținea încă în mână un coș mare de papură, peticit în locurile unde se rupsese, plin ochi cu pește. Era îmbrăcat cam alandala, cu haine desperecheate, dar avea o pălărie nouă, ieftină, de care se vedea că e mândru foarte.

— Pește nu doriți?

— Nu doresc! Te rog! îi arată Bradin ușa.

— Nici dacă vi-l aduc... de la dom' Păruș?

— Ce... Care Păruș?

— Păruș! Ia nu-mi faceți pe prostul, dom'profesor!

Falsul negustor se așeză brusc pe scaun, parcă i s-ar fi retezat picioarele.

— Dum... Dumneata ești... cu... Cu dânsul?

— Da' cum crezi? Eu sunt *unul*, dom' profesor, *unul* din ăia. Dar câți are dom' Păruș! N-am eu fire-n mustață. Așa!

— Și acum... ce să fac? Mintea profesorului lucra rapid, încercând să ghicească noua însărcinare, timorat de ideea minei lui Radu. Doar convenisem să-i prezint un raport... Un raport scris, prin post-restant.

Deodată îi fulgeră prin cap că are în față un milițian și deci cuvintele abia rostite vor constitui dovada vinovăției lui.

— Știți... dânsul spunea că... oficial! bâigui, cu speranța unei reabilitări.

— Degeaba încerci acu' să dai din colț în colț, dom' profesor! Ai intrat în afacerea asta până-n gât! Acu' să vrei, și nu te mai scapă nici Dumnezeu din cer. Pricepi, nu?

— M... mă rog. Și ce-mi cereți?

— A, nimica toată. Ceva pe măsura dumneavoastră!

— Dar ce? Ce anume?

— Ia, păcatele, un te... text! Că așa-i zise dom' Păruș. Un text, zice, grecesc! Să-l traducă dom' Bradin.

— Ce text, omule? De unde?

— Da' ce, eu știu? L-au găsit ei, alții, acolo... Șșșt! Secret!

— Să-l văd!

— He, he! Aveți răbdare! Că e aici, într-un pește! Are cap, Grigore, ce, te joci?

Numitul Grigore scotoci îndelung printre pești și scoase un prăpădit de oblete, pe urmă dădu la iveală un briceag, spintecă burta peștelui și trase afară o fâșie de metal galben.

— Încet, încet! rosti el cu evlavie. Că e aur curat! Aici e scris.

Bradin citi textul o dată, de două ori, și a treia oară din ce în ce mai încruntat. Se despărțise de-abia o jumătate de oră de învățător și-i mai stăruiau în auz cuvintele acestuia, planurile lui de a înființa un muzeu de antichități în Hârșova, ipotezele avântate, aproape nebunești, despre tezaurul roman...

— Și băiatul, dom' Bradin, unde e?

— Poftim? A, băiatul! A plecat... nu știu unde. Dar ce vă privește?

— Hi, hi! Pe noi... Hi, hi, hi! Ne privește tot!

Aerul tâmp al negustorului făcea această replică și mai amenințătoare.

— Mda!

— Hai, lăsați mormăitul. Traducerea!

— „La sud de oraș, acolo unde moșul și baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră”. Să repet?

— Grigore ține minte, domnu'! Fiți sănătos! Dar, se întoarce el din ușă, dar vai și amar dacă dom'profesor încearcă să ne ducă de nas, Băiatul acela... Radu, dom' profesor! Pricepi, nu? Ține câinele! Dacă s-o mai găsi ceva, venim noi iar la dom' profesor al nostru. Așa, domnule, vă mulțumesc pentru peștele cumpărat, că v-ați îndurat și de-un biet om care...

În acest timp, pe calea undelor, între Hârșova și

București avusese loc un schimb de mesaje. Răspunsul pe care-l primise Andu mai zăcea încă pe masa din camera lui de hotel. Fumându-și țigările „Virginia”, Andu rămăsese cu ochii pierduți la dreptunghiul de cer al ferestrei. „Afurisită treabă”, bombăni pentru a zecea oară. Termină țigara, o stinse în scrumiera aruncată lângă pat și se apropie din nou de masă. Pe bucățica de hârtie scria cât se poate de clar: „La sud de oraș, acolo unde moșul și baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră”.

Privi îndelung textul, ridică din umeri zâmbind, fluieră a pagubă și se scărpină după ceafă. „Așa! A fost odată un moș și-o babă. Și moșul era la sud și baba era la sud. Nu! Așa nu ajung la niciun rezultat. Interesant ar fi de știut dacă moșnegii ăștia mai așteaptă și azi. Dar dacă așteaptă să iasă din apă șarpele, înseamnă că stau pe malul apei și nicidecum acasă. Bun! Asta-i una. Ce te faci însă, că textul a fost scris acum două mii de ani? Bătrânii ăștia să fi stat cuminți acolo, mă rog, la sud de oraș? Perfect, să zicem! Ce spune însă basmul nostru? Că moșului și babei li s-a făcut dor de șarpe. Ce dracu! Doar n-or fi existând șerpi de piatră ce locuiesc sub apă. Șarpele de piatră! Un moș și o babă de piatră mai zic și eu c-ar putea aștepta două mii de ani! Ba încă la sud de oraș!”

Andu sări într-un colț al camerei și scoase din valiza mică o hartă 1/25 000. O întinse frumos pe covor, netezind-o cu grijă. „Aici e Hârșova. La sud Celea Mică... Aici... să fiu șarpe dacă nu e scris chiar „Moșul și Baba”! Frate Andule, ia să controlăm noi acum situația de pe teren”.

Harta dispăru iar în valiză. Bărbatul trebăluie ceva la fereastra pe care o deschise, apucă de capătul unui fir

subțirel terminat cu un ștecher minuscul, îl introduse, pe acesta din urmă, în buzunar și punându-și sub nas ceasul de la mână, începu să vorbească:

— Ascultă trei! Aici Duna. Acordă-mi două minute!

Din interiorul ceasului bâzâi o voce:

— Sunt numai urechi, Duna.

— Eu am nevoie de ochii tăi, trei! Spune-mi dacă la sud de reper 21 există pe mal un moș și-o babă?

— La câteva sute de metri. Două stânci. Chiar pe mal și stau cu picioarele-n apă.

— Adâncimea apei, acolo?

— Până la cinci metri. Mal abrupt, stâncos.

— Viteza curentului?

— 82 centimetri pe secundă.

— Perfect! Transmite la bază: în 30 de minute am nevoie de un scafandru și de două costume autonome tip Cousteau-Gagnan. Rezerve duble de oxigen. Să fie aduse la doi kilometri sud de Celea Mică, la fiorduri.

— Ne-am înțeles, Duna.

— Roagă-l pe tovarășul Neacșu să facă urgent o gamagrafie amănunțită a stâncilor.

— A moșului și-a babei?

— Nu mai sta la soare! Faci insolatie! Aștept în patruzeci de minute clișeele dezvoltate. Peste un ceas ne întâlnim la fiorduri. Terminat! Stai! M-am prostit. Fă rost de două greutateți a câte 30 kg! Și de-o coardă scurtă, până la patru metri.

— Noroc, Duna!

— Noroc, trei!

Șalupa rapidă care venea de la Cernavodă se avântă de-a lungul malului, imediat ce trecu de satul Ghindărești. Apoi, cu viteză redusă, se apropie de țărmul

stâncos și abrupt. „Fiordurile” lui Andu nu erau decât niște adâncituri haotice, create de natură în calcar. Ambarcația dispăru printre pereții cenușii, năruți parcă peste ape.

Andu aștepta. Un bărbat tânăr, brunet și zvelt se ridică, rezemat de bordaj.

— Aici, comandante!

— Salut, mormăi comandantul, scund și lat în umeri.

— Le-ai adus? întrebă Andu.

— Am executat dispoziția. Dar să știi că motorul s-a dus dracului.

— Nicio pagubă. Treci pe altă rablă.

— Ești drăguț. Cip, sări pe mal! se adresă apoi scafandruului. Ține sacii. Ai grijă. Sunt grei. Stai, măi băiete! Ia întâi un sac. Așa! poftim și pe ăsta. Spor la treabă!

— Mulțumesc, comandante! zise Andu. Salut!

— Toată viteza!

Șalupa dispăru în direcția din care venise.

Planul lui Andu a fost dus la îndeplinire cu precizie matematică. S-au scufundat împreună, el și Cip. Greutățile prinse de mijloc îi țineau sub apă – pentru a nu fi duși de curent – fără să le împiedice mișcările. S-au apropiat de Moșul și Baba cu băgare de seamă, la aproximativ trei metri adâncime. Peretele abrupt de calcar din baza stâncilor fusese șlefuit de curenți. Cip prinse ancora puțin mai jos și, ținându-se de coardă, începură să cerceteze stânca submarină.

Gamagrafia, executată impecabil de Neacșu, detectase un corp metalic străin, ce fusese introdus în interiorul stâncilor. Apa limpede facilita operația de cercetare. Din când în când, treceau bancuri de pești. Calcarul, sub apă, avea o culoare gălbuie.

Cip observă primul adâncitura din piatră. Un bolovan ros de curenți o astupa aproape în întregime. Andu îl în depărtă cu greutate. Sub ochii lui apară o mică grotă. Când introduse mâna, Andu tresări. Acolo își făcuseră cuib niște raci. Îi scoase pe rând, cinci la număr, nu fără pericole, căci din degetele lui Andu împrăștiară în apă norișori de sânge. După câteva minute, tânărul scoase din grotă o piatră rotundă, ca un melc, ce semăna oarecum cu un șarpe încolăcit. Pe spatele ei fusese fixată o plăcuță de aur pe care scria ceva. Da, aur trebuie să fi fost, deoarece metalul galben strălucea în apă. Literele săpate abia se distingeau. Andu întinse fosila lui Cip. Acesta o luă cu băgare de seamă. După aceasta, Andu scoase de la brâu un mic aparat, cu care fotografie plăcuța și piatra din mai multe unghiuri. La urmă, spre mirarea scafandrului, amonitul fu așezat cu grijă la loc în ascunzătoare. Bolovanul căzut pe fundul apei a fost așezat și el ca mai înainte, și cei doi bărbați se îndreptară spre mijlocul Dunării. Curenții i-au purtat o vreme la vale și când Andu și Cip se apropiară de malul opus, se aflau la câțiva kilometri de Hârșova. În scurt timp își făcu apariția o mașină care îi aduse înapoi în oraș.

Valurile împietrite de calcar, ce se întind între dealul La Vii și Hârșova au o direcție precisă: nord-sud. Ele străjuiesc malul drept al Dunării pe mai mulți kilometri, creând acea notă de sălbatică particularitate a orașului Hârșova. Dar aceste calcare dispar dincolo de zidul sudic al fostei cetăți Carsium, acoperite de aluviunile Dunării — pietriș, nisip și loess. Straturi de nămol negru s-au depus pesemne ulterior, prin inundații repetate. Pământul fertil al acestei văi este astăzi irigat cu mijloace tehnice moderne, iar grădina legumicolă înființată aici

rodește bogat în fiecare an.

O puternică motopompă trage, dimineața și seara, cantități impresionante de apă, ce sunt trimise pe canale înguste în toată grădina. Lărgimea văii nu depășește 1 200 de metri.

În partea cealaltă, spre sud, calcarele își fac din nou apariția, înălțându-se până la 65 de metri de la suprafața apei. Blocurile masive formează un fel de pinten, înfipt adânc în trupul bătrânului fluviu. Calcarele din acest loc au fost întrebuințate pentru drumuri, sau în scopuri industriale. În ultima vreme, descoperindu-se și calcare cristaline, apropiate de structura marmurei, s-a încercat, la scară redusă, exploatarea lor.

Cariera de unde se extrag se numește Celea Mică. În apropierea ei s-a construit un concasor ultramodern și o mică întreprindere de prefabricate. Vară de vară sunt angajați aici muncitori sezonieri, sau muncitori calificați: mecanici, mineri și artificieri.

În după-amiaza aceea, lucrul era în toi. Să fi fost aproape de ora 16, când minerii au terminat de sfredelit ultimele găuri în care artificierul va introduce explozibil.

Pe cărăruia ce șerpuia coborând de pe deal apărură un bărbat în vârstă, îmbrăcat foarte sărăcăcios și cu o șapcă soioasă pleoștită pe ochi. Sub braț strângea niște stufuri solide și scurte – undițe. Omul pătrunse în carieră, fluierând și privind în toate părțile.

Acolo lucrau atâtea străini, încât nu atrase atenția nimănui. Pickhamerele și sfredelitoarele făceau un zgomot infernal. Un nor de praf alb plutea în aer și din cauza căldurii calcarul frigea, iradiind valuri sufocante de aer fierbinte. Omul ocoli grămezile de piatră împrăștiate la tot pasul și se îndreptă tacticos spre fundul exploatării, unde munceau de zor câțiva mineri.

Printre dâșii se afla unul bine făcut, gol până la brâu, ars de soare și vânt. Cu capul gol și cu brațele viguroase, încordate, mânuia sigur de el pickhamerul greu, fărâmițând blocuri uriașe de calcar. Ajungând aproape de dânsul, bătrânul fluieră scurt. Celălalt, fără să lase lucrul, deveni atent.

— Hei, Dominic! Noroc!

— Să trăiești, glăsui muncitorul.

— Te fac pe la cinci un pescuit?

— N-am scule.

— Las'că am luat eu. Ne întâlnim ceva mai sus. La „Moșul și Baba”. Ce zici?

— Bine, viu.

— Noroc!

— Să trăiești!

Bătrânul plecă precum venise. După altă jumătate de oră, Dominic predă uneltele și așa, plin de praf cum era, se îndreptă spre sud, unde, la câteva sute de metri, se aflau cele două stânci, lângă care mai pescuiau vreo cinci inși.

— *Vizita matală m-a cam surprins*, murmură Dominic, ajungând lângă bătrân. Acesta aruncase undițele în apă și fuma liniștit.

— Lasă vorba, pune mâna pe o undiță și *chinuiește-te să prinzi ceva!* Uite, eu am și scos vreo cinșpe somotei.

Se aplecă, scoțând din apă o traistă subțire în care se zbăteau peștii.

— Parcă a plouat cu moace!¹⁶ strigă Dominic. *Ce s-a întâmplat?*

— În fiecare zi prind 50—60. Prăjiți sunt o minune.

¹⁶ Moace – pui de somn. Nume dat de pescari puilor de somn pînă la 300 de grame, (n.a.)

Moș Pârvu nu mai prididește cu saramura și cu prăjitul. Lua-l-ar dracul de idiot!

— *Nu-mi mai place. Sunt sătul până-n gât.*

Dominic pregăti o undiță, vârî râma în cârlig și o aruncă în apă. Era liniște. Cei cinci pescari tăceau morocănoși, cufundați în gânduri și privind deseori cu jind la traista bătrânului.

— *A fost azi prietenul ăla la noi. Ce zici, Dominic?*

— *Dracu' să-l ia! tresări acesta. Mi-a furat râma!*

— *Își uitase ochelarii băiatul!*

— *Cine? Stârcul ăla cenușiu? Hait! Mușcă!*

— *Lasă-l să ia cârligul! Vrea cică lecții de acordeon.*

— *Glumești, nene! Iar a fugit! Barză-chioară ăsta e, cum mi-ai spus, căpos, nu glumă!*

— *Este! Dar mănâncă tot ce zboară. Uite-l! Uite-l, Dominic! Așa! Să nu-l scapi.*

— *Frumoasă sirenă! Are juma'de kil!*

— *Vezi că trebuie să mai prindem de-aici!*

— *Zău? se miră Dominic, punând altă râmă în cârlig.*

— *Măi băiete, dar tu ești murdar rău și nădușit.*

— *Dacă vin direct din carieră...*

— *N-ai vrea să faci o baie?*

— *Ba... ba încă cum!*

— *Ce baie, domnule! Ești nebun? sări ca ars unul din pescarii ghinionști.*

— *Ia lasă, tovarășe, nu vezi că stăm în josul apei? se întoarce alene bătrânul. Ce, îți tulburăm Dunărea?*

— *Și încep să râdă șugubeț.*

— *Îi convine! mormăi un alt ghinionist. Cu cinci kile de somotei!*

— *Știi, mă Dominic, pălăvrăgi moșul, m-am contrazis cu unu' azi dimineață.*

— *Pe ce? întrebă muncitorul, dezbrăcându-se iute.*

— Zicea că în stâncile astea, când te uiți dinspre apă, ar fi niște găuri, așa... ca un fel de grote mai mici. Poți să ascunzi în ele ce poftești, nu știe nici dracu'!

— Aș!

— Când îți spun! Hai, fugi în apă, fugi!

Dominic coborî iute la Dunăre și sări în apa străvezie, înotând cu vădită satisfacție.

— Minte, nene! strigă el, scandalizându-și vecinii. *Nu-i nicio gaură în stâncile-astea, pe nicăieri!*

— Mi-am închipuit eu! făcu bătrânul. Ăla-i un palavragiu!

Tânărul se cățara greu înapoi, pe pietre și începu să se-mbrace.

— Dar cine-a zis așa?

— *Ei, prietenul nostru. Ochelaristul!*

— Ia uite, dom'le!

— Chiar așa, nene! *Întâi vorbeam de armonica și pe urmă, „ce zici de găurile alea?” Aș paria că se poate ascunde orișice acolo.* Hait! Mi s-a agățat bunătatea de cârlig. Mama ei de treabă! *Trebuie să cobor în apă!*

Pescarul cel bătrân trase de nylon cât trase și în cele din urmă se dezbracă și el. Intră în fluviu, apucă firul cu o mână și dispăru sub apă. Ieși la suprafață de câteva ori. Și de fiecare dată striga:

— *Nu pot să desfac cârligul! Dar nici mort nu-l las aici! E prins de o piatră, pe fund.*

Ultima oară stătu scufundat peste două minute. Când îi apăru capul la suprafață, Dominic răsuflă adânc. Celălalt trase avid o gură de aer, gâfâi de nenumărate ori și ieși pe mal. Într-o mână ținea o piatră rotundă, pe care ghinionistii, oricât erau de curioși, n-o putură distinge.

— Uite, afurisita! mormăi el. *De asta mi s-a prins cârligul.* Dă-mi cămașa!

Dominic făcu ochii mari.

— Hai, hai, mai repede. Înțepenii de frig!

Cei doi pescari prinseră, până la șapte, peste 30 de somotei. S-au despărțit apoi. Cel bătrân se îndreptă spre Hârșova, ascunzând pe neobservate în traistă piatra scoasă din apă.

6.

În curtea Muzeului Regional de Arheologie din Constanța, soarele mai ardea încă puternic în ciuda orei târzii, 6 trecute. Zidurile radiau căldură, dar în holul spațios era răcoare. Casierița citea o carte de aventuri, privind din când în când prin ușile larg deschise, la frunzișul neclintit al copacilor. Pe masă bâzâia un ventilator, pe care cineva îl uitase deschis.

Această atmosferă pașnică fu curmată de un zgomot ciudat, venind dincr-o direcție nedefinită. Casierița își întrerupse lectura, cu presimțirea că va asista la un eveniment neobișnuit. Zgomotul crescuse în intensitate și se dovedi indubitabil că e o găfâială, ba chiar găfâiala unui bărbat, fiindcă printre șuierăturile de aer se amesteca deseori un fel de mormăit scos din fundul gâtlejului. O umbră defilă rapid, ca în filmele epocii de pionierat a cinematografului, printre stelele funerare și inscripțiile expuse în curte, apoi se năpusti vijelios în hol, împingând înăuntru un val de aer fierbinte ca răsuflarea unui simun.

— ... bilet... rog!

Tânăra elegant îmbrăcată îl scrută pe grăbitul

vizitator, a cărui cămașă se umezise la piept și la umeri din pricina transpirației.

— Închidem peste trei sferturi de oră! îl avertiză ea.

— Un bi... let, vă rog! replică acesta calm, de parcă i s-ar fi vorbit în sanscrită. Și cine... va care să mă-n... drume!

Pe urmă se trânti în fotoliul de pluș, își scoase ochelarii, începu să-i șteargă și-și contemplă victorios ghetetele de baschet, cenușii din pricina prafului. Casierita întinse mâna după telefon și bâjibâi de colo până colo pe masă, din pricină că ochii îi rămăseseră la figura oaspetelui neașteptat. „Să juri că-i vagabond! își spuse ea. Și când colo, precis că vine de pe la Academie. Ce ți-e și cu savanții ăștia!”

— Alo! o trezi din gânduri o voce la receptor.

— A... alo! Tovarășul Bucovar?

— El.

— Veniți în expoziție. Vă cheamă... cineva!

— Cobor imediat.

— Biletul dumneavoastră! se adresă tânăra vagabondului academician.

— ... țumesc.

— Vine acuma asistentul de serviciu!

Vorbea intenționat, cu un ton cât mai oficial, pentru a sublinia critic diferența între fondul și forma prăfuitului.

— Bună ziua! salută Bucovar, intrând.

Sârmă îl studie o clipă și-i plăcu. Era un tânăr pistruiat, de vreo 26 de ani, cu o caschetă albă, ca a pionerilor din Artek, și se mișca degajat, ca și cum hainele ar fi făcut parte din propriul său trup.

— Bună ziua!

— Mihai Bucovar.

— Bradin. Aș vrea să văd „Șarpele fantastic”.

— Bine.

— Numai „Șarpele fantastic”. Să mergem.

Începu să urce repede scara, urmat de asistentul pe al cărui chip se citea un început de nedumerire.

— Nu vă interesează și aceste râșnițe de piatră...

— Am spus „Șarpele”. Mă iertați!

Studentul se descurca admirabil prin labirintul sălilor, deși nu mai fusese niciodată aici. Văzu de departe încăperile drapate în catifea verde și știu că ținta drumului său e acolo. Își domoli pașii, căci o emoție ciudată îi oprea respirația, exact ca atunci când, abia ajuns într-o localitate de pe litoral, cauți cu înfrigurare marea, privind de-a lungul tuturor străzilor.

Iată-l, „Șarpele fantastic”, fratele geamăn, de piatră, al statuetei lui Hurmuzache. E așezat pe un suport circular, care se poate învârti cu mâna.

— Vă ascult!

— Mai întâi să vă spun că această statuie e opera unui artist din Asia Mică și a fost creată prin secolul III al erei noastre, dintr-un singur bloc de marmură. Da, postamentul se învârtește. Poftim!

— Aha, aha! Și?

— Artistul a lucrat cu o minuție desăvârșită toate detaliile șarpelui. Încolăciturile astea, greu de urmărit până și cu ochiul, trebuie să fi cerut o indemnare ieșită din comun, ca să nu mai vorbim de solzii, atât de fin redați, pe întreg corpul șarpelui. Ce faceți, vreți să-l ridicați de pe soclu?

— Mă uitam...

— Atenție! Aveți în față un exemplar unic în lume, a cărui valoare e practic incalculabilă, atât pentru execuția artistică, cât și din punctul de vedere al simbolului.

— Sunteți sigur?

— Absolut! Niciun alt muzeu al planetei nu deține vreo piesă similară cu aceasta.

— Ce spuneți? Dar dacă se găsește încă o statueta, din aur spre exemplu...

— Tovarășe... ăăă... Bradin!

— Da... Eu... Scuze! Pot să-l pipăi cu degetul?

— Cred că da... Rămăsesem la simbol, așa-i? Exact. Ar fi tare interesant de urmărit simbolistica șarpelui în tradiția creației populare din toate țările lumii.

Sărmă își trecea degetul pe suprafața statuii, ca un medic ce-și palpează bolnavul.

— Remarcabil! zise el, neștiind de ce s-a oprit Bucovar.

— Aș putea să vă amintesc, reluă asistentul, întrebându-se ce e remarcabil în spusele lui, să vă reamintesc de dragonii din China, de șarpele sfânt al vechilor egipteni, de cobra indiană zeificată, de șarpele cu pene al aztecilor, pentru a vă dovedi, prin însuși acest fapt...

— ... adică *ipso facto*!

— Dacă vreți! zâmbi Bucovar, căruia ochelaristul nebun începea să-i devină simpatic. Deci a vă dovedi *ipso facto* marele interes acordat de strămoșii noștri acestei reptile.

— Poate unde e veninoasă!

— Ce tot spuneți? sări celălalt, împingându-și cascheta pe ceafă.

— Degeaba! constată Radu. N-am găsit nimic!

— E nostim. Ce anume?

— Statuia asta n-a avut nicio inscripție?

— Desigur că nu. Păi aici e toată problema! Bucovar se încingea de la o clipă la alta; se vede treaba că șarpele era pasiunea lui. Ziceați – fiindcă e veninos? Nu! Ei, bine,

nici pomeneală! Uitați-vă, ca să vă spun numai la noi, la români, ce sensuri a căpătat simbolul șarpelui.

— Ia să vedem!

— Ei, dar ce? Îl trageți de coadă? Tovarășe Bradin!

— Nu! Involuntar... Ce sensuri? Ce sensuri?

— Oho! Dintre toate popoarele carpato-balcanice, românii au uzitat cel mai frecvent figura șerpilor.

— Zău?

— Zău! Șarpele e prezent în podoabele de pe cele mai diverse obiecte din locuința țărănească. Vorbesc de tipul tradițional de locuință, știți?

— Îmi închipui!

— El împodobește minunat bătele care-i însoțește pe oameni la drum. Stilizări ale lui se întâlnesc pe mobilier – mese, dulapuri de perete, lăzi de zestre – pe arcadele pridvorului oltenesc, pe monumentalele porți din Maramureș...

— Cum adică stilizări?

— Sunt niște creștături de daltă, ca niște șanțulețe semi-cilindrice. Imită foarte bine solzii. Asta în ce privește obiectele de lemn. Dar ceramica? N-ați auzit de vasele de Oboga, de ulcioarele acelea admirabil decorate cu șerpi în relief? E important că aici s-au fabricat și niște oale mari, de tradiție romană, și chiar până în zilele noastre. Hei, nu puteți lăsa în pace capul șarpelui? Nu-i nevoie să-l răsuciți!

— Pardon! Vă ascult. N-are limbă?

— Cine, tovarășe?

— Șarpele ăsta. N-are limbă?

— Cum să aibe limbă dacă-i cu gura închisă? se oțărî Bucovar amărât.

— Dar ce, parcă celălalt... Chm, chm, chm! tuși Radu încurcat. Rămăsesem la tradiție.

— Dacă toți vizitatorii i-ar suci capul? Eu vă spun că-i piesă unică în lume, domnule!

— Și cu tradiția cum rămâne?

— Cum să rămână? Așa, că dacii cunoșteau șarpele cu același simbol ca și românii de azi.

— Otrăvitor?

— Ba nu! Nu! Dimpotrivă, tovarășe Bradin! Dimpotrivă! Bucovar se supăraseră. Ocrotitor! Apărător! Binefăcător omului! Șarpele de casă, iată expresia folclorică a acestei tradiții. Șarpele de casă apără pe membrii familiei de răufăcători. În Transilvania, a fost socotit de populația de acolo totem, adică animal din care descind oamenii. Sunt rămășițe actuale ale unor străvechi mituri păgâne, care au supraviețuit până la noi, ca niște fosile vii, constituind documente excepționale pentru știință. La fel e și simbolul capetelor de cai din locuințele sudului Olteniei și din Maramureș. Calul era legat de mitul solar, el trăgea căruța de foc a Soarelui pe câmpiile cerești, indiferent dacă soarele se chema Apollon, sau Ra, sau altfel. De aceea și calul a fost socotit ocrotitor. Poporul nostru păstrează un uriaș tezaur de cultură și îl îmbogățește necontenit. Folclorul e plin de imaginea șerpilor – în basme, în balade, ei au aproape întotdeauna rolul de apărător al omului.

— Foarte, foarte bine!

— „Șarpele fantastic” e o nouă dovadă la cele spuse până acum. A fost sculptat, după toate probabilitățile, la Tomis, comandat de către cetățenii orașului, sau la inspirația unui om cu vază. Deci e legat de tradițiile populare existente aici, în Dobrogea, Scythia Minor, cum se numea pe-atunci. Și de data asta are rolul de păzitor, aliat omului. Priviți-i expresia! Semeția aceasta, conștiința puterii lui, parcă acum ar deschide gura să

vorbească, parcă în fața lui a apărut un intrus și el s-a ridicat, teribil și demn, ca o stavilă vie!

Sârmă, care tocmai întorsese statuia spre el, dădu un pas înapoi.

— Și eu... eu i-am sucit capul...

— Anticii îl integrau, probabil, printre divinitățile mărunte, protectoare ale casei. Făceau adică din el un AGATO DAIMON, sau BONUS LOCI, duh al binelui, în greacă și latină, ca să vorbesc pe limba dumneavoastră. Dar mai e aci o ciudățenie: forma „Șarpelui fantastic”. Are bot de oaie, urechi și plete de om și coadă de leu. N-am putut lămuri în niciun fel amestecul eterogen al acestor organe ale unor ființe nu numai diferite, dar fără nicio legătură între ele. Ce-a intenționat artistul prin alăturarea lor?

— Că șarpele întrunea calitățile ființelor respective: blândețea oii, inteligența omului și puterea leului.

— E o ipoteză pe care-am formulat-o și noi. Dar, din păcate, doar o ipoteză. Unde sunt dovezile?

— Au rămas acolo, în trecut...

— Acolo. Și teamă mi-e că pentru totdeauna. Cu atât mai rău. Pentru că „Șarpele fantastic” n-a fost într-o casă de rând, ci figura într-un templu.

— Nu mai spuneți! Cum ați dedus?

— După locul unde-a fost găsit!

— Așa! Că uitasem! Chiar, unde l-ați găsit? În Dunăre?

— Dunăre?

— Ei, la „Moșul și Baba!”

— Ce babă, tovarășe Bradin? Nicio babă. L-am găsit aici, la Constanța.

— Aoleu!

— Păreți dezamăgit!

- Se vede?
- Dacă vă închipuiți... iertați-mă, năzbâtii?
- Aș fi putut să jur... Fir-ar să fie! Și unde era, domnule, unde era?
- Ghiciți!
- În mare!
- Nu!
- La mozaic!
- Nici!
- Sub o clădire.
- Da' de unde!?
- La naiba! N-o fi stat într-un pom, ca șarpele bunicilor noștri paradisiaci?
- Nici chiar așa! Știți unde a fost descoperit? Sub calea ferată!
- ... bateți joc!
- Pe onoarea mea! Era într-o groapă, cu toate statuile din jur. De aceea am dedus că a fost într-un templu, fiindcă statuile sunt zei: Fortuna, Pontos, Nemesis și așa mai departe. Pesemne că în timpul vreunui pericol care le amenința cetatea, tomitanii au golit templul de statui, au săpat o groapă și le-au ascuns acolo. Șarpele a avut în mod sigur menirea să le apere.
- Ceea ce s-a și întâmplat!
- Cam așa! Peste ascunzătoare s-a construit calea ferată București—Constanța și astfel, vreme de aproape 100 de ani, șarpele a suportat eroic trecerea garniturilor de tren.
- Fenomenal!
- Da, ieșit din comun. Încotro?
- Ce să fac? Plec!
- Pe nepusă masă! Îmi pare rău...
- Și mie...

— Nu, că am vorbit de pomană. Sunteți un vizitator ciudat.

— Eu?

— Cred că ați venit doar să scotociți statuia!

— Nu-i așa...

— Păcat!

— Ascultați, atunci! Ziceați așa: „Mai întâi, să vă spun că această statuie e opera unui artist din Asia Mică și a fost creată prin secolul III al erei noastre...”

— Domnule, nu mai știu ce să cred!

— Oho! Dintre toate popoarele carpato-balcanice, românii au uzitat cel mai des figura șerpilor.

— Ce sunt toate astea?

— Sunt niște creștături de daltă, ca niște șanțulețe semi-cilindrice.

— Am înțeles! hohoti Bucovar, cucerit de simpaticul ochelarist.

— E o ipoteză... Unde sunt dovezile?

— Iată! și asistentul întinse mâna a împăcare.

— Vă mulțumesc. Și-acuma... Nu vă supărați! Mă grăbesc tare. Dar o să ne mai vedem noi. Negreșit!

Descifrarea textului adus de „pescar” îi provocă lui Bradin o adevărată indispoziție. Uite că Radu a avut dreptate: Păruș face parte din bandă. Da, Grigore, în prostia lui, o spusese clar: „ai intrat în afacerea asta până-n gât, nici dracu nu te mai scoate”. Dar în ce scop i-a fost adus textul de pe plăcuța de aur? Numai ca să-l traducă? Ori ascunde vreo cursă? Au vrut oare să verifice dacă el știe grecește? Dacă vrea cumva să-i înșele?

Nu. Mai degrabă au apelat la profesor pentru simpla traducere. Banda nu prea are cunoștințe de limbile clasice. O spusese însuși Păruș. Și Bradin n-avea niciun

motiv să nu-l creadă, de vreme ce hoții erau ignoranți și în privința pietrei.

Piatra! Ea trebuie salvată cu orice preț! Să nu se mai întoarcă în mâinile dubioșilor lui asociați. Dar pentru asta trebuie ascunsă. Ascunsă cât mai dibaci, până mâine, când el se va duce cu Sârmă și învățătorul la miliție. Unde ar fi ascunzătoarea cea mai potrivită?

Profesorul aprinse bricheta și rămase cu ea la jumătatea drumului, spre țigară.

Piatra e cu mult mai importantă decât tezaurul! Păstrarea ei valorează cât descoperirea a zece comori. Ea duce cu mult mai departe de antichitate, la o altă civilizație, terestră sau extraterestră, total necunoscută nouă.

Bradin se așează pe marginea patului, buimăcit de această revelație neașteptată. Bricheta ardea tot mai anemic, pesemne se terminase benzina. Punctele de jar ale fitilului licăreau prin flacăra albăstruie.

Ascunzătoarea cea mai potrivită... Acolo unde n-ar căuta nimeni. S-o încuie undeva? Prostii! Nu în casă. S-o îngroape? Nici așa! Va atrage atenția, în caz că e spionat. Dar dacă...

Începu să râdă de unul singur. Da, e cel mai bine...

Afară se întunecase de tot și mai era o oră până avea să răsară luna. Are să ducă piatra lângă grămada de bolovani din curte, să o ascundă printre ei. Nu se va strica, nici nu se va sparge, e extrem de rezistentă. Și-apoi s-o caute domnul Păruș până n-o să mai poată.

Bricheta se stinse, scoțând un fir de fum înecăcios.

„Cred că jocul se apropie de sfârșit. Poate chiar la „Moșul și Baba” se ascunde tezaurul. Cum să iau urma bandei? Măcar Radu să fi fost aici, să ne sfătuim. Ori să trec pe la învățător? Să-i spun despre hoți și despre noua

verigă a textului grecesc. Asta ar însemna însă că în galeria învățătorului nu se află nimic? Și dacă totuși textul e doar o verigă intermediară și nu punctul final al tainei?”

Bradin se scotoci prin buzunare după chibrituri. Țigara, mușcată la capăt, i se udase. O aruncă în ciudat.

„Ascund piatra, fug la bătrân și încerc să dau de bandă. Iar mâine – la miliție. Deși, fără comoară, adio premiu, adio „Renault”. O să mă apuc iar de loto. Păcat! Bine că pot salva piatra”.

Bradin ieși cu piatra sub haină, precauțiune inutilă, căci lumina becurilor din stradă nu ajungea aici din pricina copacilor. Se plimbă cu pași rari, pufăind dintr-o țigară nouă pe care o aprinsese, înainte de a fi ieșit, prin amabila bunăvoință a gazdei. Apoi se așeză lângă mormanul de bolovani, vârî piatra printre ei și o acoperi cât mai bine.

Se întorsese de vreun sfert de ceas, când doamna Vereș bătu la ușă, anunțându-l că cineva vrea să-i vorbească.

— Să intre, să intre! bombăni el obosit.

Bărbatul tuși sec, în prag, se șterse îndelung pe picioare, ca și când ar fi mărșăluit până atunci printr-o mlaștină. Salută politicoș, cu voce melodioasă:

— Bună seara, domnule.

Bradin se întoarse încet.

— Salutare, tovarășe. Mă căutați?

Îl privi absent. Omul era ras în cap și avea în mână o șapcă uzată.

— Vă caut, domnule Bradin. Sper că mă puteți asculta o clipă, nu?

— Scurt, scurt. Ce doriți? De pește nu mai am nevoie.

Îi întoarse spatele, căutând din priviri ceva, dincolo de

fereastră deschisă.

— Pește? Ferească sfântul! Am auzit că sunteți de la București. Nu v-ar interesa o piesă de fildeș? Piesă antică...

— La consignație, tovarășe. Eu nu achiziționez antichități.

Oaspetele tăcu, așteptând cu răbdare. Zâmbi repede, ca o părere.

În orice altă situație, Bradin ar fi fost frapat de tonul insinuant cu care i se vorbea. Dar, cum dorea să rămână singur, cât mai repede, încercă să se salveze, terminând brutal discuția:

— Clar, nu? N-am nevoie de antichități. Noroc, tovarășe!

Veni spre vizitator, cu intenția de a-l da afară. La doi pași de dânsul se opri, însă, încruntându-se. Străinul îl privi fix, grav și stăpân pe sine.

— Și totuși, ar fi bine să vă aruncați ochii asupra piesei, domnule Bradin. V-ați liniști ca prin farmec. Ce ziceți?

— La dracu! Asta-i obrăznicie. Salut! Ușa e în spatele dumneavoastră.

— Sunt sigur că nu pot duce un asemenea răspuns domnului Păruș! șopti necunoscutul.

— Ce-ați spus? replică Bradin, dezorientat.

— Da, da. M-a trimis un oarecare Păruș, zâmbi ironic noul-venit vorbind rar, leneș, ca orice moldovean. Vă cer scuze pentru deranj! Știu eu! Așa-i când ești nervos. Se mai întâmplă.

Ca la comandă, Bradin își reveni. Îi întinse mâna.

— Scuze, domnule. M-a bătut la cap unul cu pește și am crezut...

— Hurmuzache mă cheamă și sunt plăcut

impresionat de cunoștința dumneavoastră.

— Luați loc, murmură gazda, devenind atentă, căci numele vizitatorului îi era cunoscut; învățătorul îi povestise despre partida lui de pescuit cu acest individ, care încercase să-l tragă de limbă.

Sub braț, Hurmuzache purta un pachetel, învelit în hârtie de ziar. Găsi de cuviință să se așeze pe pat. Desfăcu pachetul cu gesturi calme. Întinse lui Bradin o piatră – căci așa părea – rotundă.

Câteva secunde, Bradin nici nu clipi, privind surprins la fosilă.

— Amonit? E de fildeș? Parcă așa ați spus, domnule?

— Evident. Fildeș. Așa mi-a zis și domnul Păruș.

— Mda! Totuși, nu înțeleg ce legătură...

— Pardon! Nu v-am spus tot. Întoarceți piesa pe partea cealaltă, gândindiu-vă la „Moș și la Babă”!

— A, da! Mulțumesc! șopti repede Bradin, simțind cum transpiră. Pe plăcuța de aur fixată în fildeș erau gravate o serie de semne cu caractere grecești. Dar cât se strădui să înțeleagă ceva, nu reuși. Era un text cifrat, ori o limbă necunoscută.

Aprinse surescitat lumina, căci se făcuse întuneric și studie iar inscripția. Auzi ca de departe:

— Traducerea. Cât mai precisă. Așa cum ați procedat și cu... celelalte. Domnul Păruș a fost foarte mulțumit.

— Da, da... Un moment, zâmbi Bradin deodată, la o idee formidabilă ce-i venise fulgerător; zâmbi perfid, în colțul buzelor. E limpede: „A treia galerie pe dreapta, la est de „Groapa Leilor”.”

— „Groapa Leilor”? întrebă Hurmuzache, mirându-se. Asta ce mai e? Există în oraș așa ceva?

— Desigur. Sus, pe deal. Lângă internatul școlii, turui Bradin pe nerăsuflate.

— M-ați putea conduce până acolo?

— Pe dumneavoastră? Bradin era de-a dreptul derutat.

— Da. Pe mine. Domnul Păruș va fi anunțat la timp, dacă noi vom descoperi galeria.

— Vă mulțumesc pentru invitație, dar nu cunosc galeriile cetății în așa măsură...

— Să nu fim pesimiști, domnule Bradin. Câteva ganguri, pornind de la malul Dunării, le-am cercetat împreună cu domnul Păruș! Iar dacă faceți puțin efort, este imposibil să nu vă amintiți pe unde ați trecut astăzi cu învățătorul...

— Am fost urmărit? întrebă demn Bradin.

— Da. Dar în interesul nostru și nicidecum cu intenții jignitoare. Ați procedat foarte inteligent împrietenindu-vă cu acest mare naiv. Resturile alea arheologice să știți că nu ne interesează.

— Să vă însoțesc?

— Evident. O lanternă în plus ne-ar fi indispensabilă. Eu am una. De asemenea, din trusa dumneavoastră de geolog ne-ar ajuta ciocanul și pioletul.

— Câteva dălți speciale, poate, sunt și mai necesare, mormăi Bradin, dispărând din cameră.

— Nu neglijați țigările, îl sfătui Hurmuzache.

Bradin nu-l auzi însă. Întreaga sa ființă se concentrase asupra unui singur gând: va cădea Păruș în capcană?

După aproape 50 de minute, convingându-se că nu sunt zăriți de cineva, cei doi bărbați coborâră cu atenție în Groapa Leilor. Au găsit cu ușurință gura galeriei prin care intrase, în aceeași zi, Mirana. De altfel, Bradin fusese pus la curent de către învățător cu topografia

subteranelor.

Prost dispus, profesorul păstra cea mai desăvârșită tăcere, mergând singur înaintea lui Hurmuzache. Lumina lanternei pipăia din loc în loc pereții, sau mângâia pardoseala plină de praf. Gangul principal avea direcția spre est. Cea de-a treia galerie se înfunda într-o surpătură.

— Aici cred că este, dacă inscripția nu minte! șopti Bradin, gâfâind după efortul depus.

— Păcătoasă treabă! răspunse Hurmuzache, scoțând și el lanterna, cu care luminea hruba. Sunt vreo două căruțe de piatră aici. Trebuie să le dăm la o parte.

— Altă scăpare nu-i. Eu o să vă dau blocurile și dumneavoastră le aruncați mai încolo.

Așezară ciocanul, pioletul și dălțile la loc ferit, își suflecară mânecile cămașilor și începură lucrul. După două ceasuri, Bradin se așază greoi. Respira iute, zgomotos.

— Ce e, domnule Bradin?

— Mi-e teamă că nu rezist. Inima...

Transpirase abundent și ochii îi erau injectați de oboseală.

— Îmi pare rău! glăsui Hurmuzache. N-am nimic împotriva să continui eu munca. Dacă aveți încredere în mine, cum descopăr ceva, vin direct la dumneavoastră.

— Vârsta nu iartă, gâfâi iar Bradin. Am cea mai deplină încredere în dumneata, domnule Hurmuzache. În cazul când adorm și vedeți întuneric, ciocăniți în geam.

— Parcă aveți un fiu. Ar fi mai bine să nu știe.

— Doarme într-o cameră alăturată. Vă las toate sculele. Sper că o lanternă vă ajunge. Spor la lucru!

— Odihnă plăcută, îi ură celălalt, aplecându-se și ridicând alt pietroi.

Hurmuzache se întoarce o singură dată, să-l urmărească pe Bradin care se îndepărtă pe galeria principală.

De cum ieși din raza vizuală a lui Hurmuzache, Bradin stinse lanterna, mai făcu doi-trei pași și se opri. Își ținu răsuflarea, ascultând. Celălalt continua să lucreze. Zgomotele pietrelor aruncate dintr-un loc în altul străbăteau galeriile ca niște tunete. „Ce să fac? Ce să fac?” se întreba mereu Bradin. Oboseala din timpul lucrului i se schimbase acum într-o emoție nedorită, poate într-un început de teamă. Îi era frică de Păruș, de Hurmuzache, de pescar, îi era frică pentru el, dar mai ales pentru Radu. Cine știe ce-o să pățească băiatul dacă ei descoperă înșelătoria profesorului?

Și totuși, se pare că habar n-au de limbile clasice! Dar inscripția de pe amonitul de fildeș e intraductibilă. Deci nu la „Moșul și Baba” e comoara, ci tot pe aici, prin subterane. Hurmuzache nu va găsi nimic pe galeria asta. Îi trebuie cam o zi ca s-o degajeze. În acest timp însă, Bradin și învățătorul ar face bine să caute în tunelul nou descoperit de învățător, să scoată comoara și s-o predea imediat. Da, numai că cei din bandă vor fi și ei pe aici, și mai lucrează, dacă poți! Parșivă treabă!

Dar ce se-ntâmplă? Bubuiturile pietrelor lui Hurmuzache încetară brusc. Se accidentase? Se odihnea? Ba nu, vrea să plece. Pași grei tulbură acum liniștea coridoarelor. Bradin își aminti că în apropiere e o fundătură, ce servise probabil ca magazie. Se strecură acolo, în vârful picioarelor. Ajunse la timp, căci pe galeria principală Hurmuzache apăru imediat. După lumina lanternei, care juca pe pereți, omul lui Păruș părea că nu știe încotro s-o apuce.

Caută ieșirea? Atunci înseamnă că a obosit, și se duce

acasă. Subterana va fi pustie. „E momentul să acționăm! hotărî Bradin. După ce pleacă, alerg la învățător. Să aducem comoara la suprafață, până nu e prea târziu!”

Deodată însă... Cu o surprindere vecină buimăcelii, Bradin auzi aceleași zgomote de piatră ciocănită, dar din cu totul altă parte. O bănuială îngrozitoare îl făcu să-și părăsească ascunzătoarea. Aprinse lanterna, îi mască geamul cu palma, lăsând doar o rază să se strecoare printre degete și porni grăbit în direcția bubuiturilor, silindu-se să nu producă niciun zgomot.

Nu se înșelase. Hurmuzache se afla în galeria învățătorului, din care o pânză anemică de lumină răzbătea pe culoarul principal. Arunca pietrele în răstimpuri egale, parcă s-ar fi jucat. Profesorul nu sesiză de la început adevărata primejdie care-l amenința; fu doar intrigat peste măsură că banda cunoștea această galerie. Apoi, fulgerător, își dădu seama de pericol. De pericole adică, fiindcă acestea erau cel puțin cinci; întâi: Păruș îi urmărea îndeaproape toate mișcărilor; al doilea: e posibil să fi descoperit că textul e ininteligibil, deci că a fost înșelat; pe urmă: asta înseamnă că ei nu au nicio încredere în Bradin; după aceea: îi pot pricinui cine știe ce rău lui Radu, pentru a-l sili pe profesor să fie consecvent; în sfârșit: Hurmuzache va da în galerie peste comoară și o va lua de sub nasul adevăraților descoperitori.

Bradin făcu pentru prima oară în viață un gest care, întâlnit în literatură, îi producea oroare. Se lăsă pe burtă, se târî precaut până la intrarea în coridor și privi pieziș înăuntru. Gol până la brâu, Hurmuzache lucra cumpătat și calm. Lua bolovanii de zeci de kilograme, făcea mai mulți pași înapoi și-i împrăștia pe galerie. Profesorului, munca aceasta i se păru stranie și absurdă. Prăbușirea

împinsese în tunel cam vreo trei tone de piatră, după o evaluare foarte aproximativă. Transportarea acestei cantități de către un singur om, chiar de talia lui Hurmuzache, și într-o singură repriză de lucru era aparent imposibilă.

Pe trupul gol al bărbatului curgeau șiroaie de apă. De departe, în lumina lanternei, torsul său puternic și musculos părea acoperit cu ulei, ca al luptătorilor antichității. Bradin îi vedea adeseori fața, exprimând o voință și o încordare extraordinară și se convinsă în cele din urmă ca el va degaja culoarul cu orice preț.

Ce era de făcut? Până dimineța, Hurmuzache va fi în posesia tezaurului. Să anunțe miliția. Și el, Bradin, poartă o mare vină. Va recunoaște totul și va suporta consecințele inevitabile ale greșelii. Dar important e să scape piatra și, dacă se poate, și tezaurul. Doar că, e acum momentul să-l lase pe Hurmuzache singur în subterane? Nu. Hotărât, nu! Dacă el primește ajutoare, va dezgropa comoara înainte de sosirea milițenilor. Și atunci, mai prinde-l! Cel mai bine e să rămână pe loc, să vadă încotro o iau cu tezaurul. Poate nici nu-l vor scoate acum, așteptând alt moment, mai prielnic. Totul e posibil. Iar dacă îl ridică, Bradin se va ține de urmele lor, va alarma apoi primul milițian din oraș și-i va indica direcția spre care au apucat-o foștii săi „parteneri de afaceri.”

Și totuși, ce-au urmărit, îndepărtându-l de acasă? Să-i adoarmă suspiciunile? Să-i fure piatra? Doar în mod demonstrativ Hurmuzache a muncit cu atâta zel în coridorul fals. Sau... Dumnezeuule, sau în clipa asta îl atrag pe Radu într-o cursă? Ba nu, asta nu se poate! Radu nu mai e copil, să se încreadă orbește în oricine. Și mai e acasă familia Vereș. Dar dacă, totuși?...

Bradin rămase pe loc, chinuit, nehotărât, cu ochii țintă la mișcările calme ale salahorului improvizat.

În noapte țârâie greierii. Pe cerul senin, indiferentă și rece – luna. Nouă-nouță. Trec mașini, după care latră plictisiți câini. Asfaltul șoselei lucește sub pașii Miranei. Fata merge alene. Nu e singură. În tăcerea din jur își aude gândurile. Și are la ce se gândi, în așteptarea lui Sârmă, a băiatului acesta curios, slăbănog și stângaci. E singurul care nu i-a făcut curte. Hm! Poate fiindcă-și dă seama că, așa cum arată, n-are nicio șansă să se apropie de ea pe calea asta. Dar e un prieten bun. Mai ales în împrejurările când s-au cunoscut!... S-o fi îndrăgostit cineva de el vreodată? Slabă nădejde! Cu toate că o minte ca a lui și chiar un asemenea suflet nu prea le găsești pe toate drumurile... Oare, într-adevăr, hoții aceia ai comorii sunt așa dibaci?

Farurile unei mașini străfulgerară puternic, luminând-o din cap până-n picioare. Mirana clipi dezorientată, oprindu-se. Limuzina frână chiar lângă ea. Portiera se deschise și-o voce bărbătească, ostentativ de politicoasă, începu să hârâie:

— Domnișoară, vă pot duce gratis până la Constanța. Am și coniac franțuzesc. Ce zici?

Mirana se apropie repede de mașină. Individul, între două vârste, ieși de la volan, reverențios, grăbindu-se să deschidă ușa din spate.

— Cameră separată ai? întrebă, sec, fata.

— Vilă. Pe malul mării. Cu balcon și baie. Apartament.

Complet singuri, puicuțo.

Mâna fetei se înfipse nervoasă în pieptul bărbatului surprins. Cu o forță ieșită din comun, ea îl răsuci în loc.

— Porcule! şuieră.

Înainte ca celălalt să se dezmeticească, patru perechi de palme îi biciuie obrajii albi. Urmă un pumn bine ținut sub bărbia anemică. Bărbatul se rostogoli amețit în mașină. Mirana împinse, portiera la loc și plecă mai departe, frecându-și ușor pumnul.

Un camion scârțâi din frâne în spatele ei. Cineva sări jos, pe asfalt, apoi camionul accelerează cu un huruit infernal și se pierde în noapte.

— Mă aștepți de mult? auzi fata glasul lui Sârmă.

— De ce mă-ntrebi mereu același lucru?

— Mirana, șarpele de piatră... e din piatră! bâigui el.

— Nu-mi spui nimic nou.

— Taina lui... se ascunde aici. Așa cred.

— Unde?

— La Moșul și Baba. Mergem acolo. Imediat. Câți kilometri sunt?

— Cel mult doi. Din locul ăsta, doi.

Urmele li se pierdură peste câmp. Ocolind fostul cimitir turcesc, Mirana îl conduse direct spre drumul ce șerpuia pe deal, paralel cu Dunărea. Două umbre, sub lumina lunii, în tăcere, prin noapte. Țârâie greierii. Lumina a căzut ca un voal peste dealurile de piatră, peste apele ce par că au încremenit.

— Tata i-a destăinuit tatălui tău secretul subteranelor! șopti dânsa.

— Ți mulțumesc că mi-ai spus-o acolo, pe șosea. Am ajuns liniștit la Constanța. Și acum sunt tare liniștit, nu știu de ce; doar lucrurile mai au mult până să se limpezească. Și pe deasupra am făcut și o febră musculară strașnică. Nici nu e de mirare. La scheletul meu...

— Mi se pare că prea faci paradă cu lipsa dumitale de

forță, domnule Sârmă!

— Mirana! Ai aflat că mi se spune așa?

— Puteam să și deduc! râse ea sonor, fără răutate. Poreclă mai sugestivă ca asta nu există pentru tine.

— De ce ești rea? întrebă el încet, dovadă că ironia-l duruse.

— Crezi că nu e adevărat ce ți-am spus? Eu am de zece ori mai multă putere ca tine.

— Am văzut adineauri, pe șosea. Când l-ai pocnit pe automobilist. Vai de cel care-ți face declarații de dragoste!

— Au încercat ei mai mulți...

— Și cu același rezultat, se pare!

— Da... Pentru că au declarat același lucru. Dar tu? Vreau de mult să-mi spui: s-a îndrăgostit cineva de tine vreodată?

— De mine! repetă el și zâmbi, ca la o glumă bună. La mine nu se uită fetele nici în timpul ședințelor!

— De ce?

— Mi-e sortit să mor burlac! Ce asemănare e între mine și Cristea Avram?

— Ar fi ele multe!...

— Mulțumesc! pufni mânios Sârmă.

— Lasă-mă să termin! Ești slab ca o trestie...

— „Omul e o trestie gânditoare”, ne învață marele Pascal.

— Dar ai capul bun. Și mult suflet.

— Astea nu se văd. Iar voi vă uitați numai la mușchi.

— În concepția ta, poate! Dar ne uităm și la mușchi. Cui îi place ca omul iubit să fie numai spirit? Îți spui cumva că vulgarizez? Nu, domnule!

— De unde naiba vrei să fac rost de un corp ca lumea? Să-mi mut capul pe trupul unui atlet, cum își

închipuie Beleaev?

— Să faci mișcare, deșteptule!

— Să faci mișcare! o îngână el. Parcă până acum am fost bătut în cuie!

— Bine! N-o lua în serios! Dar îți spun că în vecii vecilor n-o să te faci iubit de o femeie! Pricepi? Pentru câțiva mușchi nenorociți, vei muri burlac. Nu protesta! Așa și trebuie! Omul e frumos și pe dinafară nu doar pe dinăuntru. Eu dacă ar fi să iubesc pe cineva...

— Stai, moralistă afurisită! Am ajuns. Uite Moșul și Baba.

Coborâra tăcuți panta abruptă.

— Ce vrei să afli aici? întrebă, deodată, în șoaptă, Mirana, privind în jur.

— Cum poate ieși din apă șarpele de piatră!

— Crezi că există vreo ascunzătoare?

— Ar fi imposibil?

— CunosC pietrele astea foarte bine. În afară de câteva găuri create de ploi și vânturi, n-ascund nimic.

— Apa e adâncă?

— Da! Peste patru metri. Malul stâncos e abrupt.

— Ah! Ce n-aș da acum să știu să înot.

— De ce?

— M-aș scufunda să cercetez pietrele. „Acolo unde Moșul și Baba așteaptă să iasă din apă șarpele de piatră.” Taina se ascunde aici. E limpede acuma.

— Vrei să încerc eu?

— Tu! Nu. E periculos. Curentul...

— Termină! Uiți că m-am născut în Hârșova?

— Te rog, Mirana! Mai întâi să cercetăm stâncile...

Sârmă se așeză obosit pe malul apei. Fata veni lângă el.

— La Constanța n-ai observat la șarpe ceva, vreun

indiciu, vreo urmă?

— O sculptură genială în marmură. Atât. Capul ei n-ascunde nimic. Am pipăit atâta statuia aia, că bietul ghid al muzeului m-o fi crezut dement.

— Lasă-mă să mă scufund! Ai încredere! Nu bravez.

— Binee! Fie!

— Întoarce-te cu spatele! N-am costumul de baie la mine.

Sârmă se supuse ascultător. Smulse un fir de iarbă aspru și începu să-l toace între dinți. Peste un minut, plescăitul apei îl înștiință că fata sărise. Așa era; Mirana ieși lângă mal, ceva mai jos. Inspiră de câteva ori lung, apoi zise:

— Trebuie să înot adânc sub apă. Peretele e neted până la doi metri.

— Nu. Ajunge! strigă Sârmă.

— Domnule, într-o împrejurare ca asta nu admit să-mi dai sfaturi. Până mă întorc, admiră luna!

Ieși pe țărm, sări din piatră în piatră pe la spatele băiatului și se aruncă din nou în Dunăre.

Scoase capul din apă chiar sub bietul Sârmă, ce-și ținea încă respirația.

— Ascunzătoarea e goală. Am trezit din somn niște raci.

— Ascunzătoarea? Glumești!

— Nicidecum. E o grotă mică. Atât.

— Ghinion! Hurmuzache ne-a luat-o înainte. Dacă mai era ceva în gaura asta. Îmbracă-te, ordonă el, bărbătește.

— Se mai spune „te rog”!

— Plecăm spre casă. Aflu eu tot de la tata. Dacă Hurmuzache a descoperit o nouă urmă, fără tata nu poate face nimic,

— Și nu crezi că ar trebui să mai și dormi în noaptea asta? întrebă ea în timp ce se îmbrăca. Vine o ploaie năprasnică. Ia uite norii.

— Mda! O să te conduc până acasă. Mă culc după aceea.

— Nu pari convins!

— Până nu discut cu tata, nici vorbă de somn. Nu primesc sfaturi.

— Mă rog, cedă ea.

Întoarcerea se transformă repede într-un fel de marș forțat.

Pe drum însă, fata își manifestă dorința de a vorbi și ea cu Bradin, ca să-i poată duce vești noi tatălui ei, dorință acceptată pe loc de băiat.

Intrară în casă tiptil. Camerele, pustii. Sârmă nu-și ascunse îngrijorarea:

— Curios! E aproape unu!

— S-o fi dus la tata. Stau de vorbă, pesemne! sugeră Mirana.

— Să controlăm!

— Fii serios! Pe ploaia asta?

Adevărat, afară începuse o ploaie repede, curgând în valuri peste acoperiș. Burlanele cântau pe diferite glasuri și sunetele acestea veneau de pretutindeni prin întuneric.

— Va trebui să mai stăm, măcar până se oprește! hotărî băiatul, gata să aprindă lumina.

— Sârmă! țipă deodată Mirana. Sârmă, Radule, privește! îl înșfăcă pe dibuite de cot și aproape-l împinse la fereastră.

— Ce sunt razele astea? întrebă el nedumerit.

În curte, răsărite parcă din pământ, un evantai de raze luminoase, multicolore, se proiectau feeric pe

frunzișul copacilor.

— Să fie un fulger globular? lansă ea timid o ipoteză.

— Ce fulger? Prostul de mine! se dezmetici Radu în sfârșit. E piatra, Mirana! Piatra noastră fantastică. Vino!

O trase năuc pe ușă, în ploaia care-și întetea furia. Hainele li se udară într-o clipă. Cei doi o rupseră la fugă spre locul de unde izvorau luminile – grămada de bolovani din mijlocul curții.

— A ajuns apa la ea! strigă băiatul, ca să domine răpăitul ploii.

— Dar ea cum a ajuns aici?

— Nu-i greu de ghicit. A ascuns-o tata. Probabil s-a întâmplat ceva suspect și a ascuns-o printre bolovani.

— Ingenioasă idee!

— Asta înseamnă însă că s-au adevărit temerile noastre. Păruș face parte din bandă. Nu cumva tata-i în pericol?

— Liniștește-te! Dacă știe adevărul despre Păruș, nu mai poate cădea în vreo cursă.

— Cred că ai dreptate. Hai acolo, sub streășină. E un butoi pentru strâns apă de ploaie. Să-ți arăt luminile pietrei. Noroc că am ajuns la vreme, s-o scoatem de-aici până n-o veni vreun trecător!

Fugiră iarăși spre casă, fără să-și dea seama că lucrul acesta a devenit inutil. Sârmă dădu drumul pietrei în butoi, își scoase haina ca să mascheze lumina și amândoi începură să privească fascinați.

— E nemaipomenit! exclamă fără voie fata, care în genere se ferea de asemenea aprecieri. Ce mecanism se declanșează acolo, înăuntru?

— Nu-mi pot da seama! La fel cum nu-mi explic de ce funcționează numai în apă. Au construit-o paleoastronauții special, așa, pentru oamenii primitivi?

Pentru efectuarea unor rituale? Sau poate... Adică nu, e prea îndrăzneț!

— Bravo! Acuma te-a găsit spiritul de disciplină științifică!

— Bine, bine, spun! Sau poate au construit în mod premeditat aparatul pentru ritualuri, ca să-l conserve cât mai mult și astfel să ajungă până la noi. Înțelegi? Fiind un obiect de cult, deci „tabu”, primitivii nu s-ar fi atins de el. Pe măsura dezvoltării cunoașterii, el ar fi trezit interesul oamenilor ca fenomen, ceea ce iarăși îi asigura integritatea. Iar noi, epoca noastră cibernetică, îl studiază cu mijloace științifice și îi poate dezlega taina.

— Sârmă dragă, ai o deducție demnă de invidiat!

— Serios, ipoteza se susține?

— În linii mari, da! Nu mă împac însă cu ideea extraterestrelor. N-ai plasa în locul lor niște pământeni?

— Electroniști! Și scafandri pe deasupra! În antichitate!

— Electroniști, nu! Dar antici și vestiți corăbieri, da.

— Cine?

— Atlanții! Degeaba râzi!

— Dar nici nu zâmbesc. Atlanții, ai zis?

— De bună seamă. Eu pornesc de la ideea că luminescența se datorează nu unui aparat, ci unui fenomen natural. Atunci piatra a putut servi la navigație – pentru luminarea fundului mării, pentru semnalizare sau mai știu eu ce asemănător.

— Mda! Nu-i rău de loc... Numai să poți dovedi!

— Nici pe tine nu te cred până nu dovedești! Piatra asta valorează cu mult mai mult decât tezaurul.

— Afară de cazul că în tezaur se vor afla și elemente legate de ea. Și atunci se completează una pe alta. Ei, dar văd că aici, în butoi, imaginile sunt mult mai tulburi. A

stat și ploaia.

— E ora trei. În curând se va crăpa de ziuă.

Radu scoase piatra, învelind-o în haină. Prin stofă, licăririle păreau și mai ciudate.

— Pleci? întrebă el, așezându-se și vârând piatra între butoi și perete.

— Nu. Îl aștept și eu pe tatăl tău.

— Pic de somn. Ce zici, o să răcesc?

— Cum o să-ți fie norocul. Zidul mai păstrează căldura soarelui. Lipește-te de el și încearcă să dormi. Poate scapi teafăr.

— Am o sticlută de coniac. Accesoriu absolut necesar geologului pe teren. Bea! O să ne-ncălzească.

Bradin reveni în zorii zilei. Palid, murdar, plin de praf. Îl zări lângă butoi pe Sârmă, singur, sforăind sonor, și pe chipul lui încordat apăru un surâs de ușurare.

7.

Ham! Hem, hum, ham! Hem, hom, ham, hum!

Ceva fierbinte și umed se plimbă pe fruntea lui Sârmă, alunecă pe obraji și se întinse pe nas. Băiatul deschise alene un ochi.

Ham, hem, hem, hum!

— Pleacă! Mi-e somn... Brrr!

Radu constată că dormise în curte, învelit cu un pled pufos, în carouri.

— Piatra! Mirana!

Și una și cealaltă dispăruseră în chip neașteptat. Pe lângă asta, un frig cosmic coborâse peste epiderma bietului student, iar Diana ținea cu orice preț să-l lingă din cap pâna-n picioare.

— Ajunge! hotărî Sârmă și se ridică într-un salt. Unde-i tata? Tată! Doamnă Vereș!

— Ce-i, băiețelule? răzbătu glasul lui Bradin din casă.

— Acolo erai? Așteaptă!

În doi timpi și trei mișcări, Radu intră zgribulit în odaie.

— Degeaba încerc eu să te călesc! făcu profesorul dezolat.

— Piatra!...

— E la mine. Liniștește-te!

— Unde-ai umblat azi-noapte? Noutăți?

— Două texte. Cu litere grecești. Unul despre un Moș și-o Babă.

— Îl cunosc. Pe o placă subțire de aur. „La sud de oraș, acolo unde...”

— Exact! Bradin nu-și ascundea uimirea.

— Știu și cine sau din partea cui ți s-a adus. N-ai auzit numele lui Hurmuzache?

— Văd că ești la curent. Hurmuzache mi-a dat al doilea text.

— Pe ceva care seamănă cu un șarpe de piatră?

— Nu. Pe un *perysphinctes* de fildeș. Găsit la Moșul și Baba.

— Înnebunesc! *Perysphinctes* de fildeș, și pe limba de aur scrie „șarpele de piatră”!

— Ce limbă de aur?

— Tată, e o poveste urâtă! Al naibii de urâtă, ți-o jur! Chestia asta cu Moșul și Baba e pe limba unui șarpe de aur, o statueta, copie a „Șarpelui fantastic” de la Constanța.

— Și cum ai dat de ea?

— Absolut întâmplător. În acordeonul lui Hurmuzache. Pricepi? Țștia sunt bandiți de clasă mare.

Te-ai vârat în hoția lor... Pentru o nenorocită de mașină.
Ce-ai crezut, tată?

— Iar pe fildeș e scris ceva indescifrabil. Cu litere grecești. O fi un cifru?

— De cifru îți arde? Spune, cum ieșim din impas? Te vor aresta o dată cu ei pe tine, care te mândreai că ești cinstit.

— Textul era intraductibil, ai auzit?

— Lua-l-ar naiba de text, cu literele lui cu tot! strigă Sârmă, ieșindu-și din fire. Bine, chiar nu-ți dai seama, tată?

— Uite, ăsta e cusurul tău! parafrază Bradin, aproape vesel. N-ascuți până la capăt. Eu i-am tradus inscripția lui Hurmuzache!

— Gata! constată Sârmă, deodată calm. Am înnebunit. Adică, ia stai!

— Ei, ei? își trosni tatăl degetele nerăbdător. Ai înțeles?

— L-ai păcălit??!

— Păcălit!

— Uff! Slavă domnului, tată! Hm! Mi s-a luat un bolovan...

— Nu te grăbi! L-am dus azi-noapte aiurea, pe o galerie, zicând că așa e scris în text. Dar n-a crezut. A așteptat să plec și a intrat în coridorul descoperit de învățător. Dar tu nu ești la curent!

— V-ați împăcat, știu.

— Nu-ți pierzi timpul degeaba!

— Lasă, spune! îți explic eu!

— Ne spionase. A degajat tot gangul, singur. Tone de piatră! E o forță acest Hurmuzache! L-am urmărit pe ascuns.

— Și-a ajuns la tezaur? L-a luat?

— Galeria nu conține nimic. E pustie de tot. Învățătorul s-a înșelat.

— Ghinion!

— Sau, poate, noroc. Dacă punea mâna pe comoară? Cine îl mai împiedica s-o șteargă din oraș? Plănuisem eu să anunț miliția, numai că n-aș fi reușit singur cum eram. Ba m-ar mai fi prins prin subterană...

— Asta cam așa e. Deci urmele s-au pierdut iar.

— Totul se înfundă în drăcia asta de text. N-am priceput o boabă din el, niciun cuvânt, o conjuncție măcar! Mergem la miliție?

— Da, astăzi. În orice caz.

— Pe unde mi-ai umblat ieri?

— La Constanța, la Muzeu. Credeam că șarpele de piatră...

— Și...

— Nimic. „Șarpele fantastic” nu prezintă niciun indiciu. Ascultă, tată! Caută-l pe învățător și plecați la miliție. Sau, mai bine, așteaptă, să vin și eu de pe teren. Dar anunță-l pe tatăl lui Mirana. Bine? Să mergem direct la comandant. La prânz sunt înapoi.

— De acord.

— Mulțumesc, tată! Ai fildeşul aici?

— Mi l-au luat. Ca și limba șarpelui. Tot ce e de aur mi-l iau numaidecât. Mă tot întreb cum nu vin și după piatră?

— Da, e ceva-n neregulă aici! Eu plec. Dacă te mai caută Hurmuzache sau altcineva, nu te lăsa ademenit. Să nu fie vreo cursă. Le revedere. Numai de cercetări nu-mi mai arde acum, dar ce să fac? Lucrarea e lucrare!

— Sââârmăăăă! Tiit! Tiiit! Sârmăă!

Strigătele se suprapuneau peste zgomotul claxonului,

dând impresia unei avalanșe în care cineva cheamă ajutor.

— Aici! Viiin!

Radu își lăasă instrumentele de cercetare și porni vijelios la vale, în direcția avalanșei.

— Fuga! Fuga!

— Stai! Au, glezna! Ce-ai pățit?

— Dă-mi raportul!

— Nu puteai să mă lași încet? Uh!

— Mă grăbesc. M-au săpunit de mi-au mers fulgii pentru drumul de ieri. Amendă. Ai putea să apreciezi!

— Mirana, poate că...

— Ce găsești tu bun în pălăvrăgeala asta? Spune ce-ai aflat, dacă vrei să-ți dau ceva frumos.

— Veștile sunt proaste. Tata a încercat să-i înșele ieri pe bandiți, dar n-a reușit. Să-ți povestesc, era o inscripție...

— Lasă fleacurile! Esențialul!

— Vom merge la miliție azi. Și cu tatăl tău. Ne-am împotmolit. Tezaurul...

— L-au luat bandiții?

— Nu. Galeria tatălui tău e goală – goluță.

— Nu se poate!

— Tata a văzut cu ochii lui. E o poveste lungă.

— Păcat!

— O s-o descurce miliția și specialiștii. Bine că am scăpat doar cu atâta!

— Ai și tu dreptate!

— Era și timpul s-o recunoști!

— Vai de mine! Timpul! Arată ceasul! Unsprezece și jumătate! Am șters-o! Ține aici! O fosilă, de la tata. Cred că te interesează. Vreau de alaltăieri să ți-o aduc și tot uit. Nu-ți trebuie pentru lucrare?

— Ba, da. E un amonit, mai precis un perysphinctes. Dar... Nu pleca! Trebuie să știu de unde l-a luat.

— Din subterană. Nu știu exact de unde. Din coridoarele ce dau spre Dunăre. Are mai mulți. Salut! Când veniți de la miliție, treceți pe la noi.

— Mirana, e o greșeală! Subterana...

— Știu să prepar cafea turcească veritabilă. E delicioasă. Am moștenit de la mama, se pare, talentul ăsta.

— E din subterane?

— Fosila, precis. Talentul e în sânge, să știi și tu!

— Mirana... Bravo! Pălăvrăgioacă! O asemenea eroare grosolană! Numai într-un cap ca al tău, de poetă... de...

Radu se întoarse necăjit și începu să urce dealul.

— Cine vorbește singur pe-aici? răsună în apropiere o voce cunoscută. A, tovarășul Bradin! Respectele mele!

— Vă salut, tovarășe Andu! Ei, ce, azi toată lumea e supărată? Sunteți nemulțumit, se vede!

— Da? tresări Andu, sincer uimit de spiritul de observație al băiatului. Se... se poate. Am greutate! Nu prea găsesc dialectalismele de care am nevoie. Cred că-mi trage șeful un perdaf!... Dar ce piatră ai în mână?

— Piatră? Asta-i fosilă, domnule!

— Si nu-i dai de rost? Cum o cheamă?

— Perysphinctes. Iar fata e o aiurită! Știți, o fată mi l-a dat. Zice... Hm! Zice că l-a găsit într-un loc... Formidabil ce aiurită, domnule! Într-un loc unde nu există.

— Cum nu există? Sunt cu duiumul la carieră.

— Nu așa! Să vă explic. Geologia e o știință foarte precisă. În diferitele ere au trăit animale dintre cele mai diverse, dar... fiecare eră cu animalele ei. Dacă găsești undeva o fosilă și știi cărei viețuitoare i-a aparținut, spui

cu ochii închiși: asta e era cutare, perioada cutare, subdiviziunea cutare... Că sunt o puzderie de subdiviziuni, cu forme de viață specifice.

— Am înțeles.

— Așa. Perysphincteși sunt cu duiumul la carieră, pentru că stratul de calcar de acolo aparține unei perioade care cuprindea aceste moluște.

— Bun.

— Dar fata? Ea susține morțiș că perysphinctesul ăsta, identic celor din carieră, a fost găsit... Unde credeți?

— Unde, domnule? Că mă faci curios.

— În subteranele cetății Carsium.

— Ei, și?

— Cum, ei și? Cum, ei și, tovarășe Andu? Dar calcarul din subterane nu poate conține asemenea amoniți, care aparțin altui etaj de sedimentare. E... e ca și cum cineva ar pretinde că Luceafărul lui Eminescu a fost scris înainte de cronica lui Ureche. N-ați sări în sus de-un cot?

— Și ce, l-a găsit chiar acolo?

— Așa zice, domnule! Și încă precis! În grotele dinspre Dunăre. Că știe ea, zice. Să mai ai încredere! Ei, v-ați luminat la față, pe onoarea mea!

— Tovarășe Radu! Dar ai făcut o descoperire formidabilă. Poate mai târziu știința îți va fi recunoscătoare. Te felicit!

— Pe mine? Asta-i bună!

— Ia gândește-te! Dacă se dovedește că stratele acelea seamănă cu cele din carieră?

— Cum?

— Îți dau un exemplu. Știi, cred, că dacii...

— Am avut numai 10 la istorie!

— Bun. Ei vorbeau o limbă care nu ni s-a păstrat,

deoarece latinii și-au impus limba lor după cucerire. Nu ne-a rămas niciun text dac, pentru că dacii nu aveau alfabet. Cunoșteau totuși scrierea, cu litere latine – s-au descoperit foarte scurte inscripții – sau poate cu litere grecești.

— Grecești?

— Știi cumva greaca? Ce vorbești? Și latina? Atunci o să înțelegi mai bine. Noi am aflat câte ceva despre limba dacilor, ajutați de reconstituiri, de cuvinte care au supraviețuit în limba română, de nume de oameni și locuri, de corespondențe cu limba albaneză. Dar dacă eu... fii atent! Dacă eu găsesc acum printr-o minune un text întreg dac, scris, să zicem, cu litere grecești?

— Grecești, domnule?

— Lingvistica mai are asemenea surprize. Se descoperă undeva o inscripție, pe o piatră, pe o plăcuță de bronz...

— ... sau de aur!

— De ce nu? Admirabil! Textele scrise pe aur nu sunt alterate de timp. Ei, și descoperirea mea dă peste cap tot ce se crezuse despre daci. Găsești similitudini cu melcul dumitale?

— Tovarășe Andu! Mi-ai deschis ochii, domnule! Ha, ha, ha! Ce surpriză grozavă. Spuneți, dumneavoastră vorbeați așa, întâmplător? Ați ales un exemplu la întâmplare?

— Dacii sunt pasiunea mea... Apropo, te sfătuiesc să vii la carieră. Muncitorii scot grămezi de perysphincteși. Hm! Andu zâmbi amuzat. Localnicii îl numesc „șarpele de piatră”.

— Șarpele? Șarpele?

— De piatră!

— Ăstuia de-aici?

— Păi, nu seamănă cu un șarpe?

— Salut! Plec! Grăbesc... Salut! Mulțumiri, domnule! Salut! Tata... acasă... nerăbdător... Rezultate neașteptate... Salut!

Când ajunsese acasă, pe la unu fără un sfert, Sârmă află că Bradin e la miliție și găsi o citație și pentru el. Doamna Vereș nu dădu niciun semn de alarmare, deși, din spusele dânzei, profesorul se dusesese însoțit de un milițian. Neavând altceva mai bun de făcut pentru a afla adevărul, și cum citația îl reclamase acolo la ora 15, Radu se îndreptă spre secția de miliție a orașului.

Plutonierul de la intrare îi cercetă hârtia și un sergent îl conduse în hol.

— Așteptați aici, până vine tovarășul comandant.

— ... E ceva grav? întrebă Radu, cu inima strânsă de frică, fiindcă își închipui că banda a fost prinsă, și Bradin arestat, înainte de a se fi putut dezvinovăți.

— Destul de grav, tovarășe! Ce fel de cetățeni mai sunteți și dumneavoastră?

— Dar... ce...

— Bine, tovarășe, stați de atâta timp la Hârșova și nu v-ați făcut viza de flotant?

— Viza?...

— Da, viza, viza! Tovarășul comandant vrea să discute personal. O să vă amendeze. Ce să vă facem?

— Cine-i cu atâta gălăgie? se auzi Bradin dintr-un colț.

— Tată! Aici ești? Mi-era teamă că... Tată!

— Când vine tovarășul comandant? îl întrebă profesorul nerăbdător. Avem absolută nevoie de dânsul.

— Nu știu. Așteptați! răspunse sergentul, salută și ieși.

— Vino-ncoace, Radule! porunci Bradin. Ajută-mă!

Avea în față copia textului de pe fildeș și se chinuia să-l dezlege.

— Ce vrei să faci?

— Poate găsesc cheia cifrului. Vom da indicii sigure despre tezaur când vine comandantul. Nu l-am găsit pe învățător. Parcă a intrat în pământ. Mă gândesc dacă nu cumva Hurmuzache i-a întins o capcană.

— Nu. L-a avertizat Mirana de dimineață. Se păzește.

— Atunci? Să juri că ne pune cineva bețe-n roate! Și textul ăsta afurisit!

— Am găsit eu dezlegarea, tată!

— Dar nici n-ai citit inscripția!

— Nu-i nevoie de ea. Învățătorul a găsit perysphincteși în subterane. Calcarele jurasice de aici sunt oxfordiene. Doar știi. Ei bine, amonitul descoperit de învățător este calovian.

— Nu mai spune!

— Deci concluzia e clară: ei au fost duși în galeria aceea de către cineva.

— De ce tocmai de cei cu tezaurul?

— Fiindcă moluștei i se spune pe-aici „șarpele de piatră”.

— Băiete, mă copleșești! Și crezi tu că...

— Judecă și dumneata! Moșul și Baba așteaptă un șarpe de piatră.

— Care e de fildeș.

— Calcarul în apă se dezagregă. Abia azi mi-am dat seama. În câțiva ani, e praf.

— Uite ce înseamnă să te pricepi!

— Fildeșul, însă, respectă întru totul înfățișarea amonitului nostru.

— Da! Asta da.

— Ei, nu e clar? Textul trimite, probabil, la galeria cu

amoniți.

— Să știi că ai dreptate, fiule!

— Stai, că nu-i tot. Am vorbit azi cu un lingvist, care întreprinde o anchetă aici. Am impresia că inscripția noastră n-are nicio legătură cu greaca.

— Asta-i bună! Ai grijă!

— Nu fantazez! Ai uitat de limba dacilor?

— De traco-dacă? Pare-mi-se că îmbătrânesc! Uite, la daci nu m-am gândit. Cu litere grecești... Nu e de loc exclus. Ia stai! Dar noi am regăsit urma comorii!

— Când ne va spune învățătorul unde sunt perysphincteșii...

— Băiete! Nu mi-o lua în nume de rău!

— Ce, tată?

— Hai să ridicăm întâi comoara și pe urmă ne întoarcem aici. Vrei? Am... Am și eu ambiția asta. Ar fi o descoperire științifică.

— Hm! Nu ambiția, tată... Descoperirea ai făcut-o, oricum! Primesc pentru altceva. Când vom prezenta comoara ai să fii, poate, iertat că ai avut legături cu banda. Numai să ne dea drumul comandantul!

... Comandantul nu se mai întoarce în ziua aceea. Celor doi li se permise să mănânce la restaurantul de vizavi, apoi fură ținuți până la ora 5, când se primi un telefon de la comandant să li se facă mutația, cu scutire de amendă. Dar, lucru curios, formalitatea dură aproape un ceas, astfel că abia la șase izbutiră cei doi să plece în căutarea învățătorului.

Se apropia vremea prânzului. Oamenii, pe jumătate goi, cu pielea lucind de sudoare priveau din ce în ce mai des la ceasuri. Andu își făcu apariția printre stâncile care domină cariera, potrivit din mers ceva la magnetofon.

— Țineți-vă, fraților! strigă cineva. Iar vine savantul.

Câțiva râseră, lăsând pentru o clipă lucrul. Andu devenise o figură populară printre muncitori, care se amuzau de ocupația lui, ieșită din comun, dar îl primeau cu plăcere, îi cântau și-i istoriseau snoave, fapt care le aducea tuturor bună-dispoziție.

În acel moment, un șef de echipă sună pauza de prânz, cu lovituri sonore, într-o bucată de șină suspendată de un cârlig.

— „Allons, enfants de la patrie!” fredonă – e un fel de a zice, că el de fapt ținuse – un ucenic de mecanic care se împănă că învață franceza după manualul fără profesor.

Copiii patriei coborâră la Dunăre să se spele, cu excepția câtorva, mai lacomi sau mai grăbiți, care tăbăriră pe mâncare așa transpirați cum erau.

— Bonjour, mon ami! îi strigă lui Andu ucenicul din fugă. Nu începeți până nu vin și eu.

Andu ridică mâna în semn de salut și se afilie grupului de mândăcioși nădușiți.

— Poftă mare!

Un cor mut, dar ceva mai optimist decât cel din „Madame Butterfly” îi răspunse printre înghițituri și cronțait de oase. Un tânăr solid întinse semnificativ spre noul-venit coșcogea pachețoiul, o amestecătură de ziar, salam, brânză și pâine.

— Mulțumesc, nu! Vin de la masă.

— Hm! aprecie solidul în doi peri, aruncând savant între incisivi o coajă uriașă, arămie, care trosni protestatar în concasorul neînduplecat.

— Stacan! Măi Stacan, vezi că te-neci, ma parole! se auzi glasul subțirel al ucenicului fără profesor.

— Ia mai plimbă-te de-aici, mă țacă! îi răspunse un bas indignat.

— Păi ai tras la apă, că nu-ți mai trebuie coniecel pe ziua de azi.

— Mă, eu îț zâc una di-o să te usture, fii atent!

— Hi, hi, hi! răsă puștiul pe românește.

— Ați adus iar „magul”, profesore? se interesă cu pedanterie un bărbat între două vârste.

— Cum se vede. Aveți ceva pentru mine?

— Cine? Eu? Poate doar așa, ca să-mi imprim vocea!

— Și-așa!

— Să spună un banc! se repezi ucenicul gâfâind. Hai, nene Costeo! P-ăla cu „de ce jumulesc oltenii cloștile pe burtă”.

Mâncăii își întinseră gurile la urechi și concasorul înghiți pe nemestecate litra de brânză proaspăt introdusă între fălci.

— Dați-mi o țigară! strigă agresiv nenea Costea. Nu de-astea, vlăjganule! Vreau un „Litoral” de la tovarășul profesor.

— Vă rog, vă rog! se grăbi Andu, surâzând inocent. Ghiță, cu cine te certai tu la apă?

— Cu unu’, Stacan. Mon Dieu! Ce, nu-l cunoașteți? Țsta se hrănește cu rachiu.

— Chiar așa-l cheamă?

— Aș! interveni vlăjganul din mijlocul ziarului. Îi zice Stancu Dominic.

— Eu l-am poreclit Stacan! se făli Ghiță.

— Cine e? N-am auzit încă de dânsul.

— Uite-l colo! îl arătă amatorul de „Litoral”, în fruntea grupului care venea dinspre fluviu. Face baie în fiecare zi.

Dominic era un om zdravăn, mai degrabă tânăr, cu siluetă de discobol antic. Apa îi strălucea pe pieptul gol și-i udase pantalonii îmbrăcați peste slip. El era acela

care-l ajutase pe bătrân să pescuiască amonitul de fildeș.

— Tovarășe Stancu! strigă Andu. Nu vrei să vii puțin?

— Ce, tovarășe? se răsti Dominic, prost dispus. Am treabă.

— Poate vrei să te imprim cu ceva? Pari bănățean după vorbă.

— Ba dă-mi pace!

— Ei, hai o țără, no! o dădu și lingvistul pe dialect, spre hazul celor de față.

— Apoi că stai, numai să-mi iau pita ș-oi veni! replică Stancu în grai neaoș.

— Ghiță, fii cuminte, să nu-l mai zgândări! zise Andu.

— Mais non, mais non, professeur! se strâmbă ucenicul, schițând o piruetă convențională.

— Iată-mă-s!

— To... tovarășe Stancu!

Andu juca perfect.

— Ei, ce e?

— Domnule, e uluitor! Nici nu-mi vine să cred!

— Ce, tovarășe profesor?

— Semenii leit cu cineva. Cu un amic de-al meu. Ia vino mai aproape!

— Eee! se miră cel cu „Litoralul”.

— For-mi-da-bil! Domnule, dumneata ești Dominic Stancu?

— Eu sunt! răspunse muncitorul, privind în jur, puțin speriat.

— Ei, poftim! Să mai zici că nu seamănă oamenii între ei!

— Da' cum asta, profesore? se interesă cineva.

— Phii, ce asemănare, domnule! Stați să vedeți! Tovarășe Stancu, îl cunoști cumva pe medicul Covaci, de la Cluj?

— Ferit-a sfântul! tresări violent Dominic. Cu el semăn?

— Cu el! Pe cuvântul meu! Gyuri Covaci îl cheamă. E cel mai bun prieten al meu.

— Nu, zău! făcu Stancu, privind lung înspre Dunăre.

— Domnule! Am să te rog ceva. Să nu te superi.

— Ce doriți, profesore?

— Hai să ne-ntâlnim diseară în oraș. Să stăm puțin de vorbă. Pe onoarea mea! Ce zici? Mergem la o bere. Fac eu cinste. Domnule, o să-ți povestesc de Covaci, tare țin să-mi aduc aminte de el. Fac cinste, zău! Vrei?

— Ce mai întrebați? nu se putu stăpâni Ghiță. Auzi! Vrei, calule, ovăz?

Și o rupse la fugă.

— Bine... tovarășe profesor! Păi cum să vă refuz? Dacă-i și de băut...

— Bravo! Nici nu știu cum să-ți mulțumesc!

— Lăsați, că o să-mi mulțumiți diseară!

— Ho, ho, ho! vocaliză vlăjganul, care se întinsese la soare și trăgea cu sete dintr-o „Mărășească”.

Stacan se așează binișor, scoase un cotlet unsuros de porc, pâine îmbibată în untură și se porni pe înfulecat, în silă. Privirile îi rămăseseră la Dunăre.

— Ghiță, vino înapoi! îl chemă Andu pe ucenic. Zi și tu ceva la magnetofon.

— Și nea Stacan? făcu puștiul de departe.

— Tot o să-ți rupă el picioarele odată și-odată! mormăi Dominic, ridicându-se. Pe mine o să mă iertați.

— Dar ce, pleci? se miră Andu.

— Păi, mă apuc de lucru. Ca să termin mai devreme norma pe azi. Doar trebuie să mă fercchezuiesc și eu, nu? Hei, meștere! strigă el la șeful de echipă. Dați-i drumul la compresor.

Apucă pickhamerul și se cocoță pe un morman de bolovani.

— Uf, bine c-a plecat! Quel malheur, mon Dieu!¹⁷
oftă Ghiță. Ce să vă spun, tovarășe profesor?

— Ce vrei! răspunse Andu.

— Atunci am să cânt doina ciobanului care și-a pierdut oile. Dacă-ați ști ce frumos o mai zice tata! Dați-i drumul la magnetofon.

Un păcănit asurzitor porni de la pickhamerul lui Stancu, răsfrângându-se înmiit în pereții carierei.

— Nu-l opriți! țipă Ghiță. O să cânt mai tare!

Și ciobanul începu să răcnească din răspuseri, de parcă o dată cu turma își pierduse și mințile.

Dominic plecă acasă cu o jumătate de oră mai devreme și se culcă imediat, dormind dus până la ora 7. Nu făcu nicio încercare de a lua legătura cu ceilalți din bandă.

Învățătorul își miji ochii, ferindu-se de fumul înecăcios al pipei. Noul-venit îl privea insistent, cu un amestec de ironie și curiozitate.

— Va să zică, galeria e goală.

— Da. Închipuiți-vă, nici urmă de tezaur.

— Domnule Hurmuzache, eu nu te cred. Dacă vrei să renunț la cercetări, ești un biet cabotin.

— Mulțumesc! Știți, sunt prea amărât ca să gust glumele, oricât de spirituale. Galeria-i pustie. Am muncit azi-noapte ca un câine. Eu ar trebui să vă cer socoteală.

— Domnule, mi-aș permite să zâmbesc.

— Profesia mea de bază e căutător de comori. Ieri,

¹⁷ Quel malheur, mon Dieu – (franceză) – ce nenorocire, Doamne! (n.r.)

însă, am dat greș.

— Hai în subterane, domnule! Mă uimești cu jocul dumitale de copil! Pesemne nu cunoști galeria! Hai să ți-o arăt eu.

— Îmi convine de minune, domnule învățător. Haideți! După o oră:

— Așa e! M-am înșelat.

— Păreți dezamăgit. Bineee! Acuma, domnule, vă propun să reluăm discuția de la capăt, dar cinstit. Nu știu dacă sunt clar.

— Nu ești.

— Uitați-vă! în mâna mea se află un obiect care în mod obișnuit se numește pistol.

— Domnule Hurmuzache! Domnule!

— Mie îmi place să împușc. Zău!

— Domnule, nu glumiți! Sunt bătrân...

— Bătrânețea nu v-a împiedicat să mă trageți pe sfoara, dumneavoastră și deșteptul de Bradin. Situația mea e disperată, credeți-mă! Suntem descoperiți de miliție. Numai că nu plecăm de-aici fără tezaur. Și ne grăbim tare de tot.

— Iar eu?...

— Dumneavoastră ne veți istorisi unde-i adevărata galerie, da? Bradin a vrut să ne-nșele, traducându-ne un text neinteligibil, cifrat, din grecește. Dumneavoastră, știind că vă urmărim, ați venit aici cu Bradin și ați indicat un coridor fals. Noi am vrea, fiindcă suntem și curioși din cale-afară, să ne arătați drumul cel bun. Altfel, cu cea mai mare părere de rău... Dacă nu ajungem noi la comoară, măcar să nu ajungă nimeni. Vă împușc de-o să vă ia dracu'.

— Domnule!...

— Gata! Să lăsăm amabilitățile!

— Am o fată, înțelege! izbucni bătrânul.

— Dumneavoastră gândiți-vă la asta. Eu n-am nicio putere.

— Ești monstruos, domnule!

— Sunt căutător de comori. Așadar...

— Ticăloșilor!

— Nu, luați-o înaintea mea, vă rog! Și nu încercați s-o ștergeți. Ochesc și la 50 de metri.

Merseră vreo cincisprezece minute.

— Ce Dumnezeu mă împungi în coaste! Ai un pistol cât se poate de ascuțit!

— Fără trăncăneli!

— Stai, omule! Am ajuns. Încet, aici e un bolovan. Să nu te împiedici! Ce-ai de gând cu mine? Mă omori?

— Întâi să văd că nu m-ați înșelat. Haideți! Luați-o înainte!

— Mofturos ești, domnule! Vino! Încet, pe la stânga!

— Aoleu! Au! Au!

Zgomotul unei căzături înfundate, și o ploaie de pietriș curgând undeva.

— Te-ai rănit?

— Pezevenghi bătrân! Ies eu de-aici!

— Nu mai ieși, domnule! E un fel de puț, cu pereții înclinați spre înăuntru. De formă tronconică, știi?

— Ajutor!

— Ajutor îți dau tot eu, dar mai încolo. Așteaptă un ceas-două, că nu e foc. Doar până chem miliția.

— Trebuia să te omor! Trebuia să...

— Trebuia să nu te vâri așa copilărește în subterane. Nu prea ai de loc experiență, zău! Fii însă liniștit! Habar n-am de altă galerie unde s-ar putea ascunde tezaurul. Pe onoarea mea! Te-am adus aici doar ca să-ți fac cunoștință cu groapa asta.

— Ce prostie! Ce prostie!

— De, domnule! Am și eu o fată, ce să fac! Și bat coridoarele astea de aproape 25 de ani. Puteam să-ți dau comoara pe mână așa, pentru un simplu pistol? Ce zici?

La ora 8,30 fix, Dominic Stancu, alias Stacan, se prezintă la întâlnire. Andu alesese o masă de lângă fereastra restaurantului și comandase un prim coniac mare pentru invitat, iar pentru el un pahar cu vermut alb.

— Punctual, n-am ce zice!

— Păi, când e vorba de asta!

Și muncitorul aruncă pe gât conținutul paharului, se strâmbă de plăcere, apoi bătu cu el în farfurie și-l întinse ospătarului venit în grabă.

— Acuma vă ascult! zise el, privindu-l intens în ochi. Ce ziceați de prietenul acela... Covaci?

— Domnule, ultima dată l-am văzut la mare, acum două săptămâni. Era amestecat într-o poveste nenorocită, cu o sinucidere.

— Ț-ț-ț!

— Chiar așa! făcu Andu, simțind că restaurantul se clatină domol, ca un om în mers. Știi, o fată s-a înecat în mare...

Privirile lui Stancu ardeau, parcă ar fi fost cărbuni, și mintea lingvistului începu să se întunece.

— Să bem, dom'profesor! Să bem!

„Te-ai prins! jubilă Andu, abia ducând paharul la buze. Ai mușcat momeala! Mă hipnotizezi ca pe Wilhelmina, nu? Numai de-aș putea să rezist!”

— Și semăn cu el?

— ... el!

— Ce chestie, domnule!

Ospătarul veni cu un alt coniac.

— Încă un vermut la dumnealui! comandă Stacan tare. Ia uite, aici, dom'profesor!

Întinse paharul. Andu văzu uimit că băutura se răsucesce, se ridică în sus ca o frânghie, întinde un mugur din care iese o floare de colț, pe urmă se aprinde cu vâlvătai și scoate un fum negru.

„E de rău! gândi Andu, iar gândurile îi pluteau undeva, la suprafața conștiinței. Biata fată! Mi-e teamă c-am să pătesc la fel”.

— Ast... a-i... scamatorie!?

— Ei... încerc și eu, domnule! râse Stacan sarcastic. Ospătar! Nu vii, omule?

— ... iineee!

Lingvistul se întoarce cu tot corpul în direcția strigătelui și asistă la o scenă de miracol. Ospătarul venea în poante, ca o balerină, ținând paharul în nas, învârtindu-l cu limba și mișcându-și urechile ca un elefant.

— Brav... avo! se bâlbâi el.

Paharul execută un salt spectaculos de pe nas pe bombeul pantofului, ospătarul îl jucă pe latul piciorului cum fac fotbalistii la antrenament, îi trase în sfârșit un șut și-l determină să aterizeze cumișel pe masă.

— Încă un coniac și plata! Domnul s-a pilit. Repede, maestre!

— Da, vă rog!

Ospătarul sări, agățându-se de o plafonieră, pe urmă trecu fulgerător la o aplică, se întinse iar la plafoniera următoare și așa o duse până la bar, coborând pe aparatul de turnat bere și trimițând bezele publicului.

„Hipnoză totală... un naiv crezând că... pot împotrivi. Acum... „sinuciderea?” Prin înec, sau...?”

— Oprește restul!

— Să trăiți, mulțumesc!

— Haideți, tovarășe profesor! Hopa sus! S-a îmbătat rău, domnule!

— Văd, văd! zise compătimator ospătarul. Să vă ajut?

— Nu, lasă! Omul – slab! Țineți-vă de umărul meu, tovarășe profesor!

„Ipoteza uciderii... fetei... verificată. Dar cum... eu cum scap?”

Lui Andu îi era frică de-a binelea.

— ... întunecat de tot!

— Așa-i! E trecut de nouă. Unde să vă duc?

— Lasă-mă! Pleacă! Lasă-mă! Baie. Vreau baie! Singur! Dunăre!

— Acuma, tovarășe profesor?

— ... cuma! bolborosi Andu, cu dorința expresă de a face baie. Săr... apă... stânca Varoș! Campion... facultate, ce știi'mneata?

— Poate-ar fi mai bine altă dată!

— Să nu ții... mine... mut fălcile... Huligan... ești! Turtesc nasul... piftie... Salut!

Andu își pierduse definitiv controlul. Se îndreptă spre nordul orașului, la „Stânca cu belciug”, mergând ca în vis, cu mișcări rigide, atent totuși la circulație. La o sută de pași în urmă venea indiferent Dominic, ca un trecător oarecare. Abia când începu urcușul pe stâncă se ascunse după bolovani, urmărindu-și cu multă prudență victimă. De altfel se opri curând, la jumătatea drumului, într-un loc de unde putea cuprinde toată creasta stâncii.

Varoșul e ca un pinten împins în Dunăre. În stânga acestui pinten e un golf larg, unde se află portul, iar în dreapta, cum stai cu fața la fluviu, adică spre nord, e alt golfuleț, ceva mai mic, ascuns cu totul vederii dinspre

oraș. Andu se opri deasupra lui și se dezbracă liniștit. Păși pe o ieșitură a stâncii, își arcui corpul cu un admirabil reflex și execută un plonjon de maestru. Plescăitul apei se pierdu în noaptea liniștită.

Dominic „Stacan” trecu prin rada portului cu aerul unui om care a avut o zi grea și e dornic de plimbare. Acțiunea se desfășurase corect, iar apele Dunării sunt adânci și mute. Trăiască viața, că e frumoasă. Morții cu morții și viii cu viile! Ce să-i faci? Cât trăiești, mult te-mbeți! Dacă vor mai descoperi și niște ulcele cu aur, zău că merită să treacă pe la Murfatlar să golească o oca de vin pe cinste.

*„Bea, bea, nu te lăsa,
Uită că viața e grea!...”*

Dominic depăși pontonul, ocoli grupurile vesele ce discutau lângă depozitul de petrol și se cufundă în umbra stâncilor de la baza cetății. Întâlni o fetișcană, căreia îi dădu politicos bună seara. Puțin mai departe se opri, lipindu-se brusc de stânca cenușie. Scrută împrejurimile – nici țipenie. Dispăru sub stâncă, aprinse mica lanternă și pătrunse în galeria cunoscută. Începu să alerge, atent la obstacole. Nu străbătuse însă nici câteva sute de metri, când urechea lui exersată surprinse o serie de zgomote stranii. În primul moment nu pricepu că sunt ecourile unei voci omenești ce se rostogolesc pe galerii. După aceea își puse întrebarea cine are chef să hăuie așa, fără rost. Târziu, deveni lucid și înțelese. Cânta cineva. Glasul bărbătesc era plăcut, chiar atrăgător. Ce dracu? Așa nu putea să cânte decât șeful. S-o fi plictisit așteptându-l?

*„Am început să-mbătrânesc,
Deși mai cred ca mi se pare...”*

Romanță? înseamnă că se află în pericol! Dominic scoase de la piept un browning masiv, nichelat, trase piedica și porni înainte. Coti pe vreo două ganguri laterale. Dincolo, după colț, trebuia să fie. Dar glasul părea că vine de undeva, de jos. Se târi binișor. Văzu mai întâi gura puțului îngust. Cântecul încetă brusc. Groapa nu era adâncă — trei-patru metri.

Din fundul ei îl privea, încruntat, Hurmuzache.

— Vă... vă salut, domnule! șopti Dominic perplex.

— Bună seara, dragă! ripostă „drăguț” prizonierul, ridicându-se în picioare. Nu te mai holba așa, ca la o poartă nouă. Ajută-mă să ies!

Dominic așeză pistolul alături și întinse amândouă mâinile în groapă. Hurmuzache sări, se prinse de ele, și se cățără afară, râsuflând greu.

— Donnerwetter! înjură el cu năduf.

— Cum ați ajuns aici? Vi s-a stricat lanterna?

— Nu, prietene! învățătorul m-a azvârlit. Ascultă aici, o ultimă povață a asociatului dumitale! Dacă nu te decizi să-ți schimbi meseria, ferește-te de oamenii comuni! Cei mai periculoși adversari ai noștri sunt oamenii ăștia de treabă. Mi-au dovedit-o și Bradin și mumia de-nvățător.

— Dar cum... ce-ați pățit?

— L-am amenițat că-l ucid. Mă bazam pe nervii lui slabi, pe faptul că are o fată, că a căutat 20 de ani comoara. Un astfel de om nu vrea să moară și brutalitatea îi ia orice urmă de împotrivire. Prostii! Am crezut că reușesc. L-am pus să meargă înainte. Ațintisem lanterna asupra lui. Rezultatul îl vezi.

— Ne-am lins pe buze de tezaur.

— Nici gând! Ți-am zis că omul e cinstit. Habar n-avea că-l urmărim. Credea cu adevărat că-n galeria aceea e comoara.

— Formidabil a mai jucat! exclamă Covaci, cu o involuntară admirație. Dacă n-ați vrut să mă lăsați pe mine să-l interoghez!

— Nu ajungeai la niciun rezultat! Te cunosc.

— Da? Ar trebui să-l întrebați pe sârmanul nostru detectiv.

— Ce-ai făcut?

— Fie-i apa ușoară!

— Măcar cu-atât să ne-alegem! Moșul e-acum la miliție, pricepi? Puah! Miroși a alcool de la o poștă! Ca de obicei!

— Domnule...

— Bine, lasă! Să punem mâna pe piatră!

— Dacă nu-i și ea la miliție!

— N-avem de ales. Blestemată combinație, prietene!

— Mie-mi spuneți? Am rămas cu plăcuțele, șarpele acela și... fildeșul. Dar cu inscripția de pe fildeș nu se poate?...

— E indescifrabilă. Ai atâta încredere în mine, că știu perfect limba greacă. Nu se poate face nimic. Haidem!

— Eu sunt al dumneavoastră supus însoțitor! scandă Dominic, căruia eșecul, în combinație cu băutura, îi dăduse o ușoară nepăsare.

— S-ar putea să fim prinși chiar aici, ca-ntr-o cursă de șoareci! îl avertiză Hurmuzache.

Porniră pe gang.

— Pentru ce, adică! reacționează cu întârziere celălalt. Cine ne poate aresta pentru o simplă preumblare prin subterane? Plecăm încărcăți cu aur? Dimpotrivă,

dumnea voastră îl puteţi acuza pe acel păcătos bătrân de ultragiul adus persoanei...

— Covaci, ne-am prostit? De discursuri îţi arde?

— Am cele mai excelente alibiuri! schimbă Dominic tonul. Ce-aţi vrea, să plâng, să-mi sparg capul? mi-e silă de scene isterice, am văzut destule la clinică!

— Cinism..

— Poate-ar trebui să vă arunc la loc în groapă! Asta, da! Chiar o meritaţi! De la-nceput vă spuneam: să-l lăsăm dracului pe Bradin. Nu! Că aveţi dumneavoastră criterii psihologice! Psihologice! Ha, ha, ha!

— N-ai de gând să taci? Vezi, că mai e şi piatra. Dacă-ţi faci mult de cap, nu-ţi dau o lescaie din vânzarea pietrei. Pe-asta eu am pus-o la adăpost la Bradin. Ai uitat?

— Da! Şi el a pus-o la adăpost la miliţie.

Depăşiră piaţeta în care învăţătorul adunase mostrele sale arheologice.

— Eu am conştiinţa împăcată! mormăi Dominic.

— Ssst! Vine cineva! Lanterna!

În faţa lor, pe gangul principal apăruse o lumină puternică. Mai multe siluete înaintau direct spre dânşii.

— Repede, să ne-ascundem! Sunt învăţătorul, Bradin, puştoaica şi... ochelaristul.

Se retraseră pe prima galerie, unde se ghemuiră ţinându-şi respiraţia. Curând, grupul celor patru ajunse în dreptul lor. Nimeni dintre ei nu scoteau o vorbă. Bradin purta un mic târnăcop, iar Sârmă o lopăţică de fier. Mirana sălta pe umeri curelele unui rucsac voluminos.

— Miliţia e lipsă, remarcă Hurmuzache.

— Nostimă procesiune! Să mă fac cariatidă, dacă aştia nu se duc să dezgroape tezaurul!

— Observația mi se pare justă. Ce-ar fi să-i secondăm?

— Bandă de vulpoi! mării celălalt. Și-au bătut joc de noi cum au vrut. Iar acum, liniștiți, merg direct la comoară.

— Iată prilejul cel mai nimerit să le reamintim de noi.

— Exact! Sfinte Ermeos, ajută-ne!

Hurmuzache se avântă după grup. Dominic își scoase revolverul și-l urmă. Învățătorul străbătea cu siguranță galerie după galerie, îndepărtându-se mereu de zona centrală a cetății. În câteva rânduri, oamenii fură obligați să se târâie pe pietre, pentru a putea depăși zonele prăbușite. Apoi bătrânul se opri. Arătă cu mâna gangul din apropiere.

— Aici am găsit amoniții. Galeria nu este prea adâncă și pe pereții ei mai sunt trei sau patru exemplare. Ultimul, din fund, e mai voluminos. Ați fost extraordinar, domnule Radu, adăugă el, întorcându-se spre băiat. Vă rog, poftiți! îi invită, foarte politicoș. Descoperirea vă aparține.

— Nu-i adevărat, interveni Bradin. Vă rugăm! Treceți primul.

— Ce zici, Mirana? îl găsim, sau nu-l găsim?

— Ghici, ghicitoarea mea!

— Iată și al doilea amonit, spuse bătrânul, luminându-l.

— Suntem pe drumul cel bun, strigă entuziasmat Bradin. Încă puțin, copii!

— Vă rugăm să ne iertați că vă tulburăm munca, răsună o voce hotărâtă în spatele lor.

Tresăriră, întorcându-se. Două revolve mari erau întinse spre ei și lumina unei lanterne îi orbea.

— Oricine-ai fi, să nu faci vreo prostie! strigă Mirana.

— Sărut mâinile, domnișoară. Vă salutăm, domnilor! Momentul e neplăcut, recunosc, vorbi Hurmuzache. De aceea vă cerem iertare. Dar ne interesează și pe noi tezaurul. Din aceeași pasiune, am dori să ajungem primii la el.

— Nimeni nu mișcă, până se întoarce șeful! rosti sigur pe dânsul Dominic, ridicând pistolul.

— Cred că acest sfat vă privește și pe dumneavoastră, admirabile domn! răsună un glas străin din fundul galeriei, în timp ce o lumină orbitoare invada gangul. Nu mișca; suntem mai mulți. Domnule Marcel Tăun, Dumitru

Păruș, Hurmuzache, Grigore și nu mai știu cum, de fapt Otto Fisch, fratele lui Anatol, ar fi cazul să-l aduceți la realitate pe iubitul domn Covaci.

În zona luminată apăru imediat Hurmuzache, iar în spatele său un bărbat tânăr și blond.

Dominic deschise ochii mari și mâna începu să-i tremure.

— Andu!

— Da, Covaci! Baia m-a înviorat și m-am gândit să-ți ofer o surpriză. Bună seara! Ne cunoaștem, domnișoară, din seara de pe malul Dunării. Sunt căpitanul Andu.

— Te rog, fără prostii, strigă Otto, lovindu-l peste mână pe Covaci. Revolverul se rostogoli pe jos. Doar nu suntem criminali!

— Acest lucru a fost demonstrat. Wilhelmina Fisch și... eu!

— Sunt dezolat, domnule Andu! vorbi calm Otto. Cine nu riscă nimic... Nenorocirea noastră stă în faptul că am fost singuri. Da, domnule Bradin! Toată banda n-a avut decât doi oameni: eu și bruta de Covaci. Pe cine dracu-l mai poți atrage azi într-o afacere ca asta? Eram doi, și

dumneavoastră atâția! Privi derutat în jur, cu o zadarnică speranță de scăpare. Am tot sperat să v-o luăm înaintea, dar n-a mers. Numai prietenul nostru Sârmă cât ne-a dat de furcă! Vă cer scuze, domnilor!

Încercă o mișcare disperată de a ieși din bătaia lanternelor, dar se lovi de țeava unui automat. Pierduseră definitiv partida; în gang erau o mulțime de milițieni.

— Te-ai convins? întrebă Andu rece. Ați făcut greșeli peste greșeli. Mai întâi, fiindcă v-ați bazat pe profesorul Bradin.

— Știam c-o să trădeze. Pentru asta îl verificam cu textele latine și grecești. Dar n-am crezut că se va întâmpla așa curând. Psihologic vorbind...

— Psihologia învățată de dumneavoastră odinioară a suferit unele modificări. V-ați irosit forțele de pomană.

— Tovarășe Andu! își găsi graiul Sârmă. O surpriza atât de... Și noi ne pregăteam să vă aducem tezaurul! Tata nu-i vinovat.

— Știm, Radule! De fapt, mulțumită dumitale am ajuns mai repede la comoară. N-o să uităm asta! Așa cum, după declarații tovarășului învățător, care a cerut să-l arestăm pe Otto, am aflat unde sunt cei doi „asociați.” De altfel, să știți, domnule Fisch, că tezaurul a fost ridicat de noi încă de la prânz. Acum e la loc sigur. Specialiștii vor deschide lada și vom afla în curând ce conține ea.

— Îmi permiteți să vă fac o ultimă rugămintă? interveni Hurmuzache batjocoritor.

— Mă rog!

— Dacă aflați ce conține tezaurul, să-mi comunicați. Nu e o toană. Știți, eu sunt totuși un om de știință.

— Cine n-a auzit de doctorul Otto Fisch, care-a

studiat la Heildelberg? Vă promit! acceptă Andu, cu aceeași ironie. Ei, și-acum, sper că întoarcerea la lumina zilei este necesară. Șarpele de piatră a vorbit.

— Noi mai rămânem, șopti Bradin.

— Atunci vă salutăm cu respect! Mihai, cătușele domnilor, te rog! Apropo, nene Covaci! îți sunt dator două vermuturi, nu? Vei primi banii la plecare.

III.

*O, zei! Nu v-a fost milă de-al vostru sclav umil
Să piară înainte de a porni-n exil,
Să fi pierit acasă, sub cerul nostru lin
Și nu aici departe la Pontul Euxin...
Căci voi pieri pe-aicea! și parcă simt umblând
Prin preajmă umbra morții și m-o lua curând...*

OVIDIU – *Tristele* ¹⁸

— Începe să se vadă Tomisul, centurione!

— Ajungem curând, Ordess.

Penteresul se apropie de țărm. Scârțâitul vâslelor și răsuflarea sclavilor obosiți se amestecau cu pocnetele pânzei, abia umflată de briza dimineții.

— Iată! Templul Fortunei...

Adevărat, în razele soarelui primăvăritic, pe malul abrupt, stâncos dinspre răsărit al cetății sclișeau coloane de marmură albă, profilate pe cerul senin. Undeva, dedesubtul lor și spre apă șerpuiau, colțuroase, zidurile tomitane de apărare.

— Ești aici, Comozeus? Hei, Comozeus!

— Da, stăpâne!

— Privește, Comozeus. Acesta e Tomi.

— Cetatea grecilor, centurione!

¹⁸ În aceeași traducere a lui Eusebiu Camilar. (n.r.)

— A voastră acum, sclavule! A geților. O vezi? Cum va fi peste o mie de ani? Dar oamenii, peste o mie de ani?

— Ai minte ageră, stăpâne! Noi nu ne gândim așa departe. Și nici la asta...

— Nu e vreme să vă gândiți. Dar o s-o faceți. Barbarii ne-au învățat multe...

— Sclavii nu au voie să gândească, centurione!

— Crezi cu adevărat, Ordess? Și dacă te nășteai sclav?

— Eu mă trag din pileați! se ridică mândru dacul. Obârșia mea îmi dă orice drept!

— Să mă ierți, oștene! Nimeni nu-și alege obârșia! ripostă sclavul cu o lucire semeată în ochii căprui.

— Ai noroc că suntem de-un sânge! se domoli bătrânul. Și ești serv la cuceritori. Așa le e dat cuceritorilor...

— Rămâi mereu neînduplecat, Ordess!

— Pentru că știu mai multe decât voi. Aici nu intră îngăduință, nici împăcare. E voia zeilor celor mari să se învrăjbească oamenii și să se ucidă. Să stăpânească, ori să ducă viață de câine.

— Voia zeilor? repetă Comozaus. Auzeam de la stăpînul meu că la Roma a fost un sclav de care-au tremurat împărații. Unul Spartacus.

— Era trac Spartacus! Era trac! spuse Ordess triumfător. Era din neamurile de la Ister. Acolo a lovit mâna zeilor, băiete!

Marcus Claudius izbucni în răs și-și clătină capul. Îi plăcuse îndărătnicia pileatului dac.

— Se-arată portul!...

Adevărat, penteresul trecea pe la capătul limbii de pământ unde se ridica cetatea. Unii spun că numele acesteia vine de la grecescul TOMEION, adică „limbă de pumnal”, după forma triumghiulară a peninsulei pe care

e clădită. Alții asociază numele orașului cu omorul pe care l-a făcut Medeea pe aceste meleaguri împotriva propriului său frate, în vremea veche a expediției argonauților. Oricum ar fi, Tomisul, în epoca aceea de maximă înflorire, strălucea splendid, sfidându-și parcă denumirea aprigă. Pe cât de sterpe și sălbătice erau stâncile către mare, pe atât de frumos fremătau copacii în minunatele grădini romane, ca o salbă verde, mișcătoare, printre mulțimea zidurilor albe.

În port, la cheiul larg erau ancorate vreo 15 galere, cu pânzele strânse și fără ȣipenie de om. Portul însuși era pustiu; câțiva trecători se grăbeau pe treptele spre oraș, parcă alungați din urmă de cineva. Noii-veniți se întrebară din priviri ce s-a întâmplat, mai ales că din interiorul cetății răzbătea o rumoare surdă, cu neputință de înțeles.

— *Hercle!* exclamă Comozeus descumpănit. Ȃsta e portul, centurione?

— Da, sclavule! îi răspunse Ordes. Privește ce minunăție a ridicat aici cuceritorul!

Comozeus se aplecă peste marginea corăbiei, neștiind la ce să se uite mai întâi. În fața lui se desfășura, rotindu-se maiestuos, după mersul navei, marea construcție portuară terminată cu aproape 20 de ani în urmă, care adăpostea magaziile și locul de întâlnire al negustorilor. Unsprezece uși masive, sub arcuri boltite, închideau magaziile săpate în coasta dealului, vegheate de paznici anume și tăinuind în pânțele lor răcoros și întunecat vinuri, miere, grâu, aur, pânzeturile din toate colțurile lumii. Unsprezece arcuri de marmură albă, cărată în galere pe toată întinderea Pontului Euxin, căci nu se găsea asemenea minune în Scythia, iar deasupra arcurilor, terasa cu mozaic, fală a cetății, care-i dusesese

vestea prin toate coclaurile mării. În stânga și în dreapta, la capetele terasei, coloane zvelte din aceeași marmură prețioasă aveau menirea să susțină uriașa pânză de corabie, întinsă între dânsle în vreme de ploaie ori zăpadă, ca să-i apere pe negustori; iar uneori și vara, când soarele frigea ca un munte de jar, pânza aceea aducea umbră și briza aducea răcoare pentru stăpânii de fapt ai cetății. Din spatele terasei se ridica un zid cât două staturi de om, placat cu marmură, iar la mijlocul lui cu un altar, ca o firidă, unde se aduceau ofrande Fortunei și lui Pontos, zeii protectori ai tomitanilor. Iar dincolo de zidul acesta începea cu adevărat cetatea, Tomis cum îi spunea grecii, Tomi cum i-au zis cuceritorii romani, Constanța cum a fost numită, în sfârșit, mai târziu, în cinstea împăratului Constantin cel Mare. Câteva scări, tot din marmură – piatra asta risipită din belșug, ca într-o beție, dovedind bogăția și puterea negustorimii – câteva scări urcau cele patru platforme – a portului, a magaziiilor, a mozaicului, a cetății, ca niște porți prin care străinii să pătrundă în așezarea cea mai mare, mai frumoasă și mai însemnată de pe țărmurile de apus ale Pontului la acea vreme.

— Hola! Marcus Claudius! Salve, centurione!

Cuvintele, strigate cu putere, ca să ajungă până la penteres, veneau din direcția mozaicului, și acolo un om cu tunică roșie își vântura brațele pentru a fi văzut.

— Menandros! Salve, Menandros! chiui centurionul.

Tunica roșie se repezi la trepte și începu să le coboare câte două, în vreme ce vasul, cu pânza strânsă, atingea lin cheiul de granit al portului. Îndată funii bine răsucite fură aruncate îndemânatic și puntea mobilă înlesni coborârea călătorilor pe uscat.

— Menandros, frate, bun găsit!

— Salutul meu, celui mai înțelept dintre centurionii de la gurile Istrului!

Se îmbrățișară îndelung.

— Ordess, bun venit la Tomis! Să trăiești și tu, Comozous! Ați mers bine?

— Se vede că prietenul comandantului nostru e om avut și știe să-și folosească avuția. Corabia lui nu se sperie de furtuni.

— Așa e, Ordess! Zeii mi-au hărăzit din plin plăcerile și puterea banului.

— Lăudați fie zeii!

— Aici, în port, am magazia mea. O vedeți? Acea din dreapta, pe frontonul căreia e săpat numele lui Ermeos. Țin acolo toate bunurile de negoț care-au trecut vreodată prin mintea cuiva. În cetate mă așteaptă un mic palat roman, cu grădini și lucruri de preț. În Alexandria, în Roma și-n Atena, pe pământul care m-am născut, am alte asemenea locuri de tihnă, atât de trebuincioase meseriei mele. Cresc cai pentru întreceri și aduc fiare din ținuturile de la mizăzi. Am bătut cu piciorul lumea, pe țărmurile ce-nconjoară Mare Nostrum, până la coloanele lui Hercule și-apoi pe apa Nilului, către izvoare, până spre Ombos, unde oamenii se-nchină crocodilului și muntele Silsile e sfredelit de peșteri ciudate. Ce-mi mai lipsește ca să fiu fericit?

— Dar spune, bogate neguțător, ce se petrece cu tomitanii? E orașul bântuit de vreo boală? Amenință năvălire de peste fluviu? N-am văzut țipenie de om.

— Azi e Rosalia, marea sărbătoare a trandafirilor, centurione! Oamenii cetății se bucură de sosirea verii. Abia am scăpat de ceilalți arhonți, care conduc serbarea, ca să vă pot întâmpina. Ați ajuns tocmai bine. Veniți!

Porniră către agora, piața centrală, în fundul căreia,

peste praveștița veșnicei mări se ridica sclipitor templul Fortunei. Cu cât înaintau spre piață, grupuri tot mai dese de tomitani umpleau strada, mergând în aceeași direcție.

— Se pregătesc altarele de jertfă! zise Menandros, care ghicea asta cu un al șaselea simț, al orășeanului din naștere, după vânzoleala și zgomotele mulțimii.

Era adevărat. Animalele fuseseră legate de altare și preoții începeau ceremonia jertfei. Dar trecuse de mult vremea marilor hecatombe, când se înjunghiau sute de tauri pentru a îmblânzi vreun zeu. Acum doar animale mici – iezi, miei – cu totul lipsite de apărare căzură victime cuțitelor.

— Unde e strălucirea de altădată a lumii? întrebă Senex, rău impresionat de sărăcia, parcă de oboseala serbării. Totul se duce, prieteni.

— Se duce sau vine, Claudie! replică greul cu ochii la mișcările preoților. Nimic nu stă pe loc în lume.

— *Pantha rei...* ¹⁹

— Tu știi. Se repetă de secole ceremonia jertfei. Și-n vremea asta zeii cei mari n-au mai fost așa mari, și alți oameni, străini, au adus alți zei de care tremurau triburile, și-apoi s-au dus și aceia, ca frunzele și ca apa Istrului, iar oamenii cred în altceva, în altcineva și tot astfel se urmează sfârșituri și începuturi, de când ne-am pomenit pe pământ. Atunci, ce să te mire? Stai să părăsim agora și templul și ai să vezi marea serbare a mulțimii, când tubele vor vesti întrecerile de cai, iar quadrigele vor învolbura praful arenei! Iar dincolo vei

¹⁹ *Pantha rei* – curg lucrurile (în greacă). Expresia aparține lui Democrit. (n.r.)

auzi strigăte ca valurile mării, după care se urmăresc de departe luptele de gladiatori. Și vei vedea fecioare și mame împânzind cimitirile, să-i cinstească pe morți. Și ne vom desfăta urechea cu întreceri poetice între tribul romanilor din Tomis și casa corăbierilor. Și vom mai merge iar la arenă, la întrecerile sportive, care încheie serbările. Iar mulțimea asta încremenită, așezată după canoane, cu bătrânii în frunte și femeile în ultimele rânduri, se va rupe, cutremurând străzile cu pașii și strigătele ei. Am văzut zeci de asemenea serbări, aici și aiurea și întotdeauna îmi spuneam că vulgul și sclavii noștri, pe care-i cunoaștem așa puțin, nu știu osteneala noastră, nici părerea de rău după cele duse, și, că, la urma urmei, asta e suprema și adevărata înțelepciune.

— Vorbești ca luminat de zei, negustorul!

— Am colindat lumea, pater, și-am deschis ochii asupra ei. V-am chemat în cetate și pentru altceva, dar astea le vom mai vorbi la noapte, în ceasul tihnit de după petrecere. Să mergem la altare, se împarte carnea jertfelor.

Noaptea căzuse de mult, când grupul celor patru ajunse la „micul” palat al negustorului. Erau ușor amețiți de vinuri și de priveliști, vorbeau despre cai, și fiare, și gladiatori. Sclavul păzitor al porții, *ostiarius*, le deschise în grabă și se pregătea să aprindă făclii.

— Astă-seară, nu! îl opri Menandros. Ne-ajunge lumina lunii. Să vie cina și luați-l pe Comozous la bucătărie, porunci el apoi celorlalți sclavi. Vedeți, îngrijiți-l cum trebuie! Ne-am înțeles, Maronilla?

— Da, stăpâne! răspunse sclava repede. Thais, adu-i stăpânului de spălat!

— Am un dar pentru tine, pater! zise grecul. Vino să vezi!

Își aruncă neglijent pe braț marginea togii și-i conduse, pocnind ușor cu sandalele pe pardoseala de marmură, în *atrium*. Razele lunii, strecurate prin acoperișul găurit, sclipeau diamantin pe *impluvium*, bazinul larg, menit în vechime strângerii apei de ploaie scursă de pe acoperiș.

În peticul de cer întrezărit pe fugă licăreau, departe și tainice, stelele. Menandros ridică perdeaua ușii din fund și pătrunseră cu toții în *tablinum*, camera principală a clădirii, dar stăpânul nu se opri nici acolo, ci o apucă pe coridorul lung care ducea în *perystilum*, grădina din spatele casei. Îl urmară din ce în ce mai intrigati. *Perystilul* era înconjurat pe toate laturile de un portic cu etaj, susținut de coloane de marmură, admirabil șlefuite. În mijloc avea un bazin larg, împrejmuț cu viole, crini și trandafiri în floare, iar dintre flori se ridica pe un soclu răsucit o statuie uluitoare, statuia de marmură a unui șarpe – cu bot de oaie, urechi și plete de om și coadă de leu.

— O recunoașteți?

Cristalele marmurei fulgerau, ca un foc rece, furând privirile, și ceva asemeni unui nimb se țesea deasupra minunatei sculpturi. Încolăcit parcă în jurul propriului său corp, șarpele își sălta fruntea într-un gest atent și mândru, ca și cum ar fi păzit o taină ascunsă între inele și solzi, o taină bună, de prietenie, pe care o apăra de atacul cine știe cărui răufăcător presimțit în preajmă.

— Statuia de aur a scitului! exclamă Ordess copleșit.

— A copiat-o un meșter de mare faimă, adus tocmai din locurile mult încercatei Troia.

— Binecuvântată, mâna meșterului tău! interveni și Senex.

— Așa-i? A găsit în statuia de aur tocmai ce are ea

mai de preț – mândria asta și prietenia șerpilor celor buni, după spusele tuturor legendelor getice.

— Nici nu știam că așa arată statuia rămasă de la Burebista! zise dacul gânditor. Cea de aur e mai puțin frumoasă.

— Dar e cea adevărată, pater! îi aminti Senex cu un zâmbet. Iar pe tine te invidiez pentru copia asta, corintianule!

— Să n-o faci toată viața! replică negustorul râzând. Uite, vin slavele cu apă! Spălați-vă mâinile, prieteni! Voi da statuia templului Fortunei.

— Hem! Ți-a cerut-o vreun arhonte?

— Cetatea însăși, centurione! Vor s-o așeze la picioarele zeiței, ca pe-un apărător.

— Ce cinstel!

— Nici să n-aud! se împotrivi Ordess. Șarpele-i al nostru, al dacilor! Ce să caute lângă un zeu străin?

— Cum așa, străin? Dar Pontos, Fortuna, Castor și Pollux, Hercule protejează întregul Tomis, pe greci, pe romani, pe geți, deopotrivă. De ce străini?

— Pentru că zeii dacilor sunt singurii adevărați! replică oșteanul, întinzându-și mâinile să se spele.

Sclava îi turnă atent, deasupra ligheanului de pământ, apoi vru să-i ofere propriul său păr ca să se șteargă, așa cum era moda în casele tuturor rafinaților de pe coastele Mediteranei, dar văzându-i înfățișarea mândră se rușină și-i dădu prosopul de în, subțire ca un voal.

— Și pentru ce, pater? întrebă negustorul, bătând din palme ca să-și adune sclavii. Cinăm aici! le porunci vesel, cu presimțirea unei adânci desfătări.

Servii se năpustiră să aducă mesele din *triclinia*, sălile obișnuite de mâncare, pe urmă purtară pe brațe paturile

cu căpătâi înalt, pe care se lungeau oamenii de vază, acesta fiind felul lor de a ședea să mănânce.

— Pentru că ei singuri i-au dus pe daci și geți la izbândă, iar dacă Dacia a căzut sub sandaia romană, la fel cu Scythia voastră, asta nu se datorește zeilor Romei, ci numărului mare al cuceritorului. Zâmbești, centurione, ca totdeauna la auzul acestor vorbe! Se vede că n-ai trecut prin măcelul Sarmizegetusei!

— Stai, nu te supăra, pater! zise latinul. Am zâmbit fiindcă nici acum, după atâtea secole nu ne ierți cucerirea Daciei. La ce mă cerți pe mine pentru asta, când nici nu știu cum arată Sarmizegetusa?

— Așa-i, așa-i, Claudie! Gura ta spune adevărul. Numai că nu pot... Prea mă arde înfrângerea! Și zeii, corintianule, zeii cei mari și adevărați sunt ai dacilor, așa să știi!

— Crezi că pot să știu, pater? întrebă grecul, lungindu-se alene pe pat. Cei de acasă m-au învățat să cred în zeii Greciei, care nu sunt cu nimic mai prejos decât ai centurionului sau ai tăi. Voi ați dat un Burebista, un Decebal, un Deceneu; ei un Caesar, un Augustus, un Virgiliu, un Cicero, un Scaevola chiar; noi un Fidias, un Sofocle, un Socrate și-un Platon, un Homer mai ales, glorie a pământului grecesc. Și-aceștia sunt numai câțiva dintre marii bărbați ai lumii. Cum să alegi, după ei, zeii cei adevărați? Numai aici, în Tomis, cetățenii și sclavii se închină unei sumedenii de zei: e Mithras, cel venit, pe uscat și pe mare, dinspre miazăzi-răsărit; sunt egiptenii Iris și Sarapis; sunt cei doi de la strămtorile Pontului Euxin – Men și Cybele, sau Călărețul Trac, în care cred cu osebite geții; e Jupiter Optimus Maximus Dolichenus, cel venit din Siria și e mai cu seamă noul zeu Christ, adorat mai de toți sclavii, pe care-i

răstignește și-i sfârtecă zadarnic Dioclețian cu prigoanele lui, doar s-or întoarce la vechea credință.

— Se strică lumea, atunci? întrebă dacul, amețit de miresmele trandafirilor.

— Luați din bucate, prietenii! îi îndemnă Menandros. Am găsit pentru voi fructe rare, aduse anume de la răsărit și struguri aromați, din țări cu soare fierbinte, să ne bucurăm cu dânșii trupul și sufletul. Vinuri minunate din Egipt, din Grecia și Scythia se întrec în amfore, îndemnându-le să decidem câștigătorul. De ce să credem că se strică lumea, într-o asemenea clipă tihnită? Voi porunci sclavelor să ne dănțuiască în razele acestea de lună și, poleite așa în argint, veți vedea că par înseși sirenele, ademenitoarele lui Odiseu. Vai, lumea se schimbă, prietenii, se preface neconținut, ca norii pe cer! Și n-o poți opri, cum nu poți opri apele să tot curgă spre mare și marea să se tot zbuciume în furtuni. Uneori mă simt singur și trist între bogățiile mele fără capăt, căci ce e omul mai mult ca o boabă de rouă sau o dâră de fum? Este aici în Tomis mormântul unui oarecare bărbat și i-au scris pe stela funerară: „Celor morți nu mai li-e dor de nimic, ei nu mai au iubire, ci cel mort zace ca o piatră înțepenită în mijlocul câmpului. Căci din apă, și pământ, și aer eram mai înainte alcătuit, dar, murind, zac, dând toate tuturora... Iar mai mult, ce e? Din ce s-a născut, în aceeași s-a și prefăcut trupul nostru slăbit de vârstă”.

Menandros tăcu și o umbră de amărăciune îi întunecă ochii. Dar curând făcu un semn și servele porniră să dănțuiască lin, în sunetele muzicii venind dinspre porticuri. Luna ajungea în creștetul cerului, iar șarpele își ațintise privirile către oameni, parcă avertizându-i de un dușman.

Ordess ședea pe pat în capul oaselor, neobișnuit să se

culce la masă, în vreme ce Senex, cu pleoapele pe jumătate închise, savura cina, și gândul îi fugise întristat spre Roma natală.

— Și atunci? murmură el într-un târziu. Oare numai așa să fie soarta oamenilor, trecerea asta necurmată spre moarte? Oare așa să ne ducem mereu, sub restriștile împăraților și zeilor, purtând veșnic războaie, ștergându-ne urmele pe pământ unii altora, cum valurile netezesc nisipul? Căci a fost scânteia lui Prometeu în noi de lanceput și tot de-atunci relele din cutia Pandorei, și se luptă-ntr-una și parcă mereu izbândește Pandora. Iar noi nu mai știm ce va fi peste o mie de ani.

— Noi știm îndeobște puțin, Claudie! răspunse Menandros, gustând miezul chihlimbării al unei rodii. Înainte de noi, de Grecia și Roma au trăit alte seminții, multe cât firele de iarbă, pe Nil; iar înaintea acestora au fost altele, pe Eufrat și mai sunt unele în India, iar dincolo de munții cei mari ai Indiei, și mai departe, la răsărit, ar fi, se zice, alți oameni, cu fețe ciudate, altfel decât ale noastre. Mă gândeam deseori, pe corăbiile mele, în vreme de furtună, ori când băteam drumurile lângă caii mei de povară, mă gândeam că noi, toți oamenii de pe toate pământurile nu trăim doar pentru bunul plac al împăraților și zeilor, că mai avem și alte meniri în lumea asta. Iar dacă n-ar fi așa, la ce bun s-ar fi ridicat temple și statui care trăiesc mii de ani după făuritorii lor, și noi nici nu mai știm căror zei le-au fost închinare, dar ele vor rămâne, poate cât va fi omenirea? Dacă totul dispare fără urmă, minunile acestea nu ne-ar mai spune nimic nouă, care nu le-am aflat istoria. Dar coborâți odată pe țărmurii Egiptului, la Alexandria, și bateți cu piciorul malul Nilului, între revărsări, cum am făcut eu în nenumărate rânduri și veți vedea cum oamenii cei din

vechime trăiesc și azi prin statuile și templele lor. Împărații s-au dat uitării, ca și zeii aproape, și din gloria apusă au rămas numai pietrele. Da, pietrele s-au dovedit mai tari ca omul, dar omul le-a dat sufletul lui și-așa sufletul și mintea omului au străbătut vremea. Aceasta e scânteia lui Prometeu.

— Am auzit și noi despre țara Egiptului. Multe taine se ascund acolo! zise Ordess.

Mâncase puțin, dar cu plăcere și acum încerca pe rând vinurile negustorului, parfumate și dulci ca însuși aerul grădinii lui la început de vară.

— Așa-i, multe taine! încuviință Menandros. Coloanele lor, pereții templelor sunt acoperite cu o scriere pe care mulți au încercat s-o ghicească, dar fără folos. Cine știe ce minunății povestesc slovele acelea necunoscute? Și construcțiile fără seamăn ale egiptienilor, cu ce le-aș putea asemui? În Teba cea luminată, cetatea cu o sută de porți sunt temple pentru care numai ca să le dai ocol și să le privești în fugă îți trebuie trei zile! Lui Amon-Ra, zeul cel mare al Egiptului, i s-au ridicat aici templele Luxor și Karnak, încărcate cu aur, argint, onix, fildeș, lemn de cedru și pietre prețioase; coloanele acolo sunt așa de mari, încât pe capetele lor ar putea sta o sută de oameni. Despre Labirintul ridicat lângă lacul Faium, ce vă pot spune cu niște biete vorbe? Are 3000 de încăperi, în care te poți încurca așa tare, că, de nu te scoate cineva de-acolo, nu mai găsești niciodată ieșirea. Memfisul? Durează de 4000 de ani, mai bătrân fiind decât Atena și Roma, iar locuitorii lui se închinau boului sfânt Apis. Către revărsarea Nilului se ridică cele dintâi minuni ale lumii – piramidele. Cea a lui Keops e înaltă cât înălțimea a vreo 70 de oameni; ea a fost clădită din milioane de blocuri de piatră, atât de bine șlefuite, că nu se leagă cu

argilă ori altceva, dar între locurile acestea nu poate intra nici vârful pumnalului. Herodot spune că numai pentru construirea drumului pe unde să fie aduse aceste blocuri au trebuit 10 ani. Iată ce taine ascunde roditorul Egipt, pater! Ai zice ca pe lângă asemenea minunății, tot ce-am făcut noi pare un nimic, însă nu-i așa! Nicăieri în Egipt n-ai să găsești statui ca ale Greciei, ori clădiri desăvârșite ca ale Romei. Noi am făurit altceva decât egiptienii, nici mai rău, nici mai bun, ci altceva. Numai că tainele rămân. O taină ca acelea e și șarpele tău, adică șarpele scitului și al geților, împreună cu piatra arătată atunci, în fântână, și care întrece în frumusețe tot ce-am văzut de-a lungul vieții mele.

— Numai ce folos, dacă tainele astea rămân îngropate pentru totdeauna, laolaltă cu cei ce le-au știut? spuse Ordess.

— Uite, vezi, și asta mi-e greu s-o cred! Pentru totdeauna... Aș zice așa, de nu le-ar fi făcut tot oamenii. Nu, urmașii vor găsi un mijloc să pătrundă în miezul tuturor tainelor. Chiar noi putem încerca s-o facem cu șarpele, cu piatra aceea adică.

— Și să avem sorți de izbândă?

— Poate că da. Printre toate animalele cărora le jertfesc egiptienii, se numără și șarpele. Buto, orașul din delta Nilului, are ca zeu un șarpe veninos. Pe creștetele multor alți zei se află șarpele, iar aceștia nu sunt de loc dintre cei mai mici, de vreme ce la loc de frunte între dâșii stă însuși Ra, zeul cel mare al soarelui. Te-aș ruga, pater, începând de mâine, să-mi mai istorisești o dată povestea șarpelui de aur și pe cea a pietrei fermecate. Eu am s-o scriu pe tăblițe de bronz, din acelea de diplome militare. Pe urmă voi pleca să iscodesc lumea, să aflu tot ce știe despre

— O, Menandros, pare că gândul tău e luminat de sus, din ceruri! exclamă dacul înduioșat. Ocrotească-te zeii! Dar n-am să-ți pot depăna istoria pietrei fără să-ți spun mai întâi istoria Daciei, de la începuturile ei.

— Mai bine, pater! O voi scrie pe toată, ba și datinele voastre cele vechi, legendele voastre și cum vă clădeți cetățile cu ziduri din pietre, fără humă, nici var între dânsle. Am să le-aștern pe tăblițe în limba voastră, a dacilor, pe care abia puțini o mai știu, cum era în vechime, înainte de cucerire, iar pentru asta voi folosi literele noastre, grecești. Și tăblițele să fie păstrate pentru mai târziu, așa încât, dacă noi nu vom izbuti nimic în căutările acestea, să le dea de capăt urmașii. Va veni o vreme când oamenii au să adune știrile noastre răzlețe, au să le pună una lângă alta și se vor minuna de înțelepciunea noastră, la fel cum noi ne minunăm de egiptieni. Iar de acolo urmașii au să meargă înainte, să afle ce sunt stelele și ce înseamnă moartea, așa cum, se zice, știa făurarul statuii de aur. Dar, gata! Ajunge pe astă-seară cu pălăvrăgeala! Să începem a ne mai și înveseli, căci nu știe nimeni ce ne aduce ceasul de mâine. Hei, sclavilor, Maronilla, primeniți vinul! Și, Thais, tu, podoabă a casei mele, despletește-ți părul de aur și dansează sub luna asta, ispititoare ca un ochi de femeie, dansează în sunetul cytherelor, Thais, să ne amintești că viața fuge între un răsărit și un apus de soare. Iar noi să bem, prieteni, întru lauda vinului, care-i strop de nectar din Olimp!...

Trecură mai bine de zece zile și în perystil, la umbra porticelor, Ordess îi dicta negustorului în limba dacă, el scria pe tăblițele de ceară, iar șapte sclavi gravau slovele pe tăblițe de bronz.

Începuseră a se scutura trandafirii...

Statuia de marmură a șarpelui era acum în templul Fortunei, la picioarele zeiței, admirată și comentată de tomitani. Vara se revărsa ca o furtună fierbinte, acoperind apa bazinului cu petale sângerii de roze. Dinspre mare veneau mereu răsufări răcoroase și umede, dând iluzia că primăvara încă nu s-a sfârșit, numai că sevele, biciuite de raze, alergau besmetic prin frunze, și înălțau tulpinele, și explodau în flori ca în tot atâtea ochi mirați, deschiși asupra lumii.

Șederea celor doi oșteni se apropia de sfârșit, căci Marcus Claudius se temea să lase castrul atâtea vreme singur, mai ales în perioada aceasta, când barbarii încercau mereu hotarele Scythiei. De aceea și Menandros se grăbea să termine cu scrisul. Dar într-o zi, când centurionul plecase să tocmească o *biga*, carul cu doi cai obișnuit drumurilor scythice, un sclav îl ajunsese din urmă, gâfâind, lac de sudoare.

— Centurione, îi spuse el pripit, te cheamă stăpânul acasă, cât poți mai repede.

— Dar ce e, Seius, s-a întâmplat ceva?

— Nu știu, centurione! Poți să mă lovești, dar nu știu. Mi-a spus și mie Maronilla.

— Bine, hai înapoi! făcu Senex, încruntându-se.

Trebuiră să bată îndelung până când *ostiarius* să le deschidă poarta,

— Iertare! se rugă el speriat, cu ochii în pământ.

Claudius înțelegea tot mai puțin, dar în suflet i se cuibărise o apăsare. Străbătu în fugă vestibulul și deschise violent ușa spre atrium. Acolo, în picioare, lângă măsuța de marmură îl aștepta Menandros corintianul.

— Ce e? întrebă ofițerul.

— Prietene... vorbi negustorul cu greu. În casa asta a pătruns Moartea...

— Ordess! strigă Claudius în neștire.

— Vino!

Grecul se întoarce, fără a mai privi dacă e urmat. Centurionul păși în spatele lui, cu pleoapele strânse, și se lovea de pereți, iar *lorica* răsuna înăbușit, parcă sub izbitură de sabie. Nu știu cum a ajuns în grădină, dar a simțit după aerul îmbălsămat și după nisipul de sub tălpi. Atunci deschise ochii și-l văzu pe cel care fusese Ordess, acum un trup anonim, întins drept, pe dalele de marmură ale porticului. O petală roșie de trandafir i se rătăcise în albul sclipitor al bărbii și câteva muște verzi îi dau târcoale, alergându-i pe față. Atunci ofițerul acela, care ani în șir își împietrise inima în meseria aspră a războiului, când moartea e firească la fel ca aerul, care ucisese el însuși de nenumărate ori, care aclamase luptele crunte ale gladiatorilor, începu să plângă tăcut, stăpânindu-se să nu izbucnească în hohote. Chipul i se crispase și-și mototolea poalele *humeralului*; iar Menandros întoarce capul, căci nimic nu e mai greu de suportat ca plânsul bărbaților.

— A vrut să te vadă... îi spuse încet.

— Atât de repede... suspină Senex.

— L-au chemat zeii lui!

— Zeii lui... personali... *Acta est fabula!*²⁰ O, pater!

— A murit cu numele tău pe buze. „Spune-i, a zis, că la el e ultima nădejde a dacilor. Să păzească ca pe propria-i inimă șarpele de aur și piatra.”

— Erau cuvintele lui Decebal... Așa se cuvine de drept.

Menandros îi cuprinse umerii.

²⁰ *Acta est fabula* – „piesa s-a sfârșit” – cuvintele rostite de împăratul Octavian August înainte de moarte (n.a.)

— S-a stins ultimul dintre dacii cei vechi, Claudie! Uite, îmi vine să spun că aici pierе Dacia lui Burebista și a lui Decebal.

— O seminție întreagă...

— Asta nu. Semințiile nu pier niciodată cu totul, ele renasc mereu în alte seminții. Nu încerc să-ți mângâi durerea. Din voi au început să iasă alți oameni, și ei o să trăiască după moartea Daciei, a Romei, a Greciei. Și din ei o să iasă alții. Așa-i rânduiala. Dar orice sfârșit e plin de amărăciune, și-apoi amarul îl pânдеște pe om la toate răspântiile.

— Măcar terminase de povestit?

— Nu. Nici istoria șarpelui. Am s-o scriu eu din minte. Și-am să mai povestesc cum s-a stins Ordess, ultimul pileat dac. Fericiți, de trei ori fericiți, cei care vor putea spune vreodată, ridicându-și fruntea: „Străbunii mei se trag din seminția lui Ordess.”

— Să-l ducem înăuntru.

— Să-l ducem, Claudie! *Aeternum vale*²¹

pater! Aibă-te-n pază zeii tăi, acolo, pe câmpiile cerului!

— Îl vom arde după legea cea veche, Menandros! Dar am să-i iau urna la noi, la castru, să încerc să-l trec Istrul la el în patrie. Mă ajuți?

— Te ajut.

Biga ajunsе la Carsium într-un amurg, aducându-i pe Senex, pe Menandros, pe Comozeus și o mână de călăreți. Ocoliră cetatea prin spate, apoi opriră la un stâlp miliar, în față șerpuia domol drumul spre castru,

²¹ *Aeternum vale!* — pentru totdeauna adio! (în latină), (n.r.)

drumul despărțirii.

— Ei, rămâi cu bine, Claudie! exclamă negustorul, parcă pe neașteptate în tăcerea înfiorată dintre dânșii. Rămâi cu bine! Vezi, nu deschide lada comorii lui Ordess. Am învelit plăcuțele în pânzeturi cu un balsam anume, luat de la egiptieni. Ca să le păstreze cât mai mult. A fost bine că te-ai gândit să le iei tu. La Tomis ar fi fost mereu în pericol, cum sunt eu toată vremea plecat. Să știi că am tradus totul în grecește, toată povestea.

— De aceea n-ai stat să-l priveghezi pe Ordess! Dar pentru ce?

— Limba dacilor are să se uite. Degeaba vor găsi urmașii plăcuțele, dacă n-au să știe să le citească.

— Mereu înțelept și prevăzător, frate!

— M-a învățat negoțul meu. Uite inelul! Ia-l!

— Inelul tău cel mai de preț!

— Am gravat pe el numele lui Ordess. Să-l ai ca semn. Dacă-mi trimiți vreodată un sol, dă-i inelul. Ce vream să-ți mai spun? Ai toate la tine. Păzește-le! Eu plec pe urmele șarpelui. Ne vom vedea doar peste doi ani, sau trei. Am să vin aici după tine, la castru. Să mă aștepți, Claudie!

— Te-aștept, Menandros, te-aștept! Vino, să te cuprind în brațe, frate! Să te întorci sănătos!

Corintianul se desprinsese din îmbrățișare, își încălecă armăsarul și se năpusti în galop înapoi, către Tomis. Nu mai făcu niciun semn. I se ncleștaseră dinții și privea țință Luceafărul, făclia tainică a Luceafărului, ca și cum l-ar fi întrebat despre destinul său. Poate încă de-atunci simțea că drumul îi e fără întoarcere.

Iar centurionul coborî noaptea în malul Istrului, cu gândul să treacă apele la barbari. Dar când ajunse în mijlocul apei, lăsă barca s-o poarte curentul și răsturnă

cenușa lui Ordess în fluviu.

Și Istrul primi darul acesta, zbuciumându-se între țărături ca un copil plin de sfială. Iar sălciile și răchitele simțiră înfiorarea bătrânului lor prieten și-l întrebară ce întâmplări neașteptate l-au trezit din somn tocmai acum, când ațipise așa de bine. Și când aflară ce s-a întâmplat își scuturară frunzișul, dând știre plopilor. Plopii au trezit atunci vântul culcușit între crengile lor. Iar vântul, mesagerul cerului pe pământ, se năpusti cu vestea sus, sus de tot, tocmai la stele. La rândul lor, stelele au pornit să clipească tare și au smuls din somn dealurile, pădurile, marea și munții.

Astfel a călătorit cenușa dacului, întorcându-se în apă, în vântul, în plopii, în munții, în stelele care-l născuseră, în vreme ce singure florile, care mereu se dezmeticesc încet după somn, întrebau în toate părțile despre ce este vorba, uimite de mișcarea din preajmă.

8.

Stimate tovarășe Coman,

Vă trimit alăturat raportul oficial asupra întregii afaceri a tezaurului de la Carsium. Veți vedea că are vreo sută de pagini. Cunoscând însă cât de puțin vă place să citiți asemenea rapoarte lungi, mi-am luat permisiunea să vă întocmesc această notă, unde voi expune faptele foarte, foarte pe scurt. Prevăd că veți zâmbi, gândindu-vă la mine cu recunoștință. Dar ce vreți? Nu m-am format la școala dumneavoastră?

S-o iau deci cu începutul. Am făcut o percheziție la București, la casa Wilhelminei Fisch, din strada Meditației 2. Acolo am avut șansa să dăm peste hârtiile tatălui ei, un om, se pare, destul de meschin, afacerist de clasă, care-și teroriza familia și ducea o viață ușuratică. Am aflat-o din scrisorile trimise cu diferite ocazii de soția sa. Foarte des era pomenit în acte numele unui anume Mircea Bradin, secretarul particular al lui Fisch. De altfel este unul dintre foarte puținii oameni care au avut legături cu afaceristul și n-au părăsit țara la retragerea nemților. L-am pus sub observație, pe el și pe Radu. Bătrânul ăsta, tovarășe Coman, are o idee fixă: să-i cumpere băiatului o mașină. Aici nu mai e de râs; omul a avut în tinerețe o viață de câine, a dus o mizerie cumplită și a rămas cu obsesia banului ca singură forță care-ți taie drum în societate.

Într-un cuvânt, Bradin deține o parte din secretul tezaurului. Faimosul medalion al lui Fisch indică asta. Travestit în persoana unui oarecare Dumitru Păruș, iată că fratele lui Fisch, Otto, alias Marcel Tăun, hoțul de la

mozaic, îi face o vizită, îi propune colaborarea, pretinzând că vine oficial și momindu-l cu o sumă mare, și Bradin acceptă. Radu, poreclit Sârmă datorită staturii lui, îi oferă concursul. Astfel cei doi apar la Hârșova, recte Carsium, localitate unde trimiteau plăcuțele de aur ale lui Marcus Claudius Senex.

De-aici încolo, știți ce s-a mai întâmplat din rapoartele mele radiofonice. Mi-ați dat o grupă operativă pe cinste, tovarășe Coman, și vă mulțumesc pentru ea și pe această cale. Băieții au fost în douăzeci de locuri odată, observând, urmărind, înregistrând discuții la magnetofon. L-am dibuit mai întâi pe Covaci, care ridică scrisorile lui Bradin de la post-restant. Pe urmă am ajuns și la Hurmuzache, alias Păruș, alias Tăun, alias bătrânul vânzător de pește. Omul e un cap, nu jucărie! Asta m-a și determinat să lucrez cu el într-un anume mod. Am încercat, adică, să-i ofer toate elementele care au dus la tezaur; limba șarpelui și perysphinctesul de fildeș, având însă grijă să i-o iau de fiecare dată înainte cu descoperirile. Tot astfel i-am dat și lui Sârmă posibilitatea să vină în contact cu inscripțiile antice. Așa s-a făcut că acum erau trei forțe care concureau la găsirea comorii: Hurmuzache, Sârmă și noi, ca să n-o mai socotesc și pe a patra, bătrânul învățător. Dintre aceștia, singuri Hurmuzache și Covaci au avut intenții necinstite până la capăt. Bradin a trecut din tabăra bandiților în cea a lui Sârmă, învățătorul s-a afiliat lui Bradin, prin aceasta lui Radu și prin Radu – nouă. Eram trei contra unu, deci imposibil să nu reușim.

Aș fi putut aduce mai repede dezlegarea întregii povești, dar am întârziat din motive întemeiate. Cred că înțelegeți, n-am vrut să-i las pe bătrâni, pe Bradin și pe învățător, în criza în care intraseră. Știți, ca orice comoară

respectabilă, și aceasta a noastră a dezlănțuit o serie de pasiuni. Bătrânii au fost siliți să se hotărască de partea cui vor lupta, și în hotărârea lor i-au ajutat substanțial copiii – Radu și Mirana! Hotărât, tovarășe Coman, sunt niște oameni admirabili. Am contat pe ei încă de la început ca aliați și nu mă înșelasem de loc în apreciere. Sârmă, de altfel, a descurcat singur afacerea cu amoniții. Îi prevăd un viitor strălucit – va fi un mare savant.

Acum să trec la cele câteva nelămuriri pe care mi le-ați formulat în ultima noastră discuție. De ce a lăsat Otto piatra aceea misterioasă la Bradin și dacă nu i-a fost frică c-o s-o piardă? Aici e o chestie de psihologie fină, tovarășe Coman. Piatra a avut menirea să fie nu numai o momeală foarte serioasă, de ordin științific, pentru profesor. Ea mai constituia și o dovadă de „încredere” și în același timp îl vâră pe Bradin până-n gât în toată povestea, adică era, în felul său, un șantaj peste care Bradin nu putea sări. Escrocii elaboraseră un plan amănunțit, în care, după găsirea tezaurului, era prevăzută lichidarea celor doi Bradin, ridicarea pietrei și fuga în străinătate.

Un ultim cuvânt despre experimentul meu cu Gyuri Covaci. Sunt sigur că am riscat prea mult și aștept săpuneala dumneavoastră binemeritată când mă voi întoarce de la București. Dar aproape nu aveam de ales: îmi trebuia o dovadă sigură a felului cum au ucis-o pe Nona Fisch. Gândiți-vă! La ora aceea comoara era în mâinile noastre. Sârmă și tatăl său așteptau mutația la Miliție, unde-i adusesem înadins ca să le-o pot lua înainte. Escrocii îi așteptau să acționeze, ca să se ia pe urmele lor. Era momentul cel mai prielnic pentru noi. I-am dat de înțeles lui Covaci că sunt descoperiți. Îi știam firea impulsivă și că nu va pregeta să mă asasineze dacă-i ofer ocazia. I-am oferit-o, invitându-l la restaurant. Așteptam ca

el să-i comunice lui Otto vestea, dar, aparent, n-a făcut-o. Toată după-amiaza mi-am bătut capul să aflu ce-are de gând. Covaci dormea buștean, mereu, odihnindu-și, desigur, creierul pentru hipnoză. Dar asta însemna și că a renunțat să ia legătura cu Otto ori, dimpotrivă, legătura avusese loc. Am raționat așa: ce-a făcut Otto toată ziua? A pescuit de dimineată într-un loc izolat, gândindu-se nu știu unde. Și-a făcut baia zilnică vizavi de carieră, a mâncat și-a adormit și el, dus. Firește, era frânt de oboseală. Așadar comunicarea avusese loc în intervalul de timp dintre întrevederea mea cu Covaci și somnul lui Otto, adică între orele 13 și 14,30. Iar în toată această vreme eu fusesem la carieră. Să fi trimis Covaci un curier? Să fi făcut anumite semne cuiva din apropiere? Nu, căci am fi observat îndată, eu și băieții. Ce s-o mai lungesc? Dezlegarea mi-a dat-o faptul că Otto se scălda zilnic aproape de carieră în jurul orei 13, când se dădea pauza de prânz. În ziua aceea Covaci lucrase, o bună parte a pauzei. Înțelegeți, prânzul nu se ia obligatoriu la carieră și cine vrea poate să muncească neîntrerupt. Dar munca nu-i ușoară de loc, de aceea toți simt nevoia unei odihne. Stacan duduise cu pieckhamerul cam un sfert de ceas. Nimănui nu i-a dat de bănuț asta, se mai întâmplase și-n alte dăți. Era sistemul de comunicare al escrocilor, prin Morse, pentru ca întâlnirile lor să fie cât mai rare cu putință. Noroc, tovarășe Coman, că-l înregistram pe Ghiță! A fost noroc de-a binelea! Am prins tot textul. O serie lungă la pickhamer nota o liniuță, câteva păcănituri – un punct. Stacan trasmise: „Sunt descoperit. Îl înec la Varoș la 9. Ne vedem la galerii la 10. Păzește-te!”

Mai departe vă imaginați ce-am făcut. Am postat sub apă, lângă Varoș, doi scafandri, cu un al treilea costum Cousteau – Gagnan, pentru mine. După săritură, cei doi

mi-au aplicat masca pe față și m-au dus la vreo doi kilometri în aval, unde aștepta mașina. Leșinasem. Abia m-a remontat medicul. Vă jur că a doua oară nu mai fac o treabă ca asta! A fost îngrozitor, tovarășe Coman! Și am cam tras o spaimă, v-o spun între patru ochi!

Ei, și cam asta e tot. Din benzile cu discuții înregistrate de grupa operativă lipsesc cele ale convorbirilor lui Sârmă cu Mirana. Nu e un mister la mijloc. Știți, puștii... ce să vă mai zic? Iar noi avem profesii discrete, nu? N-aș vrea să se afle la proces cuvintele lor. Haideți, nu mă felicitați, era în firea lucrurilor! Apropo, m-am gândit la ceva pentru familia Bradin. Vă cer să mă susțineți. Li se va da un premiu că au contribuit la găsirea tezaurului. Să fie premiul acesta un „Renault”! Nu-i bine? Zău așa, să-i facem odată placul și bietului profesor, că a ajuns să vadă mașina asta și în vis!

Dar, gata! Am scris deja vreo cinci pagini. Tovarășe Coman, dați-mi voie să vă mulțumesc din toată inima, dumneavoastră și celorlalți colaboratori, pentru sprijinul acordat la reușita acestei operații, prima mea misiune. Plec la București să predau acolo comoara și pe cei prinși. Apoi am să-mi iau concediul acela, amânat de atâtea ori. N-ați vrea să veniți cu mine undeva, pe Făgăraș, la o cabană? Sau rămâneți același constant admirator al mării? Vă aștept răspunsul.

*Multe salutări și mulțumiri,
Andu.*

Era în 14 februarie, o zi senină, cu soare cald, de primăvară. Un turism „Renault-Major” își făcea drum încet în forfota mașinilor de pe Bulevardul Magheru. La

volan, un tânăr cu ochelari, a cărei față mai păstra bronzul din timpul verii, arunca priviri piezișe și încruntate unei fete care zâmbea condescendent. Pe locurile din spate, un bătrân se uita mândru spre trotuarele pline de oameni și un bărbat în uniformă militară se gândea preocupat cine știe la ce.

— Tovarășe Andu, fiți atent o clipă la el! tocmai spunea fata. Parc-ar fi într-o rachetă cosmică, nu într-un turism, atât e de încordat!

— Așa-i la-nceput! zâmbi căpitanul, revenindu-și din meditație. Tu conduceai mai bine?

— Îi place mereu să mă necăjească! se plânse ochelaistul. Știți ce mi-a zis de dimineață? Că bărbații se împart în două categorii: bărbați bine și pietoni!

— Și de ce te simți vizat? replică Andu. Văd că spatele ți s-a lățit considerabil; mâine-poimâine n-o să mai încapi pe banchetă.

— Are un extensor în portbagaj! îl pârî fata.

— Mirana! se rugă el, fâstâcit.

— S-a înscris și la înot, la bazin! interveni bătrânul.

— *Quoque tu, pater*²²? se tângui băiatul.

— Se pregătește să dea gata pe cineva! Când trece prin holul facultății noastre, la Filologie, îl cam trag fetele cu coada ochiului! M-a și întrebat o colegă: „Ia ascultă, zice, îl cunoști pe tipu' ăla solid? Cică are și mașină!” continuă Mirana. Cred că va trebui să-i schimbăm porecla, din Sârmă, în „Cablu”!

— Hai, spuneți, spuneți! se resemnă el. Poate vă dau jos din mașină, să vă duceți la Institut *per pedes*

²² *Quoque tu, pater?* — „chiar și tu, tată?” Parafrizarea cuvintelor rostite de Caesar înainte de a fi asasinat, (n.r.)

*apostolorum!*²³

O să ajungeți tocmai bine, după terminarea experienței!

— Mușcă-ți limba! sări Bradin. Mi-e teamă că și-așa am întârziat.

— Nu, n-are să înceapă fără noi! Altfel, ce rost avea să ne invite?

— Dar... tovarășe Andu, ne vorbiseți ieri de unele concluzii la care au ajuns cercetătorii.

— Da! Mai degrabă, unele deducții. Analiza chimică a pietrei nu a dat rezultatele scontate. Piatra e alcătuită dintr-un aliaj extrem de rezistent la șocuri – de altfel, se pare că a fost turnată la o presiune uriașă, care a compactizat materialul. I s-a dat o structură cristalină, asemănătoare cu a diamantului și e, întreagă, un monolit, fără nicio urmă de sudură sau altceva de felul acesta.

— Și ce aparat se ascunde în carcasa asta impenetrabilă? Un cosmotelevizor?

— Nu prea. Din însemnările lui Menandros, negustorul grec din Corint, ca și din propriile noastre observații rezultă că imaginile se repetă cam după 7 zile de funcționare continuă, ceea ce duce la ideea...

— ... unui film! se întoarce Mirana spre cei doi.

— Exact. Un film ce se reia la nesfârșit.

— Dar pe care nu-l putem înțelege! făcu Sârmă.

— Cercetătorii sunt de altă părere. Mai întâi, ei au încercat să deducă cine a construit aparatul. E ușor de observat că el nu aparține nici uneia din civilizațiile noastre, căci depășește chiar stadiul tehnicii actuale, deci cu atât mai mult cunoștințele strămoșilor noștri de

²³ *Per pedes apostolorum* – pe jos, ca apostolii (în latină), (n.r.)

acum 2000 de ani.

— Atunci? Sunt la mijloc misterioșii astronauti, care se presupune că ne-au vizitat în trecut planeta?

— Nu simplifica, Radule! Ia să vedem, poți spune ce fel de ființe erau constructorii, pornind de la opera lor?

— Știu eu?

— Prezumtiv!

— Poate să fi fost chiar acvatică! interveni Mirana.

— Excelent! aprobă Andu. Și de ce?

— Aparatul funcționează în apă, deci în mediul de viață al constructorilor.

— Nu e o regulă! se apără Sârmă.

— Desigur. Dar gândește-te, aparatul a fost adresat, în mod cert, pământenilor, care sunt ființe terestre. Dacă și necunoscuții ar fi avut aceeași structură biologică, mașina lor ar fi funcționat ca și ale noastre, în mediul aerian, mai la îndemâna lor și a noastră. Sunt clar?

— Da! zise Bradin. Dacă merge în apă, înseamnă că nici nu s-a putut altfel, că aparatul e rodul experienței „acvatică” a străinilor.

— Întocmai! Să mergem mai departe! Unde, discutând despre ape, unde anume s-a putut dezvolta o atât de avansată civilizație? În lacuri? În fluvii? În pâraie?

— Nici vorbă! iripostă Radu, ofensat. Cel puțin în mări și oceane. Sunt necesare spații vaste, pe care oamenii să circule liber, îmbogățindu-și mereu experiențele de cunoaștere.

— Bun! Altă întrebare: s-au dezvoltat la mari adâncimi, sau în straturile de la suprafața mării?

— Părerea mea e că la suprafață. Altfel n-ar fi venit în contact cu oamenii, nesuportând presiunea foarte scăzută a atmosferei. Și nici n-ar fi avut posibilități de dezvoltare în beznă și sărăcia de viață a marilor

adâncimi.

Mașina se apropia de Institutul Academiei unde se efectuau cercetările.

— Așaaa! Păi atunci, dragii mei, în ce fel de apă funcționează aparatul? În apă dulce, cum ați crezut voi?

— Formidabil! strigă Sârmă, gata să-și spargă ochelarii, atât de tare se bătu peste frunte. Zău că nu mă gândisem la asta! În apă de mare, tovarășe Andu , în apă de mare, sărată, pe cuvântul meu!

— Ei, cam așa au spus și specialiștii, doar că ei vorbesc mai așezat. Se pune aici însă o problemă la care noi, oamenii comuni, ne gândim puțin. Energia. De unde a luat aparatul energia necesară funcționării? Vă spun eu: tocmai din sărurile apei de mare.

— Dar și-n baie la noi a mers! se opuse Radu, spre hazul general.

— Credeam că orice geolog știe cu ochii închiși că și apa potabilă conține o serie de săruri. Dar acestea sunt insuficiente pentru obținerea unor imagini clare. Poate lipsesc unele elemente indispensabile, pe care însă nu le mai putem deduce.

— Și asta-i adevărat! conveni Mirana. S-a încercat cu apă de mare?

— Da! Chiar cu apa Mării Negre, având în vedere că șarpele acela misterios și-a făcut apariția pe țărmul dobrogean.

— Si?.....

— N-a mers! Imaginile sunt „hipertrofiate”, ca să zic așa. Contrastele între umbre și lumini, mișcarea alertă a obiectelor face filmul imposibil de urmărit.

— Am ajuns! anunță șoferul. Coborârea, vă rog!

— Aici s-au oprit cercetările?

— Nu. Fizicienii și chimiștii au căutat experimental

acea concentrație a soluției de săruri propice pentru aparatul nostru. Au încercat să reconstituie în laborator salinitatea Pontului Euxin, acum 2000 de ani. Tot n-a mers. S-au întors și mai înapoi.

— Până unde? întrebă Bradin surescitat.

— Nu știu. Vom vedea acum. Se pare că s-au obținut rezultatele mult așteptate. Bună ziua, tovarășe inginer! Am întârziat?

— Deloc! răspunse inginerul, salutând amabil. Pofțiți! Pe aici, vă rog!

Imaginea unui laborator modern e pe cât de impresionantă, pe atât de neinteligibilă profanilor. Astfel că noii-veniți nici nu încercară să mai ghicească la ce pot servi toate instalațiile din încăperea aceea uriașă, cu un perete întreg din sticlă. Piatra fermecată, darul făcut de scit lui Burebista, se afla într-un recipient uriaș, spre care ducea o sumedenie de conducte din plastic.

— Ne e frică, totuși!

— De ce? întrebă Bradin. Doar nu explodează!

— Nu. Într-un mediu potrivit, poate funcționa foarte multă vreme. Prin orificii microscopice circulă apa, într-un sistem de canale foarte fine, comparabile cu vasele capilare ale sistemului nostru circulator. Aici sunt reținute sărurile, au loc reacții, probabil electrochimice și se naște energia. Dar piatra a funcționat vreo două secole în Sarmizegetusa, după câte rezultă din însemnările lui Menandros. Uzarea e deci inevitabilă, mai ales în condițiile acelea neprielnice. Tare ne temem că acum, într-un regim normal, aparatul va ieși din funcție. El emite, la un anume interval de timp și radiații hipnotice, dar acesta e un fenomen secundar, care n-a fost în intenția constructorilor.

— Măcar să prindem o serie completă a filmului! se

rugă unul din academicieni, ca și cum astfel ar fi influențat mersul lucrurilor.

— Dacă ar fi după noi!...

— Atenție! se auzi vocea autoritară a cuiva, pesemne conducătorul lucrărilor. Revizia aparatajului s-a încheiat?

— Totul e-n ordine! i se răspunse.

— Atunci... începeți!

Prin tuburile de plastic, începu să curgă în bazin o apă limpede, ușor gălbuie. Storuri grele căzură peste peretele transparent, cufundând laboratorul în beznă.

— Va începe! șopti inginerul, emoționat. Acuma!

Razele atât de cunoscute prinseră să danseze în aer.

— Orientați proiecția!

Un huruit molcom, și piatra fu răsucită în așa fel, încât razele căzură pe ecran. În momentul acela, cu o surprinzătoare limpezime se contură pe pânză imaginea unei fascinante lumi acvatice, colorată în albastru intens. Era un peisaj cu o perspectivă foarte, foarte largă, o vale submarină, după toate probabilitățile, căci în dreapta și-n stânga se vedeau crestele unor stânci, verticale, abrupte, sinilii cum e cerul și care se deschideau într-un unghi aproape drept. În depărtare se mișcau alene păduri colosale de alge necunoscute, foarte înalte și rămuroase, iar mai departe se întrezăreau vag câteva umbre rotunjite, despre care n-ai fi putut spune ce sunt, estompate complet de valuri albastre, din ce în ce mai albastre, straturi albastre de apă, suprapuse, în tonuri mereu mai întunecate, dând laolaltă o senzație stranie de profunzime, neîntâlnită la noi, pe pământul nostru de la suprafață.

— Mirana! suflă Radu, parcă speriat, cu nevoia de a simți alături o altă prezență, ca semn că nu visează.

De jos, din perdelele adormite în albastrul lor nemăsurat de adânc, se produse o tulburare, deocamdată mai mult bănuită. Apoi ceva, un obiect care putea să fie și un vehicul se ridică lent, arătându-și pintenul conic, apoi altceva se interpușe între vehicul și obiectivul aparatului, iar acest ceva era o mână. O mână omenească, palma ei cu degete flexibile, argintii, albastru-argintii, care făcu un gest ciudat.

Și la acest semn răsună un pocnet puternic, apa din bazin fu împrăștiată în toate direcțiile și imaginea dispăru.

— Lumină! ceru conducătorul, răgușit.

— Ce? Ce e?

— Nu cumva... se întretăiară exclamații temătoare.

— Din păcate!...

— Nu înțeleg! strigă Sârmă, aproape indignat. Ce, din păcate?

— Aparatul era prea șubred. N-a mai suportat solicitarea.

— Si cum? Nu va mai merge niciodată?

— Îmi pare rău. Cred că nu! răspunse inginerul. Îl vom explora cu raze X și radiații gama. Dar rezultatul îl știm de pe acum. Toate piesele lui s-au topit.

— De ce? murmură fata și două boabe mari de lacrimi îi alunecară din colțul ochilor.

— Ce putem face?

— Spuneți-mi! interveni Andu. Ce compoziție are apa din bazin?

— Una foarte asemănătoare cu cea dedusă că ar fi existat în vechile mări din preistorie – Marea Thetys, sau Marea Sarmatică.

— De pe atunci să fi fost ei?

— Aproape sigur. Iertați-mă. Sunt chemat. Un

moment!

— Să mergem! hotărî Andu. N-am avut noroc!

— Dar atunci au fost pământenii ca și noi, de pe Pământ!

— Crezi, tată?

— Niciun cosmonaut n-ar fi supraviețuit până la apariția omului, căruia să-i dea aparatul acesta. Pentru așa ceva trebuie adaptare. Cosmonauții n-o au, pe planete străine.

— Acum, suspină Mirana, acum ce-i scriu eu lui tata?

— Poate schimbarea salinității mărilor să fi dus la dispariția acelor... ființe. Adică oameni.

— Poate...

— Tată, tovarășe Andu... Dacă am încerca să descoperim peștera unde scitul a întâlnit șarpele înțelept de la care a luat piatra?

— Unde?

— Să vedeți. E o peșteră, Gura Dobrogei, cercetată de speologii noștri mai de mult. Ea întrunește o serie de condiții care să ne intereseze: e în Dobrogea, a fost locuită de un trib din paleolitic – s-au găsit urme de foc și unelte, e pe jumătate prăbușită și pe marginea prăpastiei speologii au dat peste niște podoabe femeiești de chihlimbar. Se pare că acolo s-a întâmplat odinioară o tragedie.

— Și vrei să spui că în prăpastie era șarpele? i-o reteză Mirana. Fantezistule! Coboară cu picioarele pe pământ!

EPILOG

*Să începem să povestim; și când vom
ajunge la sfârșit, avem să știm mai mult
decât știm acum.*

Andersen – *Crăiasa zăpezii*

Era cu patru veacuri înainte ca Ordess să fi fost chemat de zeii lui; cu patru veacuri înainte, ori cu cinci, asta nu are nicio însemnătate. Pe atunci, ajunseseră până la gurile Istrului triburile sciților, meșteri în a lucra aurul. Podoabele făcute de ei colindau marea cea mare până la cetățile grecești, iar pe uscat, către miazănoapte și apus le duceau negustori, minunând semințiile vecine.

Era atunci încă vremea când oamenii, pe locurile acestea, deschideau ochii uimiți către lume, cu toate că la auzul lor ajunsesese de mult zvon despre marile împărății – a Greciei, a Romei, a Alexandrului celui Mare, Macedoneanul, a lui Darie din Persia, a lui Por din mai mult bănuita Indie, a faraonilor de pe Nil. Se nășteau legende despre cetăți fabuloase și bărbați cu daruri zeiești și colindau legendele o dată cu triburile și cu năvălitorii, căci oamenii se vânzoleau neîncetat pe fața pământului, parcă într-o sete pentru ceva necunoscut, cu mâna dreaptă pe sabie și cu stânga pe plug, când străinul era înainte de toate dușman.

Zei stăpâneau pretutindeni. Mulțumită lor soarele își urma drumul zilnic pe ceruri, mulțumită lor cădea ploaia

și răsăreau grânele. Și vânatul sângera sub săgeți, și peștele se răsucea în capcane. Ei aduceau primăvara și toamna, în puterea lor stăteau focul și marea, luna și florile, somnul și dragostea. Pentru toate acestea, zeii trebuiau răsplătiți din belșug, zeii și conducătorii de trib, care erau fiii zeilor, și preoții, care îi învățau pe oameni cine sunt zeii și erau purtătorii puterii lor pe pământ. Astfel că viața se măsoara cu îndatoririle față de cei care le dădeau oamenilor voie să trăiască.

Cu vremea însă, începuseră să apară în gândul unora niște întrebări tare ciudate, deși încă nelămurite. Cum se face că zeii ne părăsesc tocmai când avem mai multă nevoie de dânșii? Iși ziceau aceia, cu mintea lor crudă, și nu se dumereau de loc, iar dacă puneau o asemenea întrebare preoților, ori bătrânilor înțelepți, nu primeau niciodată răspuns.

Și printre sciții de lângă Ister se afla un astfel de om. Tribul lui îl socotea smintit, pentru că nimeni nu se gândise la lucruri de-acestea și nici n-aveau vreme să se gândească. Se găsea mereu ceva mai însemnat de făcut – însămânțatul pământului, o vânătoare, topitul aurului, sau, ferească zeii, o luptă cu cine știe ce vecini buclucași. Pe urmă preoții oficiau cultul sacru și erau jertfiți boii cei mai arătoși, apoi fripți și împărțiți tuturor; iar după ce-ai mâncat pe săturate, cum să-ți mai bați capul cu nerozii? De aceea tânărul nici nu era primit în adunarea bărbaților, ba chiar ai lui îl alungaseră dintre ei. Fusesse nevoit să-și ridice colibă în marginea satului și sta acolo singur, vâna singur.

Îi plăcea lui să bată pădurile și munții cei tociți de lângă Istros, iar uneori se nimerea să ajungă până la mare și zile-n șir colinda plajele pustii, ascultând suflarea nesfârșitului. Atunci, noaptea, cerceta gânditor

stelele, deasupra vuietului sărat, ori se lăsa învăluit de lună, iar când săgețile lui Zeus biciuiau hergheliile lui Poseidon ieșea în loc deschis, să-i spintece carnea vântul înnebunit dinspre larg. Întrebări, tot atâtea întrebări îi frământau sufletul, despre stele, și despre Zeus și despre nesfârșit. Lumea toată deveni cu încetul pentru el un șirag de întrebări și uimiri, cărora nicăieri nu le afla răspunsul. Se chinui îndelung să știe de unde au ieșit oamenii, fiindcă simțea că ei sunt altceva decât animalele, deși adeseori deosebiriile nu erau în folosul celor dintâi. Pentru că oamenii purtau războaie și luau sclavi și trebuiau să asculte de zei și de conducătorul tribului, iar viața lor era astfel mai grea ca a fiarelor.

E rău să trăiești singur, să nu vezi chipul nimănui și să n-auzi vorbă de nicăieri. Dar mai rău, cu mult mai rău e să fii un proscris printre ai tăi, ocolit de toți, nevoit să colinzi îndelung codrii după vânat, să istovești pe ogorul care niciodată nu-ți dă destul. Băiatul privea toamna șiruri de păsări colindând căi neștiute spre miazăzi, țipând noaptea sub stelele înghețate și sub norii înalți, subțiri dimprejurul lunii, de parcă norii și stelele înseși ar fi țipat chemări prin nemărginirile cerului. Se alungau păsările ca umbrele unor săgeți și atunci el știa că nu mai e mult și vântul de la miazănoapte-răsărit va porni să alerge bezmetic, lup flămând prin pădurile troienite. Începea să adune vreascuri în colibă, lângă vasul cel mare de lut unde ținea grâul, lângă râșnița de piatră unde zdrobea boabele pe jumătate seci, într-un ritual repetat ani la rând de el, secole la rând de strămoșii lui – într-o lume încremenită și permanent ostilă, în care omul era mereu stingher și străin, ca un oaspete nepoftit la ospățul unor zgârciți.

Nu mai ținea socoteala iernilor, așa că venirea fetei

aceleia l-a surprins bărbat împlinit, dar cu suflet încă de copil. Ea a intrat în colibă la dânsul, într-o dimineață sticloasă, cu zăpadă și ger; într-o dimineață tulbure, când ziua abia-și ridica fruntea spre zare.

— Vor să mă dea la preot! zise ea, învăluită într-un nor de aburi ca într-o ceață. Să nu-i lași! Ajută-mă!

Băiatul abia se sculase și o privea uimit, străduindu-se să înțeleagă.

— Cine?

— Tata. A venit aseară preotul și m-a vrut. Roabă m-a vrut. Tata îi e dator.

Ceața se risipi deodată și-i dădu la iveală ochii albaștri ca două petice de cer la gura unei peșteri.

— Zeii te-au trimis să-mi ceri ajutor? se minună proscrisul. Lăudați fie atunci zeii!

— Îs răi ei, îs răi! șopti fata, pierdută în privirile lui. Eu veneam doar fiindcă nu-i om mai bun în trib și mai viteaz... decât tine.

— Cum, bun? spuse el, neînvățat cu o asemenea vorbă ciudată.

— Așa mi-a venit să zic! se fâstâci ea. Ție nu ți-e teamă de ei. Am auzit că ai fost departe, la marea cea mare, ca să stai de vorbă cu zeii.

— Nu sunt zei acolo. Grecii, știi, cei din cetăți, zeii lor sunt într-un munte, în muntele Olimpului. Dar nu cred! Ori sunt pretutindeni, și aici, lângă noi, ori... nu sunt nicăieri.

— O, să nu mai spui! Or să te-audă! Blestemul lor e neînduplecat...

— Parcă se mișcă ceva în pieptul meu, aici, înăuntru! exclamă el pe neașteptate. Mă împiedică să răsflu. Și când mă uit la tine... Ce-o mai fi și asta? îmi vine un fel de amețală...

Fata rămase în coliba lui până seara. Acolo nu se gândea nimeni s-o caute, la cel ocolit de toți. Noaptea plecară ducând vânat mult, undeva, în pădure, să se ascundă mai bine. Era lună și zăpada abia căzută scânteia în toate părțile, ca un cortegiu de licurici, schimbând mii de culori. Urme proaspete, două rânduri de urme se întindeau de la colibă spre pădure, unele rare și apăsate, celelalte ușoare și dese – își țineau tovărășie în frigul și singurătatea nopții. Către ziuă, s-au stârnit lupii flămânzi din coclaurii codrului și au dat năvală în sat, cu urlete. Au ieșit sciții cu săgeți, cu topoare, cu lăncii, s-au încăierat, au fugit lupii înapoi, la vizuinele lor, dar sătui, ghiftuiți cu carne de vită, de lup și de om. Sciții se adunară să vadă cine-a luat calea zeilor și printre ei nu era proscrisul. Iar atunci cineva și-a adus aminte că el n-a fost la încăierare, și altcineva a dat o raită pe la colibă și a aflat urmele prietene intrând în pădure și a știut că urma cea mică e urmă de femeie, ba chiar găsi o podoabă în zăpadă.

Unii se bucurară, crezând că l-au mâncat lupii pe smintit. Dar tatăl fetei a simțit ochii preotului arzându-i spatele, ca ochii zmeoaicei din basmele de mai târziu. A întors capul, a privit și-a înțeles. A oftat apoi, dar zeilor nu li te poți împotrivi, fiindcă zeii îți orânduiesc soarta și nu uită niciuna din greșelile tale. Și-a petrecut arcul pe după umăr, și-a luat sulița de război, și-a chemat băieții cu un semn și-au pornit să adulmece urmele, să asculte ce-și spun urmele prin troiene, ce-au făcut la fiecare pas, dacă erau triste, sau vesele, sau neliniștite. Tot ascultând, minunându-se deseori, au ajuns până-n inima codrului; acum soarele, zeul-soare își începuse călătoria zilnică. Era o poiană sub câteva stânci răzlețite pe-acolo, și, lipită de stânci, o colibă de crengi, învăluită

în fum. Ar fi trebuit să atace coliba, desigur, ar fi trebuit să atace coliba, dar tatălui i se făcu milă de fată, că umblase toată noaptea și-acum o fi dormind, ostenită – ce s-o supună iarăși la drum? Măcar să se odihnească în voie. Băieții cârteau, că înghețaseră sloi în zăpadă și fumul colibeii i-ademenea într-una, dar poruncile tatălui familiei sunt legi de netrecut, așa că-și adunară obida, picătură cu picătură, pentru ceasul răfuiei cu proscrisul.

Ziua abia se îndură să treacă pentru bărbații flămânzi, însetați și-amorțiți. Către seară prinse să sufle un vânt ascuțit și subțire ca un vârf de săgeată, făcând să se învârtă coroanele stejarilor și să tremure stelele. În sfârșit, pe la răsăritul lunii, tata dădu voie copiilor să atace. Se-apropiară furiș de colibă, deschiseră ușa și-i aflară pe cei doi încă dormind, de-o parte și de alta a jarului gata să se stingă. Băiatul cel mare cumpăni bine lancea, repezind-o în coastele proscrisului, doborându-l în somn. Sângele fierbinte curse din belșug, gata să stingă focul; de aceea sciții se grăbiră să adune vreascuri, să le arunce peste cărbuni și se-ncălziră și mâncară pe săturate, iar fiindcă fata plângea tăcută lângă mort, frații ei începură s-o blesteme în toate chipurile.

Iarna se scurse între grijile zilnice. Fata era roabă favorită la preot și, lucru ciudat, se făcea tot mai frumoasă, din zi în zi mai frumoasă și era mândră că celelalte femei o pismuiau pentru podoabele sale și că muncește mai puțin și că bătrânii tribului o salută când trece pe lângă adunarea lor. O, poate că așa, din când în când, noaptea ori într-o clipă de singurătate se mai gândea la băiatul ucis, poate se mai gândea, dar povestea nu spune nimic despre asta.

Și iată că în primăvară, când neaua se mistuia prin gurile însetatului pământ, așezarea fu cutreierată de-o veste ca de un fulger: proscrisul se întorsese la coliba lui. Toată lumea a confirmat că aici e mâna zeilor, lucru care-l neliniști pe preot. El se duse cu mare alai la casa părăsită atâta vreme și în alaiul acela era și fata, strălucind de aurul podoabelor.

— Să pleci de la noi! zise preotul încruntat. Viața ta e în afara rânduielilor pământene și cerești. Ești o primejdie pentru trib.

El întâi nu răspunse, uluit de schimbarea fetei, încercând să nu înțeleagă; inima îi bătea în gâtlee și lumea prinse a se roti nebunește.

— De ce? îngână el și doar ea înțelese și-și ridică mândră capul.

— Fiindcă te-au ajutat duhuri rele. Spune, nu vii cumva din Infern?

— Ba de-acolo! răspunse proscrisul hotărât și se ridică în picioare.

Hainele îi erau rupte în stânga pieptului, cu marginile negre de sânge putred și prin ruptura aceea se vedea semnul zbârcit, roșu, de-a lungul unei coaste.

— Acum să te duci, acum! zise înciudat și speriat fratele cel mare al fetei.

— Acum mă duc...

— Și să nu te întorci niciodată! adăugă preotul. Dacă mai vii la noi, te ucid eu însumi. Din voia zeilor.

— Nu e bine să fii ucis. N-am să mă-ntorc. Mă duc la peștera șarpelui.

— La șarpele înțelept? Nebunule!

— Dacă sunt cu adevărat zei, el trebuie să mă primească. Altfel sunt toate minciuni, și zeii, și tu ești minciună, și roaba ta cea frumoasă.

Preotul se mânie. Făcu semn și războinicii îl trântiră jos pe băiat și-l bătură cu bicele. Fata văzu toate astea, și cine știe dacă nu i se făcu milă? Dar el se ridică fără o vorbă, sciții se dădură la o parte și-l lăsară să plece, privind curioși, puțin temători, cum se depărtează.

Îl uluise totul – rănile trupului, durerea surdă încătușându-i inima ce abia putea să mai bată. Nu simțea batjocura, nici rușinea umilirii, nici nu se gândi să se răzbune în vreun fel. Era doar mirat, mirat din cale-afară, ca și cum nu el suferise toate acelea, ci altul, un străin pe care se străduia să-l priceapă. De fapt, însă, ce e de priceput aici?

Șarpele va ști să-i răspundă întrebărilor. Șarpele e mai înțelept decât toți înțelepții și cel mai bun dintre zei. Aproape că nici nu e zeu, atât e de bun. Tăinuiește, se zice, bogății la care oamenii nu pot visa, căci nu sunt ca ale oamenilor, iar ei nu le-au văzut niciodată. Geții mai ales au multe povești despre șarpele acesta, și-i de mirare că niciunul nu-i cere sfat; poate nu vor să-l supere? Ori le e teamă să intre-n peșteră?

Cu astfel de gânduri și îndoieli băiatul se afundă în pădure. Avea mult de mers, mult, dar drumul ți se scurtează când nu iei seama la el, și-apoi băiatul era învățat cu fiarele și cu umbletul. Primăvara clocotea în copaci și în păsări cântătoare, numai dimineața era încă tare frig pentru un om singur, cu veșmintele sfâșiate și trupul însângerat. În sfârșit, se-arătară stâncăriile sterpe care ascund gura peșterii. Scitul așteptă o zi nouă, smulse o creangă uscată, o aprinse și intră în împărăția subpământeană.

Înăuntru era uscat și rece. Urme de foc și oase împrăștiat pretutindeni vorbeau despre niște oameni care trăiseră aici. Poate chiar ei au dus în lume vestea

despre șarpele înțelept; dar pe atunci sciții încă nu se născuseră. Căci cine alții au văzut șarpele, ca să spună că e acolo? Ecouri lungi se risipeau pe sub bolți ascunse, ca într-un palat de-al pământenilor și uneori pietre mișcate cu piciorul cădeau undeva, în prăpăstii afunde-afunde, fiindcă ciocnirile lor se stingeau dedesubt ca un murmur. Băiatul își mijise ochii, pășind cu băgare de seamă, și aștepta dintr-o clipă în alta să apară sfetnici de-ai zeului, dar cum aceștia întârziiau își spuse că înțeleptul e singur, singur cu gândurile și răspunsurile lui, de sute de ani, de aceea va fi bucuros să aibă cu cine vorbi.

Nu cuteza să-l cheme – nici nu-i aflate numele adevărat. Dar pietrele cădeau tot mai des și mai adânc – poate erau chiar vestitorii lui, cine știe? Și deodată calea băiatului se întrerupse. Cercetă cu facla în toate părțile și văzu că e pe o creastă de piatră, iar în față, și-n stânga, și-n dreapta se deschide o prăpastie de întuneric, de unde vine un suflu înghețat și umed, ca al morții.

— Unde ești, înțeleptule? șopti el, aplecându-se peste genune.

Șoapta coborî leneș din stei în stei, se scurse pe lângă pereți, se repezi în sus ca o cascadă, apoi rămase agățată în aerul mohorât și se zbătu acolo o vreme, cu aripile frânte. Scitul nu mai știa ce să facă. Se ridică în picioare dintr-un salt, colindă cu privirea tavanul boltit al peșterii și izbi înciudat în podea. Atunci un pârâit prelung despică tăcerea palatului, un pârâit și un rostogolit de bolovani, vuind și hăulind și lovind, scurgându-se fără stavilă în genune, iar creasta se clătină greoi, se aplecă pe spate, cuprinsă parcă de amețală și porni să alunece în jos și spre în față, ca o corabie cu vânt bun.

Băiatul se cuibări sub o ieșitură, strânse torța între

genunchi și privi în flăcările ei, ca să nu vadă dincotro vine moartea. Dar pesemne șarpele cel bun îl ocrotea, căci nu păți nimic, nici torța nu i se stinse, doar urechile îi bubuiau și acum, după oprirea corăbiei de piatră, parcă i-ar fi fost înfundate cu trăsnete. Într-un târziu ridică ochii cu teamă, și văzu uimit încăperea cea mare a palatului de sub pământ – lungă cât o bătaie de săgeată, poate și mai lungă, dar până acolo ajungea lumina. Pereții sclipeau să te orbească, fiindcă pe ei erau podoabe mari, de piatră străvezie, tăiată în mai multe fețe, care pot luci ca fulgii de zăpadă, însă de mii de ori mai puternic. Pe jos se așternea nisip mărunț și galben ca aurul, neted ca podul palmei, străbătut în mijloc de un lac, albastru-albastru de adânc ce era, cu apa încremenită ca și cum ar fi înghețat. Aici, pretutindeni domnea frigul, în împărăția asta pustie, frigul și o tăcere de moarte, mai ales după vuietul de adineauri. Băiatul însă știa că șarpele o să apară și se pregătea să-i

Facla pârai pe neașteptate, speriată. Razele colindară tot domul, însutite de pereții aceia minunați. Și iată că în marginea de dincolo a lacului ieși la iveală o a doua peșteră, mai mult o grotă în malul stâncos, iar în intrarea grotei, pe jumătate ascuns în apă se ridică șarpele-zeu. Omul tresări de surpriză și bucurie, apoi căzu în genunchi, cu gândul să se prosterne; dar deodată renunță.

Nu, șarpele nu era zeu. Șarpele ținea capul ușor într-o parte, cu o unduire a gâtului și ochii îi licăreau ca două oglinzi. Șarpele părea grăbit să iasă din grotă și ceva neînțeles îl oprise la jumătatea gestului. Șarpele părea să asculte un vuiet stins sunând în apă sau în propriul lui trup. Șarpele părea că dorește să spună, să strige o taină în sus, către tavanul, depărtat cât cerul, al peșterii.

Șarpele privea un singur punct, unde acum era scitul, privea de fapt prin scit, spre un lucru inexistent în împărăție, un lucru depărtat, depărtat până la marginea lumii. *Șarpele nu era decât un om.*

Un om din altă lume, alta decât a pământenilor.

De aceea nici nu era șarpe.

Băiatul înțelesese toate acestea într-o singură clipă, atât cât i-a trebuit faclei să pâlpâie și să se stingă. Facla se stinse în neștire, numai că el văzuse drumul și putea porni într-acolo. Iar atunci băgă de seamă un alt lucru, și anume că lacul era luminat pe dinăuntru în albastrui. Se plecă să privească și întrezări, jos, jos de tot, ca niște păreri, șiruri de linii licăritoare, în toate culorile florilor; și cum stătea înclinat i se mai păru că deosebește, din adâncimea aceea fără hotar, un susur și un foșnet și un fluierat de mare în furtună. În locul unde șarpele se ridica din lac erau rânduri de pietre străvezii, ca o scară, unde el își sprijinea tot corpul ciudat, tare ciudat alcătuit.

— Ascultă-mă! șopti proscrisul și ecourile prinseră să alerge, să zboare, să se scufunde în văgăunile stâncilor. Ascultă-mă! Se spune la noi că ești tare înțelept și prietenos. Sunt un om. Ți cer răspuns la întrebările mele. Numai tu știi aceste răspunsuri.

Marea închisă în lac suspină ca de pe alt tărâm. Ecurile se încurcaseră în văgăuni și plângeau acolo fără ieșire, încât se făcea că tot palatul, toată peștera vorbește laolaltă cu scitul.

— Mai întâi vreau să știu ce sunt stelele, și de ce, când pleacă toamna cocorii ca șiruri de nori, oamenii sunt cuprinși de tristețe și nu-și află locul. De ce suntem nevoiți să rănim pământul și să ucidem căprioare ca să dobândim hrană și de aceea suntem dușmani ai pădurii

și-ai câmpului? Iar dacă ne-a fost hărăzit să fim dușmanii lor, de ce ne e dor de prietenia pădurii și ne sperie marea și ne atrage?

Nu răspundea omul-șarpe. Privea mai departe prin lucruri, la tainele acelea.

— Pe urmă am vrut să te-ntreb pentru ce nu e omul liber să facă toate după inima lui și mereu îl silesc alții să facă ce nu-i e cu voie? Au vrut să mă ucidă că o apăram pe fata pe care nici nu știu cum o cheamă. Și ea e mândră acum și mă nesocotește – cu ce i-am greșit? Cine a hotărât să aflăm răul în lume? Ceea ce noi socotim bun și cinstit să se întoarcă împotriva noastră cu silnicie?

Omul-șarpe din nou nu răspunse. Băiatul se apropie să-l atingă și chiar îl atinse. Degetele lui întâlniră solzi înghețați și tari, un corp înghețat, nemișcător ca piatra. Și pricepu, și i-a venit să plângă, că omul acela de pe un alt tărâm era mort.

Era cu adevărat mort, de cine știe când, dinainte de nașterea sciților. Dar nu putrezise. Să fi fost un miracol că nu putrezise? La atingerea ușoară a băiatului se clătină și el, ochii îi sticliră în licărul lacului și din mână îi scăpă o piatră rotundă, cu o scoică mare îngropată în ea. Îi scăpă și căzu în apă, lângă mal. Și piatra susură încet, apoi deodată scoica se luminează și trimise pâlپări ca un vârtej până la tavanul cel înalt al peșterii.

Băiatul nu se mai minună.

Găsise răspuns la întrebări și îndoieli. Ei, oamenii, știu încă puțin, prea puțin din ce se petrece în afara lor și într-înșii. De aceea lumea le pare așa de tainică și plină de zei ascunși pretutindeni.

Se lăsă în genunchi, scoase piatra din lac, pe urmă își dezbracă veșmântul, îl muie în apă și înfășură piatra cu dânsul, să-i păstreze lumina.

— Mulțumesc pentru dar, prietene înțelept!

Și porni să caute drum de întoarcere.

Stelele îmbracă în sclipiri bolta nopților pentru om. Unui om îi e hărăzită piatra izvorătoare de raze. Omul e stăpân peste câprioare și țarină. Și peste zei e stăpân, altfel nu și-ar avea fiecare seminție zeii săi, după capul și sufletul său.

Dar omul încă nu știe astea toate.

Drumul urca în pantă, pe unde lunecase pintenul cel mare de piatră.

Și fiindcă nu știe, crede că alt om poate fi stăpân pe viața lui și-i mulțumește că-l lasă să trăiască. Dar gândurile sclavilor nu le poate împiedica nimeni și soarele ajunge totdeauna și la ei, îi bucură și pe ei verdeața câmpului. Iar fata încă nu înțelege minunăția asta a lumii, de-aceea sufletul ei e ușor; și poate nici nu vede în jurul ei, și nu cunoaște mândria, și nici nu știe că este om.

Se auzi strigăt deasupra capului, în beznă și necunoscut. Era glasul ei în acel strigăt. O luminiță fricoasă scânteia undeva, încotro ar fi fost ieșirea. Stoluri de păsări se desprindeau din glas, dând ocol peșterii, risipind pene în aer. Băiatul se grăbi, cuprins de neliniște.

Moartea nu ocolește pe nimeni, fiindcă totul are un început și-un sfârșit, așa cum a avut și omul-șarpe. Să ne grăbim, prieteni, să folosim viața, cu marea și stelele ei, înainte de-a fi, noi singuri, risipiți inconștient în stele și-n mare!

— Aici sunt! Aici! nu se mai putu stăpâni băiatul.

Păsările vocilor se întâlniră la mijlocul peșterii și dansară vrăjit, rotindu-se larg, maiestuos în țăriile nevăzute. O, întâlnirile noastre, de fiecare dată altele, cu

atingeri ușoare și-nfiorate, cu mișcările cunoscute și privirile doritoare, în țările de lumini ale-nțelegerii! „Te-ai gândit la asta mereu, te-ai gândit, nu-i așa, ca și mine?” „Am venit, iată-mă, am venit!”

Apoi torța speriată lunecă amețitor în josul peretelui, stea căzătoare. Un geamăt izgoni stolurile și trase întunericul peste cântec.

— Ce te-a adus tocmai acum, fată fără nume? țipă el, cutremurat de răsuflarea Morții. Ce te mâna către mine, când între noi se adâncea încă prăpastia? Îmi aduceai, ori vrei să-mi ceri un lucru care n-a suferit amânare?

Zadarnic îi caută urmele. Pieriseră, odată cu ea, acolo, unde nu se mai află nimic.

Afară, soarele se apropia de scăpătat. Băiatul se așeză în gura peșterii, cu inima numai răni. Pietrele de lângă el dogoreau ca întotdeauna, iar la poalele stâncilor tălăzuia codrul. Totul fusese un basm despre moarte, despre lumină, despre putere, duioșie și frică, despre ape, păsări și-un om din țărâmuri străine, despre căderi în văgăuni o dată cu pietrele, despre înălțări în razele de vis ale speranței și ale încrederii – un basm, adică, al vieții noastre de fiecare zi. Și băiatul, căruia nu-i mai rămăsese în suflet decât durerea și înțelegerea, o desăvârșită și-atotcuprinzătoare înțelegere simțea că basmul trebuie să lase o urmă a trecerii lui pe pământ. Urma aceea are să dăinuie mai mult decât sciții și decât zeii, și oricine a colindat peștera șarpelui, care e peștera înțelepciunii, va ști că urma îi aparține, lui și tuturor oamenilor, până soarele va fi să se stingă.

De aceea începu să adune trunchiuri uscate, îngrămădindu-le unele peste altele, atât de multe și atât de sus, încât ai fi jurat că, urcându-te pe ele, poți ține în

palme cornul lunii. Scăpără apoi și aprinse acel munte, care-și sui flăcările până între stele și poate, poate se văzu chiar de pe mare. Iar în mijlocul vâlvătăii aruncă bulgărele de aur ținut în sân, singura lui avere. Și până să se topească aurul, începu să modeleze în lut tiparul unei statui de șarpe, cu bot de oaie, plete și urechi omenesti și coadă de leu. Îl închipui astfel ca să-l apropie de cunoașterea celorlalți pământeni, care încă nu aflaseră că șarpele e de fapt tot un om. Dar știa că odată, peste un timp, oamenii își vor da singuri seama de asta. Pentru că ei se caută neconținut unii pe alții și se găsesc neconținut, în tot ce au mai bun și mai omenesc. Și hotărî să se întoarcă în sat, ca să-i dea preotului statuia de aur și piatra fermecată, iar pe urmă să se lase ucis, căci așa cerea rânduiala jocului lor și proscrisul nu putea să nu fie cinstit până la capăt.

*

Nu căutați peștera șarpelui, prieteni! De fapt, șarpele cel înțelept e aici, printre noi. Călătorim zilnic în peșteră și ne întoarcem zilnic, mai înțelepți. Iar dacă n-am ajuns încă să modelăm o statuie, să nu vă temeți! O vom face și noi, negreșit! Căci oamenii au toți câte-o menire pe Pământ, iar la sfârșit lasă de fiecare dată o urmă de trecere — câte o fascinantă și demnă statuie a șarpelui.

Desenul copertei originale:
DAMIAN PETRESCU

